

8. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia

8. Vojvodanska mađarska naučna konferencija studenata

8. Hungarian Scientific Conference of Vojvodinian Students

Szabadka, 2009. november 20–22.

REZÜMÉKÖTET

2 0 0 9

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium
Újvidék, 2009

Szerkesztette:
Csányi Erzsébet

8 . V A J D A S Á G I M A G Y A R T U D O M Á

8. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia

8. Vojvodanska mađarska naučna konferencija studenata

8. Hungarian Scientific Conference of Vojvodinian Students

Szabadka, 2009. november 20–22.

REZÜMÉKÖTET 2 0 0 9

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

8. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia

8. Vojvodanska mađarska naučna konferencija studenata

8. Hungarian Scientific Conference of Vojvodinian Students

Szabadka, 2009. november 20–22.

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar (Szabadka, Strossmayer 11.)

RÉSZLETES PROGRAM

5

2009. november 20. (péntek)

17.00–18.00 Regisztráció és szállásfoglalás a Középiskolai Diákotthonban (Szabadka, Harambašić u. 22.)

18.00–18.30 Vacsora a szálláshelyen

MŰVÉSZETI PROGRAMOK

Soltis Stúdió, Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar (Strossmayer u. 11.)

19.00–19.30 **Tarkó János** (Újvidék): Personae non gratae
(a kiállítást **Lázár Tibor** festőművész nyitja meg)

19.30–20.00 Lásszerepválla
(A performance előadói: **Franciskovity Róbert**, **Kocsis Lenke**,
Oláh Tamás, **Rácz József**, **Szalma Gábor** és **Török Erna** – Újvidék)

20.00–21.00 Lidérchangok
Projekció és koncert
Szerzők: **Palásti Andrea** és a Grufti Groove –
Asztalos Alfréd (klarinét), **Szűcs Mihály** (fagott), **Krízsa Viktor** (nagybőgő), **Nyers Lehel** (ütősök)

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

R É S Z L E T E S P R O G R A M

2009. november 21. (szombat)

8.00–9.00 Regisztráció a konferencia színhelyén
(Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Strossmayer u. 11., díszterem)

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÓ

Elnöklők: **Dr. Gábrity-Molnár Irén**, a tudományos bizottság elnöke, **Dr. Csányi Erzsébet**, a VMFK elnöke

9.30–10.00 A titkos csoda (Performance Jorge Luis Borges novellái nyomán.)
Készítették: **Dudás Júlia**, **Gál Hermína**, **G. Erdélyi Hermína**, **Hajvert Ákos**, **Körmöci Petronella**,
Smith Tímea, **Szikora Róbert**, **Török Arnold**

10.00–10.30 Megnyitóbeszéd (**Lázár Tibor**, a 2008-as Kristálygömb Díj nyertese)
Köszöntők

10.30–11.00 Plenáris előadás:
Dr. Berényi János tudományos tanácsos: A lopótök [*Lagenaria siceraria* (Molina) Standl.]
etnobotanikája és szerepe a művészetekben

11.00–12.15 Plenáris tudományos diákköri ülészek

12.15 Sajtótájékoztató

12.00–13.30 Állófogadás a kar emeleti halljában

13.30–19.00 TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI SZEKCIÓÜLÉSEK A TANÍTÓKÉPZŐ KAR TERMEIBEN

19.00–19.30 Tudományos-mentori értekezlet

19.30–20.30 Konferencia-kiértékelés, az oklevelek és a 2009-es Kristálygömb Díj kiosztása a kar dísztermében

20.30–01.00 TDK-buli a Soltis Stúdióban

2009. november 22. (vasárnap)

.... A TDK-szervezők kiértékelő kerekasztala

R É S Z L E T E S P R O G R A M

A TUDOMÁNYOS SZEKCIÓÜLÉSEK RÉSZLETES BEOSZTÁSA

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S D I Á K K Ö R I Ü L É S S Z A K

Elnöklők: **Sinkovics Norbert** (Újvidék), **Bús Natália** (Szabadka-Pécs)

- 11.00–11.15 **Divéki Zsolt** Szemtől szemben az atomokkal
(CEA Saclay/Franciaország–Zenta)
- 11.15–11.30 **Fodor Hedviga** (Kolozsvár) Kolozsvár képei. A város ábrázolása az 1870-es évek tárcáiban
- 11.30–11.45 **Csorba Roland** (Újvidék) A szennyes bükköny új változata
- 11.45–12.00 **Nagygyörgy Katalin** Addikció a virtuális világokban
Fodor Ádám
Mihalik Árpád (Szeged)
- 12.00–12.15 **Bunyik Karina** (Budapest–Újvidék) Gauss-elimináció implementálása és könyvtárak bővítése
Feldsparben

R É S Z L E T E S P R O G R A M

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

Szekcióvezetők: **Dr. Bózsai Pál** egyetemi tanár (Újvidék), **Dr. Berényi János** tudományos tanácsos (Újvidék),
Dr. Dujmovics Ferenc egyetemi tanár (Újvidék), **Mgr. Barak Ottó** tanársegéd (Újvidék)

Elnöklők: **Hitri Krisztina** (Szeged–Zenta), **Bojtos Lilla** (Újvidék)

- 13.30–13.45 **Pásztor Mónika** (Újvidék) Hibrid héj nélküli olajtök (*Cucurbita pepo* L.) előállításának lehetőségei
- 13.45–14.00 **Petes Csilla** (Újvidék) A *Salvia farinacea* fejlődésének követése, majd alkalmazása zöld területeken
- 14.00–14.15 **Dorogházi Ottó** (Újvidék) Termesztett növényeink alkalmassága fitoremediációra
- 14.15–14.30 **Kovács Iván** (Újvidék) A keleti marhavész állatorvoslás-történeti jelentősége
- 14.30–14.45 **Kovács Tímea** (Újvidék) Kutya és macska kiszállításának jogszabályozása
- 14.45–15.00 **Bojtos Lilla** (Újvidék) A Holotranszkobalamin jelentősége a B12-vitamin státuszvizsgálatában
- 15.00–15.15 *S z ü n e t*

Elnöklők: **Kovács Tímea** (Újvidék), **Dorogházi Ottó** (Újvidék)

- 15.15–15.30 **Lipinszki Zoltán** (Szeged–Zenta) A rendezetlen szerkezetű fehérjék és a 26S proteasóma
- 15.30–15.45 **Sági Andor** (Újvidék) Két eltérő genotípusú kender főzetének interakciója a *Phentobarbitál* gyógyszerrel
- 15.45–16.00 **Hitri Krisztina** (Szeged–Zenta) Metiléntetrahidrofolsav-reduktáz gén C677T és a1298C mutációinak vizsgálata

R É S Z L E T E S P R O G R A M

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

Szekcióvezetők: **Dr. Pap Endre** akadémikus (Újvidék), **Dr. Zavargó Zoltán** egyetemi tanár (Újvidék),
Dr. Takácsy Árpád egyetemi tanár (Újvidék), **Mgr. Lukity Tibor** tanársegéd (Újvidék)
Dr. Ódry Péter egyetemi tanár (Szabadka), **Dr. Fábián Gyula** egyetemi tanár (Szabadka),
Dr. Nagy László egyetemi tanár (Újvidék)

Elnöklők: **Beretka Sándor** (Újvidék), **Vatai Emil** (Budapest)

- 13.30–13.45 **Sarnyai Zsolt** Polietilén-glikol kontrollált átvitele LIFT
(Szeged–Magyarokanizsa) (laser-induced forward transfer) eljárással
- 13.45–14.00 **Cétényi Emma** (Újvidék) Biológiai lebontható, keményítő alapú műanyagok termikus vizsgálata
- 14.00–14.15 **Holló Berta** (Újvidék) Cink(II)- és higany(II)-sók reakciója
4-acetil-3-amino-5-metilpirazollal
- 14.15–14.30 **Kalmár Beáta** Alifás polikarbonátdiol alapú poliuretánok termikus
Molnár Izidóra (Újvidék) tulajdonságai
- 14.30–14.45 **Tarján László** (Újvidék) Vezeték nélküli hálózatok alkalmazhatóságának vizsgálása az
érzékelők jelenek továbbítására
- 14.45–15.00 **Gogolák László** (Újvidék) Egy kommunikációs interface alkalmazás kifejlesztése különböző
gyártótól származó PLC között
- 15.00–15.15 *S z ü n e t*

Elnöklők: **Lovra Éva** (Szabadka), **Sarnyai Zsolt** (Szeged–Magyarokanizsa)

- 15.15–15.30 **Beretka Sándor** (Újvidék) Helyzetmeghatározás két jeladó segítségével
- 15.30–15.45 **Nagy Olivér** (Szabadka) Weboldal 15 perc alatt
- 15.45–16.00 **Székei É. Krisztián** (Újvidék) WIFI bázisállomások megjelenítése Google Maps API
használatával
- 16.00–16.15 **Sági Mihály** (Újvidék) Ütközést elkerülő, vivőérzékeléses többszörös hozzáférés
(CSMA/CA), protokoll szimulátor
- 16.15–16.30 **Jungábel Éva** (Újvidék) A homomorf-homogén 2-es rangú geometriák

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

R É S Z L E T E S P R O G R A M

16.30–16.45 **Vatai Emil** (Budapest) Nagy hatékonyságú számítások: faktorizálás

16.45–17.00 *S z ü n e t*

Elnöklők: Gogolák László (Újvidék), *Tarján László* (Újvidék)

17.00–17.15 **Muhi András** (Újvidék) Egy megoldás képhomályosság meghatározására valós időben
Intel és Cell BE alapú számítógépeken

17.15–17.30 **Botos Zsófia** (Újvidék) A számsorozatok fogalmának és tulajdonságainak módszertani
feldolgozása a Mathematica szoftver segítségével

17.30–17.45 **Kovács György** A multi-modális kő-papír-olló játék
Makara Csaba (Debrecen)

17.45–18.00 **Lovra Éva** (Szabadka) A szocialista modernizmus
mint a titoizmus nemzeti stílusa (1948–1980)

18.00–18.15 **Bodó Nándor** (Újvidék) Aszinkron motorok vezérlése mezőorientált áramvektor-
szabályozás segítségével

18.15–18.30 **Harmati Norbert** (Újvidék) A fenntartható energiatudatos építészet alapjai

R É S Z L E T E S P R O G R A M

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

Szekcióvezető: **Dr. Káich Katalin** egyetemi tanár (Szabadka), **Dr. Gábrity Molnár Irén** egyetemi tanár (Szabadka),
Dr. Ivanović Josip egyetemi docens (Szabadka), **Kékesi Márk Zoltán** tanársegéd (Szeged)

Elnöklők: **Gazdag Olga** (Budapest–Kanizsa), **Šabić Norbert** (Szabadka–Oslo)

- 13.30–13.45 **Mohácsi Huba** (Szabadka) Tájékozódás és az EU (a vajdasági magyarok példáján)
- 13.45–14.00 **Grabovac Beáta** Egynyelvűség, kétnyelvűség és érzelmi intelligencia
(Budapest–Újvidék)
- 14.00–14.15 **Hallgató Emese** Implicit szekvenciatanulás: motoros vagy perceptuális?
Sándor Tímea (Szeged–Palics)
- 14.15–14.30 **Lévai Edit** (Budapest) A külvilág megismerésének kulcsa a mentális kép
- 14.30–14.45 **Csibri Péter** (Szeged) Az inferotemporális kéreg szerepe az illuzórikus kontúrok
feldolgozásában
- 14.45–15.00 **Rumenyákovity Melinda** (Újvidék) ... A szabadkai középiskolások létszámváltozása 2001 után
(az „1 Biztos” műveltségi vetélkedő szervezése alatt elvégzett
kutatás alapján)

15.00–15.15 *S z ü n e t*

Elnöklők: **Rumenyákovity Melinda** (Újvidék), **Lévai Edit** (Budapest)

- 15.15–15.30 **Klenanc Miklós** (Szeged–Újvidék) ... A CARTESIO-ügy: itt a székhely, hol a székhely?
- 15.30–15.45 **Czékus Ábel** (Szeged) Az Európai Unió előcsatlakozási támogatási eszköze
- 15.45–16.00 **Tobolka Andrea** (Újvidék) Pénzügyi jelentések időszerezése és teljessége
- 16.00–16.15 **Koncz Marianna** (Újvidék) A munkaerő toborzása és javadalmazása Észak-Vajdaság
mezőgazdasági vállalkozásaiban
- 16.15–16.30 **Šabić Norbert** (Szabadka–Oslo) A vállalkozó egyetem
- 16.30–16.45 **Magyar Aletta** (Szabadka) A természet és társadalom tankönyvek összehasonlító elemzése
- 16.45–17.00 *S z ü n e t*

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

R É S Z L E T E S P R O G R A M

Elnöklők: **Koncz Marianna** (Újvidék), **Klenanc Miklós** (Szeged–Újvidék)

- 17.00–17.15 **Kasza Csongor** (Újvidék) Mit vár a szülő az iskolától?
- 17.15–17.30 **Zvékán Edina**, A kisiskolások bevezetése a tudományba
Benedek Eleonóra (Szabadka)
- 17.30–17.45 **Tóth Karolina** (Újvidék) Tanulási nehézséggel küzdő gyermek az iskolában
- 17.45–18.00 **Szeghő Patrik** (Budapest–Zenta) Szerbia megítélésének változó szempontjai Nagy-Britanniában,
1898–1918
- 18.00–18.15 **Gazdag Olga** (Budapest–Kanizsa) Az Egyesült Államok szerepe a boszniai háborúban
- 18.15–18.30 **Utasi Andrea** (Újvidék) Törökfalú mint a tanyavilág központja
- 18.30–18.45 **Kartag Sarolta** (Újvidék) Szerémség a kora középkorban
- 18.45–19.00 **Sörös Imola** (Újvidék) Az állami szuverenitás elve és az önrendelkezéshez való jog a
koszovói függetlenségi folyamatban

R É S Z L E T E S P R O G R A M

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

Szekcióvezető: **Dr. Virág Zoltán** egyetemi docens (Szeged), **Dr. Csányi Erzsébet** egyetemi tanár (Újvidék),
Dr. Halupka-Rešetar Szabina docens (Újvidék)

Elnöklők: **Berényi Emőke** (Újvidék), **Xantus Boróka-Kinga** (Kolozsvár)

- 13.30–13.45 **Novák Anikó** (Kanizsa–Szeged) „A csigolyaforma mint olyan hatása alá kerültem”
13.45–14.00 **Sinka Annamária** (Szeged) A vessző eddig hiányzott: lány, regény vs: lányregény
14.00–14.15 **Baráth Csilla** Vári Fábián László munkásságának hatása a jelenkori kárpátaljai
(Budapest–Kígyós/Kárpátalja) irodalomra
14.15–14.30 **Walla Nóra** (Pécs) Egészbe tört sorok
14.30–14.45 **Kasza Zsolt** (Kolozsvár) Teológia? Világi Tudomány? A Bod-Benkő lexikon
14.45–15.00 **Mikes Géza** (Újvidék) A *Beowulf* értelmezései a századfordulón
15.00–15.15 *S z ü n e t*

13

Elnöklők: **Tülkös Terézia** (Szeged), **Novák Anikó** (Kanizsa–Szeged)

- 15.15–15.30 **Roginer Oszkár** (Újvidék) Sziveri és a jugoszlávizmus
15.30–15.45 **Bús Natália** (Szabadka–Pécs) Az Egyszáléneke Rouge nyomában
15.45–16.00 **Balogh A. N. Zita** (Pécs) Távolságot tolmácsolni
16.00–16.15 **Berényi Emőke** (Újvidék) Arcon-élés
16.15–16.30 **Xantus Boróka-Kinga** (Kolozsvár) A bohémiség fogalmának értelmezhetőségi lehetőségei
16.30–16.45 **Csőnge Tamás** (Pécs) Narratológiai problémák bemutatása az Adaptáció című film
példáján keresztül
16.45–17.00 *S z ü n e t*

Elnöklők: **Csőnge Tamás** (Pécs), **Kasza Zsolt** (Kolozsvár)

- 17.00–17.15 **András Csaba** (Pécs) A főkönyvtáros vallomásai
17.15–17.30 **Zelena András** (Szeged) A József Attila-kutatás aktuális kérdései
17.30–17.45 **Tülkös Terézia** (Szeged) A parabolikus olvasásmód határai Mészöly Miklós prózájában

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

R É S Z L E T E S P R O G R A M

- 17.45–18.00 **Palkó László** (Kolozsvár) A spleen mint nyugati jelenség prózapoétikája a XIX. század második felének magyar irodalmában
- 18.00–18.15 **Vörös Judit** (Szeged) Laodameia a küszöbön
- 18.15–18.30 **Ferenczy Zsófia** (Pécs) A tabuvá szuggerált igazság
- 18.30–18.45 **Kovács Krisztina** (Szeged) Megjegyzések a vonat rituális teréhez a modernség magyar irodalmában
- 18.45–19.00 **Burján Orsolya** (Kolozsvár) Az erdélyi magyar színészet évszázados jubileuma

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

Szekcióvezető: **Dr. Silling István** egyetemi tanár (Szabadka), **Németh Konc Éva** lektor (Újvidék),
Beke Ottó tanársegéd (Szabadka)

Elnöklők: **Kulcsár Árpád** (Kolozsvár), **Boros Mónika** (Szabadka)

- 13.30–13.45 **Gémes Noémi** (Szeged) Nádas Péter drámakoncepciójának radikalizálódása – Temetés
- 13.45–14.00 **Hajnal Anna** (Újvidék) Önéletírói hagyomány és változó elbeszélői szerepkörök a vajdasági magyar irodalomban
- 14.00–14.15 **Markó István** (Szeged) Szabó Lőrinc keleti eszmetársai
- 14.15–14.30 **Péter Edit** (Budapest–Kolozsvár) Bródy Sándor Kolozsvár vonzásában
- 14.30–14.45 **D. Horváth Gábor** (Pécs) A család-allegória mint a nemzeti Oidipusz-komplexus eszköze
- 14.45–15.00 **Dányi Ágnes** (Szeged) Trivulzió tér[v]iszonyai
- 15.00–15.15 *S z ü n e t*

Elnöklők: **Hajnal Anna** (Újvidék), **Dányi Ágnes** (Szeged)

- 15.15–15.30 **Szabó Andrea** (Szeged) A félelmetes TE
- 15.30–15.45 **Boros Mónika** (Szabadka) Az ünnep mint határszituáció a mesékben
- 15.45–16.00 **Kulcsár Árpád** (Kolozsvár) Az irodalom médiumai
- 16.00–16.15 **Sinkovics Norbert** (Újvidék) Vajdaság státútuma a regionális és országos lefedettségű napilapokban

R É S Z L E T E S P R O G R A M

- 16.15–16.30 **Vanger László** (Szabadka) A digitális kód tapinthatósága
16.30–16.45 **Turi Tímea** (Szeged) Élet, irodalom és más művészetek Szomory Dezső műveiben
16.45–17.00 *S z ü n e t*

Elnöklők: **Markó István** (Szeged), **D. Horváth Gábor** (Pécs)

- 17.00–17.15 **Szügyi Edit** (Újvidék) A szerelem sötét verem?
17.15–17.30 **Csorba Gábor** (Budapest–Újvidék) A szubjektívizációs tendencia számítógépes vizsgálata a fordításban
17.30–17.45 **Gábrity Eszter** (Szeged–Szabadka) ... A vajdasági egyetemisták nyelvhasználata
17.45–18.00 **Báló Zoltán** (Szeged–Zenta) A szabadkai múzeumban fellelhető dohányzási kellékek
18.00–18.15 **Papp Emese** (Zenta–Budapest) A bűn alakja Weöres Sándor XX. századi freskó című versében
18.15–18.30 **Mándity Krisztina** Őskép és képmás problémája Vajda Lajos ikonos korszakában
(Zenta–Budapest) és az ortodox művészetben

R É S Z L E T E S P R O G R A M

M Ű V É S Z E T E K

Szekcióvezetők: **Mgr. Antal Szilárd** docens (Újvidék), **Mgr. Torok Melinda** főmunkatárs (Szabadka),
Mgr. Lázár Tibor (Zenta)

Elnöklők: **Kocsis Lenke** (Újvidék), **Nyers Lehel** (Szabadka)

- 13.30–13.45 **Fenyvesi Áron** (Budapest) A lokalitás utópiája
13.45–14.00 **Szávin Zoltán** (Újvidék) Fény és látószög
14.00–14.15 **Palásti Andrea**, Lidérchangok
 Asztalos Alfréd,
 Krizsák Viktor,
 Nyers Lehel,
 Szűcs Mihály (Újvidék)
14.15–14.30 **Franciskovity Róbert**, Lásszerepválla
 Kocsis Lenke,
 Oláh Tamás,
 Rácz József,
 Szalma Gábor,
 Török Erna (Újvidék)
14.30–14.45 **Tarkó János** (Újvidék) Personae non gratae

ELŐSZÓ

A 8. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferenciára 110-en regisztráltak a www.junior.felkol.org.rs portálon Szerbiából (Vajdaságból), Magyarországról és Kárpátaljáról.

Az idei konferencia újból lehetőséget ad az egyetemi hallgatóknak és a 30 év alatti kutatóknak, hogy a munka, az alkotás magányából kilépve a nyilvános szakmai kommunikáció eszközeivel éljenek. Az élő és élettelen természettudományok, a műszaki tudományok, a társadalomtudományok, a humán tudományok és a művészetek szekcióiban e párbeszéd szereplőiként ott lesznek a diákelnöklők és a szekcióvezető tanárok is, s hozzájárulnak e sajátos interdiszciplináris műhely hangulatának kialakításához.

A rezümékötet szerkesztőjét minden évben elbűvöli az emberi érdeklődés sokszínűsége, a világ jelenségeihez való elmélyült odafordulás, egy-egy parciális téma racionális feldolgozása, aminek indítéka viszont mindig a szubjektív motiváltság. A rezüméírás és maga a konferencia is arra tanít bennünket, hogy az összefoglaló szépsége a csiszolt kristályéval képes vetekedni.

Idei rendezvényünk házigazdája a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, az Újvidéki Egyetem legfiatalabb tagja, s ez egyben jó alkalom, hogy a résztvevők megismerkedjenek ezzel a vajdasági magyarság számára kiemelkedően fontos intézménnyel.

Csányi Erzsébet

A TDK-DOLGOZATOK ÖSSZEFOGLALÓI

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

SZEMTŐL SZEMBEN AZ ATOMOKKAL

Szerző: **DIVÉKI Zsolt**, PhD, II. évfolyam

Témavezető: **Dr. Pascal SALIERES**, CEA-Saclay, kutató

Intézmény: CEA-Saclay, DSM/IRAMIS/SPAM, Franciaország

2001-gyel kezdetét vette az attoszekundumos fizika fejlődése. Egy attoszekundum (as, 10^{-18} s) az elektron atommag „körüli” keringésidejének nagyságrendjébe esik. Az ilyen gyors impulzusok létrehozása és kontrollálása lehetővé teszi számunkra az atomi mozgások, illetve az elektronkonfigurációban bekövetkező változások időben és térben felbontott nyomon követését. Az attoszekundumos fizika segíthet az alapfizikai dolgok megértésében mint pl. mi az elektron? Hogyan kering az atommag körül? Mi a foton? stb. Szemtől szembe visz bennünket a természet legkisebb egységeivel, az atomokkal!

A magasharmonikusok keltése (High Harmonic Generation, HHG) alatt egy erős femtoszekundumos (fs, 10^{-15} s) lézerimpulzus felharmonikusainak keltését értjük. Legegyszerűbb módja nemesgázatomokba fókuszált impulzussal történik. Háromlépéses folyamat során az alapenergia páratlan többszöröseinek megfelelő energiájú koherens felharmonikusok jönnek létre a gyenge röntgen tartományban (XUV), amelyek megfelelő spektrális fázisok esetén attoszekundumos impulzusokat formálnak. Ezekkel az impulzusokkal képesek vagyunk időben felbontani az elektronszerkezetekben végbemenő változásokat (pl. Auger-effektus), szabályozni az elektronok mozgását néhány fs-os időskálán, kimutatni a ionizált hidrogénmolekula magjainak távolodását attoszekundumos idő- és angströmös térbeli felbontással.

A munkámban röviden ismertetem az attoszekundumos impulzusok keltését, és bemutatom, hogyan „fényképeztünk” nitrogénmolekulákat. Pontosabban, a legmagasabb elektronpályák hullámfüggvényét mértük ki. Ennek jelentőségét hangsúlyozva megjegyzem, hogy a kvantumelmélet kitalálói úgy vélték, hogy a hullámfüggvények nem mérhetők, csak egyszerűen matematikai segédeszközök.

Kulcsszavak: attofizika, lézerimpulzus, hullámfüggvény, molekulapályák, HHG

FACE TO FACE WITH THE ATOMS

Author: **Zsolt DIVÉKI**, 2nd year PhD student

Supervisor: **Dr. Pascal SALIERES**, CEA-Saclay, researcher

Institution: CEA Saclay, DSM / IRAMIS / SPAM, France

In 2001, the development of attophysics began. One attosecond (as, 10^{-18} s) is the timescale of the period of an electron which orbits around the nucleus. The generation and control of these short pulses allows the space and time resol-

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

ved detection of the changes in the electron configuration. Attosecond physics can help us to understand basic physical things, such as: what is an electron, how does it orbit around the nucleus, what is a photon, etc. Attophysics brings us face to face with the smallest units of nature: with the atoms.

With High Harmonic Generation (HHG) process one can generate the harmonics of a femtosecond (fs, 10^{-15} s) laser pulse. The easiest way for this is to focus the strong laser pulse in noble gases. The 3-step process assures us of generating coherent odd multiples of the basic frequency which are soft X-ray (XUV) pulses. Having the proper spectral phases they could form an attosecond pulse.

These pulses are able to resolve the electron configuration changes (like Auger effect) in time, to control the movement of electrons on a few fs time scale, to follow the expansion of the nuclei of ionic hydrogen molecules on attosecond timescale and with angstrom spatial resolution.

I will briefly summarize the generation of attosecond pulses and I present how we took “snapshots” of nitrogen molecules. More precisely, we imaged the wave function of the highest occupied molecular orbital (HOMO). I would like to stress the importance of this because inventors of quantum theory formerly thought that the wave function cannot be measured, that it is simply a mathematical tool.

Keywords: attophysics, laser pulses, wave function, molecular orbitals, HHG

BLISKI SUSRET SA ATOMIMA

Autor: Žolt DIVEKI, PhD student, II. godina studija

Mentor: Dr. Pascal SALIERES, CEA-Saclay, istraživač

Institucija: CEA-Saclay, DSM/IRAMIS/SPAM, Francuska

Razvoj atosekundne fizike je počeo 2001 godine. Jedna atosekunda (10^{-18} s) je red veličine vremena koliko je potrebno elektronu da načini jedan krug oko atomskog jezgra. Generisanje i kontrola tako brzih impulsa omogućuje praćenje atomskih kretanja i detaljne detekcije promene u elektronskoj konfiguraciji po vremenu i po prostoru. Atosekundna fizika može pomoći u razumevanju elementarnih fizičkih pojava na primer: šta je to elektron? Na koji način se elektron obrće oko atomskog jezgra? Šta je foton? Atosekundna fizika omogućuje suočavanje sa najmanjim delovima prirode, sa atomima!

Pod pojmom generisanja visokih harmonika (High Harmonic Generation, HHG) podrazumevamo generisanje viših harmonika od jednog snažnog laserskog impulsa trajanja od jedne femtosekunde. Najlakši način implementacije navedenog procesa je pomoću fokusiranih impulsa nastalih u plemenenitim gasovima. U toku ovog procesa koji se sastoji iz tri faze u opsegu slabog rentgenskog zračenja (XUV) nastaju koherentni viši harmonici koji su neparni umnošci osnovne energije i u slučaju odgovarajuće spektralne faze oni formiraju atosekundne impulse.

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

Pomoću ovih impulsa moguće je vremensko razlaganje promena nastalih u elektronskoj strukturi (npr. Auger efekat), kontrolisati kretanje elektrona na vremenskoj skali od jedne femtosekunde, detektovati udaljavanje jezgara jonizovanih molekula vodonika na vremenskoj skali od 1 atosekunde sa angstremskom prostornom rezolucijom.

U ovom radu ukratko prezentujem način generisanja atosekundnih impulsa i prikazaću kako smo “fotografisali” molekule nitroгена. Tačnije, kako smo izmerili talasne funkcije najviših elektronskih orbita. Kako bi ukazao na značaj ovih merenja moram naglasiti da su osnivači kvantne mehanike smatrali da nije moguće izmeriti talasne funkcije i da su one samo pomoćni alati matematike.

Ključne reči: **atofizika, laserski impulsi, talasne funkcije, putanja molekula, HHG**

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

KOLOZSVÁR KÉPEI A város ábrázolása az 1870-es évek tárcáiban

Szerző: **FODOR Hedviga** MA-hallgató

Témavezető: **Dr. SZABÓ Levente** egyetemi tanár

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományok Mesteri Képzés, Kolozsvár

Ahogy Európa többi részén, Magyarországon és Erdélyben is elindult az iparosodás a 19. században. Az 1870-es évektől Budapest és lakói teret kapnak az irodalomban. A város mint probléma egyre hangsúlyosabbá válik az irodalomban és a publicisztikában egyaránt. A dolgozat azt vizsgálja, hogyan jelentkezik a város problematikája a fővárostól távol eső Kolozsváron. Elsősorban azt kutatja, milyen kontextusban jelentkeznek a Kolozsvárt ábrázoló szövegek, milyen perspektívák szerint látják a várost. A kutatás alapjául két kolozsvári lap, a *Magyar Polgár* és a *Kolozsvári Közlöny* tárcái szolgáltak. Ezek mellett összehasonlítási alapként szolgál a *Fővárosi Lapok* szépirodalmi folyóirat. A napilapok tárcáit véve alapul, Kolozsvár ábrázolásának hogyanját, a városok megjelenésének módozatait mutatja be a hetvenes években, amikor még nem annyira hangsúlyos a városrepresentációk szerepe az irodalomban. A tárcákban megjelent urbanizációrepresentációk elsősorban a nyugati fővárosok ábrázolásában érhetőek tetten. Párizs és London kedvelt témája a várost ábrázoló tárcáknak, azonban Budapest megjelenése nem hangsúlyos. A dolgozat arra fektetette a hangsúlyt, hogy elsősorban Kolozsvár ábrázolási technikáit tárja fel, s egyfajta összefüggést keressen a nyugati városok ábrázolásaival.

Az első fejezet arra tesz kísérletet, hogy az urbanizáció problematikáját világosítsa meg, ezen belül a városiasodás helyzetét Európában és Magyarországon egyaránt, valamint a város fejlődéséből adódó vidék-város ellentétet. A második részben azokat a perspektívákat, ábrázolási módozatokat vizsgálja, amelyek segítségével a megélt várost ábrázolni tudják. A következő fejezet Kolozsvár ábrázolásával foglalkozik, illetve azokkal a mintákkal, amelyeket az ábrázolásokban követhettek. Feltevődik ugyanis a kérdés, hogy Párizs mintául vagy csak közhelyként érvényesül a reprezentációkban. A negyedik fejezet egy fordított nézőpontot követ, azt próbálja bemutatni, hogy a *Fővárosi Lapok* tárcáiban miként jelenik meg Kolozsvár, miként értelmezik, milyen körülmények között értelmezik városnak, illetve fővárosnak.

Kolozsvár ábrázolásában elsősorban Párizs nyújtott nemcsak irodalmi, hanem területrendezési mintát is. Azonban felfigyelhetünk arra, hogy a Párizshoz való pozitív viszonyulás egyfajta szűklátókörűséghez vezet. A fővárosképzetek átruházódnak Párizsra, ezáltal a hetvenes években egyesült magyar főváros háttérbe szorul. Budapest megjelenése nem ábrázolási irányelvként jelenik meg, hanem másodlagosan bemutatott fővárosként. A főváros inkább a kirándulás, kuriózum, mintsem példaként bemutatott tér.

Kulcsszavak: városábrázolás, urbanizáció, Kolozsvár

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

PICTURES OF KOLOZSVÁR REPRESENTATIONS OF THE CITY IN FEUILLETONS OF THE 1870S

Author: **Hedviga FODOR**, student of post-graduate studies

Supervisor: **Dr. Levente SZABÓ**, university professor

Institution: Babeş-Bolyai University in Cluj, Hungarian Language and Literature, Masters Studies

The Industrial Revolution started in Hungary and Transylvania, as in other parts of Europe, in the 19th century. From 1870, Budapest and its inhabitants can be found in literature, with the emphasis on the city. The paper analyses how the question of the city manifests itself in Kolozsvár far from the capital city. Essentially it searches the context in which texts presenting Kolozsvár are present and the perspectives in which the city is seen. The research is based on two newspapers: *Magyar Polgár* and *Kolozsvári Közlöny*. Besides these two, *Fővárosi Lapok*, a literary periodical serves as a basis for comparison. The research takes these newspapers as a basis to show the ways in which Kolozsvár is depicted and the cities in general appear in the seventies when the function of city representations in literature is not as emphatic. The city representations as appeared in the articles present mainly western capital representations. The favorite cities represented in articles are Paris and London, while the depiction of Budapest is not emphatic. The study placed emphasis mainly on revealing the techniques of Kolozsvár's representation and searching for some kind of connection with other western representations.

The first chapter exposes the problem of urbanization in Europe and Hungary and shows the contrast between country and city, stemming from the advancement of the city. The second part analyses those perspectives and ways of representations with the help of which they can depict the city as being lived in. The next chapter deals with Kolozsvár's representation and the motifs used in the representations. We speculate whether Paris serves as a model or it just dominates as a commonplace in the representations. The fourth chapter follows a reverse viewpoint by trying to show how Kolozsvár appears in the articles of *Fővárosi Lapok*, how they define and interpret it and on what conditions.

In representing Kolozsvár, Paris served not only as a literary model but also as a model of area settling. However, we can notice that the positive approach to Paris leads to a sort of narrow-mindedness. The images of the capital are devoted to Paris, therefore the Hungarian capital united in the 70s becomes overshadowed. Budapest's appearance is not considered as a guideline, but as a secondarily presented capital. The capital is an area of trips and curiosity, rather than an area presented as a model.

Keywords: city representations, urbanization, Kolozsvár

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

A SZENNYES BÜKKÖNY ÚJ VÁLTOZATA

Szerző: **CSORBA Roland** abszolvens

Témavezető: **Dr. BÓZSA Pál** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Természettudományi Kar, Biológiai és Ökológiai Intézet, Botanikai Tanszék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A szennyes bükköny (*Vicia grandiflora* Scop. 1772, Fl. Carn. 2:65) délkelet-európai, pontusi–balkán–kaukázusi faj. Szerbia területén elterjedt, főleg a pannon flóraterritumon. Előfordul különböző élőhelyeken, de leggyakoribb füves helyeken, legelőkön, kaszálókon. Taxonómiai alakköre a Pannon-síkság területén három változatot és két formát foglal magába. A változatok a levélké alakjában válnak szét, a formák pedig a virág vitorlaszínében különböznek.

A szennyes bükköny taxonómiájának, változékonyságának elemzését Újvidék területén, három populáció egyedein elemeztük, összehasonlító alaktani (morfológiai) módszerrel. Minden populációból 30-30 egyeden több mint 30 alakot jelleget elemeztünk. A jellegeket mennyiségi és minőségi csoportokba soroltuk. A mennyiségi jellegek között mérési és számolási alcsoportokat alakítottunk. A mennyiségi és minőségi jellegek feldolgozását a számítógépes multivariációs statisztika módszereivel végeztük, a Statistica for Windows ver. 80 szoftvercsomaggal.

Az előzetes elemzések eredményei alapján jelentős következtetésekre jutottunk, amelyeket a részletes elemzések csak megerősítettek. Teljesen új jellegek jelentkeznek a szennyes bükkönynél, amelyeket az irodalom nem említ. Ezen jellegek alapján a szaktudomány számára új változatot írhatunk le. Az új változat a levélké alakjában, a vitorla színében és nagyságában, valamint a magvak színében tér el a már ismert változatoktól.

Kulcsszavak: taxonómia, változat, jelleg, populáció

A NEW VARIANT OF THE LARGE YELLOW VETCH

Author: **Roland CSORBA**, senior student

Supervisor: **Dr. Pál BÓZSA**, university professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Natural Sciences, Institute of Biology and Ecology, Department of Botany

The large yellow vetch (*Vicia grandiflora* Scop. Fl. Carn. 2:65 (1772)) is a Pontic-Balkan-Caucasian species native to the Southeastern Balkans. It is common on the territory of Serbia, especially in the Pannonic floral region. It grows in various habitats, most typically on grassy patches, pasture lands, and meadows. Its taxonomic variation on the territory of the Pannon Plain includes three variants and two forms. The variants differ in leaflet shape, whereas the forms are distinguished on the basis of flower hue.

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

Using comparative morphological methods, we have carried out a taxonomic and variation analysis of the large yellow vetch on individuals collected in three populations on the territory of Novi Sad. The analysis concentrated on more than 30 morphological features in 30 individuals from each population. The features have been grouped into quantitative and qualitative categories. We have subdivided the category of quantitative features into measurement and calculation subcategories. Both the quantitative and qualitative features have been statistically analysed with the Statistica for Windows ver. 80 software package, relying on the method of multivariational analysis.

The preliminary findings have proved to be promising and may be further verified by more detailed analyses still ahead. We have found completely new features that are not mentioned in the literature at all. Based on these results, it may be possible to describe a new variant of the large yellow vetch. This new variant differs from those already described in leaflet shape, vexillum colour and size, as well as seed colour.

Keywords: taxonomy, variant, feature, population

NOVI OBLIK ŽUTE GRAHORICE

Autor: Roland ČORBA, apsolvent

Mentor: Dr Pal BOŽA, redovni profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet, Departman za biologiju i ekologiju, Katedra za botaniku, Novi Sad

Žuta grahorica (*Vicia grandiflora* Scop. 1772, Fl. Carn. 2:65) je jugoistočno-evropska, pontsko-balkansko-kavaska vrsta. Na teritoriji Srbije je rasprostranjena, naročito u Panonskoj florističkoj provinciji. Raste na različitim staništima, ali najčešća je na travnim mestima, pašnjacima, senokosima. Taksonomski, u Panonskoj niziji, obuhvata tri varijeteta i dve forme. Varijeteti se razlikuju po obliku listića a forme se razdvajaju po boji zastavice cveta.

Varijabilnost, taksonomiju žute grahorice smo komparativnom morfološkom metodom analizirali na teritoriji Novog Sada, na jedinkama tri populacije. Iz sve tri populacije smo ispitivali po 30 jedinki. Na svakoj biljci je praćeno više od 30 morfoloških karaktera. Karakteri su svrstani u dve grupe: u kvantitativne i kvalitativne. Unutar kvantitativnih karaktera smo formirali dve podgrupe koje sadrže merene i brojane morfološke osobine. Obradu kvantitativnih i kvalitativnih karaktera vršili smo metodama multivarijantne statistike u softverskom paketu Statistica for Windows ver. 80.

Na osnovu preliminarne rezultata došli smo do značajnih zaključaka, koje će detaljne analize još jače istaknuti. Pojavili su se potpuno novi morfološki karakteri kod žute grahorice, koje literatura ne spominje. Na osnovu ovih osobina možemo opisati za nauku novi varijetet. Novi varijetet se razlikuje od do sada poznatih varijeteta: po obliku listića, po boji i veličini zastavice cveta, kao i u boji semena.

Ključne reči: taksonomija, varijetet, karakter, populacija

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

ADDIKCIÓ A VIRTUÁLIS VILÁGOKBAN

Szerző: **NAGYGYÖRGY Katalin, MIHALIK Árpád, FODOR Ádám**, V. évfolyam

Témavezető: **HARSÁNYI Szabolcs Gergő** egyetemi tanársegéd

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológia Intézet, Szeged

Napjainkban az online szerepjátékok egyre népszerűbbek, egyre szélesebb rétegek számára hozzáférhetőek. Az információs technológia exponenciális fejlődésének és egyre gyorsabb terjedésének következtében hazánkban is meghatározó rekreációs tevékenységgé váltak az MMORPG-k (Sokszereplős online szerepjátékok).

A legnépszerűbb ilyen játék a World of Warcraft, amely 2009-ban elérte a 11,5 millió felhasználót. Az MMORPG-k olyan virtuális világot kínálnak, ahol a játékosok egy valósághoz hasonló szociális környezetben tölthetik idejüket. Azokban az országokban, ahol a játék elterjedtebb, megjelentek bizonyos szociális, pszichológiai problémák, amelyek egyértelműen kapcsolhatóak az MMORPG-khez. A legtöbbet vizsgált ilyen probléma az online játékfüggőség. Jelen vizsgálatunkban arra tettünk kísérletet, hogy feltárjunk az online játékfüggőséghez kapcsolható motivációs faktorokat, valamint személyiségvonásokat.

Az adatokat egy online kérdőívvel gyűjtöttük, ami magában foglalt egy online játékfüggőséget mérő kérdőívet, amelyet dr. Kimberly Young hozott létre, egy motivációs kérdőívet, a Big Five Questionnaire-t és három általános kérdést. A statisztikai elemzést 1679 alany adataival végeztük. Regresszióanalízis segítségével három komponenszt különítettünk el, amelyek kapcsolatba hozhatók az online játékfüggőséggel. Az emocionális kontroll személyiségvonást, a teljesítmény motivációs komponenszt, valamint az eszképzizmus motivációs alkomponenszt. Eredményeink arra engednek következtetni, hogy az online játékfüggőség jelensége Magyarországon is létező probléma, vizsgálatunkban olyan rizikófaktorokat próbáltunk elkülöníteni, amelyekkel jobban lokalizálható egy veszélyeztetett csoportja a játékosoknak.

Kulcsszavak: addikció, MMORPG, virtuális világ, emocionális kontroll, eszképzizmus

ADDICTION IN VIRTUAL WORLDS

Authors: **Katalin NAGYGYÖRGY, Árpád MIHALIK, Ádám FODOR**, 5th year students

Supervisor: **Szabolcs Gergő HARSÁNYI**, teaching assistant

Institution: Szeged University, Faculty of Humanities, Institute of Psychology, Szeged

Online gaming is a mainstream recreational activity in contemporary times. The most popular MMORPG (Massively Multiplayer Online Role Playing Game), World of Warcraft reached 11,5 million subscribers in 2009.

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

The current research examines the relationship between motivations and personality traits as sources of addictive behavior. We collected data through an online survey, which contained a motivational questionnaire (developed by the authors according to Nick Yee's motivational components), the Big Five Questionnaire, the Internet Addiction Diagnostic Questionnaire (developed by Dr Kimberly Young) and three other questions, to get general information (sex, age, weekly hours spent in the game). We used linear regression to identify the key factors underlying addictive behavior.

Three elements emerged as relevant in having an effect on addictive behavior: achievement motivational component, escapism motivational subcomponent and emotional control personality trait.

Keywords: **addiction, MMORPG, virtual worlds, emotional control, escapism**

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

GAUSS-ELIMINÁCIÓ IMPLEMENTÁLÁSA ÉS KÖNYVTÁRAK BŐVÍTÉSE FELDSPARBEN

Szerző: **BUNYIK Karina**, III. évfolyam

Témavezető: **DÉVAI Gergely** tanársegéd

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Informatikai Kar, Programozási Nyelvek és
Fordítóprogramok Tanszék, Budapest

A dolgozat a DSL4DSP projekt része, melynek célja olyan magas szintű programozási nyelv (Feldspar) megírása, amely alkalmas adott tulajdonságú digitális jelfeldolgozó algoritmusok leírására. Feldspar frontendje egy Vector könyvtár, amely standard listakezelő függvényeket tartalmaz. A fusion nevű optimalizációs technikát is használva, a Feldsparben megírt programok lefordíthatóak egy közbülső reprezentációra (core language), amelyet hatékonyan lehet imperatív nyelvekre fordítani.

A kutatásom célja az volt, hogy Feldsparben implementáljam az első példaprogramokat: a digitális jelfeldolgozásban használt függvényeket, többek között a Gauss-eliminációt és a CRC algoritmust. Ezenkívül visszajelzést adjak a programozási nyelv készítői felé, és a meglévő könyvtárakat bővítem függvényekkel. Céлом volt az algoritmusok tisztán funkcionális stílusú implementációja is.

Az eredmény Feldsparben megírt Gauss-elimináció, amely valós mátrixokra működik, miután felső háromszög mátrixot generál, kifejtí a megoldást, és mátrix formájában adja vissza, továbbá újabb algoritmusok megírásához szükséges függvények. Sikertült az algoritmusok egyes részeit általánosítani, így új elemekkel gazdagítani a nyelv frontendjét.

A példák generálása során egy fontos észrevétel az volt, hogy a nyelvben típuselégteselenségek bukkantak fel, melyeket korábban nem fedeztünk fel. Ezenkívül a példáim lefordítása után a core outputban felesleges ciklusbeágyazás jelentkezett, ami a nyelv hiányosságára utalt. Ezeket az észrevételeket a Chalmers Műszaki Egyetem Számítástechnikai és Mérnöki Tanszéke orvosolta. A munka során a Glasgow Haskell Compiler (GHC) fordítót és a hozzá tartozó interpretert használtam.

Kulcsszavak: **algoritmus, funkcionális nyelv, programozás, digitális jelfeldolgozás**

P L E N Á R I S T U D O M Á N Y O S Ü L É S S Z A K

THE IMPLEMENTATION OF GAUSSIAN ELIMINATION AND EXPANSION OF LIBRARIES IN FELDSPAR

Author: **Karina BUNYIK**, 3rd year student

Supervisor: **Gergely DÉVAI** asistent

Institution: Eötvös Loránd University, Faculty of Informatics,
Department of Programming Languages and Compilers, Budapest

This paper is a part of a project which defines a high level language (Feldspar) that allows description of signal processing algorithms and has special characteristics. Vector library is the frontend of Feldspar, it contains standard list functions. Examples written in Feldspar are being compiled to an intermediate representation called core output. The advantage of this step is that the core language can be easily compiled to an imperative language.

The goal of the research was to make the first examples in Feldspar: functions used in digital signal processing like the Gauss elimination and the CRCs, and during that work I gave feedback to the creator of the language about the experience while programming. Another goal was to expand the existing libraries with functions and, if necessary, create abstract pattern functions based on the implementation. An important aspect was to create these algorithms in a specific functional style.

The result of this paper is valid Feldspar code, the Gaussian elimination implemented and some functions, which may be used for specific problems. The Gaussian elimination is written for real matrixes and some parts of the algorithms were generalized, to have the frontend enriched.

Type deficiencies came up during the creation of examples, which were not noticed before, some redundancies also appeared in the *core output*. The Computer Science and Engineering Departments on the Chalmers University of Technology took care about these insufficiencies of the language itself. Another remark is that the absence of a global type caused the algorithms to be too specific.

The research was done using Glasgow Haskell Compiler (GHC) and the Feldspar programs were tested using the interpreter of the language.

Keywords: **algorithms, functional languages, programming**

HIBRID HÉJ NÉLKÜLI OLAJTÖK (*CUCURBITA PEPO* L.) ELŐÁLLÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

Szerző: **PÁSZTOR Mónika**, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. BERÉNYI JÁNOS** tudományos tanácsos

Intézmény: Földművelési és Konyhakertészeti Intézet, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A héj nélküli olajtök az úritök (*Cucurbita pepo* L.) különleges változata, amely egy természetes mutáció folytán nem fejleszt kemény, fehér héjat. A héj nélküli magokból hideg üzemi préseléssel kellemes színű és ízű, gyógyhatású olajat nyernek. A fajtaválaszték bővítése, valamint a maghozam és a termesztés gazdaságosságának növelése érdekében vizsgáltam a hibrid héj nélküli olajtök előállításának lehetőségeit.

Fajtagyűjteményből származó és a köztermesztésben is szereplő 5 szabadelvírázású fajta kézi keresztezésével előállított 4 kísérleti F1 hibridet és szülővonalait hasonlítottam össze. A hibridek szinte kivétel nélkül minden vizsgált tulajdonságban (kabak tömege, kabakonkénti száraz mag tömege, kabakonkénti magok száma, 100 mag tömege és olajtartalom) felülmúlták a szabadelvírázású szülőfajtákat. Különösen szembetűnő volt a hibridhatás a kabak tömegét, a kabakonkénti száraz mag tömegét és a kabakonkénti magok számát illetően. Az eredményekből az látható, hogy az F1 héj nélküli olajtök hibridek nemesítésével és termesztésbe vonásával növelhető a területegységenkénti maghozam és olajhozam.

Az F1 hibrid vetőmag kereskedelmi méretekben való előállítása a tök virágzásbiológiájának ismeretében oldható meg. A tök hím és női egyivarú virágai ugyanazon az egyeden vannak (egylaki növény). A hím és női virágok növényenkénti számának arányát és virágzásuk dinamikáját az Ethrel nevű készítménnyel (hatóanyaga: 2-klóretilén-foszfát) lehet befolyásolni. A kétszeres (3-4 leveles állapot és 10 nappal később) 500 ppm hatóanyag-koncentrációjú kezelés hatására a virágzás kezdeti kéthetes periódusában csak női virágok fejlődtek, lehetővé téve így az anyavonal hímtelenítését az F1 hibrid vetőmag tömeges előállítása céljából.

Kulcsszavak: héj nélküli olajtök, *Cucurbita pepo* L., F1 hibrid, Ethrel, hibrid vetőmag

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

MOGUĆNOSTI PROIZVODNJE HIBRIDA ULJANE TIKVE-GOLICE (*CUCURBITA PEPO L.*)

Autor: **Monika PASTOR**, III. godina studija

Mentor: **Dr. Janoš BERENJI**, naučni savetnik

Institucija: Poljoprivredni fakultet, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Uljana tikva-golica je posebna forma obične tikve (*Cucurbita pepo L.*), koja je usled prirodne mutacije izgubila sposobnost formiranja čvrste, bele ljuske na površini zrna. Iz takvog zrna se metodom hladnog cedjenja dobija ulje prijatnog izgleda i ukusa koje poseduje i lekovito svojstvo. U cilju proširenja sortimenta kao i povećanja prinosa zrna i ekonomičnosti proizvodnje ispitana je mogućnost proizvodnje hibridnih sorti uljane tikve-golice.

Izvršeno je upoređivanje 5 slobodnooplodnih sorti iz sortne kolekcije koje su prisutne i u širokoj proizvodnji sa 4 eksperimentalna hibrida dobijena ručnim ukrštanjem. Hibridi su premašili roditeljske slobodnooplodne sorte skoro u svim ispitivanim svojstvima (masa ploda, masa suvog zrna po plodu, broj zrna po plodu, masa 100 zrna i sadržaj ulja). Hibridna snaga je bila naročito izražena za masu ploda, masu suvog zrna po plodu i broj zrna po plodu. Rezultati ukazuju na mogućnost povećanja prinosa urna i ulja po jedinici površine stvaranjem i gajenjem F1 hibrida uljane tikve-golice.

Proizvodnju F1 hibridnog semena u komercijalnim razmerama je moguće rešiti poznavanjem biologije cvetanja tikve. Jednoplani muški i ženski cvetovi tikve se nalaze na istoj biljci (jednodomost). Na brojčani odnos muških i ženskih cvetova kao na dinamiku njihovog cvetanja moguće je uticati primenom preparata Ethrel (aktivna materija: etephon). Pod uticajem tretiranja u dva navrata (u fazi 3-4 prava lista i 10 dana kasnije) sa koncentracijom aktivne materije od 500 ppm u početnom dvonedeljnom periodu razvijaju se samo ženski cvetovi što omogućava hemijsku kastraciju majčinskog roditelja hibrida u cilju masovne proizvodnje F1 hibridnog semena.

Ključne reči: **uljana tikva-golica, *Cucurbita pepo L.*, F1 hibrid, Ethrel, hibridno seme**

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

A *SALVIA FARINACEA* FEJLŐDÉSÉNEK KÖVETÉSE, MAJD ALKALMAZÁSA ZÖLD TERÜLETEKEN

Szerző: **PETES Csilla** abszolvens

Témavezető: **Mgr. POTKONJAK Ágnes** egyetemi tanársegéd

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Mezőgazdasági Kar, Tájépítészeti Szak, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A dolgozat részletesen ismerteti az egyéves *Salvia farinacea* – hamvas zsálya – növénytermelési technológiájának folyamatát. A növény fejlődését a magtól a védett gyökérrendszerű növény továbbneveléséig kísértem, s két termesztési technológiát hasonlítottam össze. A kutatás alapvető célja, hogy növeljük e növény számát a zöldövezetekben, mivel jól alkalmazkodik a városi feltételekhez, s nevelési technológiája sem túl bonyolult.

Kulcsszavak: *Salvia*, termesztéstechnológia, védett gyökérrendszer, alkalmazása a zöldövezetekben

34

MONITORING THE DEVELOPMENT OF AN ANNUAL PLANT – *SALVIA FARINACEA*, AND ITS APPLICATION IN GREEN AREAS

Author: **Csilla PETES**, final year student

Supervisor: **Ágnes POTKONYAK**, M. A.

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Agriculture, Department of Landscape Architecture, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

This paper presents the detailed technological process of growing an annual plant – *Salvia farinacea*. The task was to monitor two processes: the development of plant from a seed, and the development of plant with a protected root system, and to compare these two production technologies.

The main goal of the research was to increase the use of this plant in public green areas, and the results of the project prove that this annual plant easily adjusts to urban conditions, and its production technology is not too complex.

The results of the research indicate that a plant with a protected root system has better quality and is more productive, which makes the implementation of this technology justified.

Keywords: *Salvia*, production technology, protected root system, application in green areas

8 . V A J D A S Á G I M A G Y A R T U D O M Á

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

PRAĆENJE RAZVOJA *SALVIA FARINACEA* I NJENO PRIMENJIVANJE NA ZELENIM POVRŠINAMA

Autor: Čila PETEŠ, apsolvent

Mentor: mr Agneš POTKONJAK, saradnik u nastavi

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet, Odsek za Pejzažnu arhitekturu, Novi Sad
Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Rad detaljno predstavlja tok tehnološkog procesa proizvodnje jednogodišnje biljke *Salvia farinacea* – plava žalfia. Praćen je razvoj biljke od semena i razvoj biljke sa zaštićenim korenovim sistemom, i upoređivane su ove dve proizvodne tehnologije. Osnovni cilj istraživanja je da povećavamo brojnost ove vrste na javnim zelenim površinama, pošto rezultatima dokazujemo da se ova jednogodišnja biljka lako prilagođava gradskim uslovima, a ni proizvodna tehnologija nije previše složena.

Rezultati istraživanja upućuju na to da je biljka sa zaštićenim korenovim sistemom po kvalitetu i održavanju produktivnija, po čemu je primenjivanje i forsiranje ove tehnologije opravdanije.

Ključne reči: *Salvia*, proizvodna tehnologija, zaštićen korenov sistem, primena na zelenim površinama

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

TERMESZTETT NÖVÉNYEINK ALKALMASSÁGA FITOREMEDIÁCIÓRA

Szerző: **DOROGHÁZI Ottó** abszolvens

Témavezető: **KASTORI Rudolf** akadémikus

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Mezőgazdasági Kar, Szántóföldi, Növény- és Zöldségtermesztési Intézet,
Talajtan és Növénytaplálás Tanszék, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

Az emberi figyelmetlenségnek köszönhetően napjainkban a környezetszennyezés egyre nagyobb méreteket ölt. A természetben felhalmozódó káros anyagok, mint pl. a nehézfémek (Pb, Ni, Cd, As, Hg stb.) nagy veszélyt jelentenek az ember és más élőlények számára, mivel a talajban hosszú évtizedeken át is kritikus koncentrációban lelhetők fel. Ezeket a növények könnyen felveszik a talajoldatból, és így bekerülnek a táplálékláncba.

A talaj megtisztítása a káros anyagoktól (remediáció) különböző módszerekkel érhető el. Ezen a téren kiemelt szerepük van a magasabb rendű növényeknek, melyek jelentős mennyiségben képesek a nehézfémeket felhalmozni, és így csökken a talajszennyezettség (fitoremediáció).

A talaj sikeres megtisztításához olyan növényeket kell alkalmazni, amelyek képesek az adott káros anyagokat nagy mennyiségben felvenni; rövid a vegetációjuk; rövid idő alatt nagy biomasszát termelnek; jól viselik el a szennyező anyag magas koncentrációját és a különböző talaj- és éghajlati feltételeket.

A nehézfémeket nagyobb mértékben felhalmozó hiperakkumulátor növények nagyobb része kevés biomasszát termel, vagy nem tudnak vidékünk környezeti feltételeihez alkalmazkodni. Ebből kifolyólag fontos kivizsgálni az egyes termesztett növényeink alkalmazhatóságát a talaj-remediációra.

A kapott eredmények arra utalnak, hogy termesztett növényeink alkalmasak lehetnek a fitoremediációra, mivel jelentős mértékben halmozták fel az egyes nehézfém. Koncentrációjuk a növényekben egyes elemeknél elérte a hiperakkumulátoroknál mért értékeket is.

A vizsgált növények közül a napraforgó bizonyult a legmegfelelőbbnek a nehézfémekkel szennyezett talajok fitoremediációjára.

Kulcsszavak: **fitoremediáció, kultúrnövények, nehézfémterhelés, talaj**

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

THE SUITABILITY OF CULTIVATED PLANTS FOR PHYTOREMEDIATION

Author: **Ottó DOROGHÁZI**, last year student

Supervisor: **Rudolf KASTORI** academician

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Agriculture, Department of Field and Vegetable Crops,
Chair for Soil and Plant Nutrition, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Due to human inattention, environmental pollution is increasing in our days. Some of the pollutants accumulated in nature, such as heavy metals (Pb, Ni, Cd, As, Hg, etc.) are a great danger to humans and other living organisms, because they may remain in the soil in critical concentrations for decades. Plants can take them up from the soil solution easily, and so they get into the food chain.

Clearing nature from harmful substances (remediation) can be done using various methods. Higher plants play a key role in these processes, since they are able to store heavy metals in considerable quantities in their tissues, thus decreasing soil contamination (phytoremediation).

To the successful remediation of soil it is necessary to apply plants that are able to absorb harmful substances in large quantities; their vegetation is short; they can produce large biomasses in a short time; they tolerate well the high concentration of pollutants and various soil and climatic conditions.

Hyperaccumulator plants pile up heavy metals in great measure, but the majority of these plants produce less biomass, or they cannot adapt to the environmental conditions of different areas. Because of this, it is important to study the plants we cultivate: whether they are adaptable in soil-remediation.

The results show that our cultivated plants may be suitable to phytoremediation since the heavy metals were accumulated in considerable measures. In some plants their concentration reached those values measured in hyperaccumulator plants.

Of the examined plants, sunflower turned out to be the most suitable plant for phytoremediation of soils polluted with heavy metals.

Keywords: **phytoremediation, cultivated plants, heavy metals, soil**

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

MOGUĆNOST PRIMENE GAJENIH BILJAKA ZA FITOREMEDIACIJU

Autor: **Oto DOROGHAZI**, apsolvent

Mentor: **Rudolf KASTORI**, akademik

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet, Departman za ratarstvo i povrtarstvo,
Katedra za zemljište i ishranu biljaka, Novi Sad
Kolegijum za visoko obrazovanje vojvodanskih Mađara

Zbog čovekove nepažnje zagađivanje životne sredine uzima sve veći zamah. Nakupljanje zagađujućih materija u prirodi kao što su teški metali (Pb, Ni, Cd, Hg, itd.) predstavlja posebnu opasnost i za ljude i za ostala živa bića, jer dugi niz godina ostaju u kritičnim koncentracijama u zemljištu. Biljke preko korena usvajaju zagađujuće materije iz zemljišnog rastvora i tako ulaze u lanac ishrane.

Sanacija zemljišta od zagađujućih materija (remediacija) moguća je uz primenu više metoda. U ovim procesima posebnu ulogu imaju više biljke, koje su u stanju da ih akumuliraju u svojim tkivima i tako smanjuju njihov sadržaj u zemljištu (fitoremediacija). Za uspešnu fitoremediaciju zemljišta treba koristiti biljke koje imaju sposobnost da odgovarajuću zagađujuću materiju u velikoj meri usvajaju, da imaju kratku vegetaciju i da za kratko vreme stvore veliku biomasu, da dobro podnose visoke koncentracije zagađujućih materija i različite zemljišne i klimatske uslove.

Hiperakumulatorne biljke imaju sposobnost nakupljanja većih količina teških metala, međutim većina njih stvara malu biomasu ili ne uspevaju na našim podneblju zbog slabe adaptabilnosti na vladajuće prirodne uslove. Iz ovih razloga je važno ispitivati gajenje biljke za mogućnost korišćenja u remediciji zemljišta.

Dobijeni rezultati ukazuju na to, da gajene biljke mogu da budu podesne za fitoremediaciju, jer mogu da u velikim količinama akumuliraju teške metale. Sadržaj nekih teških metala u suvoj materiji kulturnih biljaka dosegao je nivo koji je izmeren i kod hiperakumulatora. Od ispitivanih biljaka suncokret se pokazao kao najpodesniji za fitoremediaciju zemljišta zagađenih teškim metalima.

Ključne reči: **fitoremediacija, gajene biljke, teški metali, zemljište**

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

A KELETI MARHAVÉSZ ÁLLATORVOSLÁS-TÖRTÉNETI JELENTŐSÉGE

Szerző: **KOVÁCS Iván** abszolvens

Témavezető: **Dr. ŠINKOVIĆ Mirko** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Mezőgazdasági Kar, Állatorvostudományi Tanszék, Újvidék

E dolgozat célja bemutatni a keleti marhavész történelmi jelentőségét, valamint az állatorvosi hivatás kialakulásának fő okát.

Az emberek keletről Európa felé vándorolva marháikat is terelték, amelyek kiváló teherhordó állatnak bizonyultak. Az új otthon keresése során az állatok kimerültek, más környezetbe kerültek, az immunrendszerük legyengült, és fogékonyá váltak különböző fertőzések iránt. Ilyen volt a keleti marhavész (*Pestis bovina*) is, amely számos áldozatot követelt. 1711-től 1714-ig Európa-szerte 1,5 millió szarvasmarha pusztult el. Abban az időben az európai lakosság szarvasmarha-állományának megfogyatkozása gazdasági szempontból nagy csapásnak bizonyult. Egyes becslések szerint Európában csak a XVIII. században 200 millió szarvasmarha pusztult el.

Mária Terézia engedélyt adott a humán orvosoknak, hogy többet foglalkozzanak e kórral. Az állat- és húskereskedelmet csak akkor engedélyezte, ha az állatokat előtte megvizsgálták, és hiteles útlevelük volt. A lyoni állatorvosi képzéshez hasonlóan (1762) megengedte, hogy 1777-ben megalakuljon a bécsi Állatorvosi Intézet.

A keleti marhavész nem került el Szerbiát sem. Amellett, hogy az állatok elpusztultak, súlyos indirekt károkat okozott a húskereskedelem leállításával. A marhavészről először egy röpke mondatból értesülhetünk: „V leto 1601 pogibelj govedama” (1601 nyarán marhák pusztulása). Vajdaság első diplomás állatorvosa Anton Semajer volt, aki tanulmányait Bécsben végezte, 1822-től Versecen dolgozott. Dr. Jovan Čokor (Karlóca, 1849. április 4.) Budapesten orvosnak tanult, Bécsben folytatta tanulmányait. A diploma megszerzése után állatorvosnak tanult. Bécsben Robert Kochkal szívesen dolgozott.

Az utolsó szarvasmarhavézes eset Breznici falvában történt 1883-ban, aminek a továbbterjedését még abban az évben meggátolták. A XIX. században a keleti marhavész szinte egész Európában tömegesen szedte áldozatait. Az egyedüli megoldás a szakmai összefogás volt, így 1863. július 14–18-a között Hamburgban az Első Nemzetközi Állatorvosi Kongresszuson tanácskoztak az állatorvosok.

Az állatorvoslás története csak töredékét képezi egy nemzet történelmének. A múltba visszatekintve látjuk, hogy az állatorvoslás más társadalmi és gazdasági eseményekkel összhangban fejlődött. Az állatorvosképzés kialakulása tükrözi az adott ország társadalmi, gazdasági és kulturális fejlettségét.

Kulcsszavak: keleti marhavész, gyógy mód, állatorvosképzés

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

THE SIGNIFICANCE OF THE EASTERN CATTLE-PLAGUE IN VETERINARY HISTORY

Author: **Iván KOVÁCS**, last year student

Supervisor: **Dr. Mirko ŠINKOVIĆ**, professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Agriculture, Department of Veterinary, Novi Sad

The aim of this work is to show the historical significance of the eastern cattle plague, and the main reasons for establishing the veterinary profession.

People migrating to Europe from the East, brought cattle with themselves, which proved to be an excellent pack-animal. The animals got exhausted in the course of searching for a new home, their environment changed, their immune system was weakened, making them prone to infections. The eastern cattle-plague (Pestis bovina) was one of the diseases that reached them. Between 1711 and 1714 one and a half million cattle were killed across Europe. At that time, such a great number was a serious blow from an economic viewpoint to the European population. According to certain estimates, 200 million cattle were destroyed in the 18th century in Europe alone.

Maria Theresa gave permission to human doctors to deal with this disease. Trading with animals and meat was allowed only if the animals had been examined and possessed an authentic passport. Maria Theresa gave permission for the Vienna Veterinary Institute to be formed in 1777, based on a similar institute in Lyon (1762).

The eastern cattle-plague did not avoid Serbia. Not only did it cause serious indirect losses with the standstill in the meat trade, but many animals were killed too. The first reference to the eastern cattle-plague was made by this sentence: "V leto 1601 pogibelj govedama." (The destruction of cattle in the summer of 1601.) The first qualified veterinary surgeon of Vojvodina was Anton Semajer, who studied in Vienna, and worked in Versec from 1822. Dr. Jovan Čokor (b. April 4, 1849, Sremski Karlovci) started his medical studies in Budapest and finished them in Vienna. After receiving his medical degree, he studied to be a veterinarian. He enjoyed working with Robert Koch.

The last incidence of cattle-plague in Yugoslavia was in the village of Breznici in 1883, and the spread of the disease was stopped later that year. The eastern cattle-plague in the 19th century took victims in large numbers almost all over Europe. The only solution was the joining of professional forces, thus veterinary surgeons assembled the first International Veterinary Congress in Hamburg from July 14-18, 1863.

Veterinary history constitutes but a small fraction of a nation's history. Looking back into the past, it can be seen that veterinary medicine developed together with other social and economic phenomena. Veterinary training to a certain degree reflects a given country's social, economic and cultural development.

Keywords: **cattle-plague, therapy, veterinarian training**

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

ISTORIJSKI ZNAČAJ GOVEDE KUGE ZA RAZVOJ VETERINARSKÉ MEDICINE

Autor: **Ivan KOVAČ**, apsolvent

Mentor: **doc. Mirko ŠINKOVIĆ** profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni Fakultet, departman za veterinarsku medicinu, Novi Sad

Cilj ovog rada je da se prikaže uticaj govede kuge na čovečanstvo, kao glavnog faktora za unapređenje veterinarske medicine, kao nauke.

Za vreme velikih seoba sa istoka ka Evropi, goveda su bila idealna za nošenje tereta, zbog potrage za novim teritorijama, stoka je promenila svoje prebivalište, ušla je u drugu sredinu. Životinje su bile umorene, imunitet im je bio na pragu iscrpljenja, te su bile izloženije zaraznim oboljenjima. Takvo oboljenje je bila i goveda kuga (*Pestis bovina*). U periodu od 1711–1714. godine u Evropi je uginulo 1,5 miliona goveda. U to vreme takav nagli pad broja goveda bio je fatalan za sve države. Prema procenama, veruje se da je samo u XVIII veku Evropa dala danak govedoj kugi 200 miliona grla.

Marija Terezija je dozvolila humanim lekarima da se više bave ovom bolešću. Trgovina stoke i mesa bila je dozvoljena samo ako je životinja pregledana od strane ovlašćenog lica, čime bi dobila overen stočni pasoš. Veterinarska škola u Lionu osnovana je 1762. godine, a po uzoru na nju, 1777. godine Marija Terezija je dala dozvolu da se osnuje veterinarski institut u Beču.

Goveda kuga nije zaobišla ni Srbiju. Pored toga što je stoka uginjavala, trgovina mesa je bila zaustavljena. Prvi pomen pomora stoke datira iz vremena 1601 godine, koja glasi: "v leto 1601 pogibelj govedama". Prvi diplomirani veterinar u Vojvodini bio je Anton Semajer, ko je svoje školovanje završio u Beču. Od 1822. godine radio je u Vršcu, dr Jovan čokor (rod.: u Sremskim Karlovcima 4. aprila 1849.) u Budimpešti je završio školovanje za lekara, što je u Beču dalje usavršio. Nakon toga je završio studije i veterinarske medicine. dugo je radio sa Robertom Kohom.

Poslednji slučaj govede kuge (pomor stoke, goveda čuma) na teritoriji Jugoslavije je bilo zabeleženo u selu Brezinici 1883. godine.

U XIX veku goveda kuga je harala po celoj Evropi. Jedino rešenje je bilo da veterinarska struka radi timski. Rezultat udruženja veterinara bio je prvi međunarodni kongres veterinara, koji je bio održan 14–18. jula 1863. godine u Hamburgu.

Istorija veterinarske medicine je samo deo opšte kulturne istorije jednog naroda, koje je od velikog značaja za kulturnu kompletnost veterinarske ličnosti. Veterinarstvo se razvijalo u sklopu opštih društvenih dešavanja, pa njegov razvoj nije ni moguće pravilno pratiti ako se ne poznaju društveno-ekonomska kretanja toga vremena.

Ključne reči: goveda kuga, lečenje, obrazovanje veterinara

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

KUTYA ÉS MACSKA KISZÁLLÍTÁSÁNAK JOGSZABÁLYOZÁSA

Szerző: **KOVÁCS Tímea** abszolvens

Témavezető: **Dr. SINKOVICS Mirkó**, egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Mezőgazdasági Kar, Állatorvosi Tanszék, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

Minden ország előírásokkal szabályozza az állatok kivitelét és behozatalát, hogy ilyképp védekezzen a különböző fertőző betegségek terjedésétől, ami történhet állatról állatra és állatról emberre (zoonózis). Az ország érdeke, hogy területére csak egészséges állat jusson be, megvédve ezzel saját állatállományát.

A kutyák és a macskák Szerbiából való kivitelével foglalkozom munkámban. Országunk igen egyedi helyzetben van, mivel nem tagja az Európai Uniónak, ami külön elvárásokat jelent. Az EU-s tagállamok külön feltételeket szabnak a területükre való bevitelre és más szabályozás érvényes a nem EU-s tagországokban, pl. Anglia, USA, Ausztrália.

Kutya és macska külföldre szállítása esetén az Uniós országokban az állatokra kiállított útlevelet, egyedi megkülönböztetést lehetővé tevő tetoválást, vagy mikrochip-beültetést várnak el a beutazóktól a hatóságok, valamint a veszetheg titer eredményét igazaló bizonylatot, amelyet egy akreditált laboratóriumi pecsét hitelesít. Nagy-Britanniában további speciális rendelkezés nehezíti az állatok beutaztatását. Itt ugyanis – a sziget veszetheg mentes státusának megőrzése érdekében – mindkettő fent említett faj egyedeinek karanténban kell maradniuk. A megfigyelés két hétig tart – azaz eddig nem kerülhetnek vissza a tulajdonoshoz.

Én mint állatorvostan-hallgató helyeslem a felállított jogszabályozásokat, mivel kitűzött célom, hogy a betegségeket megelőzzük és csökkentjük terjedésüket.

Kulcsszavak: **kutya, macska, jogszabályok, Európai Unió, kiszállítás**

A HOLOTRANSZKOBALAMIN JELENTŐSÉGE A B₁₂-VITAMIN STÁTUSVIZSGÁLATÁBAN

Szerző: **BOJTOS Lilla**, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. DUJMOVICS Ferenc** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Orvostudományi Kar, Kóréleti Tanszék, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A holotranszkobalamin a kobalamin (B₁₂-vitamin) egyetlen biológiailag hasznosítható formája, mivel a B₁₂-vitamin felvétele a sejtekbe kizárólag ilyen formában történik. A munka célja a holotranszkobalamin jelentőségének meghatározása a B₁₂-vitamin státusvizsgálatában. 135 vizsgálati alany vérmintájából meghatároztuk a B₁₂-vitamin és a holotranszkobalamin értékét, majd a vizsgálati alanyokat a szérumban lévő B₁₂-vitamin értéke alapján 4 csoportba soroltuk: 1. csoport: B₁₂ érték <154 pmol/l, 2. csoport: B₁₂ érték 154–250 pmol/l, 3. csoport: B₁₂ érték 251–350 pmol/l, 4. csoport: B₁₂ érték >350 pmol/l.

A mért eredmények statisztikailag jelentős korrelációt ($r=0.62$, $p<0.001$) mutatnak a szérumban lévő holotranszkobalamin és B₁₂-vitamin értékei között, annak ellenére, hogy alacsony B₁₂-vitamin szinttel rendelkező egyének egy részénél a holotranszkobalamin értéke referens tartományba esett, ugyanúgy a normál kobalamin értékkel rendelkező vizsgálati alanyoknál több esetben is alacsony holotranszkobalamin szint volt mérhető.

Megállapítható, hogy a holotranszkobalamin hasznos mutatója a B₁₂-vitamin státusának, mivel a biológiailag hasznosítható kobalamin hordozója. Különösen fontos a holotranszkobalamin meghatározása azoknál az egyéneknél, akiknél a B₁₂-vitamin szintje alacsony vagy határértéket (154–250 pmol/l) mutat.

Kulcsszavak: holotranszkobalamin, B₁₂-vitamin

THE USEFULNESS OF HOLOTRANSCOBALAMIN MEASUREMENTS IN THE EVALUATION OF VITAMIN B₁₂ STATUS

Author: **Lilla BOJTOS**, 4th year undergraduate student

Supervisor: **Dr. Ferenc DUJMOVICS**, university professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Medicine, Department of Pathophysiology, Novi Sad

Holotranscobalamin is the only form of cobalamin (i.e. vitamin B₁₂) that enables cellular uptake and biological use of this vitamin. The aim of the study was to determine the usefulness of holotranscobalamin in assessing vitamin B₁₂ sta-

tus. Serum vitamin B₁₂ and holotranscobalamin were measured in 135 subjects. Based on the vitamin B₁₂ levels registered, all subjects were divided into four groups: group I (B₁₂ <154 pmol/l), group II (B₁₂ 154-250 pmol/l), group III (B₁₂ 251-350 pmol/l), and group IV (B₁₂ >350 pmol/l).

A significant positive correlation was found between vitamin B₁₂ and holotranscobalamin ($r=0.62$, $p<0.001$). However, some subjects with low B₁₂ concentrations had normal holotranscobalamin levels, whereas a few subjects with normal B₁₂ levels had holotranscobalamin levels below the reference range.

The results indicate that holotranscobalamin is a reliable marker of vitamin B₁₂ status because only this form of the vitamin contains biologically usable cobalamin. Holotranscobalamin measurement is useful particularly in subjects with borderline (154–250 pmol/l) and low serum concentrations of cobalamin.

Keywords: holotranscobalamin, vitamin B₁₂

ZNAČAJ MERENJA HOLOTRANSKOBALAMINA U ISPITIVANJU STATUSA B₁₂ VITAMINA

Autor: Lila BOJTOŠ, IV. godina studija

Mentor: Dr Ferenc DUJMOVIĆ, profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski Fakultet, Katedra za patološku fiziologiju, Novi Sad

Holotranskobalamin je jedini oblik kobalamina (vitamin B₁₂) koji omogućava ćelijsko preuzimanje i biološku upotrebu ovog vitamina. Cilj ove studije bio je da se ispita značaj holotranskobalamina u ispitivanju statusa B₁₂ vitamina. Kod 135 ispitanika određivan je serumski nivo B₁₂-vitamina i holotranskobalamina. Na osnovu izmerenih vrednosti B₁₂ vitamina formirane su 4 grupe ispitanika i to na sledeći način: 1. grupa- vrednost B₁₂ <154 pmol/l, 2. grupa-vrednost B₁₂ 154-250 pmol/l, 3. grupa-vrednost B₁₂ 251-350 pmol/l, 4. grupa-vrednost B₁₂ >350 pmol/l.

Rezultati ukazuju na pozitivnu, statistički značajnu korelaciju ($r=0.62$, $p<0.001$) između vrednosti B₁₂ vitamina i holotranskobalamina, ali kod nekih ispitanika sa niskim koncentracijama vitamina B₁₂ su izmerene vrednosti koncentracije holotranskobalamina u granicama referentnih vrednosti, a u jednom manjem broju, među ispitanicima sa normalnim vrednostima vitamina B₁₂ nađeni su bolesnici kod kojih je vrednost holotranskobalamina ispod normalnog.

Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da je holotranskobalamin pouzdan pokazatelj statusa B₁₂ vitamina jer jedino taj oblik sadrži biološki upotrebljiv kobalamin. Određivanje holotranskobalamina je korisno pre svega kod osoba sa graničnim vrednostima kobalamina (154-250 pmol/l) i kod onih sa niskim koncentracijama ovog vitamina.

Ključne reči: holotranskobalamin, B₁₂ vitamin

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

A RENDEZETLEN SZERKEZETŰ FEHÉRJÉK ÉS A 26S PROTEASZÓMA

Szerző: **LIPINSZKI Zoltán** tud. segéd munkatárs

Témavezető: **Dr. UDVARDY Andor** tud. tanácsadó

Intézmény: MTA-SZBK, Biokémiai Intézet, Szeged

Az eukarióta sejtekben az ubiquitin-proteaszóma rendszer végzi a sérült és funkciót vesztett regulátor fehérjék (pl. sejtciklus-szabályozók) szelektív, gyors és kvantitatív lebontását. A folyamat első lépésében a lebontandó fehérjére kovalensen egy poliubiquitin lánc épül, amit a poliubiquitin receptorok ismernek fel, és ezáltal a szubsztrátumot a 26S proteaszómához szállítják, ahol az degradálódik.

Korábbi kutatásaink során kimutattuk, hogy a *Drosophila* (ecetmuslica) proteaszóma egyik alegysége a p54, önmaga is képes megkötni a poliubiquitilált fehérjéket, így segítve a proteaszóma munkáját. A p54 fehérje érdekessége, hogy a karboxi-(C)-terminális fele, amely a szubsztrátum kötéséért felelős UIM motívumokat hordozza, rendezetlen szerkezetű, azaz nem jellemző rá semmilyen másodlagos vagy harmadlagos fehérje szerkezeti forma sem. Az ilyen proteinekről tudjuk, hogy alapállapotban rendkívül instabilak és proteáz-érzékenyek. Interakciós partnereikkel kapcsolódva vagy valamilyen poszt-szintetikus módosítás hatására azonban, különféle 3D szerkezeti formákat vehetnek fel, ami az „új” fehérje szerepét is megváltoztatja.

Kutatásaink során kimutattuk, hogy az ecetmuslica proteaszóma p54 alegységének C-terminális felét az ontogenezis lárvális stádiumaiban egy szelektív szerin-proteáz leemésztí, ami a proteaszóma inaktiválódásához vezet. Embrió, báb és imágó korban viszont a p54 C-terminális fele kovalensen módosul, minek következtében rendezetté és proteáz-rezisztenssé válik, a proteaszóma rendszer pedig reaktiválódik. Ez a szabályozási folyamat lehetővé teszi az ubiquitin-proteaszóma rendszer finomhangolását az állat egyedfejlődése során.

Kulcsszavak: rendezetlen szerkezetű fehérjék, 26S proteaszóma

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

KÉT ELTÉRŐ GENOTÍPUSÚ KENDER FŐZETÉNEK INTERAKCIÓJA A PHENTOBARBITÁL GYÓGYSZERREL

Szerző: SÁGI Andor, V. évfolyam

Témavezető: Dr. HORVÁTH Olga¹, tanársegéd

Dr. BERÉNYI János², tudományos tanácsos

Intézmény: ¹Újvidéki Egyetem, Orvostudományi Kar, Farmakológiai és Toxikológiai Intézet, Újvidék

²Földművelési és Konyhakertészeti Intézet, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A kutatás célja a „Novosadska” (NK) ipari, valamint a „VIR SK” (VK) indiai típusú kender főzetjei és a központi idegrendszerre ható phentobarbitál gyógyszer közötti interakció vizsgálata. Az interakciót a laboratóriumi állatok központi idegrendszerére való hatás, az indukciós idő, valamint az alvási idő hosszának mérésével határoztuk meg.

Mindkét kenderfőzet alkalmazása jelentős interakciót mutatott a phentobarbitállal. A VK és az NK típusú kenderfőzetek laboratóriumi állatokkal történő itatása a phentobarbitál kenderfőzet nélküli hatásához viszonyítva jelentősen megnövelte az indukciós időt és az alvás időtartamát. Következésképpen megállapíthatjuk, hogy interakció mutatható ki a vizsgált két eltérő genotípusú kender főzete és a központi idegrendszerre ható phentobarbitál gyógyszer között.

Kulcsszavak: kender, kannabinoidok, delta-9-tetrahidrokannabinol, phentobarbitál

INTERACTION OF INFUSIONS OF TWO HEMP GENOTYPES WITH PENTOBARBITAL

Author: Andor SÁGI, 5th year student

Supervisors: Dr. Olga HORVÁTH¹, assistant

Dr. János BERÉNYI², scientific advisor

Institution: ¹University of Novi Sad, Faculty of Medicine, Department of Pharmacology, Toxicology and Clinical, Pharmacology, Novi Sad

²Institute of Field and vegetable Crops, Novi Sad, Serbia

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The aim of this work was to study the interaction of infusions of an industrial hemp genotype “Novosadska” (NK) and of an Indian hemp genotype “VIR SK” (VK), with a drug acting on the central nervous system (CNS) i.e. pentobar-

bital. The interaction level of infusions on CNS was studied by measuring sleep induction time and sleeping time in rats. Hemp infusions were prepared daily by adding 2.2 g of crushed leaves, twigs and flowers to 1 l of boiling water, and they were given to the test animals instead of water for 20 days. The infusion of VK in combination with pentobarbital significantly increased sleep induction time compared to that with pentobarbital alone, whereas the infusion of NK in combination with the same drug only prolonged sleeping time. Both infusions exhibited significant interaction with pentobarbital.

Keywords: Hemp, cannabinoids, delta-9-tetrahydrocannabinol, pentobarbital

INTERAKCIJA INFUZUMA DVA GENOTIPA KONOPLJE UZGAJANE ISTOVREMENO NA ISTOM LOKALITETU SA LEKOM KOJI DELUJU NA CNS

Autor: **Andor ŠAGI**, V. godina studija

Mentor: **dr Olga HORVAT**¹, asistent

dr Janoš BERENJI², naučni savetnik

Institucije: ¹Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski Fakultet, Institut za farmakologiju i toksikologiju, Novi Sad

²Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvodanskih mađara

Cilj rada bio je da se ispita interakcija infuza industrijske konoplje genotipa "Novosadska" (NK) i infuza indijske konoplje genotipa "VIR SK" (VK) uzgajane na oglednom polju Bački Petrovac – Vojvodina sa lekom koji deluju na CNS. Interakcija na nivou CNS ispitivana je merenjem indukcionog vremena i vremena trajanja spavanja (interakcije infuza i pentobarbitala).

Oba infuza pokazala su značajnu interakciju sa pentobarbitalom. Infuz (VK) značajno je produžio indukciono vreme i vreme trajanja spavanja pentobarbitala u odnosu na sam pentobarbital. Infuz (NK) značajno je produžio vreme trajanja spavanja pentobarbitala u odnosu na sam pentobarbital.

Zaključak je da ova dva genotipa konoplje pokazuju interakciju sa lekom koji deluju na CNS.

Ključne reči: konoplja, kanabinoidi, delta-9-tetrahydrocannabinol, pentobarbital

A METILÉNTETRAHIDROFOLSAV-REDUKTÁZ GÉN C677T ÉS A1298C MUTÁCIÓINAK VIZSGÁLATA

Szerző: **HITRI Krisztina**, III. évfolyam, Bsc-képzés

Témavezető: **Dr. SOMOGYVÁRI Ferenc**

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Mikrobiológiai és Immunbiológiai Tanszék, Szeged

A metiléntetrahidrofolsav-reduktáz gén (MTHFR) C677T és A1298C mutációi emelkedett szérumhomocisztein-szintet okoznak. A homocisztein magas vérszintje szív-érrendszeri betegségek (agyvérzés, szívinfarktus) kockázatával jár együtt. A fenti két mutáció betegségekben betöltött szerepét vizsgáltuk egy új, egyszerűbb elemzési módszer beállításával.

A közvetlen DNS szekvencia elemzés (szekvenálás) drága, idő-, valamint munkaigényes, ezért polimeráz láncreakción alapuló (PCR) módszereket alkalmaztunk. A kutatásunk célja az volt, hogy minél egyszerűbb, gyorsabb és olcsóbb analízis beállításával detektáljuk az MTHFR gén mutációit, elősegítve ezzel a mutációkhoz kapcsolódó kóros állapotok korai diagnózisát, és esetleges megelőzési módok kialakítását. Az irodalomban korábban leírt módszereket reprodukáltuk, és ezekből választottuk ki a számunkra legmegfelelőbbet.

A vizsgálatok kezdetén a mutáns és vad allélok elkülönítésére először restriktációs emésztésen alapuló (RFLP) technikát alkalmaztunk, melyet Van der Put és munkatársai írtak le.¹ Ez az analízis idő- és munkaigényes. A későbbiekben a mutációk vizsgálatához hibridizációs próbákat terveztünk.² Ezekkel a próbákkal az analízis gyors, de a próbák drágák. Az egyik legújabb technika az ún. High Resolution Melting (HRM) analízis, próbák helyett aspecifikus festéket használ. Ezzel a módszerrel az elemzés hasonlóan zajlik, mint a hibridizációs próbák alkalmazása esetén, de a költségei alacsonyabbak.

Ezzel a technikával egy olyan módszert állítottunk be, mellyel az MTHFR mutációkat nagyobb populációs vizsgálatok esetén is gyorsan és költséghatékonyan vizsgálhatjuk meg.

Kulcsszavak: MTHFR C677T-A1298C gén, mutáció, DNS szekvencia, RFLP, PCR, HRM

1 Van der Put NMJ, Gabreels F, Stevens EMB, et al. A second common mutation in the methylenetetrahydrofolatereductase gene: an additional risk factor for neural-tube defects? American Journal of Human Genetics 1998; 62: 1044–51.

2 Szolnoki Zoltán, Somogyvári Ferenc, Szabó Mihály, Kondacs András, Fodor Lajos, Melegh Béla. A metiléntetrahidrofolsav-reduktáz gén C677T- és A1298C-mutációinak interakciója ischémiás strokeban. Clin Neurosci/Ideggy Szle 2006, 59 (3–4): 107–112.

É L Ő T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K

EXAMINATION OF THE C677T AND A1298C MUTATIONS OF THE METHYLENETETRAHYDROFOLATE REDUCTASE GENE

Author: **Krisztina HITRI**, 3rd year student

Supervisor: **Dr. Ferenc SOMOGYVÁRI**

Institution: University of Szeged, Faculty of Medicine,
Department of Medical Microbiology and Immunobiology, Szeged, Hungary

Two mutations of the methylenetetrahydrofolatereductase gene (MTHFR), C677T and A1298C, cause increased serum homocysteine level. The high level of homocysteine in the blood implies a risk of cardiovascular diseases (stroke, heart attack). The roles of the two above mentioned mutations in diseases were examined with a new and simpler method of analysis.

The direct scanning of the DNA sequence is expensive and requires a lot of time and work, thus methods relied on polymerase chain reaction (PCR) were used. The aim of our research was to detect the mutations of the MTHFR gene with as easier, faster and cheaper setup of examination, promoting the early diagnosis of the mutation related to pathological conditions and to develop potential prevention methods. We reproduced the methods described earlier in literature and chose the most appropriate of them.

The first tested technique was based on restriction fragment length polymorphisms (RFLP) to isolate the mutated and wild alleles, written by *van der Put et al.*¹ This method is laborious and time-consuming. Further on, we designed hybridization probes to examine the mutations². With the help of the probes the analysis is fast but expensive. One of the newest techniques is the so-called high resolution melting analysis (HRM) which uses unspecific dye instead of probes. The analyses are performed similarly to hybridization probes, but the expenses are less.

With this technique we set up a method to examine MTHFR mutations faster and cost-effectively on larger population groups.

Keywords: MTHFR gene, SNP, DNS sequence, RFLP, FRET, HRM

1 Van der Put NMJ, Gabreels F, Stevens EMB, et al. A second common mutation in the methylenetetrahydrofolatereductase gene: an additional risk factor for neural-tube defects? *American Journal of Human Genetics* 1998; 62: 1044–51

2 Szolnoki Zoltán, Somogyvári Ferenc, Szabó Mihály, Kondacs András, Fodor Lajos, Melegh Béla. A metiléntetrahidrofolsav-reduktáz gén C677T-és A1298C –mutációinak interakciója ischémiás stroke-ban. *Clin Neurosci/Ideggy Szle* 2006;59 (3-4): 107–112.

POLIETILÉNGLIKOL KONTROLLÁLT ÁTVITELE LIFT (LASER-INDUCED FORWARD TRANSFER) ELJÁRÁSSAL

Szerző: **SARNYAI Zsolt**, I. évfolyam, MSc-képzés

Témavezető: **Dr. HOPP Béla** tudományos főmunkatárs

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Fizika Tanszékcsoport,
Optikai és Kvantumelektronikai Tanszék, Szeged

A dolgozat több kérdést vizsgál. Először is spin-coating eljárással PEG (polietilén-glikol) vékonyréteg készítésének megfelelő technikáját tanulmányozza kvarclapra. A cél különböző vastagságú, homogén szerkezetű réteg létrehozása volt, valamint annak megállapítása, hogy az eljárás paramétereinek milyen hatása van a rétegjellemzőkre. Miután létrehoztuk a kívánt rétegeket, vastagságukat (10 és 120 μm között változott) profilométer segítségével mértük. Az elkészült rétegekből a kívánt mennyiségű anyagot a megfelelő kísérleti elrendezés összeállítása után KrF lézer felhasználásával LIFT-eljárással vittük át az akzeptorként funkcionáló üveglapra, és így sikeresen bizonyítottuk a módszer alkalmazhatóságát PEG esetében. A transzfert követően mikroszkópos vizsgálatnak vetettük alá a polimer rétegben keletkezett lyukakat és az akceptorra került anyagot. A lyukak és az átvitt anyag méretének és alakjának meghatározása is megtörtént, valamint ezen jellemzők függéseinek megállapítása a PEG-rétegre eső lézernyaláb energiasűrűségétől.

Azt találtam, hogy a kvarclapra épített rétegben keletkezett lyukak és az akceptoron megjelenő minták mérete és alakja függött a donoron található PEG-réteg vastagságától, az arra eső energiasűrűségtől.

A lyukak alakja kisebb rétegvastagságok esetén szabálytalan volt, vastagabb rétegek esetén pedig kör alakot vettek fel, ami megfelelt a megvilágított felület alakjának. A lyukak átmérője az energiasűrűség növelésével egy energiaszintig gyorsan nőtt, majd közel állandó nagyságú maradt.

Az akceptorra átvitt anyagfelhő alakja, hasonlóan a donoron keletkezett lyukakhoz, változott az energiasűrűséggel. Kis energiasűrűségeknél tömött, kör alakú minták jöttek létre, a nagyobb energiasűrűségekhez viszont körvonal mentén lerakódó anyagmintázatok tartoztak. A kisebb rétegvastagságú minták csepp- és tócsaszerű anyagdarabokból épültek fel, a vastagabbak esetében több lett az átvitt anyag, és némely esetben egybefüggő darabok is átkerültek a jellemző kisebb szemcsék mellett.

A dolgozat legfontosabb eredménye, hogy a LIFT-eljárás alkalmas kívánt alakú PEG-folt készítésére.

Kulcsszavak: **PEG, LIFT, lézeres abláció, spin-coating**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

CONTROLLED TRANSFER OF POLYETHYLENE GLYCOL WITH LIFT (LASER-INDUCED FORWARD TRANSFER) PROCESS

Author: **Zsolt SARNYAI**, 1st year MSc student

Supervisor: **Dr. Béla HOPP**, senior research fellow

Institution: University of Szeged, Faculty of Sciences and Informatics, Institute of Physics,
Department of Optics and Quantum Electronics, Szeged

We investigated several questions in this work. First, we studied the optical parameters for building a PEG (polyethylene glycol) layer on a quartz plate with a spin-coating technique. The aims of our experiments were to create homogeneous layers with different thickness, and to see what effects do the process parameters have on layer properties. After creating the layers, we measured the thickness of each of them with a profilometer (they varied between 10 and 120 μm). After building the experimental setup using KrF laser particles, they were transferred with LIFT method from the donor to a glass plate (the acceptor). Thus, we demonstrated the applicability of the method with PEG. After the transfer, the size and shape of the holes created in the donor layer and the matter on the acceptor were examined by a microscope. The connections between layer thickness, energy density of the laser, the properties of the holes, and the transferred matter on the acceptor were also studied.

In the case of thinner films, the shape of the holes was irregular; in the case of thicker layers, they had a circular shape. The diameter of the holes increased rapidly with raising energy density to a certain level, but above that level it remained nearly the same.

The shape of the matter transferred to the acceptor changed as energy density changed. With low energies we got small, compact patterns, while with higher energies the matter was deposited so as to form a circle. While the patterns created from thinner samples were drop- and puddle-shaped, in the case of thicker films more matter was transferred, and there were bigger pieces among them.

The most important result of our work is that we demonstrated that LIFT technique is applicable to create shaped PEG spots.

Keywords: **PEG, LIFT, laser, ablation, spin-coating**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

BIOLÓGIAILAG LEBONTHATÓ, KEMÉNYÍTŐ ALAPÚ MŰANYAGOK TERMÍKUS VIZSGÁLATA

Szerző: **CÉTÉNYI Emma**, II. évfolyam

Témavezető: **Dr. MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI Katalin**, egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Természettudományi Kar, Kémia Tanszékcsoport, Újvidék

A szintetikus polimerek helyettesítése újrafeldolgozható alapanyagokból előállítható természetes módon lebontható anyagokkal folyamatosan növekvő tendenciát mutat. E munkánkban különböző mennyiségű polisztrénnel módosított *cassava* keményítők termikus tulajdonságait vizsgáltuk differenciális pásztázó kalorimetriás (DSC) és szimultán termogravimetriás (TG) – DSC mérésekkel. Annak érdekében, hogy a termikus kezelés során bekövetkező folyamatokról megbízhatóbb adatokhoz jussunk, megfigyeltük a keményítőtípus felületi morfológiájának változását a termikus előkezelés függvényében pásztázó elektronmikroszkóp (SEM) segítségével.

Kulcsszavak: módosított keményítő, polisztrén, TG, DSC, SEM

THERMAL ANALYSIS OF BIODEGRADABLE, STARCH-BASED POLYMERS

Author: **Emma CÉTÉNYI**, 2nd year student

Supervisor: **Dr. Katalin MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI**, full professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department for Chemistry, Novi Sad

The interest in replacing synthetic polymers by biodegradable materials from renewable resources is steadily increasing. In this work, the thermal properties of *cassava* starch grafted samples with different polystyrene content were studied by means of differential scanning calorimetry (DSC) and simultaneous thermogravimetry (TG) – DSC equipment. In order to obtain more reliable data about the processes taking place, we observed the change of surface morphology of pure starch samples in function of temperature pretreatment by scanning electron microscopy (SEM).

Keywords: Grafted starch, polystyrene, TG, DSC, SEM

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

TERMIČKO ISPITIVANJE BIODEGRADABILNIH POLIMERA NA BAZI SKROBA

Autor: **Ema CETENJI**, II. godina studija

Mentor: **dr Katalin MESARÓŠ SEČENJI**, redovan profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sad, Prirodno-matematički fakultet, Departman za hemiju, Novi Sad

Interesovanje za zamenu sintetičkih polimera sa biodegradabilnim materijalima iz obnovljivih sirovina je u stalnom porastu. U ovom radu smo ispitivali termičke osobine *cassava* skroba modifikovanog dodatkom različitih količina polistirena primenom diferencijalne skenirajuće kalorimetrije (DSC) i simultane termogravimetrijske (TG) – DSC tehnike. U cilju dobijanja što pouzdanijih podataka o procesima posmatrali smo promene površinske morfologije čistog skorba u funkciji termičkog pretretmana pomoću skenirajućeg elektronskog mikroskopa (SEM).

Ključne reči: **modifikovani skrob, polistiren, TG, DSC, SEM**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

CINK(II)- ÉS HIGANY(II)-SÓK REAKCIÓJA 4-ACETIL-3-AMINO-5-METILPIRAZOLLAL

Szerző: **HOLLÓ Berta** doktorandusz

Témavezetők: **Dr. LEOVAC Vukadin**, a VTMA levelező tagja,

Dr. MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI Katalin egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Természettudományi Kar, Kémia Tanszékcsoport, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

Eddigi kutatásaink során kimutattuk, hogy a 4-acetil-3-amino-5-metilpirazol (*aamp*) ligandum figyelemre méltó biológiai aktivitással rendelkezik. A komplexképződés egyfelől némileg módosítja a ligandum szerkezeti jellemzőit, ami befolyásolja a vegyület biológiai aktivitását, másfelől megfelelő bioelemek bevitelére nyújt lehetőséget. E munkánkban a ligandum cink(II)- és higany(II)-sók tiocianát anion jelenlétében lejátszódó reakcióit vizsgáltuk a reakciókörülmények függvényében, hogy megállapíthassuk, a komplexképződés hogyan hat a ligandum szerkezeti jellemzőire. A keletkezett vegyületek szerkezetét Röntgen-diffrakciós analízissel meghatároztuk. Ennek alapján a vegyületeket a $[\text{Zn}(\text{NCS})_2(\text{aamp})_2]$ és $(\text{Haamp})_2[\text{Hg}(\text{SCN})_4]$ koordinációs képletekkel írhatjuk le. Mindkét vegyület torzult tetraéderez térelrendeződésű. A cink(II)-komplex esetében a két *aamp* ligandum a pirazolgyűrű N2 atomján keresztül koordinálódik. A tiocianát ionok szintén nitrogénatomjaikon keresztül kapcsolódnak a központi atomhoz. A higany(II) komplex keletkezése enyhén savas közegben lehetséges. A higany(II)-ion tiocianát ionokkal $[\text{Hg}(\text{SCN})_4]^{2-}$ komplex aniont képez, míg a ligandum N2 atomja enyhén savas közegben protonálódik, és Haamp^+ kation keletkezik. E reakciók eredménye a ligandumot tartalmazó összetett só. Az elemanalízis, az IR-spektrumok és a vezetőképességi mérések összhangban vannak a szerkezetvizsgálat eredményeivel. A higany(II)-só termikus stabilitását és bomlási mechanizmusát termoanalitikai mérésekkel meghatároztuk.

Kulcsszavak: cink(II) komplex, higany(II) komplex, 4-acetil-3-amino-5-metilpirazol, kristályszerkezet, termikus analízis

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

REACTION OF ZINC(II)- AND MERCURY(II) SALTS WITH 4-ACETYL-3-AMINO-5-METHYLPYRAZOLE

Author: **Berta HOLLÓ**, PhD student

Supervisors: **Dr. Vukadin LEOVAC**, corresponding member of VANU

Dr. Katalin MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI, full professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department for Chemistry, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Our former investigations showed that the 4-acetyl-3-amino-5-methyl-pyrazole (*aamp*) ligand exhibits remarkable biological activity. On one hand, the complex formation changes slightly the structural characteristics of the ligand, which affects its biological activity. On the other hand, it makes possible the introduction of bioelements. In this paper we investigated the reaction of the ligand with zinc(II) and mercury(II) salts in the presence of thiocyanate anion in function of the reaction conditions to study how the complex formation reflects in the structural data of the ligand. The structure of the obtained compounds was determined by X-ray diffraction analysis. On this basis the compounds can be described by $[\text{Zn}(\text{NCS})_2(\text{aamp})_2]$ and $(\text{Haamp})_2[\text{Hg}(\text{SCN})_4]$ coordination formulae. Both complexes possess a distorted tetrahedral geometry. In zinc(II) complex the two *aamp* ligands are coordinated through the N2 atoms of the pyrazole rings. The thiocyanate ions are also bonded through their nitrogen atoms to the metal center. The formation of the mercury(II) complex is possible in an acidic medium. Mercury(II) with thiocyanate ions gives $[\text{Hg}(\text{SCN})_4]^{2-}$ complex anion, while the N2 atom of the ligand in a slightly acidic solution is protonated and *Haamp*⁺ cation is obtained. In these reactions a complex salt is formed containing the title ligand. The results of the elemental analysis, the IR-spectra and the molar conductivity data are in accordance with the structural analysis data. The thermal stability and the mechanism of the decomposition of the mercury(II) salt is determined by thermal analysis.

Keywords: zinc(II) complex, mercury(II) complex, 4-acetyl-3-amino-5-methylpyrazole, crystal structure, thermal analysis

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

TERMIČKA DEKOMPOZICIJA SOLVATNIH KOMPLEKSA SA ISTIM LIGANDIMA

Autor: **Berta HOLO**, doktorant

Mentori: **dr Vukadin LEOVAC**, dopisni član VANU

dr Katalin MESAROŠ SEČENJI, redovni profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sad, Prirodno-matematički fakultet, Departman za hemiju, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Cilj naših dugoročnih istraživanja je određivanje mehanizma termičke dekompozicije metalnih kompleksa u zavisnosti od strukture. U ovom saopštenju diskutujemo mehanizam termičke razgradnje kompleksa kobalta(II), bakra(II) i nikla(II) koordinacionih formula $[\text{Co}(\text{ampf})(\text{NO}_3)(\text{MeOH})_2]\text{NO}_3$ (**1**), $[\text{Cu}(\text{ampf})(\text{NO}_3)_2(\text{MeOH})]\cdot\text{MeOH}$ (**2**) i $[\text{Ni}(\text{ampf})(\text{NO}_3)(\text{MeOH})_2]\text{NO}_3$ (**3**). Ligand ampf = *N,N'*-bis(4-acetil-3-amino-5-metilpirazol-3-il)formamidin nastaje *in situ*, reakcijom metanolnog rastvora 4-acetil-3-amino-5-metilpirazola i nitrata metala u prisustvu trietilortoformata. Trietilortoformat, pored dehidratacionog svojstva, učestvuje i u formiranju liganda. Bez obzira što je položaj solventa (MeOH) u molekularnoj strukturi kompleksa **2** različit u odnosu na komplekse **1** i **3**, mehanizam termičke dekompozicije jedinjenja je veoma sličan.

Ključne reči: termička dekompozicija, *N,N'*-bis(4-acetil-3-amino-5-metilpirazol-3-il)formamidin, kobalt(II), bakar(II), nikl(II) nitrat, molekulska struktura

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

ALIFÁS POLIKARBONÁT-DIOL ALAPÚ POLIURETÁNOK TERMÍKUS TULAJDONSÁGAI

Szerzők: **KALMÁR Beáta**, II. évfolyam

MOLNÁR Izidóra, II. évfolyam

Témavezető: **Dr. MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI Katalin**, egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Természettudományi Kar, Kémia Tanszékcsoport, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A poliuretánokat széleskörűen alkalmazzák számos különböző kereskedelmi termékben, például bevonatok, habok, ragasztók, tömítők, műbőrök, membránok, elastomerek alapanyagaként, de készítenek belőlük élettanilag semleges protéziseket is. Alkalmazhatóságuk jelentős mértékben függ termikus tulajdonságaiktól. E munkánkban polikarbonát alapanyagú, hexametilén-diizocianátot, alifás polikarbonát-diolt és 1,4-butándiolt mint lánchosszabbítót tartalmazó szegmentált poliuretánok termikus bomlását követtük. A poliuretánok szerkezetét a polikarbonát-diol típusával, illetve az alifás lánchosszabbító mennyiségével módosítottuk. Megvizsgáltuk, hogyan hat a szerves montmorillonit, illetve bentonit agyag adaléka a minták termikus tulajdonságaira.

Kulcsszavak: **szegmentált poliuretánok, termikus stabilitás, elastomerek, TGA, MDSC**

THERMAL PROPERTIES OF POLYURETHANES BASED ON ALIPHATIC POLYCARBONATE DIOLS

Authors: **Beáta KALMÁR**, 2nd year student

Izidóra MOLNÁR, 2nd year student

Supervisor: **Dr. Katalin MÉSZÁROS SZÉCSÉNYI**, full professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Natural Sciences, Department of Chemistry, Novi Sad

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Polyurethanes are extensively used in numerous and various commercial products such as coatings, foams, adhesives, sealants, synthetic leathers, membranes, elastomers and have found their application in some biomedical devices. Their applicability strongly depends on their thermal properties. In this work we have followed the thermal decomposition of polycarbonate-based segmented polyurethanes based on hexamethylene-diisocyanate and aliphatic polycarbonate diols.

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

nate diols. 1,4-butanediol was used as chain extender. The structure of the polyurethanes has been varied either by polycarbonate diol type or aliphatic chain extender content. We have investigated how the addition of organically modified particles of montmorillonite and bentonite affects the thermal properties of the samples.

Keywords: **Segmented polyurethanes, thermal stability, elastomers, TGA, MDSC**

TERMIČKE OSOBINE POLIURETANA NA BAZI ALIFATIČNIH POLIKARBONATNIH DIOLA

Autori: **Beata KALMAR**, II. godina studija, Izidora Molnar, II. godina studija

Mentor: **dr Katalin MESAROŠ SEČENJI**, redovni profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sad, Prirodno-matematički fakultet, Departman za hemiju, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

58

Poliuretani se primenjuju u širokom spektru komercijalnih proizvoda kao što su prevlake, pene, adhezivi, zaptivači, sintetičke kože, membrane, elastomeri, a našli su primenu i u medicini za izradu biokompatibilnih proteza. Njihova primena je u strogoj zavisnosti sa njihovom termičkom stabilnošću. U ovom radu smo pratili termičku dekompoziciju segmentiranih poliuretana na bazi heksameten-diizocianata, alifatičnih polikarbonatnih diola. Kao produživača lanca korišćen je 1,4-butandiol. Struktura poliuretana je varirana ili promenom tipa polikarbonatnog diola ili sadržaja alifatičnog produživača lanca. Ispitali smo kako adicija organski modifikovanog montmorilonita ili bentonita utiče na termičke osobine uzoraka.

Ključne reči: **segmentirani poliuretani, termička stabilnost, elastomeri, TGA, MDSC**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

VEZETÉK NÉLKÜLI HÁLÓZATOK ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK KIVIZSGÁLÁSA AZ ÉRZÉKELŐK JELÉNEK TOVÁBBÍTÁSÁRA

Szerző: **TARJÁN László** okleveles mérnök, MSc, doktorandusz

Témavezető: **Dr. JEGES Zoltán** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Műszaki Tudományok Kara, Mechatronika Szak, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

Az utóbbi években, ahogyan más tranzícióban levő államban is történt, a mi piacunk is lassan megnyílik a világpiac felé, minek következtében a konkurencia megjelenik a termelés minden szektorában. Termelőinknek, hogy konkurensek maradjanak a világ fejlettebb országainak termelőivel szemben, minőségesebb és olcsóbb áruval kell előállniuk. Ennek érdekében sok termelő vállalkozik az eddigi kézzel végzett munkák részleges vagy teljes automatizálására. Itt jutnak kifejezésre a különböző manipulátorok, amelyeket sokféle feladat elvégzésére lehet használni. Ennek a munkának a témája egy elektromos és pneumatikus meghajtású tengellyel rendelkező manipulátor. E munka keretén belül egy három különböző meghajtású tengellyel rendelkező manipulátort realizáltunk. A manipulátor feladata egy előre meghatározott alakzat kirakása Maxi legokockákból.

A munka célja a különböző meghajtású tengelyek karakterisztikáinak összehasonlítása, az elkészített manipulátor pedig alkalmas az ezeknek a különbségeknek a bemutatására és könnyebb megértésére. Összehasonlítás készült egy *on/off pneumatikus*, egy *proporcionális pneumatikus* és egy *elektromotoros (szervomotor)* meghajtású tengely között. Bemutattuk a tengelyek alkalmazási lehetőségeit a karakterisztikáik alapján. A munka bemutatja a manipulátor tervezésének általános lépéseit és a fő PLC-en futandó manipulátort működtető program algoritmusát is.

Kulcsszavak: manipulátor, PLC, pneumatikusan meghajtott tengely, elektromosan meghajtott tengely

EXPLORING THE APPLICABILITY OF WIRELESS NETWORKS IN SENSOR INFORMATION TRANSMISSION

Author: **László TARJÁN**, MSc., mechatronics engineer, PhD candidate

Supervisor: **Dr. Zoltán JEGES**, university professor

Institution: Novi Sad University, Faculty of Technical Sciences, Department of Mechatronics, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The topic of this paper is the applicability of wireless networks (WLAN) in transporting sensory information within the internal network. The increased tempo of our everyday life requires the use of machines (household appliances) that

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

can automatically detect specific situations and react adequately. These devices must be provided with information for recognizing certain situations, which implies the use of various types of sensors. Increasing the number of sensors leads to an increased number of cables which transmit sensory information to the device.

This paper deals with the possibility of using some commercial radio modules for wireless transmission of sensory information. It presents and compares some solutions, describing them in detail, with advantages and disadvantages, and presents test results.

The results presented in this paper are part of a research aimed at examining the possibilities of automation of human living environments. This system requires a large number of different sensors, which should be linked into a whole. The advantages of WLAN networks in relation to wired networks is that they are faster to set up, there is a greater mobility for sensors and devices that use them, and sensors are easier to replace.

Keywords: WLAN, sensor systems, radio modules, XBee, human living environment automation

ISPITIVANJE MOGUĆNOSTI UPOTREBE BEŽIČNIH MREŽA ZA PRENOS SENZORSKIH INFORMACIJA

Autor: Laslo TARJAN, inženjer mehatronike, PhD kandidat

Mentor: Dr. Zoltan JEGEŠ, profesor univerziteta

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Odsek za Mehatroniku, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Tema rada je mogućnost upotrebe bežičnih mreža (WLAN) za transport senzorskih informacija unutar interne mreže. Povećanje tempa svakodnevnice iziskuje korišćenje mašina (kućnih aparata) koji mogu samostalno da prepoznaju određene situacije i da adekvatno odreaguju. Ovim aparatima moraju se obezbediti informacije na osnovu kojih će moći da prepoznaju određene situacije, što dovodi do upotrebe različitog broja i vrste senzora. Povećanje broja senzora dovodi do povećanja broja kablova, kojim se senzorske informacije prenose do određene jedinice.

Rad obrađuje mogućnost primene nekih komercijalnih radio modula za potrebu bežičnog prenosa senzorskih informacija. Prikazana su konkretna rešenja i njihova poređenja. Rad sadrži detaljan opis predloženih rešenja, opis prednosti i mana, kao i prikaz rezultata ispitivanja.

Rezultati, prikazani u ovom radu, deo su istraživanja čiji je cilj ispitivanje mogućnosti automatizacije čovekove stambene okoline. U jednom ovakvom sistemu neophodan je veliki broj različitih senzora, koji treba da su povezani u jednu celinu. Prednost WLAN mreža u odnosu na žičane je što se brže postavljaju i obezbeđuju veću mobilnost kako senzora tako i uređaja koji ih koriste. Ovaj način umrežavanja obezbeđuje i lakšu zamenu senzora.

Ključne reči: WLAN, senzorski sistemi, radio moduli, XBee, automatizacija čovekove okoline

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

EGY KOMMUNIKÁCIÓS INTERFACE ALKALMAZÁS KIFEJLESZTÉSE KÜLÖNBÖZŐ GYÁRTÓTÓL SZÁRMAZÓ PLC KÖZÖTT

Szerző: **GOGOLÁK László** mechatronika mérnök, doktorandusz

Témavezető: **Mgr. LUKITY Tibor** egyetemi tanársegéd

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Műszaki Tudományok Kara, Mechatronika Szak, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A kommunikációnak az ipari környezetben is nagy szerepe van. A gyártásfolyamatokban részt vevő elektromos eszközök (vezérlők, érzékelők) információkat, adatokat küldenek egymásnak. Ezen információáramlás nélkül a folyamatok irányítása elképzelhetetlen lenne. Az ipari eszközök általában valamilyen protokoll szerint kommunikálnak egymással. Számos nemzetközileg elfogadott szabványosított kommunikációs protokoll létezik már.

Az ipari környezetben különféle gyártóktól származó elektromos eszközök találhatók, melyek nem támogatják a szabványosított protokollokat, csakis a saját gyártójuk által kifejlesztett szabványt. Ezen hátrányok kiküszöbölésére szükség van különböző illesztő eszközökre (interface-re). Az interface lehet egy hardveres eszköz vagy egy szoftver, ami egy számítógépen fut. Egy ilyen szoftveres interface lehetővé teszi az egyidejű („online”) kommunikációt két különböző gyártótól származó PLC (Programmable Logical Controller – Programozható logikai vezérlő) között. E szoftveralkalmazás felhasználásával gyors és egyszerű „online” hozzáférés válik lehetővé a két ipari vezérlő között. A munkában egy olyan szoftveralkalmazást mutatok be, amely lehetővé teszi két különböző gyártótól származó ipari vezérlő kommunikációját. Ezen PLC-k a FESTO cég FEC 6xx sorozata és a FATEK cég FBs sorozata. Az egymás közötti kommunikáció a számítógép soros portján (RS232) és Ethernet portján keresztül történik. Az alkalmazás Visual C++ fejlesztő környezetben lett kifejlesztve.

Kulcsszavak: **interface, ipari kommunikáció, PLC**

THE DEVELOPMENT OF SOFTWARE COMMUNICATION INTERFACE BETWEEN DIFFERENT PLC MANUFACTURERS

Author: **MSc. László GOGOLÁK**, mechatronics engineer, PhD candidate

Supervisor: **Mgr. Tibor LUKITY** university assistant

Institution: Department of Mechatronics, Faculty of Technical Sciences, Novi Sad University, Novi Sad

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Communication has an important role in the industrial world. The electrical devices (controllers, sensors) that take part in manufacturing processes send information to each other. Without this flow of information the control of the

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

processes would be unthinkable. The industrial devices usually communicate with each other on the basis of certain protocols. Numerous internationally accepted and standardized communication protocols exist.

Interconnection and communication between various devices from different manufacturers, in industrial environment, is achieved by interface. Interface can be a software application on personal computer, enabling simultaneous („online”) communication with two programmable logic controllers of different manufacturers. Using this application, fast and easy „online” access to resources of both controllers can be achieved. In this paper, an interface for communication between PLCs series FATEK FBs and FESTO FEC 6xx is presented. Ports used for communication are RS232 and Ethernet. The application is developed in Visual C++ environment.

Keywords: **interface, industrial communication, PLC**

RAZVOJ SOFTVERSKOG KOMUNIKACIONOG INTERFEJSA IZMEĐU PLK RAZLIČITIH PROIZVOĐAČA

Autor: **Laslo GOGOLAK**, inženjer mehatronike, student PhD studija

Mentor: mr **Tibor LUKIĆ**, asistent

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Odsek za Mehatroniku, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Komunikacija igra bitnu ulogu i u industrijskom okruženju. Električni uređaji koji su primenjeni u industriji međusobno šalju informacije i podatke. Bez ovog protoka informacija upravljanje procesima je nezamislivo. Industrijski uređaji međusobno komuniciraju uvek po nekom protokolu. Postoji više standarda komunikacionih protokola. I pored postojanja standardnih protokola, skoro svi proizvođači procesne upravljačke opreme su zadržali i svoje interne protokole za komunikaciju. Često se dešava, da upravo poseduju samo navedene protokole za komunikaciju, što u velikoj meri otežava njihovo povezivanje sa drugim proizvođačima. Uspostavljanje međusobne komunikacije u industrijskom okruženju u kojem je prisutan veliki broj različitih električnih uređaja, različitih proizvođača, obavlja se korišćenjem interfejsa. Interfejs može biti softverska aplikacija koja se izvršava na personalnom računaru, i u konkretnom slučaju omogućava istovremenu („online”) komunikaciju sa dva programabilno logička kontrolera različitih proizvođača. Korišćenjem ove aplikacije, dobija se brz i jednostavan „online” pristup resursima oba kontrolera.

U okviru ovog rada biće prezentovan interfejs za komunikaciju sa programabilno logičkim kontrolerom serije FESTO FEC 6xx i sa programabilno logičkim kontrolerom serije FATEK FBs. Za komunikaciju su korišćeni komunikacioni portovi RS232 i Ethernet. Razvoj aplikacije je vršena u Visual C++ okruženju.

Ključne reči: **interfejs, industrijska komunikacija, PLK**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

HELYZETMEGHATÁROZÁS KÉT JELADÓ SEGÍTSÉGÉVEL

Szerző: **BERETKA Sándor**, V. évfolyam

Témavezető: **Dr. NAGY László** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Műszaki Tudományok Kara, Mechatronika Tanszék, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

2004 óta minden évben megrendezésre kerül az EUROBOT, ez egy verseny a robotika szerelmeseinek. A csapatok minden évben egy adott feladathoz készítenek önálló (autonóm) gépet. A feladatok évről évre összetettebbek, és egyre fontosabbá válik a precíz és pontos helyzetváltoztatás a versenypályán. Ez, természetesen, nem lehet pontos, ha nem tudjuk a pillanatnyi helyzetünket egy adott szituációban. A probléma több szempontból is megközelíthető: pontos odometriaival szükségtelessé válik a helyzetmeghatározás, mert a megtett út alapján meghatározható a pillanatnyi helyzet. Az odometria hátránya, hogy akadályba ütközés után a pontos helyzetmeghatározás szinte lehetetlen. A „gépi látás” hátránya az óriási hardverigény és a képfeldolgozó algoritmus összetettsége.

A dolgozatban bemutatásra kerül egy alternatíva a pozíció meghatározásához. A megoldás két jeladót és egy vevőt használ a helyzetmeghatározáshoz. A jeladók mozdulatlanok, és egymástól távol állnak, a jeladó pedig forgó talapzaton. A működési elven kívül a dolgozatban bemutatásra kerülnek a berendezések méretezései, elektronikus sémái és gépesítési megoldásai is.

Kulcsszavak: helyzetmeghatározás, EUROBOT, jeladó

LOCATING WITH TWO BEACONS

Author: **Sándor BERETKA**, 5th year student

Supervisor: **Dr. László NAGY**, professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Technological Sciences,
Department of Mechatronics, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Since 2004, an amateur contest in robotics called EUROBOT has been held each year. Every team has to construct their own autonomous machine according to the rules. The problems are getting more complex every year and require more accurate and precise positioning on the table. Of course, if the position of the robot is unknown, precise positioning is impossible. The problem can be solved in many ways: locating loses its importance when accurate odometry is used, because position can be calculated from passed trajectory. A deficiency of odometry is that it makes an error when

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

the robot collides with an obstacle, so it is impossible to determine the location after a collision. Hardware requirements and the complexity of image-processing algorithms make “machine vision” hard to implement.

This paper offers an alternative solution for the location of the robot. This solution uses two beacons and one receiver. The beacons are fixed and are relatively far from each other. The receiver rotates around its vertical axis. The paper presents calculations, electric schemes and some construction solutions in addition to the operating principles.

Keywords: **localization, location, EUROBOT, beacon**

ODREĐIVANJE POZICIJE POMOĆU DVA PREDAJNIKA

Autor: **Šándor BERETKA**, V. godina studija

Mentor: **Dr Laslo NAD**, vanredni profesor

Institut: Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, odsek: mehatronika, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvodanskih Mađara

64

Od 2004. svake godine se organizuje međunarodno takmičenje za ljubitelje robotike “EUROBOT”. Ekipe učesnika na osnovu postavljenog zadatka konstruišu svoju autonomnu mašinu. Zadaci su svake godine teži i teži, i zahtevaju precizno i tačno pozicioniranje po terenu. Naravno, dok se ne zna tačna pozicija robota u datoj situaciji, ne može se ni precizno pozicionirati. Problem se može prići sa više strana: tačnom odometrijom određivanje pozicije gubi značaj, pošto pozicija može da se izračuna na osnovu pređenog puta. Nedostatak odometrije je nagomilavanje grešaka tokom kretanja i nemogućnost određivanja pozicije nakon sudara sa preprekom. Hardverski zahtevi i složeni algoritmi obrade slike su otežavajuće okolnosti u korišćenju mašinske vizije.

Ovaj rad nudi alternativu za određivanje pozicije robota. Rešenje koristi dva predajnika i jedan prijemnik. Predajnici su fiksni i postavljeni su na većoj udaljenosti jedan od drugog, a prijemnik se rotira oko vertikalne ose. Pored idejnog rešenja, u radu su prezentovani proračuni, električne šeme i neka konstrukciona rešenja.

Ključne reči: **određivanje pozicije, EUROBOT, predajnik, bikon**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

WEBOLDAL 15 PERC ALATT

Szerző: **NAGY Olivér**

Intézmény: Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Internet és Elektronikus Ügyvitel Szak, Szabadka

A dolgozat célja az interFEX keretrendszer rövid bemutatása fejlesztői aspektusból ill. a következő kérdésekre ad választ: Hogyan készíthetünk gyorsan saját weboldalt? Milyen előnyei vannak a rendszernek? Kik használják? Stb.

Az interFEX megépítése 2005-ben kezdődött. Nagy befolyással volt rá az IVY CMS rendszere. A rendszer LAMP/WAMP környezetben fut barátságban az UTF-8 kódolással és XML alapú alkalmazásközi kommunikációval. A jelenleg 3 fős fejlesztői csapat célja a rendszer forrásának nyíltá tétele és az ehhez szükséges előkészületek elvégzése.

A dolgozat bemutatja, hogyan készíthetünk el egy weboldalt minimális fejlesztői tapasztalattal.

Kulcsszavak: **interFEX, CMS, SEO, OpenSource**

WEBSITE IN 15 MINUTES

Author: **Olivér NAGY**

Institution: Polytechnical Engineering College, Internet and E-management Department, Subotica

The goal of this paper is the presentation of the interFEX framework from the aspect of the developer. It gives answers to the following questions: How to build your own website quickly? What are the advantages of the system? Who are using it? Etc.

The building of the interFEX system started in 2005. The IVY CMS system had a great influence on it. The system runs in a LAMP/WAMP environment, supporting the UTF-8 coding and XML based communication between applications. The main goal of the 3 person team is to make the system open-sourced, and to make the necessary preparations.

The paper demonstrates how to build a website with minimal developer experience.

Keywords: **interFEX, CMS, SEO, OpenSource**

WEBSITE ZA 15 MINUTA

Autor: **Oliver NAD**

Institucija: Visoka tehnička škola strukovnih studija, smer internet i poslovna informatika, Subotica

Cilj studije je kratka predstava interFEX sistema iz programerovog aspekta, i da se dobije odgovor na sledeća pitanja : Kako da napravimo brzo svoj website? Kakve prednosti ima sistem? Ko ga koristi? Itd.

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

Izgradnja interFEX-a je počela 2005-e godine. IVY-jev CMS sistem je imao veliki uticaj na razvoj. Sistem radi u LAMP/WAMP okruženju sa UTF-8 kodiranjem i sa XML osnovom za komunikaciju između aplikacija. Cilj tima, koji trenutno ima 3 člana, je da napravi open source sistem, i da obavi potrebne pripreme.

Ova studija pokazuje kako da napravimo website sa minimalnim programerskim iskustvom.

Ključne reči: **interFEX, CMS, SEO, OpenSource**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

WIFI BÁZISÁLLOMÁSOK MEGJELÉNÍTÉSE GOOGLE MAPS API HASZNALATÁVAL

Szerző: SZÉKEJ É. Krisztián, IV. évfolyam

Témavezető: Dr. PATAKI Éva főiskolai tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Mihajlo Pupin Műszaki Kar, Számítástechnikai Szak, Nagybecskerek

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A dolgozat fő célja egy olyan weboldal elkészítése, amely támpontul szolgál a leendő és a jelenlegi drót nélküli internetfelhasználóknak a hozzájuk legközelebb elhelyezkedő bázisállomás kiválasztásában. Jelen esetben egy dinamikus, többnyelvű weblapról van szó. E célkitűzés megvalósítása során korszerű internettechnológiák alkalmazására került sor. Többek között a Google által fejlesztett Google Maps API-ra, ami olyan nyílt alkalmazásprogramozási felület, amely segítségével bármilyen tetszőleges hely megjelölhető a Földön. Az adott hely meghatározása a hely szélességi és hosszúsági koordinátái alapján történik, amely adatok többnyire egy adatbázisban tárolódnak. Másik újfajta technológia az AJAX, amely az aszinkron JavaScript és XML hálózati kérések segítségével nagyobb interaktivitást tesz lehetővé egy weboldalon belül. Ezt a technológiát alkalmazza a Google Maps is a műholdképek megjelenítésére.

Az elkészült oldal a <http://szekejek.extra.hu/sks/sks/netmap.php> címen érhető el és tekinthető meg. Vajdaság műholdképén a zentai székhelyű SKS Company internetszolgáltató drót nélküli bázisállomásai láthatóak, mégpedig három különböző nézetben: egyszerre az összes, egy kiválasztott város, illetve egy kiválasztott bázisállomás.

A megoldás kivitelezése által valós igények kerültek kielégítésre, mind a szolgáltató, mind a felhasználók részéről. Következésképpen a vállalat potenciális előnyre tett szert az üzleti versenytársaival szemben a korszerű technológiák alkalmazásának köszönhetően.

Kulcsszavak: Google Maps API, AJAX, WIFI

SHOWING WIFI BASE STATIONS USING GOOGLE MAPS API

Author: Krisztián SZÉKEJ É., 4th year student

Supervisor: Dr. Éva PATAKI, university lecturer

Institution: University of Novi Sad, Technical Faculty "Mihajlo Pupin", Department of Informatics, Zrenjanin

Hungarian College of Higher Education in Vojvodina

The main goal of the work is to make a website which would be a point of reference for new and existing wireless internet users to select the nearest wireless base station. We are referring to a dynamic, multilingual web page.

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

During the realization of this goal, modern internet technologies are used. Among others, Google Maps API, developed by Google, which is an open Application Programming Interface for marking any kind of arbitrary place on the Earth. The location of the given place is determined by its latitude and longitude coordinates, which are usually stored in a database. Another new type of technology is AJAX, which allows for more interactivity within a web page with the assistance of asynchronous JavaScript and XML network requests. This technology is used by Google Maps too, for displaying satellite images. The finished web page is located at the web address <http://szekejek.extra.hu/sks/sks/netmap.php> where it can be viewed. The wireless base stations of ISP SKS Company with its seat in Senta can be seen on the satellite map of Vojvodina in three different views: all at once, in a selected city, or a selected base station.

With making this website we found a solution that serves both users and the provider. Thus, thanks to the application of modern technologies, the company has acquired a potential business advantage over its competitors.

Keywords: Google Maps API, AJAX, WIFI

PRIKAZIVANJE BEŽIČNIH BAZNIH STANICA POMOĆU GOOGLE MAPS API-JA

Autor: Kristian SEKEJ E., IV godina studija

Mentor: Dr. Eva PATAKI profesor više škole

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Tehnički fakultet "Mihajlo Pupin", Odsek za informatiku, Zrenjanin
Kolegijum za visoko obrazovanje vojvodanskih Mađara

Glavni cilj ovog rada je da se napravi takvi web sajt koji će pomoći sadašnjim i budućim korisnicima bežičnog interneta u izboru najbliže bazne stanice. U ovom slučaju reč je o dinamičnoj, višejezičnoj web stranici.

U ostvarivanju ovog cilja primenjene su moderne internet tehnologije. Između ostalih korišćeno je Google MAPS API razvijen od strane Google-a koji predstavlja otvorenog aplikacionog programskog interfejsa pomoću kojeg može da se označi bilo koje mesto na Zemlji. Definisanje datog mesta se vrši pomoću geografskih koordinata koje se uglavnom nalaze u bazi podataka. Druga korišćena nova tehnologija je AJAX koji pomoću asinkronog JavaScript i XML mrežnih zahteva omogućava više interaktivnosti unutar sajta. Ovu tehnologiju koristi i Google MAPs za prikazivanje satelitskih snimaka.

Izrađena web stranica se nalazi na web adresi <http://szekejek.ekstra.hu/sks/sks/netmap.php> gde može i da se pogleda. Bežične bazne stanice internet provajdera SKS Company-ja sa sedištem u Senti se nalaze na satelitskoj snimci Vojvodine u tri različitom pogledu: od jednom sve, izabrani grad ili izabrana bazna stanica.

Izvršenjem ovog rada ostvareni su realni ciljevi i provajdera i korisnika. Zahvaljujući primeni tih modernih tehnologija preduzeće je steklo poslovni potencijalni prednost nad svojim konkurentima.

Ključne reči: Google Maps API, AJAX, WIFI

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

ÜTKÖZÉST ELKERÜLŐ, VIVŐÉRZÉKELÉSES TÖBBSZÖRÖS HOZZÁFÉRÉS (CSMA/CA), PROTOKOLL SZIMULÁTOR

Szerző: SÁGI Mihály III. évfolyam

Témavezető: KASZÁS-LAŽETIĆ Karolina, Dragan dr SAMARDŽIJA

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Műszaki Kar, Programozási és Automatikai Tanszék, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A számítógépes hálózatok fejlődésével megváltoztak az elvárások is, melyeknek az új hálózatok meg kell, hogy feleljenek. A vezeték nélküli hálózatok megjelenése új protokollok létrehozását szorgalmazta, mivel a vezetékes hálózatokban használt protokollok az új környezetben nem tudtak helytállni. Az ütközést elkerülő, vivőérzékeléses többszörös hozzáférés (Carrier Sense Multiple Access / Collision Avoidance - CSMA/CA), protokoll elsősorban a IEEE 802.11-es szabványra épülő, vezeték nélküli hálózatokra jellemző. Jelentősége egyszerű működési elvében rejlik, valamint abban, hogy kismennyiségű kommunikációs felesleggel terheli a rendszert. Alapvető hiányossága, hogy hatékonyan csak korlátozott esetekben használható.

A munka gyakorlati része egy CSMA/CA szimulátor kidolgozását foglalja magába, melynek elsődleges célja a fent említett protokollt használó, vezeték nélküli hálózat működésének szimulálása. Másodlagosan, fontos tényező, hogy a program edukatív célokra használható jelentéseket generál.

Kulcsszavak: CSMA/CA, vezeték nélküli számítógépes hálózatok

CARRIER SENSE MULTIPLE ACCESS / COLLISION AVOIDANCE (CSMA/CA) SIMULATOR

Author: SÁGI Mihály 3rd year student

Supervisor: KASZÁS-LAŽETIĆ Karolina, Dragan dr SAMARDŽIJA

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences,
Department for Computing and Automatics, Novi Sad
Hungarian College of Higher Education in Vojvodina

As the computer networks were advancing, the expectations that they had to fulfill changed too.

The emergence of wireless computer networks has increased the need for new protocols, because the ones from wired networks can't be used in new situations.

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

Carrier Sense Multiple Access / Collision Avoidance (CSMA/CA) protocol is mainly applied in wireless networks built on the IEEE 802.11 standard. Its main advantage is in its simplicity and that it uses only a limited transmission redundancy. On the other hand it can be used only in a limited number of cases.

The experimental part of the work is a CSMA/CA protocol simulator that has two aims. Firstly it simulates the behaviour of a wireless computer network that uses the mentioned protocol and secondly it generates log files which can be used for educative purposes.

Keywords: CSMA/CA, wireless computer networks

PRIMER SIMULATORA ZA DETEKCIJU NOSIOCA I IZBEGAVANJE KOLIZIJE (CSMA/CA)

Autor: Mihalj ŠAGI, III. godina studija

Mentor: Karolina KASAŠ-LAŽETIĆ, dr Dragan SAMARDŽIJA

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Departman za računarstvo i automatiku, Novi Sad
Kolegijum za visoko obrazovanje vojvodanskih Mađara

Razvojem računarskih mreža menjali su se i zahtevi koje računarske mreže treba da ispune. Pojavom bežičnih računarskih mreža, neophodno je bilo da se uvedu novi protokoli, pošto se stari, korišćeni u radu žičnih mreža nisu mogli prilagoditi. Protokol prvenstveno karakterističan za bežične računarske mreže, koji je zasnovan na standardu IEEE 802.11 zove se Carrier Sense Multiple Access / Collision Avoidance (CSMA/CA višestruki pristup (multiple access), sa osluškivanjem nosioca (carrier sense) i detekcijom sudara (collision detection)). Ovaj protokol je vrlo značajan zbog svoje jednostavne implementacije i činjenice da unosi veoma mali višak komunikacije. Jedina mana mu je što se efikasno može primeniti samo u određenim situacijama.

U ovom radu je opisan i predstavljen simulator CSMA/CA protokola. Simulator prvenstveno služi za simulaciju i ispitivanje ponašanja bežične računarske mreže koja koristi gore pomenut protokol, dok sa druge strane generiše izveštaje koji se koriste za edukativne svrhe.

Ključne reči: CSMA/CA, bežične računarske mreže

A HOMOMORF-HOMOGEN 2-ES RANGÚ GEOMETRIÁK

Szerző: **JUNGÁBEL Éva**, mäsztárszakos hallgató

Témavezető: **Dr. Dragan MAŠULOVIC** rendkívvli egyetemi tanár

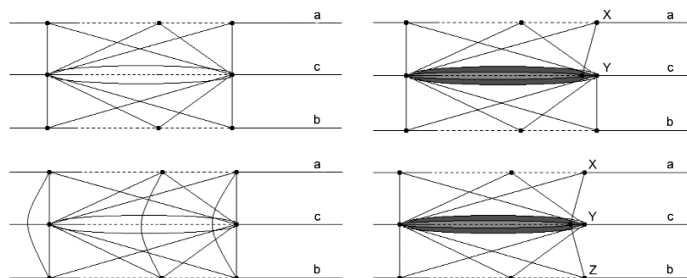
Intézmény: Újvidéki Egyetem, Természettudományi Kar, Matematikai és Informatikai Intézet, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A dolgozat homomorf-homogén 2-es rangú geometriákkal, illetve kombinatorikus terekkel foglalkozik. Egy struktúra homomorf-homogén, ha minden homomorfizmus két végesen generált részstruktúra között kibővíthető endomorfizmusig.

A kombinatorikus tér magába foglalja a pontok és az egyenesek véges halmazát, és érvényes rá a következő axióma: minden egyenesnek legalább két pontja van; és két különböző pont legfeljebb csak egy egyenesre esik. *Reguláris egyenesnek* nevezzük azt az egyenest, mely legalább három pontot tartalmaz, míg *szingulárisnak* azt, mely pontosan két pontot tartalmaz. *Szinguláris pont első fajtájának* nevezzük azt a pontot, melyre létezik egy reguláris egyenes úgy, hogy ezen egyenes egyetlen pontjával sem kollineáris az adott pont. *Szinguláris pont második fajtájának* nevezzük azt a pontot melyre létezik egy reguláris egyenes úgy, hogy ezen egyenes pontosan egyetlen pontjával kollineáris az adott pont. Eddig leírták már a homomorf-homogén véges kombinatorikus tereket, melyek két egymást metsző reguláris egyenest tartalmaznak. Hogy teljes képet kapjunk a homomorf-homogén kombinatorikus terekről, le kell írunk azokat a kombinatorikus tereket is, amelyek nem tartalmaznak egymást metsző reguláris egyeneseket. A dolgozat részletesen foglalkozik véges kombinatorikus terekkel, melyek a következő tulajdonságokkal rendelkeznek: nem létezik két reguláris egyenes, a és b , melyek metszik egymást. Továbbá be lett bizonyítva azon homomorf-homogén terek leírása, ahol léteznek olyan pontok, melyeket egy reguláris egyenesen sem tartalmaz, coNP-teljes probléma. Ezért a dolgozat nem foglalkozik a kombinatorikus terek azon osztályával, ahol léteznek olyan pontok, melyeket egy reguláris egyenesen sem tartalmaz.

A fő eredmény az a tétel, mely kimondja, hogy a tér, amely három reguláris egyenest, a -t, b -t, c -t tartalmaz, ahol a c egyenes összefüggő az a és b egyenessel, és nem léteznek szinguláris első és második fajtájú pontok, homomorf-homogén akkor és csak akkor, ha egyike a következő tereknek:

Kulcsszavak: kombinatorikus terek, homomorf-homogén

ON HOMOMORPHISM-HOMOGENOUS RANK 2 GEOMETRIES

Author: Éva JUNGÁBEL, Master studies

Supervisor: Dr. Dragan MAŠULOVIC

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Technical Science, Department of Mathematics and Informatics, Novi Sad
Hungarian College of Higher Education in Vojvodina

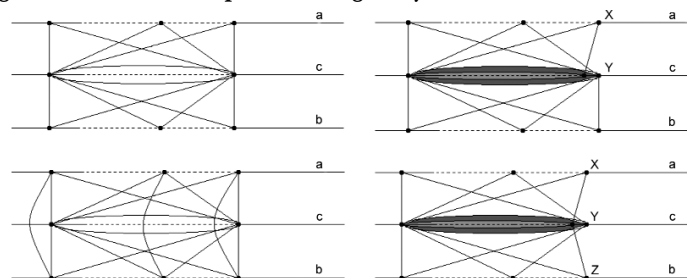
This paper discusses one class of homomorphism-homogenous rank 2 geometries, or rather point-line geometries.

A structure S is homomorphism-homogeneous if every homomorphism from S' to S'' , where S' and S'' are two finitely induced substructures, can be extended to an endomorphism of S . A point-line geometry is a non-empty finite set of points, together with a collection of subsets called lines such that every line contains at least two points and any pair of points is contained in at most one line. A line which contains more than two points is referred to as a regular line. A line which contains exactly two points is called singular. We say that a point A is a singular point of the first kind if there exists a regular line such that no point of that line is collinear with A . We say that a point A is a singular point of the second kind if there exists a regular line such that only one point from that line is collinear with A . Homomorphism-homogenous point-line geometries containing two regular intersecting lines have already been described. In order to complete the characterization of homomorphism-homogeneous point-line geometries it is necessary to describe homomorphism-homogenous point-line geometries where no two regular lines intersect.

This paper considers finite point-line geometries, which fulfill the following condition: no two regular lines intersect. We show that the problem of deciding homomorphism-homogeneity of a point-line geometry where no two regular lines intersect and there are points that do not lie on regular lines is a coNP-complete problem. This means that such point-line geometries cannot be successfully catalogued (a catalogue being a finite list of polynomially decidable classes of structures). Therefore, in the sequel we focus on point-line geometries where every point lies on a regular line.

The main result of this paper is a theorem which states that the point-line geometry which has three regular lines a, b, c arranged in such a way that line c is connected with both a and b and singular points of the first and second kind do not exist, is homomorphism-homogenous if and only if it belongs to one of the following classes:

Keywords: point-line geometries, homomorphism-homogeneity

O HOMOMORFIZAM-HOMOGENIM GEOMETRIJAMA RANGA 2

Autor: **Eva JUNGABEL**, master studije

Mentor: **Dr Dragan MAŠULOVIC**, vanredni profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet, Departman za matematiku i informatiku

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

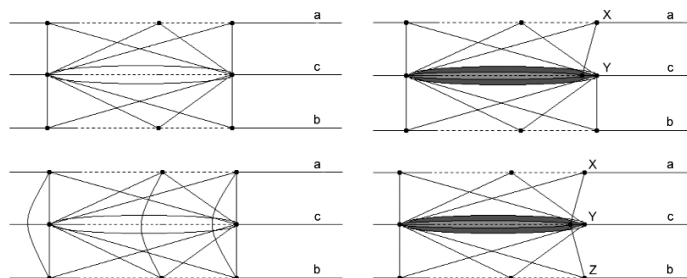
Ovaj rad se bavi jednom klasom homomorfizam-homogenim geometrijama ranga 2, odnosno kombinatornim ravnima. Za strukturu kažemo da je *homomorfizam-homogena* ako se svaki homomorfizam između dve konačno generisane podstrukture može proširiti do endomorfizma strukture.

Kombinatornu ravan čine konačna kolekcija tačaka i konačna kolekcija pravih koje zadovoljavaju sledeće dve aksiome: svaka prava ima bar dve tačke; i svake dve različite tačke leže na najviše jednoj pravoj. Za pravu sa bar tri tačke kažemo da je *regularna*, dok za prave sa tačno dve tačke kažemo da su *singularne*. Za tačku A za koju postoji regularna prava takva da ni sa jednom tačkom te prave tačka A nije kolinearna, kažemo da je *singularna tačka prve vrste*, za tačku A za koju postoji regularna prava takva da je sa tačno jednom tačkom te prave tačka A nije kolinearna, kažemo da je *singularna tačka druge vrste*. Ranije su opisane konačne homomorfizam-homogene kombinatorne ravni koji sadrže dve regularne prave koje se seku. Da bi se kompletirala karakterizacija homomorfizam-homogenih kombinatornih ravni potrebno je još opisati homomorfizam-homogene kombinatorne ravni kod kojih ne postoje regularne prave koje se seku.

Ovaj rad se bavi konačnim kombinatornim ravnima koje zadovoljavaju sledeću osobinu: ne postoje dve regularne prave, a i b , koje se seku. Dalje, dokazano je da opisivanje homomorfizam-homogenih ravni gde postoje tačke koje ne leže ni na jednoj regularnoj pravoj, jeste coNP-kompletna problem. Zato se u radu ne razmatra klasa kombinatornih ravni u kojima postoje tačke koje ne leže na regularnim pravama.

Glavni rezultat rada je teorema koja tvrdi da prostor koji ima tri regularne prave a , b , c takve da je prava c povezana i sa pravom a i sa pravom b i ne postoje singularne tačke prve i druge vrste, jeste homomorfizam-homogen ako i samo ako pripada jednoj od sledećih klasa:

Ključne reči: kombinatorne ravni, homomorfizam-homogenost

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

NAGY HATÉKONYSÁGÚ SZÁMÍTÁSOK: FAKTORIZÁLÁS

Szerző: **VATAI Emil**, III. évfolyam, doktorandusz

Témavezető: **Dr. JÁRAI Antal** egyetemi tanár

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Informatikai Kar, Komputeralgebra Tanszék, Budapest

A bonyolultságelmélet bevezetés és annak felfedezése, hogy a faktorizálás bonyolultsága alkalmazható rejtjelezésben, nagymértékben hozzájárult a számítógépes számelmélet fellendüléséhez. A kutatásban a faktorizálás, azaz egész számok prímtényezői felbontásának meghatározása központi szerepet játszik. Az utóbbi harminc évben olyan faktorizálási eljárásokat fejlesztettek ki, melyek akár száz decimális jegyű számok faktorizálását teszik lehetővé, amely olyan fejlemény, amely még negyven évvel ezelőtt lehetetlennek tűnt.

A dolgozat tárgya az általános számtestszita (General Number Field Sieve – GNFS) és implementációjának gyorsítása. A faktorizáló algoritmusok aktuális implementációi legtöbb időt a szítással és a relációgyűjtéssel töltenek el. Ez általában nagyrészt a memória-hozzáférés lassúságának eredménye, így a memóriaolvasást csökkentve, javítható a hatékonyság. Eme elvek fokozottan teljesülnek a Cell BE processzorokon, ugyanis a SPU segédprocesszorokon rendelkezésre álló gyors tár kezelése explicit irányítható, és a tárgyalt eljárással a Cell BE architektúra is alkalmassá válik szításra.

A dolgozat ismerteti a mai legjobb futásidejű faktorizáló algoritmusokat, melyek alkalmasak száz számjegynél nagyobb számok faktorainak meghatározására: a négyzetes szítát (Quadratic Sieve – QS), ennek több polinomos változatát (MPQS), az általános számtest szítát és az ehhez szükséges fogalmakat és eszközöket mint például a testbővítéseket, algebrai egészeket, $\mathbb{Z}[\theta]$ gyűrűt és az egészekre képező kanonikus homomorf leképezést, prím ideálokat, továbbá a RSA nyilvános kulcsú rejtjelező eljárás leírását és a faktorizálás kapcsolatát.

Kulcsszavak: számelmélet, faktorizálás, GNFS, szita

THE LIMITS OF PARABOLIC READING IN HIGH PERFORMANCE COMPUTING: FACTORIZATION

Author: **Emil VATAI**, 3rd year PhD student

Supervisor: **Dr. Antal JÁRAI** associate professor

Institution: Eötvös Loránd University, Faculty of Informatics, Department of Computer Algebra, Budapest

The introduction of computational complexity theory and the discovery that the complexity of factorization can be used in cryptography, contributed a great deal to the advances of computational number theory. Factorization plays a

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

vital role in current mathematical research. In the last thirty years, factorization methods have been developed, which allow the factorization of numbers with over a hundred decimal digits, something considered impossible forty years ago.

The subject of this paper is the general number field sieve (GNFS) and implementation improvements. Current implementations spend the most time on sieving and relation collecting. This is mainly due to the high memory access time during sieving on the extremely large sieve array, so by reducing the amount of memory access, the performance can be improved. These concepts can also be used with the Cell BE processors, because of the explicit pre-fetching possibilities of the local store of the synergistic units (SPU), thus making efficient sieving possible on this architecture.

The paper explains briefly the fastest factorization algorithms, which are suitable for finding the prime factors of numbers with over a hundred digits: the quadratic sieve (QS), the multiple polynomial improvement (MPQS) and the general number field sieve with its concepts and tools, like field extensions, algebraic integers, the $\mathbb{Z}[\theta]$ ring and its canonical homomorphism on the set of integers and prime ideals. The RSA cryptography procedure and the connection with factorization is also explained in some detail.

Keywords: **number theory, factorization, GNFS, sieve**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

EGY MEGOLDÁS KÉPHOMÁLYOSSÁG MEGHATÁROZÁSÁRA VALÓS IDŐBEN INTEL ÉS CELL BE ALAPÚ SZÁMÍTÓGÉPEKEN

Szerző: **MUHI András**, V. évfolyam

Témavezető: **Dr. TAKÁCSI Árpád** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Műszaki Tudományok Kara, Számítástechnika és Automatika Tanszék, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A HD (*High Definition*) standard megjelenésével a kép részletgazdagabb lett, így kellemesebb élményt nyújt az SD (*Standard Definition*) standardhoz képest. Egyúttal jelentősen megnövekedett az átviteli adatmennyiség. Ezen adatok csökkentése érdekében MPEG-2 standardon alapuló sűrítést alkalmaznak. Így nemkívánatos, zavaró elemek kerülnek a képbe: homályosság (blurring), blokkok megjelenése (blocking), a szélek körüli pontok keveredése (ringing) stb. A sűrítés mértékének növelésével növekedni fog ezen járulékos elemek mennyisége, amelyek jelentős mértékben kihatnak az egyéni élményre. Ezen zavaró elemek meghatározására és eltüntetésére erős processzorokra van szükség.

A homályosság jelentős tényező a képminőség meghatározása folyamán. Az MPEG-2-es standard DCT (*Discrete Cosinus Transform*) átalakítást használ. Így a képet a térbeli tartományból a frekvenciatartományba helyezi át. Sűrítés folyamán a magas frekvenciájú elemek elnyomódnak (csökken a kép részletgazdagsága). A sűrítés mértékének növelésével a kép mind homályosabb lesz. A homályosság meghatározása vektor instrukciók (*SIMD – Single Instruction Multiple Data*) használatával történik. Előnyük abban rejlik, hogy egy instrukció segítségével párhuzamosan több adat dolgozható fel (2, 4, 8 vagy 16, a vektor típusától függően). Ezen munka célja két lehetőség vizsgálása a magas felbontású képek (HD) homályosságának ellenőrzésére valós időben.

Kulcsszavak: Intel, Cell BE, homályosság

A SOLUTION FOR REAL-TIME BLURRING ESTIMATION ON CELL AND INTEL BASED PLATFORMS

Author: **András MUHI**, 5th year student

Supervisor: **Dr. Árpád TAKÁCSI**, university professor

Institution: University in Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Department of Informatics and Automatics

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The appearance of high definition digital content provides more impressive visual sensation by offering higher level of details compared to standard definition. At the same time, the amount of data to be transmitted and processed

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

has significantly increased. In order to reduce bandwidth, MPEG-2 compression is applied. This leads to display disturbances such as blur, blocking, ringing etc. As the compression rate rises, so does the frequency of these disturbances. To detect them and determine their number, processors with high processing power are needed.

Blurriness plays a crucial role in determining the quality of a video sequence. The MPEG2 standard uses DCT transformation (*Discrete Cosinus Transform*). The picture is transformed from spatial to frequency domain. During conversion high frequencies are suppressed (leading to loss of detail in the picture). Increasing the compression rate causes more blurring. A picture's blur is estimated using vector instructions (*SIMD – Single Instruction Multiple Data*). Their advantage lies in processing multiple data with one instruction (2, 4, 8 or 16 depending on the vector's type). The aim of this work is to analyze two methods for checking the blur of high definition (HD) video.

Keywords: Intel, Cell BE, blur

JEDNO REŠENJE OTKRIVANJA ZAMUĆENOSTI POKRETNÉ SLIKE U REALNOM VREMENU NA CELL I INTEL ZASNOVANIM PLATFORMAMA

Autor: **Andraš MUHI**, V. godina studija

Mentor: **dr Arpad TAKAČI**, univerzitetski profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, odsek: Računarstvo i automatika

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvodanskih Mađara

Pojava HD (engl. *High Definition*) video standarda omogućava bolji doživljaj pružanjem više detalja u odnosu na SD (engl. *Standard Definition*) standard. Istovremeno, količina podataka za prenos se značajno povećava. Za smanjenje protoka podataka najčešće se koristi MPEG-2 standard. Ovaj tip kompresije unosi neželjene smetnje i to su: pojava zamućenosti slike (engl. *blurring*), blokova (engl. *blocking*), pseudo ivica (engl. *ringing*), itd. Povećanjem faktora kompresije povećava se i količina artefakata koji značajno utiču na subjektivni doživljaj. Za otkrivanje i procenu količine ovih smetnji potrebni su procesori koji poseduju veliku procesnu moć. Zamućenost predstavlja značajan faktor kod određivanja kvaliteta video sekvence. MPEG2 standard za kompresiju koristi DCT transformaciju (engl. *Discrete Cosinus Transform*). Slika iz prostornog domena se transformiše u frekventni domen. Prilikom kompresije visoke frekvencije se potiskuju (što dovodi do gubljenja detalja u slici). Povećanjem faktora kompresije slika se sve više zamućuje. Zamućenost slike se procenjuje korišćenjem vektorskih instrukcija (engl. *SIMD – Single Instruction Multiple Data*). Njihova prednost je u tome da korišćenjem jedne instrukcije obrađuje se više podataka (2, 4, 8, ili 16 u zavisnosti od tipa vektora). Cilj ovog rada je ispitivanje dva načina nadzora HD videa u domenu zamućenosti slike koje se izvršavaju u realnom vremenu.

Ključne reči: Intel, Cell BE, zamućenost

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

SZÁMSOROZATOK FOGALMÁNAK ÉS TULAJDONSÁGAINAK MÓDSZERTANI FELDOLGOZÁSA A MATHEMATICA SZOFTVER SEGÍTSÉGÉVEL

Szerző: **BOTOS Zsófia**, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. PÉICS Hajnalka** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Természettudományi Kar, Matematika és Informatika Intézet, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A munka a számsorozat fogalmának és tulajdonságainak egy módszertani feldolgozása, mely a számsorozatok ábrázolásának fontosságát hangsúlyozza ki. A megfelelő geometriai ábrázolás során a tanulók könnyebben sajátítják el a számsorozatokkal kapcsolatos új fogalmakat, mint a határérték, monotonitás, torlódási pont, konvergencia stb., és ez az anyag rész módszertanilag remek előkészítése a függvényekkel kapcsolatos témaköröknek is. A számsorozatokat ábrázolhatjuk egyenesen és koordináta-rendszerben is. A munkában mindkét ábrázolási mód helyet kapott, kihangsúlyozva azok előnyeit és hátrányait. A számsorozatok ábrázolására a *Mathematica* szoftver nyújtott segítséget, melynek használata gyors és egyszerű, könnyen módosíthatók a példák, és olyan arányban rajzolódnak ki az ábrák, amelyek legelőnyösebbek a kívánt fogalom, illetve tulajdonság bemutatásához. A téma kiválasztását az a tény motiválta, hogy a jelenlegi tankönyvekben – akár középiskolás vagy egyetemi, hazai vagy külföldi –, szinte szó sem esik a sorozatok ábrázolásáról. A tanulók nehezen tudják elképzelni, hogy mi zajlik egy-egy definíció hátterében, mit jelent az, és hogyan ábrázolható. Hagyományos eszközökkel a geometriai ábrázolás nehézkes, időigényes, nehezen módosítható és javítható.

A munka tehát bemutatja a számsorozatok geometriai ábrázolásának jelentőségét, majd gyakorlati példákon keresztül a *Mathematica* szoftver segítségével ízelítőt ad a számsorozatok tulajdonságainak egy lehetséges feldolgozási módjáról.

Kulcsszavak: számsorozatok, Mathematica szoftver, matematika módszertan

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

METHODOLOGICAL PROCESSING OF THE CONCEPT AND FEATURES OF NUMERICAL SEQUENCES WITH MATHEMATICA SOFTWARE

Author: **Zsófia BOTOS**, 3rd year student

Supervisor: **Hajnalka PÉICS**, university profesor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Science, Department of Mathematics and Informatics, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The paper is about the methodological processing of the concept and features of numerical sequences, which stresses the importance of presenting a number of sequences. Through appropriate geometric representation, students more easily adopt new concepts referring to numerical sequences, limiting value, monotonicity, accumulation point, convergence, etc., and this unit of the syllabus is methodologically the best for preparing the unit about functions. Sequences can be presented lineally or in a coordinate system. In the paper, the advantages and disadvantages of both methods are indicated. In the presentation of numerical sequences, the software called *Mathematica* is very helpful; its use is fast and simple, and it can easily modify examples and illustrations as required. Currently used high school and university textbooks, both in Serbia and abroad, hardly ever mention the presentation of sequences. For students it is often difficult to understand definitions, how they are manifested and illustrated. Traditional geometric representation is time consuming and difficult to change and correct.

The paper shows how important the presentation of numerical sequences is, and practical examples from the software *Mathematica* illustrate how to teach numerical sequences more effectively.

Keywords: **numerical sequences, software, Mathematica, methodological processing**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

METODOLOŠKA OBRADA POJMA I OSOBINA BROJNOG NIZA POMOĆU SOFTVERA “MATHEMATICA”

Autor: **Žofia BOTOŠ**, IV. godina studija

Mentor: **Hajnalka PEIČ**, vanredni profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet,
Departman za matematiku i informatiku, Novi Sad
Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Rad je metodološka obrada pojma i osobina brojnog niza koji naglašava važnost geometrijskog predstavljanja brojnih nizova. Preko odgovarajućeg geometrijskog modela učenici lakše usvajaju nove pojmove u vezi sa brojnim nizovima, kao što su granična vrednost, monotonost, tačka nagomilavanja itd., i taj metodološki pristup je najbolji uvod u teoriju realnih funkcija. Brojne nizove možemo predstaviti na pravoj ili u koordinatnom sistemu. Oba modela su prikazana u radu i istaknute su i prednosti i nedostaci oba modela. U predstavljanju brojnih nizova je korišćen softver Mathematica, pošto je njegova upotreba brza i jednostavna, lako se mogu menjati parametri u primerima i mogu se dobiti grafici koji su najpovoljniji za predstavljanje nekog pojma. Izbor tema je bila motivisana činjenicom da sadašnji udžbenici – za srednje škole ili za visokoškolske ustanove, domaći ili strani – gotovo da i ne pominju geometrijski prikaz brojnih nizova. Učenici teško mogu zamisliti šta se krije u definiciji, šta to tačno znači i kako se to može prikazati geometrijski. Tradicionalni način geometrijskog predstavljanja je glomazan, dugotrajan i težak za modifikaciju i poboljšanje parametara.

U radu je prikazano geometrijsko predstavljanje brojnih nizova, zatim praktičnim primerima u softveru Mathematica prikazana je jedna moguća obrada teme o brojnim nizovima.

Ključne reči: **brojni nizovi, softver Mathematica, metodika matematike**

A MULTI-MODÁLIS KŐ-PAPÍR-OLLÓ JÁTÉK

Szerzők: **KOVÁCS György** PhD-hallgató, III. évfolyam; **MAKARA Csaba**, V. évfolyam

Témavezető: **Dr. FAZEKAS Attila** egyetemi docens

Intézmény: Debreceni Egyetem, Informatikai Kar, Komputergrafika és Képfeldolgozás Tanszék, Debrecen

Az ember-gép kapcsolat kutatásának célja olyan interfészek kifejlesztése, melyek az ember-ember kommunikáció modelljét alkalmazva a számítógépek hatékonyabb használatát teszik lehetővé. Az interfészek tesztelése számos problémát vet fel, mivel nem léteznek általános viselkedés-adatbázisok, a létező érzelm, beszéd és gesztus adatbázisok nem spontán megnyilvánulásokat tartalmaznak, és nem fedik le egy szituáció minden lehetőségét.

A TDK-dolgozatban részletesen ismertetjük az interfészek jellemzésére kidolgozott módszerünket, mely szerint az interfészeket összetett rendszerek részeként tesztelve, az egyes csatornákról kinyert információt a kommunikáló személyre visszacsatolva és annak viselkedését vizsgálva képet kaphatunk az interfészek hatékonyságáról. Ahhoz, hogy az alanyból spontán viselkedést váltsunk ki, olyan rendszert kell létrehozni, amely lehetővé teszi, hogy megfelekedezzen a környezetéről, és beleélje magát a szituációba, a választás ezért egy játék kifejlesztésére esett.

A dolgozatban bemutatásra kerül a multi-modális kő-papír-olló játék, melyben bemeneti interfészként képfeldolgozási módszereket alkalmazunk a kézjelek és a játékos érzelmeinek felismerésére, míg kimeneti interfészként a képernyőn megjelenő, első, magyar nyelven beszélő, érzelmeiket kifejező virtuális játékos szolgál, amelynek aktuális érzelmi állapotát a játék állásából, illetve az ember játékos érzelméből határozza meg a rendszer. A rendszert érzelm-tükrözésre, vagy a felismerttel ellentétes érzelm kifejezésére kényszerítve a játékos viselkedése a hasonló ember-ember szituációk viselkedésmintáihoz hasonlítható pszichológusok, szociológusok bevonásával. Az összehasonlításból nyert statisztikai adatokkal jellemezhető a multimodális interfész érzelm felismerő és szintetizáló moduljainak működése.

Kulcsszavak: multi-modális interfészek, képfeldolgozás, virtuális személyek

THE MULTI-MODAL ROCK-PAPER-SCISSORS GAME

Authors: **György KOVÁCS**, 3rd year PhD-student; **Csaba MAKARA**, 5th year student

Supervisor: **Dr. Attila FAZEKAS**, associate professor

Institution: University of Debrecen, Faculty of Informatics,
Department of Computer Graphics and Image Processing, Debrecen

Research in the field of human-computer interaction aims at developing interfaces applying the model of human-human communication to make the use of computers faster, more convenient and more efficient. Since there are no

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

multi-modal databases of human behaviour, the existing databases of speech, gestures and emotions do not cover all the cases, and they do not include spontaneous manifestations, testing the developed interfaces is difficult.

This paper presents our approach, according to which multi-modal interfaces should be tested as parts of complex systems, and the information extracted from different channels should be combined and fed back to human users. Analyzing the behaviour of human users makes it possible to characterize the performance of the interfaces. Since only games provide the circumstances in which human users forget about the environment of the system, the paper describes a multi-modal rock-paper-scissors game that has been developed. The input interface consists of hand gesture and facial expression recognition, while the output interface is the first Hungarian talking head expressing emotions. The emotional state of the talking head is determined by the state of the game and the emotion of the human player.

If the talking head is forced to mirror or express the opposite of the recognized emotion, the behaviour of the human players can be compared to the behaviour patterns of similar situations in human-human communication, by psychologists and sociologists. The comparison characterizes the emotion recognition and synthesis modules of the system.

Keywords: **virtual agent, multi-modal interfaces, image processing**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

A SZOCIALISTA MODERNIZMUS MINT A TITOIZMUS NEMZETI STÍLUSA (1948–1980)

Szerző: **LOVRA Éva** abszolvens

Témavezető: **Dr. KLEIN Rudolf** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Építőmérnöki Kar, Városrendezési Tanszék, Szabadka

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A TDK-dolgozat részletesen ismerteti az 1948 utáni titoista „második” Jugoszlávia (1953) „nemzeti” stílusát, a „szocialista modernizmust”, kialakulásának társadalmi, ideológiai, történelmi és építészeti hátterét.

A második világháború, majd a Sztálin halála (1953) utáni időszak politikai és társadalmi ellentmondásossága a Kéleti Blokkot is befogadóképesé tette a Nyugaton már előretörő modern törekvésekre. 1948 után, amikor Josip Broz Tito és Sztálin között felbomlott a szövetség, a titói Jugoszlávia építészetében és a Nyugathoz való viszonyulásában nagy változások játszódtak le. A Nyugat felé forduló politika következménye az építészeti modern visszatérése Szerbiába. Az 1948 és 1980 (Tito halála) közötti időszakot építészeti szempontból három részre oszthatjuk: 1948-tól a 60-as évek közepéig; 60-as és 70-es évek; a 70-es évek közepétől 1980-ig. Az 1950. évi tanácskozás (Prvo savetovanje arhitekata i urbanista FNR Jugoslavije) a szocialista modernizmus kultúrantropológiai szükségességének és Le Corbusier Az új építészet öt pontjának (1926) igazolása, a szocialista realizmus elvetése. 1963-ban, ugyanabban az évben, amikor Tito a valóság megformálását hirdette, Sveta Lukić szerb író egy új fogalmat hozott a művészeti köztudatba. A szocialista esztétizmus egy kétségtelen esztétikai minőséggel rendelkező mérsékelt modernizmus, ami asszimilálódik a társadalom által elfogadott és támogatott kultúrában és művészetben ez az új irányzat szembehelyezkedett a szocialista realizmussal, amely a valóság mélyebb összefüggéseit akarta megragadni konkrét képekben, s elvetette az absztrakt formalizmus a kapitalista Nyugat egyik importcikként való definiálását.

A szocialista modernizmus az egész volt Jugoszláviára kiterjedt, az egységes jugoszláv nemzet hivatalos meghatározó építészeti stílusává vált. A levéltárak, múzeumok anyaga és a helyszíni kutatás igazolta, hogy a Vajdaságban, Bácskában leginkább a lakótelepek építésében teljesedett ki, de néhány középület is képviseli az irányzatot.

Kulcsszavak: **szocialista modernizmus, titoizmus, ideológia, Vajdaság**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

SOCIALIST MODERNISM, AS THE NATIONAL STYLE OF TITOISM (1948–1980)

Author: **Éva LOVRA**, final year student

Supervisor: **Rudolf KLEIN** PhD professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Civil Engineering, Urbanism, Subotica
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The paper precisely defines “socialist modernism”, as the national style of the “second” Titoist Yugoslavia (1953) in the period after 1948. It gives details about the social, ideological, historical and architectural background of the style’s development.

After World War II and Stalin’s death (1953), a paradoxical social and political period began, which gave an opportunity to the Eastern Block to welcome modernism, already present in the West. After 1948, when the alliance between Josip Broz Tito and Stalin ended, the Titoist Yugoslavia’s attitude towards the West and towards architecture changed. As a consequence of the new politics, which turned to the West, modernism came back to Serbia. Architecturally, the period between 1948 and 1980 (Tito’s death) might be divided into three shorter periods: 1948 – mid-60s; 60s and 70s; from the mid-70s till the 80s. In 1950, “Prvo savetovanje arhitekata i urbanista FNR Jugoslavije” founded socialist modernism as a cultural-anthropological necessity, a proof of Le Corbusier’s 5 Points of New Architecture (1926) and the rejection of social realism. In 1963, when Tito promoted the shaping of reality, a Serbian writer, Sveta Lukić introduced a new term into art. “Social aestheticism” is a moderate modernism of indisputable aesthetical quality; it assimilates with the culture and art that is accepted by the society. It went counter to social realism, which wanted to capture the deep connection of reality in a factual way, and rejected the definition of abstract formalism as an import of the capitalist West.

Socialist modernism spread all over the former Yugoslavia, it became the official, determinant style of the unified Yugoslavian nation. Archives, museums and our field study all prove that in Bačka, Vojvodina, mostly residential areas were made in this style, and some public buildings, too.

Keywords: **social modernism, Titoism, ideology, Vojvodina**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

SOCIJALISTIČKI MODERNIZAM, KAO NACIONALNI STIL TITOIZMA (1948–1980)

Autor: **Eva LOVRA**, apsolvent

Mentor: **dr Rudolf KLEIN**, profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Građevinski Fakultet, Urbano-komunalni smer, Subotica
Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

SNK – rad detaljno prikazuje socijalistički modernizam, kao “nacionalni” stil titoističke “druge” Jugoslavije (1953) posle 1948-e godine, kao i društvene, ideološke, istorijske i arhitektonske aspekte njegovog nastajanja.

Posle drugog svetskog rata, već posle Staljinove smrti (1953) počinje paradoksalan politički i društveni period, koji omogućava modernizam, koji je već napredovao na Zapadu, da uđe u Istočni Blok. Posle 1948, kad se savez između Josipa Broza Tita i Staljina raspao, i odnos prema Zapadu u arhitekturi menjao se u velikoj meri u titoističkoj Jugoslaviji. Politika se okrenula prema Zapadu što je za posledicu imalo ponovnu pojavu modernizama u Srbiji. Između 1948 i 1980 (smrt Tita), period se u arhitektonskom smislu deli na tri dela: 1948 – polovina 60-ih, 60-e i 70-e godine, od polovine 70-ih do 1980. 1950: Prvo savetovanje arhitekata i urbanista FNR Jugoslavije je opravdanje neophodnosti socijalističkog modernizma u kulturnom i antropologijskom pogledu, Le Korbizijevog dokaza nove arhitekture u pet tačka (1926) i poricanje socijalističkog realizma. U 1963, u istoj godini kada Tito pričao o formiranju stvarnosti, Sveta Lukić, srpski pisac doneo jedan novi pojam u umetničku opštu svest “Socijalistički estetizam”.

Socijalistički estetizam je umereni modernizam nespornih estetskih kvaliteta, koji asimilira u društveno prihvatljivu i podupiranu kulturu i umetnost. On je bilo nasuprot socijalističkom realizmu, koji hteo da obuhvati duboke uzajamne povezanosti realiteta u konkretnom pogledu, kao i protiv tendencije, koja definiše apstraktni formalizam kao import robe iz kapitalističkog Zapada.

Socijalistički modernizam se proširio po celoj bivšoj Jugoslaviji, to je postao službeni stil svih zajedničkih jugoslovenskih naroda. Materijal iz istorijske arhive, iz muzeja, čak i istraživanja na licu mesta, potvrdila su da u Vojvodini, u Bačkoj, stambeni blokovi najčešće građeni u ovom stilu, kao i javni objekti.

Ključne reči: **socijalistički modernizam, titoizam, ideologija, Vojvodina**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

ASZINKRON MOTOROK VEZÉRLÉSE MEZŐORIENTÁLT ÁRAMVEKTOR-SZABÁLYOZÁS SEGÍTSÉGÉVEL

Szerző: **BODÓ Nándor**, V. évfolyam

Témavezető: **Dr. NAGY László** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Műszaki Kar, Energetikai, Elektronikai és Távközlési Szak, Energetikai Tanszék, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A korszerű inverter megoldások kis és közép teljesítményű motorok meghajtására, kész moduláris alkatrészekként készülnek. Az ilyen konstrukció lehetővé teszi a korszerű inverterek előnyeit az idő- és térfogatbeli takarékoság, valamint alacsony ár és implementálási egyszerűség szemszögéből. A korszerű inverterek teljes mértékben megfelelnek az ilyen kihívásoknak. E munka egy dsPIC30F mikroprocesszor meghajtási logikáját tárgyalja, rátér a létrehozott hardverre és a meghajtás elméletére. Végül a bemutatott elveken alapuló megvalósított elektromotoros meghajtás prototípusán végzett mérésekkel kapott eredményeket tárgyalja. A megoldás egy intelligens IRAMY20UP60B inverteren alapszik, amelyet egy dsPIC4011 mikrokontroller vezényel.

Kulcsszavak: **aszinkron motor vezérlése, mikroprocesszor, PWM, inverter, egyenirányító, IFOC**

IFOC INDUCTION MOTOR DRIVE BASED ON DSPIC30F4011

Author: **Nándor BODÓ**, 5th year undergraduate student

Supervisor: **Dr. László NAGY**, university professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Department of Power, Electronics and Communication Engineering, Chair for Electroenergetics and Machines, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Modern solutions of power converters for motor control in range of small and medium power require more flexibility and higher level of integration, which can be achieved only through using specialized products of power electronics. New, intelligent power modules are able to fulfil all these requirements.

This paper describes a vector control application written for the dsPIC30F family of microcontrollers. Except for a brief discussion on the realized hardware and control theory, the paper is focused on analyzing the realized software. The software is tested using a frequency converter with an intelligent power module IRAMY20UP60B that is driven by a control unit based on microcontroller dsPIC4011.

Keywords: **Asynron motor drive, microprocesor, PWM, inverter, rectifier, IFOC**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

INDIREKTNO VEKTORSKI UPRAVLJAN POGON ASINHRONOG MOTORA NA BAZI DSPIC30F4011

Autor: **Nandor BODO**, V. godina studija

Mentor: **dr Laslo NAD**, profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet Tehničkih Nauka, Departman za energetiku, elektroniku
i telekomunikacije, Katedra za elektro-energetiku i mašine, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Savremena rešenja invertora za upravljanje motorima malih i srednjih snaga zahtevaju korišćenje gotovih energetskih modula u skladu sa njihovim prednostima u pogledu uštede vremena i dimenzija pri realizaciji, niskih cena i jednostavnosti njihove primene. Moderni inteligentni energetski moduli u potpunosti odgovaraju ovim zahtevima. Ovaj rad opisuje upravljačku logiku koja je napisana za dsPIC30F grupu mikroprocesora. U kratkim crtama je dat osvrt na izvedeni hardver i teoriju upravljanja, a potom je opisano testiranje napisanog koda. Primenjeno rešenje je testirano korišćenjem upravljačke jedinice bazirane na inteligentnom modulu IRAMY20UP60B upravljanog mikrokontrolerom dsPIC4011.

Ključne reči: **Upravljanje asinhronim motorom, mikroprocesor, PWM, inverter, ispravljač, IFOC**

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K
É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

A FENNTARTHATÓ ENERGIATUDATOS ÉPÍTÉSZET ALAPJAI

Szerző: **HARMATI Norbert V.** évfolyam

Témavezető: **Dr. FÁBIÁN Gyula** egyetemi tanár

Intézmény: Műszaki Kar, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

Egyértelmű, hogy az utóbbi évtizedekben bolygónk éghajlata változásnak indult. Fő kiváltója az emberi tevékenységek által légkörbe juttatott üvegházhatású gázok magas koncentrációja. A felhasznált összenergia negyven százaléka a lakások ellátására szolgál, ennél fogva a fosszilis energiahordozók elégetésével a lakáskomfort biztosítása jelentős mértékben felelős az éghajlatváltozásért. Tekintettel arra, hogy az építészet gyakorlati tudomány, megoldást kell találnia az éghajlatváltozás, valamint az ehhez társuló energiaválság következményeire. Ez a munka áttekinti az épületek korszerű energetikai szempontú osztályozását. Rámutat a hagyományos tervezés és gyakorlat legjellemzőbb hibáira, valamint áttekinti azokat az elveket, mechanizmusokat és részletmegoldásokat, amelyek jelentős energiamegtakarítást eredményezhetnek. A munkában körvonalazódnak a jó megoldás elvei, eszközei, valamint annak a szükségessége, hogy mindezek a korszerűsített építési szabályzatot keresztül minél hamarabb meghonosodjanak a gyakorlatban.

Kulcsszavak: fenntartható építészet

FOUNDATIONS OF AN ENERGY-EFFICIENT, SUSTAINABLE ARCHITECTURE

Author: **Norbert HARMATI** 5th year student

Supervisor: **Dr. Gyula FÁBIÁN** profesor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Novi Sad

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

In the past decades, climate changes have evidently started on the Earth. The main reason for this lies in the high concentration of greenhouse gases in the atmosphere, which is caused by human activities. Forty percent of the total energy consumption provides the comfort of living (heating and cooling flats) by burning fossile energy resources. These amenities significantly contribute to climate changes. Civil engineering and architecture are applied sciences, and they have to find proper solutions for the current energy crisis and for the related climate changes. This work gives an overview of a modern residence building classification. It highlights the most characteristic deficiencies of current design and

É L E T T E L E N T E R M É S Z E T T U D O M Á N Y O K É S M Ű S Z A K I T U D O M Á N Y O K

building practice, and outlines principles, mechanisms and solutions that may help to save energy. The work drafts the principles and means of good solutions. In addition, it highlights the need for introducing them into building codes and regulations in order to urge their practice.

Keywords: **sustainable architecture**

ODRŽIVI RAZVOJ I ENERGETSKA EFIKASNOT U GRAĐEVINARSTVU

Autor: **Norbert HARMATI** V. godina studija

Mentor: **Dr Đula FABIAN** profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Evidentno je da je u poslednjih nekoliko decenija započeo proces promene klime Zemlje. Glavni razlog promena je u velikoj koncentraciji gasova odgovornih za efekat staklene bašte u atmosferi, proizvedenih ljudskim aktivnostima. Oko četrdeset posto potrošene energije ide na obezbeđenje komfora stanovanja. Usled sagorevanja fosilnih energenata zadovoljavanje ovih potreba značajno doprinosi klimatskim promenama. Imajući u vidu da je građevinarstvo primenjena nauka, mora da nađe adekvatno rešenje za posledice energetske krize i za prateće klimatske promene. U radu je dat pregled savremene energetske klasifikacije stambenih objekata. Ukazuje na najkarakterističnije nedostatke klasičnog projektovanja i građevinske prakse, pored toga daje pregled principa, mehanizama i rešenja detalja koji bi mogli dovesti do značajne uštede u potrošnji energije. U radu se naziru principi i elementi adekvatnog rešenja, kao i potreba da se njihovim uvođenjem u građevinske regulative što pre odmaće u građevinskoj praksi.

Ključne reči: **održivi razvoj u građevinarstvu**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

TÁJTUDAT ÉS AZ EU (a vajdasági magyarok példáján)

Szerző: **MOHÁCSI Huba**, III. évfolyam

Témavezető: Prof. **Dr. GÁBRITY MOLNÁR Irén** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

A dolgozat ismerteti a regionális identifikálódás formáját Vajdaságban, bemutatja a szerbiai magyarok nemzeti identitásjellegének sajátosságait, valamint foglalkozik a vajdasági magyarság időszerű viszonyulásával az Európai Unióhoz. Hipotézis: a vajdasági magyarok a regionális tudatból kifolyólag ragaszkodnak Vajdasághoz is és az EU-hoz is. Vajon ez elmentmondásos álláspont, vagy a kettő kiegészíti egymást?

Vajdaságban az elmúlt évtizedek délszláv háborús és válságos időszakának következményeként megváltoztak a tájhasználati tényezők. Ebbe beleszóltak a rendszerváltozás bizonytalanságai, az életszínvonal csökkenése, a migrációs hullámok, a térség demográfiai torzulása, a tradicionális értékrend bomlása, de a régió izolálódása is. A tanulmányban elemzem a vajdasági magyarok körében elvégzett empirikus kutatások eredményeit, valamint kérdőíves felméréssel igyekeztem adatokat gyűjteni a vajdasági magyar egyetemisták álláspontjáról, aktuális nemzeti tudatuk és európai orientáltságuk összefüggésében.

Megállapításaim: (1) Regionális tudat szempontjából a magyar lakosság elsősorban vajdaságinak érzi magát, majd ahhoz a kisrégióhoz ragaszkodik, ahol él, végül ahhoz a településhez, ahol született, általában negatív viszonyulást tanúsít Magyarország, Kelet-Közép Európa és Szerbia felé. (2) A külföldre vándorlás szándéka a magasabb életszínvonal és a kereseti lehetőségek függvénye, ami a fiatalabb, szakképzett korosztály vágya.

Kulcsszavak: vajdasági magyarság, nemzeti és regionális identitás, EU csatlakozás

REGIONAL IDENTITY AND THE EU (The experience of Hungarians in Vojvodina)

Author: **Huba MOHÁCSI**, 3rd year student

Supervisor: **Irén GÁBRITY MOLNÁR PhD**, university professor

Institution: University in Novi Sad, Teacher Training Faculty in Hungarian in Subotica

The present paper describes forms of identification in Vojvodina, characterizes the national identity of Hungarians in Serbia, and deals with the current attitude towards the European Union. Hypothesis: due to their specific regional

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

identification, Hungarians in Vojvodina feel attached to both Vojvodina and the EU. Is this a controversial position or do these two things complement each other?

Vojvodina has undergone various changes as a result of wars and economic crises over the past decades, influenced by several factors: the instability of the regime, decline of living standards, migration flows, the region's demographic distortion, the decay of traditional values, and the region's isolation. This study analyses the findings of an empirical research conducted among Hungarians in Vojvodina. Another survey aims at revealing the current context of Hungarian students in Vojvodina concerning their national identity as well as their European orientation.

Conclusion: (1) Concerning the regional identity of Hungarians in Vojvodina, the population identifies themselves as "Vojvodinian". They are more likely to identify themselves with small communities, where they live, than the municipality where they were born. Their attitude towards Hungary, Eastern and Central Europe and Serbia is generally negative. (2) The intention of migration among educated adolescents aims at achieving higher living standards and job opportunities.

Keywords: Vojvodina Hungarians, national and regional identity, EU accession

REGIONALNA SVET I EU (na primeru vojvođanskih Mađara)

Autor: Huba MOHAČI, student III. godine

Mentor: Prof. Dr. Iren GABRIĆ MOLNAR univerzitetski profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica

U radu je izložen vid regionalne identifikacije u Vojvodini, specifičnosti nacionalnog identiteta Mađara u Srbiji, kao i aktuelan pristup vojvođanskih Mađara Evropskoj Uniji. *Hipoteza:* zahvaljujući nacionalnoj samosvesti vojvođanski Mađari su privrženi i Vojvodini i Evropskoj Uniji. Da li je to kontradiktoran stav ili ova dvostruka privrženost dopunjuje jedna drugu?

Kao posledica rata u bivšoj Jugoslaviji, poslednjih decenija se promenio pristup zavičajnim faktorima u Vojvodini. Do ovakvih promena došlo je zahvaljujući nesigurnosti koja je zavládala nakon promene režima, pada životnog standarda, migracionih talasa, demografskih izobličenja regije, propadanja tradicionalnih sistema vrednosti i izolacije same regije. U studiji analiziram rezultate empirijskih istraživanja koja su vršena u krugu vojvođanskih Mađara 2007. godine. Sam sam sproveo anketiranje studenata Mađarske nacionalnosti na temu identiteta i nastojao sam pronaći podatke o njihovoj aktuelnoj nacionalnoj svesti i evropske orijentiranosti.

Konstatacija: (1) Mađarsko stanovništvo se u svojoj zavičajnoj svesti prvenstveno oseća Vojvođaninom, zatim je privrženo onoj maloj regiji u kojoj živi, a najposle svom rodnom mestu. Postoji manje pozitivan, odnosno negativan odnos

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

prema matici/Mađarskoj, istočnoj, odnosno srednjoj Evropi pa čak i državi Srbiji. (2) Želja za iseljavanjem u inostranstvo (emigracioni motivi) uglavnom proističe iz želje za višim životnom standardom i lakšom zaradom za kojom žudi obrazovana mlada generacija.

Ključne reči: vojvođanski Mađari, nacionalni identitete, regionalna svest, Evropska Unija

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

EGYNYELVŰSÉG, KÉTNYELVŰSÉG ÉS ÉRZELMI INTELLIGENCIA

Szerző: **GRABOVAC Beáta**, PhD, III. évfolyam

Témavezető: **PLÉH Csaba** akadémikus

Intézmény: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Pszichológiai Doktori Iskola Kognitív Pszichológia, Pszicholingvisztika, Budapest

A kutatás célja a lehetséges különbségek feltárása az egynyelvű és két nyelvű személyek érzelmi tapasztalataiban és működésében. Azt szeretnénk kutatásunkkal ellenőrizni, hogy vajon létezik-e statisztikailag szignifikáns különbség az érzelmi kompetencia tekintetében és az egyes érzelmekre vonatkozó szavak megélésében az egynyelvű és két nyelvű csoport között.

Korábbi kutatások, melyek az autobiografikus emlékezettel foglalkoztak, kimutatták, hogy a két nyelvű személyek alacsonyabb intenzitású érzelmekről számolnak be, ha a második nyelvükön beszélnek. Közhelyszerű az a vélemény, hogy az anyanyelv az érzelmek nyelve. Egyesek szerint a két nyelvűek mindkét nyelvüket használhatják az érzelmi élmények kódolására. Az érzelmek és a nyelv asszociálódása attól függ, hogy éppen melyik nyelvet beszéljük az adott esemény átélésekor. A jelen kutatás célja az volt, hogy leellenőrizze, vajon magyar-szerb két nyelvűeknél és egynyelvű személyeknél megjelennek-e ezek a különbségek az érzelmi szférában. Emellett, hogy léteznek-e különbségek a csoportok érzelmi kompetenciájában. A kutatásban két nyelvű és egynyelvű személyek vettek részt. A módszer a következő volt: szemantikus differenciál és érzelmi kompetencia kérdőív.

Az eredmények arra utalnak, hogy léteznek statisztikailag szignifikáns különbségek a csoportok között: a két nyelvű csoport az érzelmileg pozitív töltetű szavakat pozitívabban, a negatív töltetű szavakat pedig negatívabban ítélte meg az egynyelvű csoportnál. A két nyelvű csoport emellett fogékonyabb az érzelmek észlelésében és megértésében is.

Kulcsszavak: érzelmi kompetencia, nyelvtudás, szemantikus differenciál

MONOLINGUALISM, BILINGUALISM AND EMOTIONAL INTELLIGENCE

Author: **Beáta GRABOVAC**, 3rd year, PhD studies

Mentor: **Csaba PLÉH**, academic

Institution: Budapest University of Technology and Economics (BME), Department of Cognitive Science, Budapest

The goal of this research was to map the possible differences in the emotional experiences and functioning of mono- and bilinguals. We wanted to examine if there are statistically significant differences between the emotional experi-

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

ence of some words and emotional competence in monolinguals and bilinguals. Some studies of autobiographical memory indicate that bilingual speakers experience reduced emotion when speaking their second language. There is an often-held belief: the first language is the language of affect. Some authors think that both languages can be used to code affect and depending upon the specific content of concern, one or the other language may be closer to the affective material.

In our study, we wanted to examine if there are differences in the connotative meaning of emotionally laden words in monolinguals and bilinguals. In addition, we wanted to compare monolinguals and bilinguals in emotional competence to find out if there are differences between the groups.

In the examination we tested bilinguals and monolinguals. As a method we used semantic differential and the UEK-45 emotional competence questionnaire.

From our results we can conclude that there are statistically significant differences between the groups. The bilingual group rated emotionally positive words more positively and emotionally negative words more negatively than monolinguals. In addition, the bilingual group was better in noticing and understanding emotions than the others.

Keywords: **emotional competence, semantic differential, bilingualism, monolingualism**

EMOCIONALNA INTELIGENCIJA DVOJEZIČNIH I JEDNOJEZIČNIH OSOBA

Autor: **Beata GRABOVAC**, PhD, III godina studija

Mentor: **Čaba PLEH**, akademik

Institucija: Fakultet tehničkih i privrednih nauka, Doktorska škola iz psihologije,
Kognitivna psihologija, Psiholingvistika

Cilj istraživanja je pronalaženje eventualnih razlika u emocionalnom doživljavanju i funkcionisanju dvojezičnih osoba. Ovim istraživanjem hteli bismo proveriti da li postoje statistički značajne razlike u emocionalnoj kompetentnosti i doživljavanju pojedinih emocionalno zasićenih reči kod dvojezičnih i jednojezičnih osoba.

Prethodna istraživanja koja su se bavila autobiografskom memorijom, pokazala su da dvojezične osobe doživljavaju manji intenzitet emocija kada pričaju na svom drugom jeziku. Veoma je rasprostranjeno mišljenje da je maternji jezik jezik emocija. Po nekim autorima kodiranje emocija može da se ostvari na oba jezika i asociranje jezika i emocije zavisi od toga na kom jeziku smo pričali u toku doživljavanja tog specifičnog događaja.

Cilj našeg istraživanja je da proverimo da li postoje razlike u emocionalnoj sferi mađarsko-srpskih dvojezičnih i jednojezičnih osoba. Pored toga, želeli smo proveriti da li postoje razlike u emocionalnoj kompetentnosti ove dve grupe.

U ispitivanju su učestvovalе dvojezične i jednojezične osobe.

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

Kao metodu za istraživanje koristili smo semantički diferencijal i upitnik emocionalne kompetentnosti.

Po dobijenim rezultatima postoje statistički značajne razlike između dvojezične i jednojezične grupe: u ocenjivanju emocionalno zasićenih reči dvojezična grupa ocenjuje pozitivnije emocionalno pozitivne reči, a negativnije emocionalno negativne reči od jednojezične grupe. U emocionalnoj kompetentnosti je takođe bolja dvojezična grupa u sferi uočavanja i razumevanja emocija.

Ključne reči: **emocionalna kompetentnost, znanje jezika, semantički diferencijal**

IMPLICIT SZEKVENCIATANULÁS: MOTOROS VAGY PERCEPTUÁLIS?

Szerzők: **HALLGATÓ Emese**, IV. évfolyam (MA, I. évfolyam)

SÁNDOR Tímea, IV. évfolyam (MA, I. évfolyam)

Témavezető: **NÉMETH Dezső** (PhD) egyetemi docens

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsésztudományi Kar, Pszichológiai Intézet, Szeged

Az implicit, azaz nem tudatos tanulás vizsgálatának elterjedt módszere az aSRT-feladat (Howard és Howard, 1997). Ebben a feladatban a kísérleti személyek a képernyőn megjelenő ingerekre reagálnak a megfelelő gombok lenyomásával, és tudtuk nélkül elsajátítják azt a másodrendű, probabilisztikus szerkezetet, mely szerint az ingerek követik egymást.

A klasszikus aSRT-feladat nem alkalmas annak a megválaszolására, hogy ez az implicit tanulás milyen információ alapján történik. A tanulás elméletileg érintheti a képernyőn megjelenő ingerek szabályszerű egymásutániságát (1), a kísérleti személyek egymást követő döntéseit arról, mi a helyes választógomb (2), a mozdulatsort, mellyel a helyes gombokat lezongorázzák a billentyűzeten (3), a feladatot kísérő szemmozgásokat (4), vagy ezek valamilyen kombinációját.

A tanulmány célja elsősorban annak a megválaszolása volt, hogy a motoros (mozgási) információ vagy a perceptuális információ segíti-e jobban az implicit tanulást az aSRT-paradigmában. Az aSRT egy módosított változatával, az aSRT-RACE-szel különválasztható a perceptuális információ alapján történő tanulás és a motoros információ alapján történő tanulás, miközben kizárható a szemmozgások alapján történő tanulás.

Az eredmények szerint mind a perceptuális, mind a motoros információ alapján történik implicit tanulás, és az aSRT-RACE-feladat alkalmas ezek mérésére, illetve összehasonlítására. Jelen tanulmányban nem volt szignifikáns különbség a kétféle tanulás között, bár a motoros információ elsajátítása tendenciaszerűen jobb teljesítményhez vezetett, mint a perceptuális információ elsajátítása.

Kulcsszavak: **implicit tanulás, motoros tanulás, perceptuális tanulás, aSRT-feladat**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

A KÜLVILÁG MEGISMERÉSÉNEK KULCSA A MENTÁLIS KÉP

Szerző: **LÉVAI Edit**, I. évfolyam, mesterképzés

Témavezetők: **Dr. RÉVÉSZ György** egyetemi docens;

Dr. FÖLDI Rita egyetemi tanár

Intézmény: Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológia Intézet,
Fejlődés- és Neveléslélektani Tanszék, Budapest

A külvilág megismeréséhez nélkülözhetetlen a térbeli percepció folyamatának fejlődése. A kulcs, amely e folyamatban a környezet megismerésének zárját nyitja: a képzelet által létrejövő mentális kép. Jelen dolgozat a mentális képek transzformációjának egy különleges fajtájával, a mentális forgatással foglalkozik. E belső reprezentációk létrejötte téri viszonyokhoz, a szakirodalmak szerint két referenciakerethez kötött. Az egyik az egocentrikus, testi tér, a másik az allocentrikus, test körüli tér. Ideális esetben, mikor a referenciakeretek megfelelően működnek, a mentális rotáció folyamata zavartalan.

Azonban a részképesség-zavarok közül a dysgraphiára jellemző az íráskor nélkülözhetetlen mentális képek kialakulatlansága, amelynek következménye a térben való tájékozódás nehézsége, kiváltképp a bal és a jobb oldal irányának hibás megítélése.

A jelen kutatás a dysgraphiára jellemző térbeli nehézségek és a referenciakeretek kapcsolatát vizsgálja Karádi és társai (2001) hipotézise alapján. A vizsgálatban 40 gyermek vett részt: 16 „helyesírás-gyenge” – dysgraphiás (átlagkor 9,3 év) és 24 nem-dysgraphiás (átlagkor 9,2 év). A dysgraphia jellegzetes tüneteinek és mértékének megítélésére először egy diktálási feladatot, majd az egocentrikus Kéz Mentális Rotáció Tesztet (KMRT) oldották meg, amelyben 4 elforgatási szögben (0°, 50°, 90°, 180°) látható kezek bal-jobb voltát kellett megállapítani. A feladat végrehajtása során a két csoport közötti különbségeket az elkövetett hibák száma és a teljesítményidő hossza mutatja meg.

Az eredmények alátámasztják azt a hipotézist, miszerint az „írás-gyenge”, dysgraphiás gyermekek magasabb hibaszámot érnek el a részképesség-zavarral nem rendelkezőkhöz képest. Másfelől – a várakozásokkal ellentétben – a két csoport teljesítményideje nem tért el szignifikánsan egymástól. Eszerint a dysgraphia részképesség-zavar valóban meghatározza a térbeli percepció irány-megítélési hibáit a mentális forgatás során, azonban nem tart tovább időben a kontrollcsoport tesztmegoldásánál.

Kulcsszavak: mentális forgatás, egocentrikus referenciakeret, Kéz Mentális Rotáció Teszt (KMRT), dysgraphia

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

MENTAL PICTURE IS THE KEY TO PERCEPTION OF THE EXTERNAL WORLD

Mental rotation in dysgraphic and non-dysgraphic children

Author: **Edit LÉVAL**, 1st year student (Master studies)

Supervisors: **Dr. György RÉVÉSZ**, associate professor

University of Pécs, Institute of Psychology, Department of General and Evolutionary Psychology, Pécs

Dr. Rita FÖLDI, associate professor

Károli Gáspár University, Institute of Psychology, Department of Developmental and Educational Psychology, Budapest

Institution: Károli Gáspár University, Faculty of Humanities, Institute of Psychology,

Department of Developmental and Educational Psychology, Budapest

98

The development of spatial perception is indispensable for the human cognition of the external world. The key to this process is the mental picture that comes into existence by way of imagination. The present paper deals with a special kind of mental picture transformation, called mental rotation. According to the literature these inner representations are bound to two reference frames, the egocentric and allocentric spaces, respectively. In normal cases when both reference frames work well in the subject, the process of mental rotation remains undisturbed. In contrast, partial mental disabilities, especially dysgraphia, are characterized by unformed mental images, the consequences of which are difficulties of spatial orientation and wrong judgments of left and right directions in particular.

The present research analyzes the relationship between orientation difficulties and the reference frames typical to dysgraphia, according to the hypothesis of Karádi *et al.* (2001). In this study 40 children have participated: 16 „writing-weak” - dysgraphic (average age: 9,3 years) and 24 non-dysgraphic (average age: 9,2 years) ones. First, a dictation task was carried out on the subject for appropriate evaluation of the characteristic symptoms and measures of his/her dysgraphia, if any. This was followed by the egocentric Hand Mental Rotation Test (HMRT), in which the subject had to distinguish between right and left hands that were shown as pictures at rotation angles of 0, 50, 90 and 180 degrees. The number of committed mistakes and performance time were recorded for each subject to assess the differences between the two groups.

The achieved results clearly support the hypothesis that “writing-weak”, dysgraphic children exhibit a higher number of mistakes than the control group. On the other hand, as opposed to *a priori* assumptions, the performance time of the two groups did not differ from each other significantly. As a consequence, the dysgraphia disorder pre-determines directional judgment mistakes in spatial perception in the course of mental rotation; however, it does not lengthen its performance time compared to that of healthy subjects in the control group.

Keywords: mental rotation, egocentric reference frame, Hand Mental Rotation Test (HMRT), dysgraphia

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

AZ INFEROTEMPORÁLIS KÉREG SZEREPE AZ ILLUZÓRIKUS KONTÚROK FELDOLGOZÁSÁBAN

Szerző: **CSIBRI Péter**, IV. évfolyam (MA, I. évfolyam)

Témavezető: **Dr. SÁRY Gyula** egyetemi docens

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, Szeged

A látás egyik alapvető mozzanata az alak elkülönítése a háttértől. Még mindig kérdés, hogy a látórendszer hogyan képes megoldani ezt a feladatot. Az illuzórikus kontúrok (IC) agyi feldolgozásának vizsgálatával megoldhatónak tűnik a probléma. Fiziológiai tanulmányok támasztják alá a V1 és V2 szerepét az IC percepciójában, a magasabb kérgi területek szerepére azonban csak utalások vannak, elsősorban léziós vizsgálatokból. Jelen tanulmány egysejt regisztrációs módszerrel megvizsgálja makákó majmoknál az inferotemporális kéreg (IT) szerepét az IC-k feldolgozásában. Az eredmények szerint az IT-ben IC-re alakszelektív sejtek találhatók, ezzel ismét alátámasztva az IT szerepét a formalításban és kiterjesztve azt az illuzórikus kontúrok által megalkotott formákra is.

Kulcsszavak: inferotemporális cortex, illuzórikus kontúr, Kanizsa ábra

99

THE ROLE OF THE INFEROTEMPORAL CORTEX IN THE PROCESSING OF THE ILLUSORY CONTOURS

Author: **Péter CSIBRI**, 4th year student (MA 1st year)

Supervisor: **Dr. Gyula SÁRY**, associate professor

Institution: University of Szeged, Faculty of Arts, Institute of Psychology, Szeged

One of the fundamental aspects of vision is figure-ground discrimination. However, how the visual system is able to solve this problem is a question yet to be answered. It seems that the problem can be solved with the help of illusory contours (IC). Physiological studies support the role of V1 and V2 in the perception of IC, however, there are only a few indications about the role of the superior cortical areas from lesion examinations. In this study, the role of the inferotemporal cortex (IT) in the processing of the IC-s in macaque monkeys with single-cell recording was examined. IC figure-selective cells in the IT were pinpointed. The results support the existing theory about the role of the IT in seeing figures, but it is extended to the figures created by the illusory contours too, and it is assumed that the Kanizsa illusions may help in the identification of bordering contours through the separation of different surfaces.

Keywords: inferotemporal cortex, illusory contours, Kanizsa figures

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

A SZABADKAI KÖZÉPISKOLÁSOK LÉTSZÁMVÁLTOZÁSA 2001 UTÁN az „1 Biztos” műveltségi vetélkedő szervezése alatt elvégzett kutatás alapján

Szerző: **RUMENYÁKOVITY Melinda**

Témavezető: **Dr. T. MOLNÁR Gizella** főiskolai tanár

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Felnőttképzési Intézet, Szeged és Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

A dolgozat fő témája egy kutatás, mely arról szól, hogy a 90-es években lezajló délszláv háborús időszak után mennyire változott a szabadkai középiskolások létszáma, illetve, hogy az intézményeken belül a magyar diákok száma növekedett vagy csökkent-e? Szabadkán ugyan tíz középiskola létezik, de a kutatásban csak a nyolc legismertebb szerepel. Két speciális intézmény (egyházi és halláskárosultakkal foglalkozó középiskola) kimaradt. A Vajdasági Magyar Diákszövetség 2001 óta szervezi meg a nyolc szabadkai középiskolában a műveltségi vetélkedőt, melynek során évente kikéri az iskoláktól a magyar diákok létszámát az intézményen belül. Ez a kutatás évről évre megismétlődik. A dolgozat ennek a kutatásnak az összegzése.

A kutatás a már meglévő szakirodalom, valamint az iskoláktól kapott adatok összehasonlításával foglalkozik. Néhány intézmény az évkönyveit is a kutatás céljaira bocsátotta, melyek olyan adatokat is tartalmaznak, hogy hány diák kezdett el járni az intézménybe, valamint közülük hányan iratkoztak ki év közben. A felkeresett intézményekben kérdőív és interjú formában történt az adatok begyűjtése.

Következtetések:

- ahhoz képest, hogy 1999-ben a bombázások megkezdésekor a középiskolások sorozatosan elhagyták a szabadkai intézményeket, annak lezárása után a megszokott létszámban iratkoznak be a középiskolákba,
- miután valamelyest helyreállt az ország politikai helyzete, a fiatalok tömegesebben iratkoztak négyéves középiskolákba, és egyre kevesebben a szakmunkásképzőkbe,
- annak ellenére, hogy megnyílt a Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnázium Szabadkán, ahol a diákok csak magyarul tanulhatnak, a magyar diákok létszáma a településen belül az utóbbi tíz évben csökkenő tendenciát mutat.

Kulcsszavak: középiskolák, Szabadka, műveltségi vetélkedő, magyar középiskolások száma

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

THE CHANGING NUMBER OF HIGH SCHOOL PUPILS AFTER 2001 Based on a research conducted during the organisation of the “1 Biztos” student quiz

Author: **Melinda RUMENYÁKOVITY**

Supervisor: **dr. Gizella T. MOLNÁR**, university teacher

Institution: University of Szeged, Juhász Gyula Teacher Training Faculty in Szeged; University of Novi Sad, Teacher Training Faculty in Hungarian in Subotica, Regional relationships organiser programme – trial programme

The essay portrays the fluctuation in the number of high school pupils after the latest war in Serbia. More precisely, it explores whether the number of Hungarian pupils has fallen or risen in schools. There are ten high schools in Subotica, but our study encompasses only eighth of them. The reason for this is that the remaining two are special institutions (one for disabled pupils, and a religious one). Since 2001, the Union of Hungarian Students of Vojvodina organizes a quiz for pupils called “1 Biztos” in eight schools. For its realisation, the organisation requires every year the precise number of Hungarian pupils studying in these high schools. The research is repeated year after year, and this essay is a summary of this.

In the research we compared data from the existing literature with our data, collected by interviews and questionnaires. Some institutions also provided us with information from their yearbooks. This allowed us to review the total number of pupils who started attending school at the beginning of the year, and of those how signed out during the year.

Conclusions:

- in 1999, when the bombings began, more pupils signed out from high schools in Subotica, but when the crisis ended, enrolments returned to normal,
- since the situation in the country got stable, more and more young people sign into four-year high schools, and less into training schools,
- even though a new school has opened in Subotica, the Dezső Kosztolányi Grammar School for Gifted Students, where pupils can learn in Hungarian, the overall number of Hungarian pupils in the town shows a declining tendency.

Keywords: **high school, Subotica, quiz, number of Hungarian pupils**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

POMERANJE BROJA UČENIKA U SUBOTIČKIM SREDNJIM ŠKOLAMA POSLE 2001. GODINE u vezi sa istraživanjem na programu opšteg kulturnog kviza “1 Sigurno”

Autor: **Melinda RUMENJAKOVIĆ**

Mentor: dr **Gizela T. MOLNAR**, profesor

Institucija: Fakultet u Segedinu, Juhas Đula Pedagoški fakultet, odsek za nastavu odraslih osoba, Segedin i

Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica,

Organizator manifestacija u regionalnim vezama – specijalno odeljenje

Glavna tema ovog rada je istraživanje, koje rezimira kako se pomerao broj srednjoškolaca u Subotici posle ratnih dešavanja 90-tih godina na ovom području, odnosno da li je broj mađarskih učenika smanjilo ili povećalo u tom periodu. U Subotici postoji deset srednjih škola, ali u istraživanju obuhvaćeno je samo osam, jer još dve srednje škole su specijalne ustanove (verska i deca sa oštećenim sluhom). Oni su izostali iz istraživanja.

Savez mađarskih učenika Vojvodine od 2001. godine organizuje u osam subotičkih srednjih škola opšti kulturni kviz po imenu “1 Sigurno”. Pošto se ovaj kviz odnosi samo na odeljenja na mađarskom nastavnom jeziku, zato organizatori istražuju i broj mađarskih učenika. Ovo istraživanje se vrši svake godine. Ovaj rad je rezime ovog istraživanja.

Rad se bazira na već postojećim stručnim publikacijama, i na osnovu podataka dobijenih od škola. Prikupljanje podataka se vrši na osnovu intervjua i anketa. Neke škole su dostavile i svoje godišnje izveštaje o podacima o broju upisanih i završenih đaka. U ovom se vidi koliko đaka ne završi srednju školu.

Zaključak:

- Tokom bombardovanja 1999. godine veliki broj srednjoškolaca je otišao iz Subotice, ali nakon završetka u istom broju se upisivali, kao i pre toga.
- Kad se politička situacija normalizovala, mladi su se u većem broju opredelili za četvorogodišnje školovanje i maturirali, a u manjem broju se upisivali u trogodišnje škole.
- Uprkos tome što je nedavno otvorena škola za izuzetno talentovane učenike Gimnazija “Kostolanji Deže”, sa nastavom isključivo na mađarskom nastavnom jeziku, tendencija broja upisanih manjinskih đaka je u poslednjih deset godina je u opadanju.

Ključne reči: srednje škole, Subotica, opšti kulturni kviz, broj đaka u srednjim školama na mađarskom nastavnom jeziku

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

A CARTESIO-ÜGY: ITT A SZÉKHELY, HOL A SZÉKHELY?

Szerző: **KLENANC Miklós**, V. évfolyam

Témavezető: **Dr. BODNÁR László** egyetemi tanár

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Európa-jogi Szakirány, Szeged

Jelen dolgozat témáját azon jogi probléma képezi, hogy feloldható-e, és ha igen, miként az az ellentét, mely akkor keletkezik, amikor egy, az Európai Unió valamely tagállamában székhellyel rendelkező gazdasági társaság székhelyét egy másik, a létrehozása szerinti tagállamtól eltérő tagállamba helyezi át.

A problémakör körüljárása során bemutatásra kerül a vonatkozó hatályos magyarországi szabályozás (tekintettel arra, hogy a Cartesio-ügy a magyar társasági joghoz kapcsolódik), némi kitékintéssel a jogi személyekre e témában irányadó nemzetközi szabályokra, valamint természetesen az Európai Unió jogi szabályozásának releváns pontjaira.

A vizsgálódás célja annak feltérképezése, hogy mily módon harmonizál a magyar jog az Európai Unió ezen területen fellelhető szabályaival. Ezen cél eléréséhez legkézenfekvőbb módszernek az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatából merített néhány idevágó jogeset ismertetése mutatkozik, különös figyelemmel a probléma szempontjából kiemelt jelentőségű ún. Cartesio-ügyre.

A közösségi jog jelenlegi állapotában nem dönti el a dolgozat fókuszában álló kérdést. Ha majd a folyamatosan bővülő és mélyülő európai integrációs folyamat befejeződik és teljessé válik, ennek következtében pedig a tagállamoknak a jogi személyekkel, a társaságok jog- és perképeségével foglalkozó, nem utolsósorban a létesítésükre, működésükre, adózásukra vonatkozó szabályai is közel azonosak lesznek, a székhelyáthelyezés problematikája is értelmét veszíti. Addig azonban marad az Európai Bíróság, amely az EKSZ-ben biztosított letelepedés szabadságának jogi személyekre vonatkoztatása során, néha már-már szinte jogalkotást végezve, pótolja a hiányzó közösségi szabályokat.

Kulcsszavak: **Cartesio-ügy, gazdasági társaságok székhelye, székhelyáthelyezés az Európai Unióban**

THE CARTESIO-CASE: HERE IS THE SEAT, WHERE IS THE SEAT?

Author: **Miklós KLENANC**, 5th year student

Supervisor: **Prof. Dr. László BODNÁR**, full professor

Institution: University of Szeged, Faculty of Law, EU-law, Szeged

The subject of this paper is the interesting issue of transferring the seat of a company from one EU member-state to another member-state: can problems arising in this case be solved, and if they can, in which way?

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

While exploring this question, the paper presents the current Hungarian law concerning the matter of transferring a company's seat (since the *Cartesio*-case is connected to the Hungarian legal system), the international regulations in this subject and of course the relevant EU-norms.

The aim of the research is to find out how much is the Hungarian law harmonized with the EU-norms in this sphere. Probably the best method for reaching this goal is to present the most relevant cases from the legal practice of the European Court, concentrating on the so-called *Cartesio*-case which is one of the most important cases dealing with the topic that is in the focus of the present paper.

The community law in its present state doesn't determine the main question laid down in this paper. When the continuously widening and deepening European integration process comes to its end, and related to this the legal rules of the member-states concerning legal persons, their legal capacity and their capacity to be a party to legal proceedings, funding, working and taxing of companies, become almost identical, the problem of seat-transferring will lose its importance. But until then, the European Court remains, which, during projecting the freedom of establishment (guaranteed in the EEC Treaty) to legal persons, sometimes almost legislatively, covers the missing community rules.

Keywords: *Cartesio*-case, seat of a company, transfer of the company's seat in the European Union

104

SLUČAJ “CARTESIO”: TU JE SEDIŠTE, GDE JE SEDIŠTE?

Autor: **Mikloš KLENANC**, V. godina studija

Mentor: **Prof. dr Laslo BODNAR**, redovni profesor

Institucija: Univerzitet u Segedinu, Pravni fakultet, Smer za evropsko pravo, Segedin

Tema ovog istraživačkog rada jeste problematika koja se javlja kada jedno privredno društvo sa sedištem u nekoj državi članici Evropske Unije želi da premesti svoje sedište u neku drugu državu članicu.

Prilikom sagledavanja ovog problema u radu se prezentuje važeća pravna okolina u Republici Mađarskoj (pošto se slučaj “*Cartesio*” vezuje za mađarsko pravo), kao i međunarodna regulativa u vezi sedišta pravnih lica, i naravno relevantne norme Evropske Unije.

Cilj istraživanja je utvrđivanje stepena harmonizacije mađarskog prava na polju regulisanja pitanja vezanih za sedišta pravnih lica sa pravom Evropske Unije. Najprivlačniji metod za postizanje ovog cilja jeste analiza relevantnih slučajeva koji se pojavljuju u uzusu Suda Evropske Unije, posebnu pažnju posvetivši takozvanom slučaju “*Cartesio*”, koji je od najvećeg značaja u vezi problematike koja se istražuje u radu.

Pravo Unije u svom trenutnom stanju ne daje konsekventan odgovor na pitanje koje je u fokusu ovog rada. Kada će se u celosti okončati zasad kontinuirano širenje i produbljenje evropskog integracionog procesa, i kada će zahvalju-

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

jući tome norme država članica koje se odnose na pravna lica, na pravnu i parničnu sposobnost i na osnivanje, funkcionisanje i oporezivanje privrednih društava biti skoro identične, tada će i pitanje premeštanja sedišta izgubiti svoj značaj. Ali do tada ostaje Evropski sud, koji prilikom projektovanja slobode nastanjivanja (zagarantovanog u Sporazumu o Evropskoj ekonomskoj zajednici) na pravna lica, ponekad već skoro vršeci funkciju zakonodavstva, nadoknađuje nedostajeće norme Evropske Unije.

Ključne reči: slučaj “Cartesio”, sedište privrednih društava, premeštanje sedišta u Evropskoj Uniji

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

AZ EURÓPAI UNIÓ ELŐCSATLAKOZÁSI TÁMOGATÁSI ESZKÖZE

Szerző: **CZÉKUS Ábel**, MSc, I. évfolyam

Témavezető: **SOMOSI Sarolta** tudományos segédmunkatárs, PhD-hallgató

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Nemzetközi Gazdaság és Gazdálkodás Szak, Szeged

Dolgozatomban az Európai Unió Előcsatlakozási Támogatási Eszközét (Instrument for Pre-Accession Assistance, IPA) mutatom be. A 2000–2006-os költségvetési periódustól eltérően, a 2007–2013-as költségvetési időszakban ez az egyedi olyan pénzügyi eszköz, melyből a nyolc tagjelölt és potenciálisan tagjelölt nyugat-balkáni ország akár uniós tagságra is felkészítő anyagi támogatása történik. Az IPA és annak gyakorlati alkalmazása gazdasági-társadalmi szempontból mindenképpen mérföldkövet jelent ezen országok európai standardokhoz történő felzárkózásában. Az Európai Unió költségvetésének szerves részét képező, mintegy 11,5 milliárd euróval gazdálkodó Előcsatlakozási Támogatási Eszköz segítségével sajátítják el a tagjelölt és a nyugat-balkáni potenciálisan tagjelölt országok a későbbiekben számukra igen fontos európai uniós pályázati rendszer működési elveit, technikáját, valamint a pályázati szabályozás alapvonalait. Az országok Európai Unióhoz fűződő viszonya alapján úgy tesz különbséget a közösség, hogy a tagjelölt országok mind az öt eszköz keretein belül megnevezett főcsoportra nyújthatnak be pályázatot, a potenciálisan tagjelölt nyugat-balkáni államok viszont csupán kettőre.

Munkám során bemutatom az IPA jogi és közgazdasági hátterét, működési mechanizmusát, röviden jellemzem a felhasználásra jogosult fejlesztési területeket, és rávilágítok az eszköz működésével kapcsolatosan eddig felmerült hiányosságokra és negatívumokra. Dolgozatomban továbbá egy rövid kitérőt is teszek, hogy összehasonlítsam az Előcsatlakozási Támogatási Eszközt a 2000–2006-os költségvetési periódusban hasonló funkciót betöltő Előcsatlakozási Alapokkal, hiszen az IPA várható sikerét, eredményét és hasznát csak ezek ismeretében lehet megjósolni.

Kulcsszavak: Előcsatlakozási Támogatási Eszköz, tagjelölt ország, pénzügyi eszköz, támogatás

INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE OF THE EUROPEAN UNION

Author: **Ábel CZÉKUS**, 1st year Msc student

Supervisor: **Sarolta SOMOSI**, assistant professor, Phd student

Institution: University of Szeged, Faculty of Economics, Department of International Economy and Business, Szeged

In my paper I present the European Union's Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA). Unlike in the 2000–2006 financial period, in the 2007–2013 period IPA is the only fund from which the eight candidate and potentially can-

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

candidate countries in the Western Balkans are being financially assisted. The IPA is essential for these countries for falling into line with European standards, economically and socially as well. Through the IPA fund, which is an organic part of the European Union budget with its 11,5 billion euros, the candidate and potentially candidate countries in the Western Balkans become familiar with the mechanism, techniques and base-line of European Union tenders, which will be very important for them later. The Community differentiates between the countries: candidate countries are eligible for all five components of IPA, while the potentially candidate Western Balkans countries are eligible for only two.

In the paper I also demonstrate the legal and economic background of the IPA, its working mechanism, I make a short presentation on the development areas relating to the fund. The faults and negative characteristics relating to the fund's working are presented as well. I compare the IPA with the funds that had a similar role in the 2000-2006 financial period, because the success, results and profit of the IPA can be predicted with respect to them.

Keywords: Instrument for Pre-Accession Assistance, candidate country, monetary instrument, assistance

INSTRUMENT ZA POMOĆ U PRETPRISTUPNOM RAZDOBLJU PRI EVROPSKOJ UNIJI

Autor: Abel CEKUŠ, master student prve godine

Mentor: Šarolta ŠOMOŠI, asistent, Phd student

Institucija: Univerzitet u Segedinu, Ekonomski Fakultet, smer Međunarodne ekonomije i privređivanja, Segedin

Rad prikazuje Instrument za Pomoć u Pretpristupnom razdoblju pri Evropskoj Uniji (Instrument for Pre-Accession Assistance, IPA). U finansijskom planu za period od 2007–2013, za razliku od finansijskog plana za 2000–2006, IPA je jedini finansijski izvor iz kog će osam zemalja kandidata za ulazak u Uniju i potencijalni kandidati Zapadno-balkanske države, konkurisati makar i na spremnost za članstvo u Uniji. IPA i njena praktična primena, posmatrano iz aspekta društveno-ekonomskih odnosa, u svakom slučaju znači kamen prekretnice u pristupu ovih zemalja evropskom standardu. Kao organski deo budžeta Evropske Unije, Instrument za Pomoć u Pretpristupnom razdoblju raspolaze sa 11,5 milijardi evra, sa kojim države kandidati i potencijalni kandidati Zapadno-balkanske države stiču znanja, u kasnijem periodu za njih vrlo važna, principe funkcionisanja, tehnike kao i osnovne uslove za konkurisanje za sredstva iz EU. Zajednica pravi razliku između država na temelju odnosa, tako da kandidati mogu konkurisati na svih pet komponenti za Sredstva, dok potencijalni kandidati Zapadno-balkanske države samo na dva.

U ovom radu prikazujem pravnu i ekonomsku pozadinu Sredstava, radni mahanizam, karakterišem polja razvijanja gde je omogućeno konkurisanje na izvore IPE, takođe prikazujem i manjkavosti i negativne tendencije koje se pojavljuju tokom konkurisanja za ovaj fond. Na kraju ove disertacije upoređiću IPU sa Predulaznim Fondovima budžeta za finansijski period od 2000–2006, pošto se uspesi, rezultati i korist IPE mogu prognozirati samo poznavanjem navedenih faktora.

Ključne reči: Instrument za Pomoć u Pretpristupnom razdoblju, države kandidati, monetarni fond, pomoć

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

PÉNZÜGYI JELENTÉSEK IDŐSZERŰSÉGE ÉS TELJESSÉGE

Szerző: **TOBOLKA Andrea**, V. évfolyam

Témavezető: **Dr. SZEDLÁK Otília** rendkívüli egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Közgazdasági Kar Szabadka, Számvitel és Revízió

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A korszerű üzletelési körülményekben mind sűrűbben készítünk pénzügyi jelentéseket. A pénzügyi jelentés nem más, mint egy olyan folyamat, amely minőséges pénzügyi információkat biztosít a vállalatról, és ezeket elérhetővé teszi a felhasználók és a döntéshozók számára. A megbízhatóság, az érthetőség és a pénzügyi jelentések összehasonlíthatósága jelentős helyet kapott, mert minőségük hozzájárul a potenciális befektetők biztonságához. A pénzügyi jelentések minél jobb összehasonlíthatósága miatt, elkészítésükön nemzetközi számviteli standardokat használunk. A pénzügyi jelentések a következő elemekből állnak:

1. mérleg
2. eredménykimutatás
3. cash-flow kimutatás
4. saját tőke változásainak kimutatása és
5. számviteli politikák és kiegészítő megjegyzések jegyzéke

Kulcsszavak: pénzügyi jelentések, nemzetközi számviteli standardok, harmonizáció, globalizáció

TIMELINESS AND INTEGRITY OF FINANCIAL STATEMENTS

Author: **Andrea TOBOLKA**, 5th year student

Supervisor: **Dr. Otília SZEDLÁK**, part-time professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Economics, Accounting and Auditing, Subotica

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Nowadays, in the modern world of business, financial statements have to be made very frequently. Financial reporting can be defined as the process of providing quality financial information about the company, and making it available to users and decision makers. Reliability, intelligibility and comparability of financial statements are very important, because they guarantee safety to potential investors. For the better comparability of financial statements, we use international accounting standards in the process of writing them. Thus, financial reports consist of:

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

1. balance sheet
2. profit and loss account
3. cash flow
4. funds flow and
5. accounting policies and notes to the financial statements

Keywords: financial statements, international accounting standards, harmonization, globalization

SAVREMENOST I CELOKUPNOST FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

Autor: **Andrea TOBOLKA**, V. godina studija

Mentor: **dr Otilija SEDLAK**, vanredni profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Ekonomski Fakultet, Subotica, Računovodstvo i revizija

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

109

U savremenim uslovima poslovanja sve se više sastavljaju finansijski izveštaji. Finansijsko izveštavanje se može definisati kao proces obezbeđivanja kvalitetnih finansijskih informacija o preduzeću i njihovo saopštavanje korisnicima odnosno donosiocima odluka. Pouzdanost, razumljivost i uporedivost finansijskih izveštaja dobila je veoma značajno mesto, iz razloga što njihov kvalitet doprinosi većoj sigurnosti potencijalnih investitora. Radi što bolje uporedivosti finansijskih izveštaja pri njihovom sastavljanju koriste se međunarodni računovodstveni standardi. Finansijske izveštaje čine:

1. bilans stanja
2. bilans uspeha
3. izveštaj o novčanim tokovima
4. izveštaj o promenama na kapitalu i
5. računovodstvene politike i napomene uz finansijske izveštaje

Ključne reči: finansijski izveštaji, međunarodni računovodstveni standardi, harmonizacija, globalizacija

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

A MUNKAERŐ TOBORZÁSA ÉS JAVADALMAZÁSA ÉSZAK-VAJDASÁG MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁSAIBAN

Szerző: KONCZ Marianna, V. évfolyam

Témavezető: Dr. GÁBRITY MOLNÁR Irén egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Közgazdasági Kar, Szabadka

A dolgozatom ismerteti a munkaerő toborzása és javadalmazása témájú kérdőíves felmérés elemzését, amelyet Észak-Vajdaság 30 mezőgazdasági vállalkozásában végeztem el 2009 szeptemberében. A felmérés fő célkitűzése az volt, hogy valós képet kapjak a Vajdaság északi részén élő magyar gazdák munkaerő-biztosítási és javadalmazási szokásairól és igényeiről.

Dolgozatom első részében a mezőgazdasági munka sajátosságaira szeretnék rámutatni, ezen jellemzők ugyanis meghatározzák az ágazatban működő szervezetekben alkalmazható toborzási és kiválasztási módszereket és -eszközöket, valamint a javadalmazási rendszer elemeit.

Munkám során az elméleti kutatást főként a külföldi irodalom alapján végeztem. Az amerikai gazdálkodási tapasztalatok ugyanis nagy segítséget jelenthetnek majd a hazai gazdaságok fejlesztéséhez. Az amerikai farmerek számára is az egyik legnagyobb kihívás a farmok növekedésével járó hatékony humánerőforrás-menedzselés volt. A nagyméretű gazdaságok szükségesek a hazai mezőgazdaság versenyképességének növeléséhez is, melyet makroszinten farmgazdaságok kialakításával szeretnének majd megoldani. A felmérés eredményei alapján helyzetjelentést adok a dolgozói kör kialakításáról, annak lépéseiről és gyakorlatáról Szabadka község mezőgazdaságában, valamint ajánlásokat annak fejlesztéséhez.

Kulcsszavak: mezőgazdaság, munkaerő-toborzás, javadalmazás

STAFF RECRUITMENT AND COMPENSATION IN FARMS OF NORTHERN VOJVODINA

Author: Marianna KONCZ, 5th year student

Supervisor: Prof. Dr. Irén GÁBRITY MOLNÁR, professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Economics, Subotica

This paper describes the results of a questionnaire-based survey on the recruitment and compensation of employees, conducted in September 2009, in 30 farms in the territory of northern Vojvodina. The main aim was to obtain a true picture of the habits of Hungarian farmers related to finding and selecting the appropriate employees, and ways of material and non-material motivation.

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

In the first part of the paper I point out specifics related to agricultural work, as these characteristics significantly determine the methods and instruments for recruitment, selection and elements of compensation.

In the theoretical part of the research I have mainly relied on foreign literature. American experience in farm management can be of great help when it comes to the development of local economies, because American farmers have also represented a great challenge to effective management of human resources, due to the large size of farms. Large farms are necessary to increase the competitiveness of domestic agriculture, which will be achieved through the creation of modern farms. Based on the analysis results of the research I give a description of the situation, the prevailing ways of recruitment and compensation practices of agricultural labor in northern Vojvodina, as well as suggestions for improving them.

Keywords: **agriculture, recruitment, compensation**

REGRUTACIJA I KOMPENZACIJA RADNE SNAGE U GAZDINSTVIMA NA SEVERU VOJVODINE

111

Autor: **Mariana KONC**, V. godina studija

Mentor: **Prof. dr Iren GABRIĆ MOLNAR**, redovni profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Ekonomski fakultet Subotica

Ovaj rad opisuje rezultate anketnog istraživanja na temu regrutacija i kompenzacija zaposlenih, koju sam sproveda tokom septembra 2009. godine u 30 gazdinstava na severu Vojvodine. Glavni cilj istraživanja je bio dobijanje realne slike o navikama mađarskih poljoprivrednika vezano za pronalaženje i izbor adekvatne radne snage i za upotrebu materijalne i nematerijalne motivacije.

U prvom delu rada sam istakla specifičnosti vezane za poljoprivredni rad, kako ove karakteristike značajno determinišu metode i instrumente regrutacije, selekcije i elemente sistema kompenzacije.

Tokom teorijskog dela istraživanja uglavnom sam se oslanjala na stranu literaturu. Američko iskustvo gazdovanja može biti od velike pomoći kada je u pitanju razvoj domaćih gazdinstva, jer za američke farmere usled rasta veličine farme takođe je najveći izazov predstavljao efektivan menadžment ljudskih resursa. Velika gazdinstva su neophodna i za povećanje konkurentnosti domaće poljoprivrede, što će se postići na makro nivou putem stvaranja farmskih gazdinstava. Na osnovu analize rezultata istraživanja želim dati opis stanja i preovladajuće prakse regrutacije i kompenzacije radne snage u poljoprivredi Severne Vojvodine, kao i predloge za poboljšanje istih.

Ključne reči: **poljoprivreda, regrutacija, kompenzacija**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

A VÁLLALKOZÓ EGYETEM Esettanulmány az Újvidéki Egyetemről

Szerző: ŠABIĆ Norbert, MA

Témavezető: PINHEIRO Romulu ösztöndíjas kutató

Intézmény: Oslói Egyetem, Oktatói Kar, Oktatókutatói Központ, Oslo

A változó környezeti feltételek mindig jelentős befolyással voltak arra, ahogy egyetemeinket megreformálták a történelem során. A jelenlegi neoliberális politikai nyomás következtében társadalmunkat új és fokozatosan terjedő piac-terek tarkítják. Már nemcsak a magántulajdonban lévő cégek versenyeznek nagyobb piaci részesedésért, de a közintézményeknek is „kvázipiacokon” kell erőforrásokra szert tenniük. Emiatt az egyetemek fejlődése egyre inkább saját versenyképességükre korlátozódik. Ezek után jogosnak tűnik a kérdés, vajon fenntartható-e az egyetemek tradicionális működésének modellje. A vállalkozó (entrepreneurial) egyetem olyan új intézmény modelljét illusztrálja, amely aktívan törekszik kiaknázni a piacosodás nyújtotta lehetőségeket, és eleget tesz annak a politikai nyomásnak is, miszerint szorosabbra kell fűzni a kapcsolatot a felsőoktatás, az innováció és a piac között. Továbbá, a növekvő piaci verseny következtében, a vállalkozó egyetem igyekszik előnyt faragni mind a tudás termelése (kutatás), mind a tudás átadása (oktatás és képzés) és a tudás kiaknázása (termékek és szolgáltatások értékesítése) terén is.

A kutatásban részt vevő Újvidéki Egyetem egyik célkitűzése, hogy vállalkozó egyetemmé váljon. Négy karon (Közgazdasági, Bölcsészettudományi, Természettudományi-Matematikai és Műszaki Tudományok) folytattunk interjút egyetemtanárokkal és tanársegédekkel annak érdekében, hogy feltérképezzük, milyen új kezdeményezésekkel dúsították alapvető eljárásaikat, milyen strukturális változásokat vezettek be, illetve hogyan tükrözik a karok vállalkozási hajlamukat hivatalos okmányaikban. Az eredmények jelentős diszciplináris különbségekre mutatnak rá a karok vállalkozási készségeire való tekintettel. Ezeket a diszciplináris különbségeket Becher tipológiáját követve mutatjuk be és elemezzük.

Kulcsszavak: vállalkozó egyetem, akadémiai kapitalizmus, piaci verseny, diszciplináris különbségek

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

THE ENTREPRENEURIAL UNIVERSITY A case study of the University of Novi Sad

Author: **Norbert ŠABIĆ**, MA student

Mentor: **Romulu PINHEIRO**, research fellow

Institution: University of Oslo, Faculty of Education, Institute for Educational Research, Oslo, Norway

Changes in society have significantly influenced how our universities transformed themselves throughout history. The current neoliberal politics encourage the emergence of new, or the expansion of existing markets in our society. Private companies are not the only ones anymore, who have to compete for a bigger market share, but also public institutions have to secure their resources on so-called “quasi markets”. Consequently, the development of universities is increasingly related to their competitive abilities. Therefore, it is legitimate to ask, whether the traditional way universities used to function is still adequate. The entrepreneurial university describes a new institutional model that actively seeks to take advantage of new opportunities due to marketisation and satisfies the political pressure according to which, the link between higher education, innovation and the market has to be tightened. Additionally, owing to the increasing market competition, the entrepreneurial university tries to create a competitive advantage in the areas of knowledge production (research), knowledge transmission (teaching and training), and knowledge exploitation (converting it into products and services).

The University of Novi Sad aims to become an entrepreneurial university. We conducted interviews with professors and assistants at four faculties (Philosophy, Economics, Sciences and Technical Sciences Faculty), in order to map out which new initiatives supplemented the core activities, what kind of new structural arrangements were introduced, and how did the faculties institutionalise entrepreneurialism into their official documents. The results show a high level of disciplinary differences concerning entrepreneurial transformation. These differences are presented and analysed according to Becher’s typology.

Keywords: **entrepreneurial university, academic capitalism, market competition, disciplinary differences**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

PREDUZETNIČKI UNIVERZITET Studija slučaja na Univerzitetu u Novom Sadu

Autor: **Norbert ŠABIĆ**, MA student

Mentor: **Romulu PINHEIRO**, istraživač- saradnik

Institucija: Univerzitet u Oslu, Fakultet za obrazovanje, Institut za proučavanje obrazovanja, Oslo, Norveška

Promene u društvu su često imale značajan uticaj na to kako se naši univerziteti transformisali kroz istoriju. Zbog uticaja aktuelne neoliberalne politike, u našem društvu se stalno pojavljuju nova tržišta ili proširuju već postojeća. Već se ne samo privatne firme takmiče za veći udeo na tržištu, nego se i državne institucije sve više moraju oslonjanjati na "kvazi tržišta" kako bi obezbediti potrebna sredstva za funkcionisanje. Prema tome i razvoj samog univerziteta sve više zavisi od sprovedene konkurentnosti institucije na tržištu. Zato je legitimno postaviti pitanje: da li je tradicionalan način i dalje održljiv model funkcionisanja univerziteta. Preduzetnički (eng. entrepreneurial) univerzitet, kao novi model organizacije, opisuje instituciju koja aktivno teži tome da iskoristi nastale mogućnosti na tržištu i zadovolji politički pritisak, po kome treba ojačati vezu između visokog obrazovanja, inovacije i tržišta. Uostalom, zbog pojačane konkurencije na tržištu, preduzetnički univerzitet je željan da uspostavi kompetitivnu prednost u oblastima stvaranje znanja (istraživanje), prenosa znanja (predavanje i obuka) i eksploatacije znanja (pretvaranje istog u usluge i robe).

Misija Univerziteta u Novom Sadu je da postane preduzetnički univerzitet. Zato smo intervjuisali profesore i asistente na četiri fakulteta (Filozofski, Ekonomski, Prirodno-matematički i Fakultet tehničkih nauka), kako bismo saznali sa kakvim su inovativnim delatnostima obogatili osnovne funkcije institucije, kakve strukturalne promene su uveli, i na koji način fakulteti uključuju preduzetništvo u službene akte. Rezultati istraživanja su pokazali da postoje važne disciplinarne razlike u pogledu preduzetničke transformacije. Ove disciplinarne razlike ćemo prikazati i analizirati na osnovu Bergerove tipologije.

Ključne reči: **preduzetnički univerzitet, akademski kapitalizam, tržišna konkurencija, disciplinarne razlike**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

A TERMÉSZET ÉS TÁRSADALOM TANKÖNYVEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Szerző: **MAGYAR Aletta**, MA

Témavezető: **Dr. CZÉKUS Géza** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A dolgozat részletes elemzést és összehasonlítást tartalmaz két vajdasági tankönyvkiadó: a Kreatív Központ és a Nemzeti Tankönyvkiadó Intézet Környezetünk, illetve Természet és társadalom tantárgy tankönyveiről. Erre irányuló kutatásunk során a következő vizsgálati szempontok alakultak mérvadókká, irányelvekké:

1. Tartalomjegyzék
2. A tankönyvi oldalak vizuális képe
3. Szövegezés
 - A címek mennyire segítik a szöveg megértését?
 - Az egy oldalra jutó ismeretközlő mondatok átlagos száma és hosszúsága
 - A főnevek és igék aránya.
4. Képi elemek alkalmazása
 - Műfajuk szerint milyen a képi elemek összetétele?
 - Milyen sűrűn és mekkora méretben jelennek meg a képi elemek a tankönyvekben?
 - Pedagógiai funkciójukat tekintve mi jellemzi a képi elemek tankönyvi alkalmazását?
 - Milyen hiányosságok, problémák jelentkeznek a képi elemek alkalmazásával kapcsolatban?
5. Kérdések és feladatok
6. A tankönyvek tárgyi hibái
7. A tankönyvek helyesírása

Mindezek alapján fogalmaztuk meg koncepciónkat, javaslatainkat a hiányosságok pótlása, az optimális mennyiségek, a korszerűsítés, életközelség, gyakorlati alkalmazhatóság, interaktivitás zászlaja alatt, hogy a tankönyv ne eszköz, hanem társ legyen a tanulásban és a tanításban.

Kulcsszavak: vizualitás, optimális mennyiség, életközelség, interaktivitás, társ

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

MIT VÁR A SZÜLŐ AZ ISKOLÁTÓL?

Szerző: **KASZA Csongor**, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. IVANOVIĆ Josip** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

A TDK-dolgozatom arra a kérdésre keres választ, hogy a szülők, akiknek gyermekeik általános iskolába járnak, mit várnak el ezektől az intézményektől. A kutatást több városra fogom kiterjeszteni oly módon, hogy kérdőívet adok a szülőknek. A kérdőívek feldolgozása után valós képet kaphatunk a szülők elvárásairól.

Kutatási munkám helyszínei: Újvidék, Szabadka, Palics, Törökkanizsa, Magyarkanizsa, Csóka, Zenta.

Ezen munkámmal a jelenlegi és jövőbeli tanügyi dolgozókat szeretném segíteni olyan értelemben, hogy a munkájukkal a pedagógiai alapelvekkel összhangban és a szakkompetenciák tiszteletben tartásával előmozdítsam a szülő-iskola kapcsolatot.

Kulcsszavak: **szülő, elvárás, általános iskola, tanár-szülő kapcsolat**

WHAT DO PARENTS EXPECT FROM SCHOOL?

Author: **Csongor KASZA**, 3rd year student

Supervisor: **Dr. Josip IVANOVIĆ**, university professor

Institution: University of Novi Sad, Teacher Training Faculty in Hungarian

The question I am attempting to answer in my research is what do parents of primary school children expect from these institutions. I am going to carry out research in a few towns by handing out questionnaires to parents. After processing the questionnaires we are going to get an exact picture about parents' expectations.

My research covers the following towns: Novi Sad, Subotica, Palić, Novi Kneževac, Kanjiža, Čoka and Senta.

With my work I would like to help the work of present and future teachers in improving the parent-school relationship in harmony with their work and pedagogical principles, and by respecting professional competencies.

Keywords: **parents, expectations, primary school, teacher-parent relationship**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

ŠTA OČEKUJE RODITELJ OD ŠKOLE

Autor: Čongor KASA, III. godina studija

Mentor: dr Josip IVANOVIĆ docent

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica

U svom radu tražim odgovor na pitanje šta roditelji čija deca pohađaju osnovnu školu očekuju od ove ustanove. Istraživanje na ovu temu ću provesti u više gradova na taj način što ću putem ankete prikupiti stavove roditelja po tom pitanju. Nakon obrade prikupljenih podataka, odgovor na postavljeno pitanje dobiće se u vidu slike o očekivanjima roditelja. Istraživanje ću provesti u sledećim mestima: Novom Sadu, Subotici, Paliću, Novom Kneževcu, Kanjiži, Čoki i Senti.

Svojim radom želeo bih pomoći sadašnjim i budućim prosvetnim radnicima u tom smislu da svoj rad osmisle tako da u skladu s pedagoškim principima, kao i sa stručnim kompetencijama budu što više u mogućnosti pospešiti saradnju roditelja i škole.

Gljučne reči: očekivanja roditelja, osnovna škola, odnos nastavnik-roditelj

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

A KISISKOLÁSOK BEVEZETÉSE A TUDOMÁNYBA

Szerzők: **BENEDEK Eleonóra, ZVEKÁN Edina**, BSc, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. CZÉKUS Géza** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Dolgozatunkban a különböző herbáriumok, gyűjtemények alkalmazásának lehetőségeivel foglalkozunk az oktatásban. Részletesen beszámolunk ezek pedagógiai, pszichológiai és módszertani fontosságáról. A napjainkban aktuális tantermen kívüli oktatásban is szerepet kaphatnak ezek a gyűjtemények.

A téma fontosságát abban látjuk, hogy kézzelfogható, élő anyag vihető be az oktatásba, valamint ezekkel a bemutatható anyagokkal a tanítóknak lehetőségük nyílik a gyerekekkel megismertetni azokat az élőlényeket (növények, rovarok) is, amelyek az adott időben, évszakban a természetben nem találhatók, illetve a gyerekek aktív munkája is érvényesülhet, a gyűjtéstől kezdődően a herbáriumok, gyűjtemények elkészítéséig. Ezzel egyidőben számos oktatási, nevelési és funkcionális feladat is megvalósítható az oktatás folyamán.

Munkánkban kitérünk az anyaggyűjtésre, a herbárium, gyűjtemény elkészítési módjára, helyes tárolására, felhasználásának lehetőségeire és előnyeire is az oktatásban.

Kulcsszavak: **bemutató, tantermen kívüli oktatás, a tanulók aktivitása, természetjárás, természetörzés**

INTRODUCING SCIENCE TO CHILDREN

Authors: **Eleonóra BENEDEK, Edina ZVEKÁN**, 4th year students

Supervisor: **dr. Géza CZÉKUS**, university professor

Institution: University of Novi Sad, Hungarian Teacher Training Faculty, Subotica

The paper is about how to use herbaria, insectaria and other collections of materials in practical teaching. We would like to emphasize their usefulness, from the pedagogical, psychological and methodological aspects. Herbaria and insectaria can be used in out-of-the-classroom teaching, about which we so often talk nowadays.

It is important that we use concrete, tangible materials in teaching. The children can actively help to collect the materials from the nature, and to prepare them for the collection. In the meanwhile, the teacher can teach them many things. If a herbarium or insectarium is prepared well in advance, the teacher can show the children plants and insects which they cannot find in nature in the period of teaching.

In this paper we write about how to collect material for a herbarium, how to make the herbarium, how to store it, and the possibilities of its use in teaching.

Keywords: **introduction, out-of-the-classroom teaching, activity for the children, nature, nature preservation**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

UVODENJE MALE DECE U SVET NAUKE

Autori: Eleonora BENEDEK, Edina ZVEKAN, Bsc IV. godina studija

Mentor: Geza CEKUŠ profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Učiteljski Fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica

U našem radu se bavimo primenom raznih zbirki i herbarija u nastavi. Opširno referišemo o pedagoškoj, psihološkoj, i metodičkoj važnosti zbirki. Zbirke se mogu primeniti i u danas aktuelnim vanškolskim nastavnim oblicima.

Vажnost teme je u tome, što se može u nastavu uneti opipljiv materijal, zatim se ovim stvarima učitelji mogu služiti da bi deci pokazali živa bića (npr. biljke i insekte), koji se u to godišnje doba ne mogu naći u prirodi, ili se i deca mogu aktivno pridružiti radu pri prikupljanju i pravljenju herbarija i raznih zbirki. U isto vreme se u nastavi može izvoditi nastavni, vaspitni, i funkcionalni zadatak.

U našem radu skrećemo pažnju na sakupljanje materijala, na izradu herbarija, na pravilno skladištenje, na mogućnost korišćenja i preimućstva u nastavi.

Ključne reči: zbirke, predstava, vanškolska nastava, aktivnost učenika, obilazak prirode, očuvanje prirode

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

TANULÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEK AZ ISKOLÁBAN

Szerző: **TÓTH Karolina**, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. IVANOVIĆ Josip** egyetemi docens

Intézmény: Újvidéki Tudományegyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A mai rohanó és sikerorientált világban egyre nagyobb szerepe van a hatékony tanulásnak. Mindenki egyéni tanulási módszerekkel sajátítja el az alapvető ismereteket, de vannak olyanok is, akik bár intelligensek vagy akár tehetségesek is, de nehézségekbe ütköznek. Amennyiben a nehézségek eredete ismeretlen, speciális tanulási nehézségről beszélünk.

Dolgozatom témája a speciális tanulási nehézségek meghatározása, feltárása és csoportosítása, illetve a hatékony-nak vélt fejlesztési lehetőségek, pedagógiai módszerek elemzése.

Különösen aktuálissá vált ez a téma nálunk, a Vajdaságban, mivel hiány van megfelelő szakemberekből, fejlesztőpedagógusokból. Mindannyiunk felelőssége, hogy az oktatási rendszerben olyan feltételeket eszközöljünk, amelyek lehetővé teszik a gyakorlatban levő tanerő továbbképzését ebben a témakörben.

Dolgozatomat a megfelelő és legújabb szakirodalomra és kutatási eredményekre alapozva állítottam össze, valamint saját tapasztalataimmal bővítettem.

Kulcsszavak: **tanulási nehézségek, speciális kompetenciák, továbbképzési rendszer fejlesztése**

CHILDREN WITH LEARNING DIFFICULTIES AT SCHOOL

Author: **Karolina TÓTH**, 4th year student

Supervisor: **Dr. Josip IVANOVIĆ**, university professor

Institution: University of Novi Sad, Teacher Training Faculty in Hungarian, Subotica
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Effective learning is becoming more and more important in our hectic and success-oriented world. Everybody acquires basic knowledge by individual learning methods, but there are children who, even if they are intelligent and talented, face difficulties. When the source of the difficulties is unknown, we speak of special learning difficulties.

This paper aims at defining, revealing and grouping these special learning difficulties and analyses possibilities of development and pedagogical methods that are thought to be effective.

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

The topic is especially relevant here in Vojvodina, as there are few adequate professionals and teachers for special educational needs (SEN). It is the responsibility of all of us to make related further training available within our educational system for practicing educators.

The paper is based on recent referring literature and research results and expanded by my own experience.

Keywords: learning difficulties, special competencies, developing further training

DECA S TEŠKOĆAMA U UČENJU U ŠKOLI

Autor: Karolina TÓTH, IV. godina studija

Mentor: Dr. Josip IVANOVIĆ docent

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica
Kolegijum za visoko obrazovanje vojvodanskih Mađara

U današnjem dinamičnom svetu gdje je sve podređeno usmerenosti na uspešnost, sve je veći značaj efikasnog učenja. Svako putem individualnih metoda učenja stiče osnovna znanja, ali ima i takvih koji, iako su inteligentni ili čak i nadareni, ipak se suočavaju s teškoćama. Ako su uzroci teškoća nepoznatog porekla, govorimo o specifičnim teškoćama u učenju.

Stoga je tema mog rada određenje specifičnih teškoća u učenju, njihova analiza i podela, odnosno, analiza i prikaz onih pedagoških metoda koje se smatraju efikasnim u pogledu mogućnosti razvoja.

Naročito je aktuelna postala ova tema kod nas u Vojvodini, s obzirom na činjenicu da nema dovoljno stručnjaka specijalnih (razvojnih) pedagoga. Svi smo odgovorni zato da se u našem obrazovanom sistemu stvore takve mogućnosti, koje će omogućiti da nastavnici u praksi imaju odgovarajuće stručno usavršavanje u okviru ove tematike.

Svoj rad utemeljila sam na odgovarajućoj najnovijoj stručnoj literaturi i rezultatima istraživanja, te ga proširila na osnovu vlastitih zapažanja tokom svoje studentske prakse.

Ključne reči: teškoće u učenju, specijalne kompetencije, razvoj sistema stručnog usavršavanja

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

SZERBIA MEGÍTÉLÉSÉNEK VÁLTOZÓ SZEMPONTJAI NAGY-BRITANNIÁBAN, 1898–1918

Szerző: **SZEGHŐ Patrik**, VI. évfolyam

Témavezető: **Dr. BERECHKY Ágnes** egyetemi docens

Intézmény: Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszéke, Budapest

Dolgozatom célja áttekintést nyújtani a Szerbiáról kialakult nagy-britanniai kép eredetéről és század eleji változásainak okáról. A Balkán-félsziget évszázadokon keresztül kívül esett a brit külpolitika prioritásainak köréből, mivel a félsziget gazdasági, területi és stratégiai szempontból is – a tengerszorosok sérthetlenségén túl – jelentéktelen helyet töltött be a birodalmi érdekek sorában. A szakirodalom hiányában fennálló űrt az utazókból önjelölt Balkán-szakértőkké avanzsált szerzők híradásai voltak hivatottak betölteni a brit olvasóközönség számára. Az Oszmán Birodalomról kialakult kép ezek a – tudományosságot mellőző – munkák átörökölték az utódállamokra, így a brit közvélemény a függetlenséget kivívó balkáni államokat továbbra is az erőszakkal és az elmaradottsággal azonosította.

Az Obrenović uralkodópár ellen elkövetett merénylet, éles sajtóvisszhang mellett, évekig mélypontra juttatta Szerbia megítélését a szigetországban. A szerb hadsereg világháborús sikerei és a közös ellenség megléte azonban megteremtették a feltételeket Szerbia brit pártfogói számára, hogy propagandájukkal új szimbólumrendszert teremtve a balkáni országot a civilizáció és a kereszténység védelmezőjévé emeljék.

A világháború végére Szerbia kétségkívül olyan soha nem tapasztalt népszerűségnek örvendett Nagy-Britanniában, amellyel egyetlen kelet-európai nemzet sem rendelkezett korábban.

Kulcsszavak: izolációs politika, oszmán örökség, májusi államcsíny, világháború, délszláv lobbi

PROMENLJIVI ASPEKTI PROSUĐIVANJA SRBIJE U VELIKOJ BRITANIJU, 1898–1918

Autor: **Patrik SEGE**, engleski jezik-istorija, VI. godina studija

Mentor: **dr. Agneš BERECKI**, docent univerziteta

Institucija: Reformatski univerzitet "Károli Gáspár" Filozofski fakultet,
Katedra za englesku litaturu i kulturu, Budimpešta

Cilj mog rada je prikazivanje korena razloga promena u stvaranju slike o Srbiji početkom stoleća u Velikoj Britaniji. Balkansko poluostrvo je stolećima bilo izvan kruga prioriteta britanske spoljne politike, pošto poluostrvo nije igralo zna-

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

čajnu ulogu u nizu interesa imperije iz privrednog, teritorijalnog i strateškog aspekta. Zbog nedostatka stručne literature obaveštajne informacije putnika – autora, koji su se samovoljno proglašavali za Balkan-stručnjake, bili su korišćeni da ispune postojeći vakum u informisanju britanskih čitalaca. Slika o Osmanskoj imperiji ovim putem prenošena je – bez naučne podloge – na novostvorene države, tako je britanska javnost balkanske države, koje su izborile nezavisnost, i dalje identifikovala sa silom i nerazvijenošću.

Atentat na vladajući par Obrenović je, pored oštih tekstova u štampi, godinama bio dodatna tačka u uobličavanju loše slike o Srbiji i njenom učvršćavanju na najnižoj tački u Velikoj Britaniji. Uspehi srpske vojske u prvom svetskom ratu i postojanje zajedničkog neprijatelja stvorili su uslove da Britanci postanu pokrovitelji Srbije, da stvarajući novi sistem simbola svojom propagandom podignu balkansku zemlju među zaštitnike civilizacije i hrišćanstva.

Do kraja svetskog rata Srbija je uživala takvu popularnost koju ranije ni jedna istočnoevropska zemlja nije uživala.

Ključne reči: izolaciona politika, osmansko potomstvo, masjki državni puč, svetski rat, južnoslovenski lobi

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK SZEREPE A BOSZNIAI HÁBORÚBAN

Szerző: **GAZDAG Olga**, V. évfolyam

Témavezető: –

Intézmény: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Budapest

A titói Jugoszlávia széthullására szinte minden Szerbiában élő nagykorú emlékszik. Azoknak, akik akkor még gyerekek voltak, a boltok üres polcai és a hosszú sorban állások jutnak az eszükbe, az idősebbeknek pedig a semmit nem érő, soknullás bankjegyek és a behívók. Vannak olyanok is, akik a poklok poklát, a horvátországi és a boszniai harcmezőket is megjárták. Míg Szlovénia és Macedónia viszonylag békésen kivált, Horvátország és Bosznia csak többéves véres konfliktus után kiálthatta ki végleg függetlenségét. A kettő közül Bosznia szenvedett többet. A nyugati országok, annak ellenére, hogy látták, a háborúzó felek nem hajlandóak tárgyalóasztalhoz ülni és diplomáciai úton kezelni a konfliktust, viszonylag későn avatkoztak be. Bár az UNPROFOR békefenntartói már 1992-ben bevonultak a térségbe, jelenlétük nem állította meg a gyilkoló csapatokat.

Az Egyesült Államok, annak ellenére, hogy az egykori belgrádi nagykövet, Warren Zimmermann figyelmeztetett arra, hogy a konfliktus könnyen véres háborúba torkolhat, a be nem avatkozás politikáját választotta. Ehelyett inkább azt szorgalmazták, hogy a Jugoszláviát alkotó tagköztársaságok maradjanak továbbra is egy államszövetségben. Amikor a Bush-kormány látta, hogy Jugoszlávia szétesése nem állítható meg, még mindig nem akartak amerikai katonákat küldeni a Balkánra. Tették ezt azért, mert a hidegháború befejezése után az Egyesült Államok igyekezett minél kevésbé beavatkozni az európai országok ügyeibe. Azt szerették volna, ha az európai országok közössége az egyesült Németországgal az élen oldja meg a helyzetet. Az új elnök, Bill Clinton érkezése azonban szemléletváltást hozott, bár ő sem cselekedett azonnal. Egyes elemzők szerint a Markale piac 1995-ös bombázása utáni erős társadalmi nyomás hatására döntött úgy, hogy amerikai gépeket és katonákat küld a térségbe.

A boszniai háború eseményei közül sok még ma sem tisztázott. Ezt jól szemlélteti az, hogy az imént említett, Markale piac elleni támadásról néhányan úgy vélekednek, hogy azt bosnyák csapatok bombázták le csak azért, hogy az amerikaiak beavatkozzanak.

Dolgozatom az Egyesült Államok boszniai szerepvállalásáról szól a diplomáciai döntésektől a katonai beavatkozásig.

Kulcsszavak: **Egyesült Államok, Bosznia, boszniai háború, Bush-kormány, Clinton-kormány, NATO**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

THE ROLE OF THE UNITED STATES OF AMERICA IN THE BOSNIAN WAR

Author: **Olga GAZDAG**, 5th year student

Supervisor: –

Institution: Eötvös Loránd Science University, Faculty of Humanities, Budapest

Every adult person in Serbia remembers the dissolution of Yugoslavia. Those who were children back then remember empty shop shelves and long queues. The older can talk of worthless banknotes and conscriptions. Some men had to experience the worst: they were sent to the battlefields of Croatia and Bosnia. While Slovenia and Macedonia managed to depart relatively peacefully, Croatia and Bosnia had to fight a bloody war before they became completely independent. Bosnia suffered the most. The Western countries were reluctant to act, even though they saw that the warring parties were not willing to sit down and solve the problem by diplomatic means. Even though the UNPROFOR was sent in in 1992, they could not stop the killings and the hatred.

Although the United States of America received a warning from Warren Zimmermann, it still chose not to interfere. Instead, the US wanted the member countries of former Yugoslavia to stay together in a loose federation. When George H. Bush saw that it is not what they hoped to happen, he still didn't want to send American troops to the Balkans. After the Cold War, America did not want to play a role in European politics. Instead, Bush wanted the European countries to solve the problem under the leadership of Germany. The new president, Bill Clinton brought a change, even though it was not a swift one. Some analysts say that the bombing of Markale market in 1995 changed the course of events. The public pressure was so great that Bill Clinton had to send in American airplanes and troops.

Many events of the Bosnian war are still not fully explained. The above mentioned Markale market bombing is a good example of that. Some say that the market was bombed by Bosnian troops in order to make the US troops interfere.

In this paper I will write about the US involvement in Bosnia including diplomatic and military steps.

Keywords: the United States of America, Bosnia, Bosnian war, Bush administration, Clinton administration, NATO.

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

ULOGA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U RATU U BOSNI I HERCEGOVINI

Autor: Olga GAZDAG, V. godina studija

Mentor: –

Institucija: Filozofski Fakultet Lorand Etveš, Budimpešta

Na raspad Titove Jugoslavije svi punoletni građani u Srbiji se sećaju. Za one koja su bila deca ostali su u sećanju prazne radnje, i dugački redovi ispred njih. A za starije, novčanice sa velikim ciframa koje ništa nisu vredele, i pozivi za vojsku. Neki su bili vojnici na ratištima u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Izdvajanje Slovenije i Makedonije bilo je mirno, dok Hrvatska i Bosna samo posle višegodišnjeg krvoprolića su mogli proglasiti svoju nezavisnost. Ipak narodi Bosne i Hercegovine najviše su patili od ratnih užasa.

Zapadne zemlje iako su videli da strane u ratu sukobe neće mirnim putem rešiti, dosta kasno su intervenisali. Vojnici UNPROFORA bili su prisutni u prostoru, ali njihovo prisustvo nije zaustavio nemilosrdni rat. Sjedinjene Američke Države nisu se umešale uprkos upozorenja Vorena Cimermana. One su predložile da republike i dalje ostaju u federalnoj zajednici. Kada kabinet Buša video da raspadanje Jugoslavije ne može se zaustaviti, još uvek nisu hteli da američki vojnici idu na Balkan, Sjedinjene Američke Države nisu hteli da se umešaju u unutrašnje poslove Evropskih država. Hteli su da to Evropske države same reše. Izbor Bila Klintona promenio je stav Sjedinjenih Američkih Država. Prema pojedinim analitičarima 1995 godine, posle napada na pijacu Markale odlučio je da će slati američke vojnike i avione u prostor. Mnogi događaji u ratu Bosne i Hercegovini još uvek nisu razjašnjeni. Takav je i napad na pijacu Markale. Neki misle da su to uradili trupe Bosne i Hercegovine da bi naterali Sjedinjene Američke Države na intervenisanje.

Moj rad obuhvata ulogu Sjedinjenih Američkih Država, od diplomatskih odluka do vojne intervencije.

***Ključne reči:* Sjedinjene Američke Države, Bosna, rat u Bosni, kabinet Buša, kabinet Klintona, NATO**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

TÖRÖKFALU MINT A TANYAVILÁG KÖZPONTJA

Szerző: **UTASI Andrea**, IV. évfolyam

Témavezető: **BEKE Ottó** asszisztens

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Kutatásom tárgya Törökfalu, egy apró és eldugott magyarlakta település Bácskában. Nem említi a történelem, és nem hemzsegnek róla cikkek a világhálón, mégis létezik. Ezer helybelit tart össze, ez a szülőföldjük.

Lényegesnek tartom, hogy megismerjük történelmi, kulturális és gazdasági életét. Foglalkoztam a helység eredetével, a tájhoz kötődő jellegzetességeivel, múltjával. Kulturális szempontból a hagyományokat és a máig élő ünnepeket kutattam. Dolgozatomban külön kitérek az oktatási lehetőségekre. Felkutattam a környékbeli tanyasi iskolákat. Törökfalun kívül említést teszek Völgypartról és Valkaisorról, mely települések 2005 óta a törökfalvi helyi közösség részét képezik. Mindez riportok és szójhagyomány útján terjedő történetek alapján íródhatott meg. Munkám célja ezt a kis falut kiszakítani a feledés homályából, hogy ismert legyen a külvilág számára. Minden település más, mindnek megvan a maga varázsa. Nem kell a világ végére utaznunk, hogy a varázst érezzük. Néha csak elmegyünk mellette. Ebben az esetben áttazunk rajta, és nem tudjuk megtapasztalni, mert nem ismerjük. Szeretném, ha nyoma maradna Törökfalunak, ha nem is vívott csatát a múltban.

Kulcsszavak: Törökfalu, szórványmagyarság, szülőföld

UTRINE/TÖRÖKFALU AS THE CENTRE OF A FARMSTEAD AREA

Author: **Andrea UTASI**, 4th year student

Supervisor: **Ottó BEKE**, assistant professor

Institution: University of Novi Sad, Teacher Training Faculty in Hungarian, Subotica

The focus of my research is Utrine/Törökfalu: a small and hidden Hungarian settlement in Bačka/Bácska. History does not mention it and the internet does not provide many articles on it, still, the village exists. It ties a thousand locals, this is their native land.

I find it important to get to know its history, culture and economy. I deal with the settlement's origins, past and its typical features related to the area. From a cultural point of view I have done research on the traditions and the holidays which are still present. In my work I also mention educational possibilities. I visited the schools in the surrounding farmstead area. Besides Utrine/Törökfalu I also mention Obornjača/Völgypart and Sterijino/Valkaisor which have been part of the Utrine/Törökfalu administrative area since 2005. Everything is written on the basis of reports and oral his-

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

tory. The aim of my work is to not let this little village be forgotten and to make it known for the world. Every settlement is different, every settlement has its own magic. We do not have to travel far away to feel this magic. Sometimes we just pass next to it. In this case we travel through it and we cannot experience it because we do not know it. I would like to preserve the memory of Utrine/Törökfalú even if there were no battles fought here in the past.

Keywords: **Utrine/Törökfalú, Hungarian minority community, native land**

UTRINA, CENTAR OKOLNIH SALAŠA

Autor: **Andrea UTAŠI**, IV. godina studija

Mentor: **Oto BEKE**, asistent

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica

Predmet mog istraživanja je Utrina, jedno sitno i zabačeno mađarsko naselje u Bačkoj. Istorija ga ne spominje, niti je frekventna tema na internetu, a ipak postoji. Hiljadu meštana živi tu složno, to im je zavičaj.

Smatram da ja bitno upoznati istoriju, kulturu i ekonomiju Utrine. Bavila sam se poreklom naselja, njegovim karakteristikama i prošlošću te regije. Sa kulturnog gledišta pregledala sam tradicije i praznike koji su i dan danas aktuelni. Poseban akcenat sam stavila na mogućnosti obrazovanja. Potražila sam seoske škole u okolini. Sem Utrine spominjem i Obornjaču i Sterijino. Ova naselja od 2005-e godine pripadaju mesnoj zajednici Utrini. Taj naučni rad se mogao realizovati na osnovu reportaža i istraživanja tradicije. Cilj mog rada je da selo bude poznato za spoljašnji svet i da ne bi palo u nedostojan zaborav. Svako naselje je drugačije i ima svoju posebnu draž. Ne trebamo putovati na kraj sveta, da bismo draž osetili. Ponekad samo prođemo pored nepoznatog naselja, ne primećujući privlačnost istog. Volela bih da ostane traga i uspomena na Utrine, iako u njemu nije bilo velikih bitaka u prošlosti.

Ključne reči: **Utrina, mađarska dijaspora, zavičaj**

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

SZERÉMSÉG A KORA KÖZÉPKORBAN

Szerző: **KARTAG Sarolta**, abszolvens

Témavezető: **Dr. ROKAY Péter** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelem Tanszék, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

E dolgozat a kora középkori, V–XI. századi Szerémséggel foglalkozik, nevezetesen a Duna, Bácska, Bánság, Mácsva és Šumadija által határolt területet szándékozik bemutatni.

Ezen a – történelmének tekintve – igencsak „széljárta, huzatos” vidéken egymást váltották a különböző népek: a Római Birodalom összeomlása után a Szerémséget Attila haláláig, 453-ig a hunok uralták, utánuk a gótok és a gepidák következtek. Az avarok 582-ben jelennek meg, tőlük majd kétszáz év után Nagy Károly vezetésével a frankok vették át a területet. A szlávokat, pontosabban a szerbeket a Duna mentén 630-ban említik először, és fokozatosan népesítették be Szerémséget. Egy bolgár időszak után a Szamuilo vezette macedóniai szláv állam keretébe tartozott, 1018-tól pedig Bizánc uralta. Szerémség sorsában hatalmas és döntő változásokat hozott a magyarok letelepedése a Kárpát-medencében a 9. század végén.

A dolgozat igyekszik végigkísérni a fentebbi változásokat, és bemutatni a népek sokszínű palettáját, amely vidékünkön a mai napig érezteti a hatását.

Kulcsszavak: Szerémség, népvándorlás, bizánci–magyar harcok

SREM IN THE EARLY MIDDLE AGES

Author: **Sarolta KARTAG**, final year student

Mentor: **Peter ROKAI**, Ph.D

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Humanities, Department of History

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

This paper deals with the region of Srem in the 5th–9th century, i.e. in the Early Middle Ages. It aims to present the turbulent history of this territory bordering the Danube, the regions of Bačka, Banat, Mačva and Šumadija.

Looking at various periods in history, this region has undeniably been settled by numerous nations: after the fall of the Roman Empire, Srem was ruled by the Huns until the death of Attila in 453 AD, followed by the Goths and Gepids. In 582 AD the Avars appeared, who held the territory for almost 200 years, after which the Franks took over, ruled by Charles the Great. The Slovenes, or more precisely the Serbs, in the Danube region were first mentioned in 630 AD to

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

have gradually settled in Srem. After a brief period under the Bulgarians follows the age of the State of the Macedonian Slovenes under Samuilo, while from 1018 AD Srem belongs to Byzantium. Substantial changes took place in the destiny of Srem at the end of the 9th century triggered by Hungarian settlement.

The endeavour of this paper is to cast light to the changes in the history of Srem during the Early Middle Ages, and to present the diversity of nations – the effects of which is still well present today.

Keywords: Srem, migrations, conflicts between Byzantium and Hungary

SREM U RANOM SREDNJEM VEKU

Autor: Šarolta KARTAG, IV. godina studija

Mentor: Prof. dr Peter ROKAI

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Departman za istoriju, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

130

Ovaj rad se bavi Sremom od V–XI veka, tj. u ranom srednjem veku, i želi da prikaže burnu istoriju ove teritorije koja se graniči sa Dunavom, Bačkom, Banatom, Mačvom i Šumadijom.

Gledajući razne istorijske periode možemo konstatovati da je na ovim krajevima boravilo mnoštvo različitih naroda: posle sloma Rimske imperije u Sremu su vladali Huni sve do smrti Atile 453. god., a njih su sledili Goti i Gepidi. 582. godine tu se pojavili Avari od kojih su teritoriju skoro 200 godina kasnije preuzeli Franci pod vodstvom Karla Velikog. Slovene, tačnije Srbe u Podunavlju prvi put pominju 630. godine, koji su se postepeno naseljavali u Sremu. Posle jednog bugarskog perioda sledi vreme Države Makedonskih Slovena pod Samuilom, a od 1018. godine Srem pripada Vizantiji. Ogromne i presudne promene u sudbini Srema nastale su krajem 9. veka, doseljavanjem Mađara.

Ovaj rad pokušava da osvetli sve promene u Sremu tokom ranog srednjeg veka, i da prikaže šarenu paletu raznih naroda – čiji se uticaj i dan danas oseća.

Ključne reči: Srem, seobe naroda, sukobi Vizantije i Ugarske

8 . V A J D A S Á G I M A G Y A R T U D O M Á

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

AZ ÁLLAMI SZUVERENITÁS ELVE ÉS AZ ÖNRENDELKEZÉSHEZ VALÓ JOG A KOSZOVÓI FÜGGETLENSÉGI FOLYAMATBAN

Szerző: SÖRÖS Imola, abszolvens

Témavezető: Dr. VÁRADY Tibor egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Jogtudományi Kar, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

E dolgozat témájául a nemzetközi jog két érdembelileg különböző modelljének bemutatását választottam, melyek alapján lehetséges az érvelés, hogy Koszovó függetlensége vajon legális volt-e vagy sem. Ahogyan a Szerbia állami szuverenitásán alapuló hozzáállásnak, úgy a koszovói albánok önrendelkezési jogán épülő hozzáállásnak is bőven akad pártfogója a nemzetközi politikai színtéren. Érdeklődésemet a két modell jogi vonzatának vizsgálása keltette fel, igaz sokszor nehéz világosan választóvonalat húzni az objektív jogi érvelés és a különböző államok politikai állásfoglalása között.

2008. február 17-én a koszovói ideiglenes parlament elfogadta a Koszovói Függetlenségi Nyilatkozatot, mellyel bejelentette Koszovó elszakadását Szerbiától, és egyúttal egyoldalúan kikiáltotta a független Koszovó Köztársaságot. A szerbiai Alkotmánybíróság azon nyomban törvényellenesnek ítélte meg a Függetlenségi Nyilatkozatot, mivel az nincs összhangban az ENSZ Alapokmányával, Szerbia Köztársaság Alkotmányával, a Helsinki Záróokmánnyal és az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244 számú Rendeletével. A szerbiai Alkotmány bevezető része kimondja, hogy Koszovó Szerbia szerves része. Koszovó függetlenségének kihirdetése felélénkítette a nemzetközi jogi diskurzust, és komoly feladat elé állította magát az Egyesült Nemzetek Szervezetét is: az ENSZ Közgyűlése úgy döntött, hogy a koszovói Függetlenségi Nyilatkozat vizsgálatát a Nemzetközi Bíróság elé terjeszti. A Nemzetközi Bíróság tanácsadó véleményében fog állást foglalni Koszovó függetlenségének legalitásáról. A Nemzetközi Bíróság, mint az ENSZ alapvető igazságügyi szerve, december 1-jétől kezdve nyilvános meghallgatást tart az ideiglenes koszovói szervek által kiállított Függetlenségi nyilatkozat összeférhetőségéről a nemzetközi joggal. Koszovó Függetlenségi Nyilatkozata vitatott. Nagyszámban akad olyan állam, mely a koszovói függetlenségben jogi precedenst lát, amely kihathat még más európai és Európán kívüli területeket státusára is. Igaz, a Nemzetközi Bíróság előtt folyó eljárás kimenetele bizonytalan, viszont egészen bizonyos, hogy igen érdekes jogi érvelések elébe nézhetünk mind Szerbia részéről, úgy az egyoldalú függetlenségi nyilatkozat szerzőitől, valamint harminc ENSZ tagállam részéről is, amelyek részt vesznek majd a decemberi nyilvános meghallgatáson a Bíróság előtt.

Dolgozatomban arra törekedtem, hogy elsősorban meghatározzam a nemzetközi jog két igen fontos alapelvét: az állami szuverenitás elvét és a nemzeti önrendelkezés jogának elvét. Ezután törekedtem érvekkel és ellenérvekkel alátámasztani Koszovó státuszának megoldását - miért hivatkozhatunk, illetve nem hivatkozhatunk a koszovói nép önrendelkezési jogához, azaz miért jelenhet, illetve nem jelenthet az önrendelkezési jog alapot a koszovói egyoldalú függetlenségi nyilatkozathoz?

Kulcsszavak: független Koszovó Köztársaság, az állami szuverenitás elve, az önrendelkezési jog elve

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

THE PRINCIPLES OF SOVEREIGNTY AND SELF-DETERMINATION IN THE INDEPENDENCE PROCESS OF KOSOVO

Author: **Imola SÖRÖS** student

Supervisor: **Tibor VÁRADY** PhD, university professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Law
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The aim of this paper is to introduce two different principles of International Law, which both can be used to debate over the question whether Kosovo's independence was legal or not. Both of the presented principles, the sovereignty based approach of the Republic of Serbia and the self-determination based approach of the Kosovo Albanians, have support from the actors of the international political scene. The paper aims to elaborate on the legal aspects of the two approaches, although not rarely is it difficult to draw a borderline between the legal reasoning and the official political arguments of various countries.

On the 17th February 2008 the Kosovo declaration of independence was adopted as an act of the Provisional Institutions of Self-Government Assembly of Kosovo which declared Kosovo to be independent from Serbia. The Constitutional Court of the Republic of Serbia deemed the act illegal arguing it was not in coordination with the UN Charter, the Constitution of Serbia, the Helsinki Final Act, UN Security Council Resolution 1244. The Constitution of Serbia in its preamble declares Kosovo is an "integral" part of Serbia. This topic has risen up lots of questions and put the UN in a serious position: UN General Assembly voted to refer Kosovo's independence declaration to the International Court of Justice. The ICJ will be asked to give an advisory opinion on the legality of Kosovo's declaration of independence from Serbia. The International Court of Justice (ICJ), the principal judicial organ of the United Nations, will hold public hearings on the question of the Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo (request for advisory opinion) from 1st December.

Kosovo's declaration of independence is controversial. A number of countries fear that it is a precedent, affecting other contested territories in Europe and non-European territories. Even though the outcome of the legal procedure is still uncertain, it is more that certain that we will be able to witness a more than interesting set of proceedings from Serbia, from the authors of the unilateral declaration of independence and from the Third States which have expressed their intention of participating in the oral proceedings before the Court. In this paper firstly I intended to present and define the two basic but quite opposite principles of International Law: the sovereignty of states and the right of self-determination. Also, the paper reflects on the possibilities of using either the "sovereignty first" approach or the "self-determination" first approach when referring to the solution of the status of Kosovo.

Keywords: Republic of Kosovo, "sovereignty first" approach, "self-determination" first approach

T Á R S A D A L O M T U D O M Á N Y O K

PRINCIP DRŽAVNOG SUVERENITETA I PRAVA NA SAMOOPREDELJENJE U PROCESU NEZAVISNOSTI KOSOVA

Autor: Imola ŠERES¹ apsolvent

Mentor: Dr Tibor VARADI profesor univerziteta

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Pravni fakultet, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Tema ovog rada je da predstavi dva različita principa međunarodnog prava kojima podjednako možemo tumačiti legalitet proglašenja nezavisnosti Kosova. Na današnjoj političkoj sceni u istoj meri su predstavljeni oni politički činioci koji daju prvenstvo suverenitetu Republike Srbije, ali i oni koji favorizuju prvenstvo prava kosovskih Albanaca na samoopredeljenje prilikom rešavanja statusa Kosova. Ovaj rad je pokušaj elaborata pravnog aspekta gore pomenutih principa, mada je često teško povući liniju između pravnog rezonovanja i argumentacije aktuelne državne politike.

17.-og februara 2008. godine parlament Kosova je usvojio Deklaraciju o nezavisnosti i time proglasio nezavisnost Kosova od Srbije. Ustavni sud Srbije je odmah poništio Deklaraciju kao protivpravni akt privremenih kosovskih organa koji nije u skladu ni sa Poveljom UN, niti sa Ustavom Srbije, niti sa Helsinškim sporazumom, ni sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN. U preambuli Ustava Srbije jasno stoji da je Kosovo integralni deo Srbije. U međunarodno-pravnim krugovima se digla prašina povodom proglašenja nezavisnosti Kosova, ali i OUN se našla pred velikim izazovom: Generalna skupština UN je poverila ispitivanje pitanja Međunarodnom sudu prave. Međunarodni sud pravde treba da zauzme mišljenje o legalnosti jednostranog proglašenja nezavisnosti Kosova. Od 1.-og decembra će pred Sudom, kao pravosudnim organom UN, početi rasprava povodom ovog pitanja gde će se ispitivati saglasnost jednostranog proglašenja Kosova sa međunarodnim pravom.

Kosovska deklaracija o nezavisnosti jeste kontraverzna. Mnoge države u njoj vide međunarodno-pravni precedent koji će otvoriti put rešavanja statusa drugih evropskih i neevropskih teritorija na štetu principa državnog suvereniteta. Iako je krajnji stav i mišljenje Međunarodnog suda pravde zasada nepredvidiv, sa sigurnošću možemo tvrditi da nam predstoji set interesantnih predstavi strana u ovom postupku.

Cilj ovog rada je prvenstveno da predstavi dva instituta, iliti osnovna principa međunarodnog prava: princip državnog suvereniteta i pravo na samoopredeljenje, i takođe da ukaže na mogućnost pozivanja na jedan ili drugi princip prilikom tumačenja nezavisnosti Kosova.

Ključne reči: Republika Kosovo, princip državnog suvereniteta, princip prava na samoopredeljenje

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

„A CSIGOLYAFORMA MINT OLYAN HATÁSA ALÁ KERÜLTEM” Önreflexivitás és műfaji kérdések Tolnai Ottó prózájában

Szerző: **NOVÁK Anikó** PhD-hallgató

Témavezető: **Dr. CSÁNYI Erzsébet** egyetemi tanár

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Modern Magyar Irodalom Doktori Iskola, Szeged

A Tolnai-életmű központi problémája az önértelmezés kérdése. A szövegek nagyfokú önreflexivitása egyszerre teszi könnyűvé és nehezzé az interpretációt Mikola Gyöngyi szerint. A 2008-ban megjelent *Grenadírmars* című prózakötet írásában – amelynek alcíme – *egy kis ízelt opus* –, fontos szerepet töltenek be a szerző alpműfajaként meghatározott kisprózáról szóló (ön)kommentárok. Thomka Beáta is nagy figyelmet szentel e kérdéskörnek a kötetről szóló kritikájában. A *Döggút* című kisprózában az író kijelöli e műfaj tekintetében a számára meghatározó elődöket (japán, orosz kispróza, Gertrude Stein, Beckett, Dosztojevszkij stb.), továbbá hangsúlyozza a csigolyaforma hatását.

Az elemzés érinti a formafegyelmet, a műfaji korlátok kérdését, a lexikonok szócikkeinek áhított sűrűségét, valamint azt, hogy mennyiben valósulnak meg a szövegek szintjén a kisprózáról vallott nézetek. A dolgozat részét képezi a meghatározott pretextusok és Tolnai szövegeinek összevetése is.

Kulcsszavak: Tolnai Ottó, Grenadírmars, önreflexivitás, műfaji kérdések, kispróza

“I CAME UNDER THE INFLUENCE OF THE VERTEBRAL FORM” Metanarration and questions of genre in Ottó Tolnai’s works

Author: **Anikó NOVÁK** PhD Student

Supervisor: **Dr. Erzsébet CSÁNYI** university professor

Institution: University of Szeged, Faculty of Humanities, Doctor’s School of Modern Hungarian Literature

The central problem in Ottó Tolnai’s oeuvre is the question of selfinterpretation. The frequent use of metanarration makes the reading easier on the one hand, and more difficult on the other, according to Gyöngyi Mikola. In the book entitled “*Grenadírmars*” (2008) (self)comments about the author’s default genre, the short story, have a very important role. Beáta Thomka also devotes attention to this problem in her critique about this book. Tolnai appoints his pretexts (Japanese and Russian short prose, Gertrude Stein, Beckett, Dostoyevsky, etc.), and underlines the influence of the the vertebral form in the short story entitled “*Döggút*”.

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

The analysis deals with the questions of literary genre, the encyclopaedia's concise style, and Tolnai's works are compared with appointed pretexts.

Keywords: *Ottó Tolnai*, "*Grenadírmars*", *metanarration*, *literary genre*, *short prose*

POD UTICAJEM KRALJEŠKE FORME (Metanaracija i pitanja književnih vrsta u prozi Oto Tolnaja)

Autor: **Aniko NOVAK**, II. godina postdiplomskih studija

Mentor: **Dr Eržebet ČANJI** univerzitetski profesor

Institucija: Univerzitet u Segedinu, Filozofski Fakultet, Doktorske studije Moderna Mađarska Literatura, Segedin

Centralna problema u Tolnajeveom delo je pitanje tumačenja sebe. Metanaracija u tekstovima olakšava ali istovremeno i oteža interpretaciju. U knjizi pod naslovom *Grenadírmars* (2008) imaju glavnu ulogu komentari o kratkoj priči, osnovnoj književnoj vrsti Tolnaja. U recenziji o ovom knjizi i Beata Thomka se bavi sa ovom problemom.

U pripovetki pod naslovom *Döghút* Tolnai označava svoje pretekste (japanska, ruska kratka proza, Gertrude Stein, Beckett, Dostojevski, itd.) i naglašava uticaj kralješke forme.

Istraživanje bavi se sa pitanjama književnih vrsta, željenom gustoćom leksikonskog stila, i uporedi kratku prozu Tolnaja sa pretekstima.

Ključne reči: *Oto Tolnai*, *Grenadírmars*, *metanaracija*, *pitanja književnih vrsta*, *kratka proza*

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A VESSZŐ EDDIG HIÁNYZOTT: LÁNY, REGÉNY VS: LÁNYREGÉNY

Szerző: **SINKA Annamária**

Témavezető: **Dr. OLASZ Sándor** egyetemi tanár

Intézmény: Szegedi Egyetem, Modern Irodalomtudományi Doktori Iskola, Szeged

A dolgozat Lovas Ildikó *Spanyol menyasszony* című regényének intertextuális vonatkozásait vizsgálja. A szövegközpontú vizsgálat kiindulópontja az a feltevés, hogy a regény korábbi irodalmi korszakból származó szövegekkel folytat intenzív párbeszédet, s ez a dialógus befolyásolja a szöveg tartalmi, strukturális felépítését is.

A regényt a felszínen két teljesen különböző történetszál építi fel: a 80-as években Szabadkán felcseperedő egyetemista lány én-története Csáth Géza feleségének utolsó időszakával váltakozik. Jónás Olga fiktív naplójának szerepeltetésével Lovas Ildikó bizonyos értelemben újraír, a valós eseményekhez, a gyilkossághoz, Csáth precízen vezetett naplóihoz ad új nézőpontot. A két történet mélyrétege azonban hasonló: leginkább az én identitáskeresésére helyezi a hangsúlyt. Más hangsúllyal és háttérrel, de mindkét nő szembesül a házasságon keresztül vezető új identitás korlátaival. A szerző több ponton követi a 19. század nagy népszerűségnek örvendő műfaját, a lányregényt. A cím, a regény motívumaihoz köthető aszociációk jól mutatják a *Spanyol menyasszony* korábbi szövegekhez fűződő kapcsolatát. Többek között a regényben többször is visszatér a fiatal, esküvőjére készülő lány zavart feszengése, s a fehér ruhával felöltött új identitás terhei egyértelműen Charlotte Brontë regényét, a *Jane Eyre*-t idézik fel. A cím alatt lévő műfaji megjelölés, a *lány, regény* sajátos helyesírása, a beékeltsző, a strukturális azonosságok mellett a kortárs regényekre jellemző megoldásokat, műfaji változásokat jelzi.

A dolgozat nem csupán az intertextuális utalások bemutatására törekszik, azt is vizsgálja, hogy a különbözőségek és egyezőségek hogyan jelentkeznek a regény szövegalkotási módjában: az intertextuális elemeket milyen módon integrálja az író a saját szövegébe, s hogyan változik az intertextuális elemek funkciója.

Kulcsszavak: intertextualitás, lányregény, szövegalkotás

THE COMMA HAS BEEN MISSING TILL NOW

Intertextual aspects of Ildikó Lovas's "Spanyol menyasszony" (Spanish Bride)

Author: **Annamária SINKA**

Supervisor: **Dr. Sándor OLASZ** associate professor

Institution: University of Szeged, PhD School of Modern Hungarian Literature, Szeged

This paper examines the intertextual aspects of Ildikó Lovas's novel "*Spanyol menyasszony*" (*Spanish Bride*). The starting point for the analysis is the assumption that the text holds an intensive dialogue with other texts originating from

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

earlier literary periods, and that this dialogue influences the plot and structure of the novel, too. In the surface level, the novel consists of two completely different narratives: the story of the young Hungarian girl who lives in Szabadka in the late eighties alternates with Olga Jónás's (the well-known Hungarian writer, Géza Csáth's wife) last months. With creating Olga Jónás's fictitious diary, the author rewrites what actually happened, she gives a new perspective to Csáth's precisely kept diaries and to the actual events. Nevertheless, the deeper level of the two narratives contains similarities. Although with different emphases and backgrounds, both protagonists have to face the boundaries of their newly married identities.

The author follows some characteristics of one of the well-known 19th century genres. The title and the motifs of the novel clearly show its connections to earlier texts. For example, the confusion of the young bride and the burdens of her new identity, symbolized by the bridal dress recall Charlotte Brontë's famous novel *Jane Eyre*. The subtitle, "*lány, regény*" (*girl, novel*) could be interpreted as a specified literary genre but its peculiar spelling, the inserted comma, might suggest the changes within the genre, and some of the textual and structural characteristics of the contemporary novel.

The main goal of the paper is not only to show the intertextual connections of the novel but also to analyse the differences and similarities within the structure of the texts, the level of integration of intertextual elements and their function in Ildikó Lovas's novel.

Keywords: **intertextuality, women novels, structural changes**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ MUNKÁSSÁGÁNAK HATÁSA A JELENKORI KÁRPÁTALJAI IRODALOMRA (Istenes és magyarság-verseinek jelentősége a hit és megmaradás fényében)

Szerző: **BARÁTH Csilla**, irodalomtudományi doktori képzés

Témavezető: **Dr. habil PETRŐCZI Éva** egyetemi docens

Intézmény: Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Irodalomtudományi Doktori Iskola, Budapest

Virágzás – háború – szétszakadás – gyász és szenvedés – kétségbeesés – gyógyulás? – identitáskeresés: röviden így lehetne összefoglalni azt az ívet, amit Kárpátalja történelme s ezzel egyetemben irodalma megrajzolt az anyaország ölében eltöltött művelődés fénykorától napjainkig. A kérdőjel helye a felsorolásban sajnos jogos, mivel a gyógyulás, amely által a hátunk mögé vetett korszakot identitásunkba beépíthettük volna, még csak gyermeklábakon botladozik, s még jócskán messze van a felnőtté válástól. Dolgozatom e sürgetően időszerűvé vált felvetés tárgyalására tett kísérletet.

A jelenkor kárpátaljai költőinek és íróinak a kommunizmus összes billogával meg kell küzdenie egy olyan környezetben, ahol egy család évente csupán annyit tud irodalomra szánni, mint egykilónyi napi betevőre. Mindezek felett Kárpátalja művészete még gyerekcipőben jár, hiszen irodalmát is csak az ötvenes évektől vehetjük számottevőnek.

Ebbe a korszakba születik bele Vári Fábián László (1951, Tiszaújlak), aki pályája kezdetén egyszerre élhette meg a költői lét adta szárnyalás lehetőségét és a mindennapi élet kétkezi munkájának hátgörnyesztő nehézségeit. Egyszerre szagolta a beregszászi vasgyár bűzeit és a folklór művészet frissen sült cipóillatát.

Ezen felemás gyökérzetből táplálkozva vált a jelenkor irodalmi életének olyan befolyásoló tényezőjévé, amely egyszerre vesz részt magyarság-megőrző politikai szervezetek és irodalmi lapok alapításában, az anyaországi Magyar Írószövetség elnökségében, s mindezek mellett szilárdan megáll a költészet, műfordítás és balladagyűjtés talaján is.

Vári Fábián László munkássága oszlopként igyekszik kimagasodni területünk kisebbségi művészetéből, így őt illeti meg a ranglétra első helyeinek egyike, amikor saját irodalmunk által saját identitásunkat igyekszünk keresni és elemezni. Munkám első részében eddigi eredményeinek és fontosságának elemzését mutatom be, másrészt viszont saját szemzőgéből értékelem néhány művét.

Másodlagos irodalom és a költő saját véleményének felhasználása mellett az utca emberének nézeteit is belefonom elemzésem második részébe, ahol is versidézetek értelmezésének – tanultság, életkor, nem stb. felosztása szerint kérdőívvel igyekeztem mindennapos, de nem mindennapi – definiálását felkutatni statisztikai módszerrel.

Kulcsszavak: Vári Fábián László, Kárpátalja, balladagyűjtő, költő, kommunizmus, virágzás, háború, szétszakadás, gyász, szenvedés, identitástudat, gyógyulás, vers, irodalmi élet, kisebbség

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

EGÉSZBE TÖRT SOROK

Szerző: **WALLA Nóra**, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. MEKIS János** egyetemi docens

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Irodalomtörténeti és
Irodalomelméleti Tanszék, Pécs

Négy egymás alá írott verssor sokféleképp lehet összetartozó. Összefonódhatnak egy hosszabb költemény versszakaként olyan egységgé, ami maga is koherens belső szerkezettel rendelkezik, de fontosabbak benne a struktúra magasabb szintjébe kapcsoló elemek. Ha abból kiemelve olvasnánk, bizonyára mást jelentene, mint eredeti helyén, mert felnyílnak az illesztés eredetileg láthatatlan nyomai. Így sok olyan értelem is hozzárendelhető az adott szakaszhoz, amit az eredeti kontextus kizár, ezenkívül (többnyire szövegtani okokból) bizonyos hiányérzetet is tapasztal az olvasó.

A töredékek esetében a szakasz nem része egy nagyobb szerkezetnek, mégis sejthetőek benne ezek a nyomok, nyugtalanítóan üres helyek – épp az ebből eredő talányosságból nyerik irodalmi értéküket. Ha viszont a sorok megbonthatatlan egységgé állnak össze, az olvasóban semmiféle fragmentalitásérzet nem alakul ki, akkor egy önálló műformáról, a négy sorosról beszélünk.

Dolgozatom azt vizsgálja, mik a fő jegyek, amelyek elválasztják a töredéktől és a nagyobb kompozíciók versszakaitól e versformát, mik azok az elemek, amelyek megalkotnak ebben a szűk keretben egy tökéletes műegészt. Kialakul-e a forma jelentésképző ereje folytán valamiféle, csak e műformához hozzárendelhető saját versvilág, és ha igen, hogyan jellemezhető leginkább. A másik központi kérdés, hogy milyen előzmények, minták alapján kerültek be a kisszerkezetek, így a négy soros is a magyar költészetbe, mi létjogosultságuk, népszerűségük története.

Kulcsszavak: 20. századi magyar költészet, négy soros, töredék, Kosztolányi Dezső, Újhold

FRAGMENT AND QUATRAIN

Author: **Nóra WALLA**, 4th year student

Supervisor: **Dr. János MEKIS**, senior lecturer

Institution: University of Pécs, Faculty of Humanities, Department of Modern Literature, Pécs

Four lines of a poem that follow one another can be coherent in many ways. They can form a strophe, a part of a longer poem with its own structure, but with important elements that contribute to the coherence of the structure of the poem as a whole. If we read only one strophe in isolation, it certainly has a different meaning. The difference roots in the dissociation of one part from the complete work, which leads to the disclosure of linking points. In this case the text takes on meanings that are excluded by the original context. In addition, the reader notices some kind of an absence.

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ő L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

Even in case of fragmentary poems, these four lines seem like a part of a greater structure, the above disturbing signs are perceivable, which give the fragment a literary value. If these four lines form a whole, if they give an impression of being complete, then these four lines are a separate kind of verse: a quatrain.

This essay's main subject is to define the criteria for distinguishing between quatrains, fragments and strophes of a longer poem, and to analyse the special features of quatrains. Another issue is the description of the specific dimension produced by a quatrain. Preceding models, patterns for small structures like a quatrain in Hungarian literature are also mentioned, as well as the reasons for their popularity.

Keywords: Hungarian poetry in the 20th century, quatrain, fragment, Dezső Kosztolányi, "Újhold"

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

TEOLÓGIA? VILÁGI TUDOMÁNY? A BOD-BENKŐ-LEXIKON

Szerző: **KASZA Zsolt**, II. évfolyam

Témavezető: **Dr. EGYED Emese** egyetemi tanár

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Irodalomtudományi Tanszék, Kolozsvár

Jelen TDK-dolgozat témája a Benkő József által készített pótlás, amely pótlás a XVIII. századi historia litteraria bölcsőjében született Bod Péter *Magyar Athenas* című munkáját hivatott kiegészíteni. Bod Péter tanítványa 1783 táján készítette, az Athenasból kimaradt címszavakat tartalmazza, kiegészítéseket és javításokat. A pótlás mindeddig nem került nyomtatásba, sem önállóan, sem pedig a *Magyar Athenas*hoz csatolva.

A dolgozat törzsanyagát a szócikkek szerkezeti, stílári vizsgálat képezi. Az elemzés egy része a *Magyar Athenas* és a pótlás összehasonlítása, figyelembe véve több szempontot, vallási hovatartozástól, a patrónusokhoz fűződő kapcsolaton keresztül, a tudományos irányultságig. A tanulmány a XVIII. századi erdélyi tudományos munkásság körülményeire is reflektál. A lexikon többször vitatott teológiai és világi jelentőségét, szerepét is tárgyalja a dolgozat, Bod és Benkő kapcsolatára fektetve a hangsúlyt. Ennek függvényében választ keres a magát *domidoctus*ként megnevező, Benkő József által írt pótlással kapcsolatos kérdésekre, kísérletet tesz egy olyan információs hálózat rekonstrukciójára, amely tükrözi a tárgyalt időszak információs cserehálózatát, annak eszközeit, lehetőségeit.

Kulcsszavak: életrajzi lexikon, XVIII. század, erdélyi tudományos élet, *Magyar Athenas*

THEOLOGY? SECULAR SCIENCE? THE BOD-BENKŐ ENCYCLOPEDIA

Author: **Zsolt KASZA** 2nd year student

Supervisor: **Dr. Emese EGYED** associate professor

Institution: Babeş-Bolyai University of Cluj-Napoca, Faculty of Humanities, Department of Hungarian Literature

This paper presents Joseph Benkő's annex to Péter Bod's "*Magyar Athenas*", which was born in the cradle of historia litteraria in the 18th century. The annex intends to fill the gaps in Bod's biographical dictionary: it includes additional entries, corrections, and supplements to incomplete articles. The annex has not been printed yet, either individually or attached to "*Magyar Athenas*".

The paper offers a structural and stylistic analysis of the entries, considering several aspects, such as religious affiliation, scientific orientation, relation with the Maecenas, theological and secular significance. The study also discusses the circumstances of Transylvanian scientific life and flow of information in the 18th century.

Keywords: biographical dictionary, 18th century, Transylvanian scientific life, "*Magyar Athenas*"

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A *BEOWULF* ÉRTELMEZÉSEI A SZÁZADFORDULÓN

Szerző: **MIKES Géza**, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. HALUPKA-REŠETAR Szabina** docens

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Angol Tanszék, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A *Beowulf*, a legősibb és legismertebb angolszász hősi eposz mindig is intenzíven foglalkoztatta az angol nyelv és irodalom kutatóit. A mű a középkori hősi kódex hű bemutatása mellett egyedülállóan ábrázolja, milyen hatással van a büszkeség az ember pszichéjére. A hősi eposz jelentősége az évszázadok folyamán nem csökkent, és az ezredfordulón is több film témájaként szolgált. Munkám célja, hogy rámutasson a filmek és az eposz hasonlóságaira és különbségeire, és hogy feltárja, milyen mértékben követték a filmek a *Beowulf* szereplőinek jellemábrázolását, valamint a hősi kódex és a büszkeség jellemromboló hatásának bemutatását.

Kulcsszavak: *Beowulf*, középkori hősi kódex, büszkeség, jellemábrázolás

INTERPRETATIONS OF *BEOWULF* AT THE TURN OF THE CENTURY

Author: **Géza MIKES**, 4th year student

Supervisor: **Dr. Szabina HALUPKA-REŠETAR**, assistant professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of English, Novi Sad

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

In addition to being the oldest and most famous Anglo-Saxon heroic epic, *Beowulf* has always interested scholars of English due to its faithful account of the medieval heroic code, as well as the unique description of the force of pride and its influence on the human psyche. The relevance of this epic was not lost with the arrival of the new millennium, and it even served as a theme for several motion pictures. The main goal of this paper is to point out the similarities and differences between the original heroic epic and the motion pictures, and to explore the extent to which the latter followed *Beowulf* in their representations of characters, the heroic code and the destructive effects of pride.

Keywords: *Beowulf*, medieval heroic code, pride, characterisation

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

INTERPRETACIJE *BEOVULFA* NA PREKRETNICI STOLEĆA

Autor: Geza MIKEŠ, IV. godina studija

Mentor: dr Sabina HALUPKA-REŠETAR, asistent

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski Fakultet, Odsek Anglistike, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Kao najstariji i najčuveniji anglo-saksonski herojski ep, *Beovulf* je oduvek bio zanimljiva tema onima koji se bave engleskim jezikom, pre svega zbog verno prikazanih vrednosti srednjevekovnog herojskog koda, kao i zbog, na jedinstven način prikazane, snage ponosa i njegovog uticaja na ljudsku psihi. Dolaskom novog milenijuma ep nije izgubio na značaju, naprotiv, čak je i poslužio kao tema za nekoliko filmova. Cilj ovog rada jeste da ukaže na sličnosti i razlike između samog epa i filmova inspirisanih njime, i da istraži koliko verno, i u kojoj meri prethodno pomenuti filmovi prikazuju likove, herojski kod i destruktivne uticaje ponosa opisane u samom epu.

Ključne reči: *Beovulf*, srednjovekovni herojski kod, ponos, karakterizacija

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

SZIVERI ÉS A JUGOSZLÁVIZMUS

Szerző: **ROGINER Oszkár** okleveles magyartanár

Témavezető: **Dr. HÓZSA Éva** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

Dolgozatom Sziveri János kulturális identitásával, tágabb értelemben geokulturális azonosulási csomópontjaival foglalkozik. A teljes lírai opust szem előtt tartva járom körül azt a problémát is, amely a Hobsbawm-i kitalált hagyományokba való ütközésből és az azokra való folytonos rácsodálkozásból születik.

Ki szeretném szűrni azokat a verseket, illetve azon időszakot, amelyben a jugoszláv geokulturalitás jelentékeny identitásformáló erővel bír, valamint azokat a JSZSZK-mitológiához tartozó elemeket, amelyek felépítik a geokulturális identitás sajátos paramétereit.

Kulcsszavak: kulturális identitás, etnikai identitás, kitalált hagyomány, Jugoszlávia, Sziveri János

144

SZIVERI AND YUGOSLAVISM

Author: **Oszkár ROGINER**

Mentor: **Dr. Éva HÓZSA** university professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of Hungarology

The paper deals with the cultural identity of János Sziveri, or, in a wider sense, with his geocultural identification. I examine his whole lyrical opus in terms of the Hobsbawm problematisation of invented traditions, as well as Sziveri's constant astonishment and collision with it.

I would like to sample those poems, or to underline that period, which were marked by the Yugoslav geocultural identity formation, and to point out the actual parameters of it, namely the elements of SFRJ mythology.

Keywords: cultural identity, ethnical identity, invented tradition, Yugoslavia, Sziveri János

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

SIVERI I JUGOSLAVIZAM

Autor: **Oskar ROGINER**

Mentor: **dr Eva Hoža**, univerzitetski profesor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Katedra za mađarski jezik i književnost

Rad se bavi sa kulturnim identitetom Janoša Siverija, tojest u širem smislu sa njegovim geokulturnim identifikacionim tačkama. Imajući u vidu ceo lirski opus, razmišljam o hobsbavmovoj izmišljenoj tradiciji, o sudarivanju u nju, i o konstantnom čuđenju njoj.

Želeo bih izdvojiti pesme, ili vremenski period, u kojima jugoslovenski geokulturni identitet vrši veliku jačinu na formiranje identiteta, a pored toga i one elemente SFRJ mitologije, koje grade svojtvne parametre tog geokulturnog identiteta.

Ključne reči: **kulturni identitet, etnički identitet, izmišljena tradicija, Jugoslavija, Janoš Siveri**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

AZ EGYSZÁLÉNEK ROUGE NYOMÁBAN

Szerző: **BÚS Natália**, MA I. évfolyam

Témavezető: **SAMU János** (doktorandusz) egyetemi tanársegéd

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom MA
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A TDK-dolgozat témája azon vállalkozás eredményének ismertetése, mely arra tesz kísérletet, hogy a zeneelmélet felől (Surányi), de mégis az irodalomtudományi diskurzuson belül egyfajta feminista dekonstrukció stratégiáit és Jacques Lacan terminológiáját alkalmazva kétlemeznyi zene-szöveget interpretáljon. A dolgozat célja annak bemutatása, hogy a dekonstruktív-feminista (Cixous, Spivak) és a lacani retorika (Žižek) használata hogyan képes értelmezni és kontextussal felruházni a női hang(zás) kérdéskörét, hogyan teremti meg a női képvisleti beszédéről való beszéd ökonómiáját.

A dolgozat vizsgálatának tárgya Zséda Rouge és Palya Bea Egyszálének című lemezei, melyek lehetőséget nyitnak a fent említett fogalom- és eljárásrendszer minél szélesebb körű kifejtésére, és működésbeli sajátosságainak feltárására.

A dolgozat többek között a vágy, jouissance, joui-sense, jelölő terminológia mentén haladva tárja fel a fogalomrendszer zene/irodalomtudományi alkalmazhatóságát.

Az elért eredmények figyelembevételével levonható az a következtetés, hogy a feminin és a maszkulin jelzők opcionális – de nem kizárólagos – használata a lemezolvasás során közelebb visz a zene/szöveg vagy zene-szöveg, talán zene-szöveg, esetleg zene és szöveg megértéséhez, ha a(z) (szöveg)írást és az előadást hordozó szubjektum(ok) kilétét is kérdésekkel fenyegetjük.

Kulcsszavak: vágy, jouissance, joui-sense, jelölő, női hang

U POTRAZI ZA KARMINOM JEDINE PESME

Autor: **Natalija BUŠ**, I. godina master studija

Mentor: **Janoš ŠAMU**, asistent pripravnik

Institucija: Univerzitet u Pečuju, Filozofski fakultet

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih mađara

Tema rada je interpretacija tekstova pesama autora Žede “Karmin” i Bea Paje “Jedina pesma”, polazeći od teorije muzike (Laslo Šuranji), ali u okvirima književnonaučnog diskursa primenom feminističko dekonstruktivne strategije i terminologije Žaka Lakana, kao i filozofskih termina organska celina, margina.

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

Cilj je da se prikaže kako upotreba dekonstruktivno-feminističke (Cixous, Spivak) i Lakanove retorike (u interpretaciji Slavoj Žižeka) pomaže pri tumačenju i kontekstualizaciji problematike ženskog glasa, nadalje u izgradnji diskursa o ženskom govoru.

Tumače se ploče koje pružaju mogućnost da gornje pomenutu terminologiju i proceduru izložimo što efikasnije i da što više otkrijemo o njihovim procesnim osobenostima.

Zaključuje se, da opcionalna primena atributa “ženski” i “muški” tokom interpretacije ploče može da približi muzici/tekstu ili muzici-tekstu, tekstu muzike, eventualno muzici i tekstu, i pospešuje razumevanje artefakta pod uslovom da se analizira polni status izvođača i autora.

Ključne reči: čežnja, jouissance, jouis-sense, ženski glas, znak, organična celina, margina

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

TÁVOLSÁGOT TOLMÁCSOLNI İhsan Oktay Anar: Efrasiyab történetei

Szerző: **BALOGH-AUER Nikolett Zita**, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. MEKIS János** egyetemi docens

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Irodalomtörténeti és
Irodalomelméleti Tanszék, Pécs

İhsan Oktay Anar kortárs török szerző, hazájában napjaink egyik legnépszerűbb regényírójaként tartják számon. Az *Efrasiyab'ın Hikâyesi* című regényének magyar kiadásán (*Efrasiyab történetei*) olvasható ismertető szerint „a Nobel-díjas Orhan Pamuk nemzedékének kiemelkedő tagja”. Ennek ellenére Anar neve hazánkban és Európa más területein is többnyire ismeretlen, felmerül tehát a kérdés, vajon valóban kapcsolatba hozható-e neve Pamukéval. A két szerző európai megítélése a róluk megjelent írások tükrében ugyanis meglehetősen eltérőnek látszik: Anar mintha nem illeszkedne tökéletesen a Pamuk művei által teremtett török irodalom-kép keretei közé.

A „probléma” feltehetően a fordítási nehézségekben gyökerezik, İhsan Oktay Anar prózája ugyanis olyan összetett tolmácsolást tesz szükségessé, melyet célszerűbb lenne talán közvetítésnek nevezni.

A török irodalomban a fordítás, különösen a prózai művek fordítása a kezdetektől nehézségekbe ütközik. Imre Sze-man Turkish Novel című, Encyclopedia of the Novel-beli összefoglalója szerint a nyugati próza törökre ültetésének első kísérletei az erősen eltérő hagyományok miatt inkább az átköltéshez közelítettek. Hasonlóképpen az eltérő hagyományoknak tulajdonítja Turan Oflazoglu is az irodalmi közvetítés nehézségeit, és Averroes Arisztotelész-értelmezéseinek példájával érvel, miszerint a Poétika nyugati típusú értelmezése azért volt Averroes számára lehetetlen, mert egy teljesen zárt kultúra felől közelítette meg azt. Egyértelmű tehát, hogy az ellentétes irányú közvetítés hasonló nehézségeket eredményezhet.

Turgut Berkes Anarról írott munkájában rávilágít a szerző tolmácsolásának többszörösen bonyolult voltára, hiszen az ő művei esetén a közvetítés az oszmán kori török nyelv használatának következtében időnként egyenesen lehetetlenné válik. Anar témaválasztásai az európai értelmezés szempontjából egyébként is problematikusak lehetnek, hiszen erősen működteti az iszlám hagyományokra támaszkodó régi irodalmi kódokat, ám a nyugati irodalom kortárs „vívmányai-val” elegyítve azokat, így sokszorosan szükségessé téve több értelmezési szempont együttes használatát.

Dolgozatom célja kísérletet tenni a nyugati és a török irodalom közti átjárhatóság egyes lehetőségeinek felvázolására İhsan Oktay Anar prózáján – s elsősorban az *Efrasiyab történetei* – keresztül.

Kulcsszavak: **İhsan Oktay Anar, török irodalom, kulturális közvetítés**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

TRANSLATING THE DISTANCE İhsan Oktay Anar: Stories of Afrasiab

Author: **Nikolett Zita BALOGH-AUER**, 4th year student

Supervisor: **Dr. János MEKIS** senior lecturer

Institution: University of Pécs, Faculty of Humanities, Department of Modern Literature, Pécs

İhsan Oktay Anar is a contemporary Turkish author, considered to be one of the most popular novelists in Turkey. According to the blurb in the Hungarian edition of his novel 'Stories of Afrasiab', İhsan Oktay Anar is a prominent author of Orhan Pamuk's generation. In spite of this statement, his name seems to be unknown in Hungary and in Europe in general, and it raises a question about his presumed connection to Pamuk. The European interpretations of these two authors are different: Anar's prose doesn't seem to fit into the range of Turkish literature created by Orhan Pamuk.

This problem is probably rooted in the difficulty of translation. İhsan Oktay Anar's prose needs such a complex translation procedure which should rather be called mediation. The translation of Turkish literature (especially the translation of prose) has many difficulties from the start. According to Imre Szeman's summary about Turkish literature, the first steps of transferring Western literature into Turkish were more like rewritings. This statement is also supported by Turan Oflazoglu who mentions Averroes' interpretation on Aristotle's Poetics, which was hardly translatable to Arabic because of the cultural seclusion. Turgut Berkes points out that translating Anar's novels is especially difficult because they are very often written in Osman Turkish, which is sometimes almost impossible to translate.

From a European perspective, the subjects of the novels also seem to be problematic as they are strongly based on the old forms rooted in Islamic, but at the same time are continually in connection with the main features of contemporary Western literature.

This essay tries to outline possible ways of passage between Turkish and European literature, through the example of İhsan Oktay Anar's prose, especially his 'Stories of Afrasiab'.

Keywords: **İhsan Oktay Anar, Turkish literature, cultural mediation**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

ARCON-ÉLÉS

Szerző: **BERÉNYI Emőke** egyetemi hallgató

Témavezető: **Dr. HÓZSA Éva** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék
Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

Dolgozatom célja bemutatni Ladik Katalin *Élhetek az arcodon?* című regényes élettörténetének sajátos értelmezését. Interpretációm kiindulópontja a De Man-i arcrongálás aktusa, amely az alteregók, az Üvegezőnő, a Művésznő és a Szerkesztőnő névrokonsága folytán valósul meg a szövegben. A referenciális olvasási módot előhívó dokumentumok kötetbeli szerepeltetése veti fel a másik vizsgálendő témakört, az intermedialis alkotások értelmezési lehetőségeit. Különösen izgalmas kutatási területet képez a textust a neoavantgárd performance szövegesítéseként felfogni. Ehhez az experimentális művészeti ágakat hívom segítségül, melyekben maga a médium válik a műalkotás „üzenetévé”: így például a Ladik Katalin által is művelt fonikus és rétegzett költészetet, Tesla thereminjének használati közegét, a fluxus-csoport és a Bosch+Bosch mail art alkotásait, és persze a könyvben található bőséges fényképanyagot, ami érdekes terepet kínál a szöveg át/értelméhez. Az androgyn-mítosz táptalajul szolgál egy újabb tematikus egység bevezetéséhez: a női tapasztalat kötetbeli szerepeltetését ugyanis a szöveg testesítéseként élhetjük meg, így jelenik meg az állandó körforgás a könyvben. A textus hármassága – amely már az otthon megjelöléseiben is kitűnik: Újvidék, Budapest, Hvar – tehát dolgozatomban is kifejezésre jut.

Kulcsszavak: arc, arcrongálás, performance, szövegesítés, androgyn, dokumentum, fonikus költészet

LIVING ON A FACE

Author: **Emőke BERÉNYI**, student

Supervisor: **dr. Éva HÓZSA**, associate professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Humanities, Department of Hungarology, Novi Sad
Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The purpose of my study is to represent Katalin Ladik's individual interpretation of her life story, *“Élhetek az arcodon?”* (*May I live on your face?*). The starting point for this interpretation is the act of “face-damaging” in de Man which is being realized through the alter-egos' same surnames: *“Üvegezőnő”* (*Glass-cultress*), *“Művésznő”* (*Artistess*) and *“Szerkesztőnő”* (*Editress*). The other topic to be discussed is the interpretation of intermedial works, which is propounded by the inclusion of documents which require referential reading methods. Particularly exciting research area is to understand

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

the textus in the form of textuality of neoavantgarde performance. To do this, the experimental arts are called for help, in which the medium becomes the art's "message", such as Katalin Ladik's stratified poetry, usage medium of Tesla's the-remin, mail art works of the flux group and Bosch+Bosch, and of course the book's rich photomaterial, which offers interesting terrain for the text's re/interpretation. The androgynous myth is good breeding ground for the introduction of a new thematic unit: the inclusion of the female experience in the volume can be perceived as personification of the text, that's how the permanent cycle appears in the book. The Textus trinity – which is already clear from the presence of home: Novi Sad, Budapest, Hvar is also reflected in the study.

Keywords: face, face-damaging, performance, textuality, androgynous, documents, phonical poetry

ŽIVETI NA LICU

Autor: Emeke BERENJI, student

Mentor: dr. Eva HOŽA, profesor

Institut: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski Fakultet, Hungarologija, Novi Sad

151

Cilj rada predstavlja subjektivnu interpretaciju životne priče 'Élhetek az arcodon?', autorke Katalin Ladik. Polaznu tačku tumačenja čini De Manov akt unakaženja lica, koji se ostvaruje preko skupa alterega, i spone imena Staklarke, Umetnice i Urednice. Uloga dokumenata, koja poziva na referentni način čitanja, otvara novu temu za ispitivanje, mogućnost tumačenja intermedijalnih dela. Posebno uzbudljivo polje za istraživanje sačinjava tekstualno shvatanje neoavantgardne performanse teksta. Kao pomoć, pozvala sam eksperimentalne umetničke grane, gde se sam medij preobražava u "poruku" umetničkog dela: poput fonične poezije koju i sama Katalin Ladik gaji, uputni materijal Teslinih termina, mail art dela grupe flux i Bosch+Bosch, kao i bogatu kolekciju fotografija koja pruža novu, zanimljivu mogućnost interpretacije teksta. Mit o androgenu nas dovodi do nove uvodne tematske jedinice: ulogu ženskog iskustva možemo doživeti kao otelotvorenje teksta, i na taj način se pojavljuje stalni kružni tok unutar knjige. Trojstvo knjige – koje se oslikava već u označavanju domova: Novi Sad, Budimpešta, Hvar – dolazi do izražaja i u ovom radu.

Cljučne reči: lice, unakaženje lica, performansa, tekstualizacija, androgen, dokument, fonička poezija

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A BOHÉMSÉG FOGALMÁNAK ÉRTELMEZHETŐSÉGI LEHETŐSÉGEI

Szerző: **XANTUS Boróka-Kinga**, I. évfolyam, mesterképzés

Témavezető: **Dr. T. SZABÓ Levente** egyetemi adjunktus

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Irodalomtudományi Tanszék, Kolozsvár

A TDK-dolgozat témája a bohémség mint 19. századi irodalmi és kulturális jelenség, amely Franciaországban jelent meg először, majd onnan terjedt szét a többi európai országba. Az önmagukat a polgársággal szemben definiáló, de valójában odatartozó bohémek sajátos szubkultúrát alkottak. Peremhelyzetük, szabados életmódjuk és elveik révén határolódtak el a társadalom többi rétegétől. Nem voltak mind művészek, de szoros kapcsolatban álltak a művészettel és az irodalommal.

A dolgozat nemcsak a párizsi környezetben megjelenő bohémség jellegzetességeit, hanem a Magyarországon kialakult bohémség jegyeit is vizsgálja. A jelenség Franciaországban már az 1830-as évek óta létezett, de Magyarországra csak a 19. század második felében jutott el. Az idő- és térbeli törés lehetőségét adott arra, hogy a bohémségnek magyar vonásai is kialakuljanak. Míg a modellként szolgáló francia bohémség sajátosságait az 1880–1890-es évek irodalmi és művészeti életére vonatkozó monográfiák alapján bontom ki, addig a magyar jelenség arculatát a korabeli lapok cikkeinek, szépirodalmi írásainak segítségével próbálom körvonalazni.

Kulcsszavak: polgárságon belüli szubkultúra, peremhelyzetből fakadó öntudat, művészien megélt élet elve, antimodern magatartás

POSSIBLE INTERPRETATIONS OF THE CONCEPT OF BOHEMIANISM

Author: **Boróka-Kinga XANTUS**, 1st year postgraduate student

Supervisor: **Dr. Levente T. SZABÓ**, assistant professor

Institution: Babeş-Bolyai University in Cluj-Napoca, Faculty of Humanities, Department of Hungarian Literature

Bohemianism was a cultural and literary phenomenon in the 19th century, which originated in France, more precisely in Paris, but soon became widespread in other European countries as well, including Hungary. The aim of this article is to study the main aspects of both French and Hungarian Bohemianism focusing on the main principle of Bohemians, which denied the conventional distinction between life and art. The paper also foregrounds the way in which the

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

French phenomenon became a part of Hungarian culture and literature at the end of the 19th century, preserving its French origin but at the same time reframing many of its elements. The research is based on articles of contemporary periodicals and literary works.

Keywords: **apparent opposition between artist and the bourgeois, dissolving boundaries between art and life, antimodernism**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

NARRATOLÓGIAI PROBLÉMÁK BEMUTATÁSA AZ ADAPTÁCIÓ CÍMŰ FILM PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

Szerző: **CSÖNGE Tamás**, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. ORBÁN Jolán** egyetemi tanár

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Irodalomtörténeti
és Irodalomelméleti Tanszék, Pécs

Dolgozatom témája bizonyos narratológiai problémák bemutatása az *Adaptáció* című film példáján keresztül. Foglalkozom sokat vizsgált fogalmak újragondolásával, mint a szerző-(fő)hős viszony mibenléte, az alkotás határai, azaz fikció és valóság vizsgálata a műalkotáson belül és kívül, s ezzel összefüggésben a narratív szintekkel és a köztük való átjárással. Vizsgálom, hogy különböző narratológiai (Genette, Riffaterre, Ricoeur, Bal, Cohn, Ryan) hogyan tudják kezelni a határfeszegető példaalkotásban jelentkező narratív határátlépéseket, szintugrásokat, miképpen határozzák meg a „valóság”, „fikció”, „szerző”, „főhős” fogalmát. Kiemelt szerepet kapnak a határterület (Ricoeur), az elbeszélői tudat (Cohn), a narratív igazság (Riffaterre), a metalepszis, a mise en abyme (Genette), a fokalizáció (Bal), a játék, a csapda, az átverés, a tervszerűség és a veremtár (Ryan), valamint a többszörös narratív kötés fogalmak összefüggései. A különféle elméleti diskurzusok interakciója által próbálom keresni a választ azokra a kérdésekre, hogy milyen értelemben beszélhetünk a műalkotásnak, az elbeszélésnek és az egyes szereplők világainak határaitól, mennyiben őszinte egy narratíva, vagyis milyen arányban fedl el, illetve fedl fel saját szervezőelveit és az elbeszél világ(ok) strukturális alapjait, a hordozó-médium mennyiben determinálja az elbeszélés eszközkészletét, hogyan függnek össze a különböző csatornákon (kép és hang) közvetített információk, és ezekből milyen jellegzetességekre következtethetünk elbeszéléseleméleti szempontból.

Kulcsszavak: narratológia, adaptáció, narratív szintek, szerző és hős, játék, csapda, képiség és verbalitás, határátlépés

NARRATOLOGICAL PROBLEMS THROUGH THE EXAMPLE OF A MOVIE, ADAPTATION

Author: **Tamás CSÖNGE**, 4th year student

Supervisor: **Dr. Jolán ORBÁN**, university professor

Institution: University of Pécs, Faculty of Humanities, Department of Modern Literature, Pécs

The aim of this essay is to examine some narratological problems through the example of a movie, *Adaptation*. The paper reviews certain classical terms and concepts, such as the author–hero relationship, the borders of a work, the re-

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

lation between fiction and reality inside and outside the narrative, and in connection with this, the transition between different narrative levels. I give an overview of the main modern narratologies (Genette, Riffaterre, Ricoeur, Bal, Cohn, Ryan) to see how they can handle the phenomena in our example, and how they define the concepts of reality, fiction, author, hero, etc. The main objective is to connect these key concepts: border (Ricoeur), narrative consciousness (Cohn), narrative truth (Riffaterre), metalepsis, mise en abyme (Genette), focalistaion (Bal), game, trap, scam, planned reality, stack (Ryan), and the multiple narrative bandage. Through the interaction of different theoretical concepts, I would like to search for answers for questions like these: In what sense do we talk about the borders of a piece of art, narration and the dimension of the characters? What kind of narrative techniques are used in order to hide or reveal its basic structures or the functional mechanisms of the presented worlds? To what extent does the mediator-medium determine the tools of narration? What is the relationship between information gained by auditory and visual channels? Finally, what can we conclude based on all this, from the viewpoint of narration theory?

Keywords: **narratology, adaptation, narrative levels, author and hero, game, trap, visibility and verballity, border crossing**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A FŐKÖNYVTÁROS VALLOMÁSAI

Szerző: **ANDRÁS Csaba**, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. ORBÁN Jolán** egyetemi docens

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Szak

Jorge Luis Borges 1941-es, *Bábeli könyvtár* című novellája egy bámulatosan sokoldalú szöveg, és sokoldalúsága abban áll, hogy olyan kérdéseket vet fel, amelyek egybecsengenek a posztmodern filozófiai és irodalomtudományi gondolkodás központi problémáival. Ezek a kérdések a tér, a szöveg, a jelentés, az értelem, a véletlen és a káosz fogalmai köré szerveződnek.

Tanulmányom célja bemutatni, hogy a novella nem az arisztotelészi mimézis-elv alapján működik, a művészet itt nem utánozza a valóságot, hanem a fikció révén egy görbe tükröt tart elé. Belenézve ebbe a „tükörbe” láthatjuk, hogy a térszerkezet, amit a novella felvázol, a dekonstrukció decentralizált térről alkotott elméletét modellezi, a Nagy Könyv, mint metafizikai értelemben eredeti szöveg keresésének folyamata a hermeneutikát példázza, annak megtalálhatatlansága a lacani pszichoanalitikus vágyelméletet idéz, a szövegről alkotott kép, a szövegfogalom gyakorlatilag Roland Barthes és a posztstrukturalizmus megállapításait vetíti előre és még sorolhatnánk. Dolgozatom célja egyrészt ezeknek a párhuzamoknak a feltérképezése, vagyis a hermeneutika, a dekonstrukció és a posztstrukturalizmus Borges-értelmezéseinek összehasonlító vizsgálata, másrészt Borges novellairodalmának elhelyezése az irodalmi kánonban.

Kulcsszavak: könyvtár, posztmodern, dekonstrukció, szöveg

TESTIMONIES OF THE CHIEF LIBRARIAN

Author: **Csaba ANDRÁS**, 3rd year student

Supervisor: **Dr. Jolán ORBÁN**, associate professor

Institution: University of Pécs, Faculty of Humanities, Hungarian Language and Literature, Pécs

The Library of Babel, a short story by Borges is an astonishingly multi-faceted text. It addresses some problems that are similar to the main questions of postmodern literary theory. These problems concern space, text, understanding, meaning and chaos.

In *The Library of Babel*, art does not imitate reality, but shows a distorting mirror, with the help of fiction. If we look into this mirror, we can see the “decentralized space” of deconstruction, or Roland Barthes’s text-concept, etc. The purpose of the study is to draw a parallel between deconstruction and poststructuralism, and to position Borges’s short stories in the literary canon.

Keywords: library, postmodern, deconstruction, text

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A JÓZSEF ATTILA-KUTATÁS AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

Szerző: **ZELENA András**, PhD, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. OLASZ Sándor** egyetemi tanár

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Modern Magyar Irodalmi Tanszék, Szeged

A dolgozatom középpontjában József Attila költészetének vizsgálata áll. A vizsgálat fő irányvonala József Attila életművének irodalomelméleti, irodalomtörténeti, művészetbölcséleti és pszichoanalitikus vizsgálata. Meggyőződésem, hogy ily módon új horizontok nyílhatnak meg, új kérdésirányok vethetők fel, új összefüggések bontakozhatnak ki a modern magyar irodalom József Attila-kutatásában.

A kutatás módszerének, módszereinek kiválasztásakor a következő célkitűzéseket, szempontokat vettem figyelembe: egyrészt törekedtem arra, hogy az eddigi József Attila szakirodalom alapos megismerésével kezdjem a vizsgálódást, s hogy minél szélesebb körben feltérképezsem a már jelen lévő, előremutató kezdeményezéseket, illetve azok alkalmazhatóságát megvizsgáljam.

Nyelvfilozófiai, szubjektumelméleti és pszichoanalitikus alapo zású ismereteimet igyekeztem rávetíteni a corpus elemeire. A Veres András által összefoglalt *A József Attila-kutatás dilemmái* című munkát figyelembe véve, s a Prágai Tamás által szerkesztett *Mint gondolatjel, vízszintes a tested* című kötet tanulmányait vetem össze a Bókay Antal-féle pszichoanalitikus alapo zású vizsgálódással, ezek alkalmazhatóságával.

Kulcsszavak: József Attila, szubjektumelmélet, nyelvi alakzatok

ISSUES OF CURRENT RESEARCH ON ATTILA JÓZSEF

Author: **András ZELENA**, 3rd year PhD student

Supervisor: **Prof. Dr. Sándor OLASZ** university professor

Institution: University of Szeged, Faculty of Arts, Institute of Hungarian Language and Literature, Department of Modern Hungarian Literature, Szeged, Hungary

The paper focuses on the analysis of Attila József's poetry. The main topic is a literary and psychoanalytic overview of his work. I am convinced that this may open new horizons, pose new questions in modern Hungarian literary research into Attila József's writing.

When deciding on research methods, the following were taken into consideration: first, my aim was to thoroughly survey the existing literature on Attila József.

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

I tried to interpret the corpus based on my knowledge of language philosophy and psychoanalysis. Taking András Veres's work "*József Attila kutatás dilemmái*" into account, and the work of Tamás Prágai "*Mint gondolatjel, vízszintes a tested*", I make a comparison with Antal Bókay's foundations of the psychoanalytic reading.

Keywords: Attila József, theory of subject, linguistic figures

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A PARABOLIKUS OLVASÁSMÓD HATÁRAI MÉSZÖLY MIKLÓS PRÓZÁJÁBAN

Szerző: **TÜLKÖS Terézia**, V. évfolyam

Témavezető: **URBANIK Tímea** egyetemi tanársegéd

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Magyar Irodalmi Tanszék

Dolgozatom a Mészöly-kritikában domináns helyet foglaló parabolikus olvasásmódok határait kívánja megvizsgálni. Az allegorizáló kritikai hagyatékkal számot vetve egy, az autoreflexivitás normájához kapcsolódó értelmezést vázlok fel. A Szolláth Dávid által már megközelített probléma kidolgozásakor a prózapoeitikai szempontokat érvényesítő interpretációkból (Balassa Péter, Olasz Sándor és Thomka Beáta) indulok el, irodalomelméleti vonatkozásban pedig Theo Elm parabola-konceptiójára támaszkodom.

A vizsgálatot szervező kérdés: lehetséges-e a parabolák amorális olvashatóságát beszéd tárgyává tenni, értelmezői eljárásként működtetni? A válaszkísérletek kidolgozásának fókuszában a *Vakügetés és megbocsátás* című esszé áll, melyet Friedrich Nietzsche felől közelíték meg. A kiindulás relevanciája mellett az esszé intertextuális elemeinek segítségével érvelek. Az esszé a *Saulus* alkotói folyamatára reflektálva felkínálja a regény példázataira, illetve a regényre mint példázatra vonatkozó újragondolás lehetőségét. Tézisem szerint a mészölyi parabolaforma a modern példázatok ismeretelméleti kihívásait a kérdés aktusával jelzi; továbbá a korpusz elhallgatásalakzatai mint a szövegalkotás kitüntetett formái szoros kapcsolatban állnak a bennük felvetett etikai tartalmak kimondhatatlanságával, rögzíthetetlenségével.

A dolgozat célja tehát az, hogy Mészöly Miklós prózájának alakulásait feltárva egy olyan lehetséges kritikai kérdést fogalmazzon meg, amelynek segítségével elkerülhető a moralizáló olvasatok lezárt, rögzített jellege.

Kulcsszavak: példázat, parabolikus olvasásmód, autoreflexivitás, etika

MIKLÓS MÉSZÖLY'S PROSE

Author: **Terézia TÜLKÖS**, 5th year student

Supervisor: **Tímea URBANIK**, assistant professor

Institution: University of Szeged, Faculty of Arts, Department of Modern Hungarian Literature

My study explores the limits of dominant parabolic interpretations in the criticism on Miklós Mészöly's writings. Taking into account the allegorical critical legacy, I outline an interpretation related to the norm of auto-reflexivity. Examining this problem, also discussed by Dávid Szolláth, I set out from interpretations with an aspect of prose poetics (li-

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

ke Péter Balassa's, Sándor Olasz's, and Beáta Thomka's), while regarding literary theory I lean on Theo Elm's concept on parable.

The question that organizes the study is whether it is possible to place the reading of amoral parables as a topic of discourse, or to operate it as a process of interpretation. In the focus of the elaboration of possible answers is the essay "*Vakügetés és megbocsátás*", that I approach from the philosophy of Friedrich Nietzsche. Beside the relevance of the starting point, I argue with the help of the intertextual elements in the study.

Reflecting on the writing process of *Saulus*, the paper offers the possibility of re-thinking with regard of the parables in the novel, and of the novel as parable. In my opinion, the parable form of Mészöly signifies the epistemological problems of modern parables through the act of asking. Furthermore, the figures of omission in the oeuvre are in close relation with the unfixable and inexpressible nature of their ethical content.

Therefore, through exploring the formulations of Miklós Mészöly's prose, the paper aims to pose a possible critical question that helps to avoid the closed and fixed character of moralizing interpretation.

Keywords: parable, parabolic reading, auto-reflexivity, ethics

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A SPLEEN MINT NYUGATI JELENSÉG PRÓZAPOÉTIKÁJA A XIX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN

Szerző: **PALKÓ László**, I. évfolyam, magiszteri csoport

Témavezető: **Dr. T. SZABÓ Levente** egyetemi adjunktus

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Tanszék, Kolozsvár

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a XIX. század második felében és végén feltűnő dekadencia irányzatában milyen mértékben és hogyan, milyen formában volt jelen a krónikus levertség, csalódottság, túlérzékenység érzése, a spleen, amelyet legelőször Franciaországban Charles Baudelaire fejezett ki a *Le spleen de Paris* című verseskötetében, és amely a francia irodalomból terjedt tovább az európai irodalmakba és a különböző művészetekbe.

Céljaim között szerepel a spleen „tünetegyüttesének”, különböző medikális és nem-medikális jellemzőinek (krónikus levertség, erőteljes retrospektív attitűd, túlérzékenység, identitásválság, életuntság, magányosságra való hajlam stb.) részletes feltárása magyar és angol nyelvű szakirodalom felhasználásával, valamint annak feltérképezése, hogy mindezek a jellemzők hogyan tűntek fel a nyugati irodalmakban, végezetül pedig a spleen manifestációjának feltárása a XIX. század második felének magyar irodalmában.

Kulcsszavak: spleen, dekadencia, fogalomtörténet, irodalom, XIX. század

THE MAIN ASPECTS OF SPLEEN IN HUNGARIAN LITERATURE IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

Author: **László PALKÓ**, postgraduate studies, 1st year

Supervisor: **Dr. Levente T. SZABÓ**, assistant professor

Institution: Babeş-Bolyai University of Cluj-Napoca, Faculty of Humanities, Department of Literature

Spleen as a cultural and literary phenomenon appeared in France in the second half of the 19th century. It has often been associated with Charles Baudelaire whose *Le spleen de Paris*, published in 1869, seems to be a landmark along the history of the phenomenon.

In a few decades, spleen as a cultural phenomenon spread widely to other European countries, changing its shape according to the various cultural environments in which it appeared. The aim of this thesis is to study the main aspects of spleen in the Hungarian literary environment, focusing on its various characteristics and the specific inner dynamics of this phenomenon.

Keywords: spleen, decadence, phenomenon, literature, 19th century

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

LAODAMEIA A KÜSZÖBÖN

Szerző: **VÖRÖS Judit**, III. évfolyam

Témavezető: **TÓTH Ákos**

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék, Szeged

A Babits Mihály által feldolgozott antik mitológiai témát, Laodameia tragédiáját a Végzet és a Szerelmek egymásnak feszülő ereje működteti. Laodameia elvesztett hitvesét, Protesilaost szeretné visszakönyörögni az istenektől, ám ezzel a tetteivel egyben vét is ellenük. Protesilaos sorsa az volt, hogy elsőként lépve a partra, elessen a trójai háború áldozataként. Babits egy versében (*Protesilaos*) foglalkozik eleinte a témával, majd Laodameia című drámájában kibontva újraírja a történetet.

Dolgozatomban a Sors/Végzet (mely az isteneknél is hatalmasabb) és a Szerelmek/Vágy ellenhatásából létrejövő hajtóerőt, és a turneri terminológiával élve, a liminalitást, vagyis a köztességet, küszöbállapotot vizsgálom, mind Laodameia, mind Protesilaos, mind pedig Iphiklos (az elbukott hős atya) szempontjából. A köztességet a szakrális és nem-szakrális határvonalán, ami a legsokrétűbben főhősnőnk esetében vizsgálható, hiszen végül minden szempontból a liminalitás állapotában ragadottnak bizonyul, illetve helyet kap még Iphiklos és Laodameia, „apa s nő közt szörnyű verseny”-ként létrejövő sorsközösségüknek, végzetük szimmetriájának fejtegetése; kettőjük egymáshoz és Protesilaoshoz való viszonyának vizsgálata.

Kulcsszavak: **Laodameia, Iphiklos, liminalitás, vágy, végzet, sors**

LAODAMIA ON THE EDGE

Author: **Judit VÖRÖS**, 3rd year student

Supervisor: **Ákos TÓTH**

Institution: University of Szeged, Faculty of Humanities, Department of Comparative Literary Studies

The driving force of the ancient tragedy of Laodamia, dealt with by Mihály Babits, is the opposing powers of Love and Destiny. Laodamia begs for her lost fiancé Protesilaos to be returned by the Gods, although by doing this she commits an offence against them. The destiny of Protesilaos was to be the first victim of the Trojan War by being the first to set foot on the shore of the city under siege. Babits first dealt with this tragedy in his poem *Protesilaos*, then he rewrote the story in his drama entitled *Laodamia*.

In my essay I analyze the driving force of the contrasting pairs of Love and Destiny, and Love and Desire, respectively, which are more powerful than the Gods themselves. In accordance with Turner's terminology, I wish to study limi-

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

nality, i.e. *the in-between* or *threshold state* from the points of view of Laodamia, Protesilaos, and Iphiklos (father of the fallen hero). On the one hand, I will attempt to present the in-between state on the margin of the sacred and the profane, which can be best demonstrated from the stand-point of the female protagonist, as she remains on the verge of liminality at every aspect. On the other hand, my aim is to reveal the symmetry of destiny and common faith of Iphiklos and Laodamia, a cruel competition between father and daughter, with reference to Protesilaos.

Keywords: Laodamia, Iphiklos, liminality, desire, destiny, faith

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

A TABUVÁ SZUGGERÁLT IGAZSÁG

Szerző: **FERENCZY Zsófia**, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. ORBÁN Jolán** egyetemi docens

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Szak, Pécs

Dolgozatom témája Szabó Magda *A pillanat* című regényének elemzése. Abból a téziséből indulok ki, hogy a poétikai és a politikai kérdések mellett a regényben fontos szerepet játszik a női megszólalás, a nő mint történelemalkító tényező. Szabó Magda regénye Vergilius Aeneisét értelmezi újra. Vergiliusszal szemben az írónő egy egészen másfajta igazságot képvisel, arra a következtetésre jut, hogy az események nem történhetek meg így, a forgatókönyv nem logikus, a rendszer erőszakot tett a racionalitáson.

A pillanat egyrészt olvasható a behódoló szerzők párthű írásainak paródiájaként, másrészt pedig személyes vallomásként.

Kulcsszavak: **feminizmus, politikai cenzúra, önéletrajz**

WHEN TRUTH IS TURNED INTO TABOO

Author: **Zsófia FERENCZY**, 3rd year student

Supervisor: **Dr. Jolán ORBÁN**, associate professor

Institution: University of Pécs, Faculty of Humanities, major in Hungarian grammar and literature, Pécs

The subject of this study is one of Magda Szabó's novels, "*A pillanat*" (*The moment*), in which there are many poetical and political references, but besides these, the feminine voice plays an important role too, and women are seen as shapers of history. Magda Szabó's novel is based on Virgil's Aeneid, this is what the novel redefines. However, the writer advocates a different truth than Virgil. She arrives at the following conclusion: the recorded events could not have happened as they are described, the script is not logical, the system violates rationality. Virgil had to struggle until he succeeded in creating the right version for the emperor.

The moment can be read either as a parody of terrified authors's politically "correct" works, or else as a personal confession.

Keywords: **feminism, political censorship, autobiography**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

MEGJEGYZÉSEK A VONAT RITUÁLIS TERÉHEZ A MODERNSÉG MAGYAR IRODALMÁBAN

Szerző: **KOVÁCS Krisztina** PhD-hallgató

Témavezető: **Dr. VIRÁG Zoltán** egyetemi docens

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Modern Magyar Irodalom Doktori Iskola, Szeged

A dolgozat a modern magyar irodalom sajátos helyszínét és szövegtípusát vizsgálja. A *Nyugat* nemzedékének származási és mentális tere a vidék, a magyar városszerkezet sajátosságai az állandó utazás gyakori élményét adták. Ebből a szociokulturális környezetből olyan szövegek születtek, amelyekben az utazás közege felfüggesztette a társadalmi szabályokat, vagy a hagyományos tér- és időviszonyokat. A vizsgált hely a különböző, egyéb nyilvános helyszíneken elkülönülő csoportok találkozásának lehetőségét adta, ugyanakkor utópisztikusan is működő „nem-helyként” autonóm, saját szabályokat teremtő közegként is megjelenhetett.

A vonat a modernség szimbólumaként a mozgóképhez hasonlóan a tűnékenységet, a pillanatnyiságot, a hely és az idő relativizálódásának élményét adta. A szépírói stílusban ezt a jelenséget legtöbbször impresszionista jegyekkel, vagy a szecessziós elvágódás motívumával ábrázolták. A térség élménye örökölt tájból bomlik ki, melyben a térképzetek hasonló módon fogalmazódhatnak meg. Az észlelés, elhatárolás e szempontjai releváns, a legújabb idők szövegeit is szervező formák. A vonatról megfigyelt táj látványa a kortárs szépirodalmat és kulturális hagyományt összetartó alakzatként él tovább.

Kulcsszavak: Nyugat, vonat, utazás, heterotópia

REMARKS ON THE RITUAL PLACE OF THE TRAIN IN MODERN HUNGARIAN LITERATURE

Author: **Krisztina KOVÁCS**, PhD Student

Supervisor: **Dr. Zoltán VIRÁG**, associate professor

Institution: University of Szeged, Faculty of Humanities, Modern Hungarian Literature, Szeged

The paper analyses the special place and text types of modern Hungarian literature, through a number of illustrative examples. The authors identified with the periodical "*Nyugat*" came from the Hungarian countryside. Because of the Hungarian urban structure, their life was characterized by permanent travelling. This sociocultural milieu contributed

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I .

to creating such texts in which social rules and traditional spatio-temporal relations are suspended. The examined places are on one hand meeting points of various classes, and on the other, they are utopist, autonomous mediums.

The train, as the symbol of modernism, creates a feeling which is similar to what movies create, it gives an experience of relativising time and place. This is still an existing experience of this area, observable in contemporary literature too.

Keywords: Nyugat, train, journey, Foucault's heterotopology

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I .

AZ ERDÉLYI MAGYAR SZÍNÉSZET ÉVSZÁZADOS JUBILEUMA

Szerző: **BURJÁN Orsolya**, magiszteri képzés, I. évfolyam

Témavezető: **Dr. T. SZABÓ Levente**

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészstudományi Kar, Irodalomtudományi Tanszék, Kolozsvár

A dolgozat részletesen ismerteti a kolozsvári magyar színház működését az 1885 és 1895 közötti időszakban, célja a színház intézménypolitikájának, öndefiníálásának megfigyelése.

A dolgozat magvát, fő témáját az 1892-ben tartott színházi jubileumi ünnepség képezi, amely egy jól meghatározott, előre, alaposan megtervezett és a korábbi évtized intézményi alakulására is reflektáló koreográfia alapján zajlott. Kutatásaim alapjául a Kolozsvári Állami Levéltár e tíz évre meglévő anyaga szolgált, céljaim szempontjából ennek hézagosságnak bizonyuló részeit pedig elsősorban a korabeli újságok cikkeiből próbáltam rekonstruálni. Dolgozatom első fejezete arra a kérdésre keresi a választ, hogy a színház milyen tényezők által definiálja önmagát, milyen elemekkel próbálja igazolni fennmaradásának jogosultságát, kivel vagy mivel szemben tekinti magát autonóm intézménynek. A dolgozat második fejezete ezen tényezők vizsgálatát vetíti rá a színház fennállásának évszázados jubileumi ünnepségére, arra keresve a választ, hogy az első fejezetben felvetett kérdések hogyan értelmeződnek át és jelennek meg az ünnepség kontextusában, mire használják fel az ünnepség sikerét, mit vagy kit ünnepelek a jubileum és a színház „ürügyén”, és ez hogyan függ össze a szervezőbizottság és a színházlátogatók társadalmi összetételével, Erdély státusával, valamint a nemzetiség és nyelv kérdésével. Ugyancsak fontos kérdés, hogy a jubileum sajtóterméke, kiadványai mit sugároznak a résztvevők és az ünnepségtől távol maradó közönség felé, milyen színben próbálják megmutatni az emlékezés napjait. A befejező rész bemutatja, összefoglalja a dolgozat eredményeit, lényeges következtetéseit, melyek szerint megfigyelhető egy alapvető kettség a színház öndefiníálása során, hiszen két típusú önreprezentáció kerül felszínre, az egyik, amit az intézmény explicit módon hirdet magáról, státusáról, funkciójáról, és van egy másik, amit implicit módon például kiadványai, beszédei által közvetít. A második fejezet központi problémáját tulajdonképpen a színház e második, szimbolikus önreprezentációja képezi, melyet az ünnepség tárgyai, a múlt irányított, erősen stilizált, kultikus elemekkel felruházott elbeszélései, képi elbeszélései, a terek berendezése láttat.

Kulcsszavak: önreprezentáció, kultusz, régióépítés, nemzetiség és nyelv

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

NÁDAS PÉTER DRÁMAKONCEPCIÓJÁNAK RADIKALIZÁLÓDÁSA – TEMETÉS

Szerző: GÉMES Noémi, V. évfolyam

Témavezető: MOLNÁR Zsuzsa, PhD-hallgató

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Magyar Irodalom Tanszék, Szeged

Dolgozatomban a *Temetés* című dráma egy lehetséges olvasatát szándékozom adni. Tézisem szerint az interpretációhoz kulcsot teremthet a kultúrantropológiai rítuskutatások terminusaként használt, Arnold van Gennep-től eredeztethető liminalitás-fogalom, melyet Victor Turner applikációi nyomán sokan alkalmaztak már egyrészt színházi előadásmódokra, másrészt drámai szövegekre. Az identitásképződés határhelyzet-fázisát, a küszöb-szituációt összekapcsolom a kolozsvári rendező, teoretikus Mihai Maniutiu játék-lény fogalmával. Maniutiu mesterének tekinti Jerzy Grotowskit, és az általa meghatározott hisztrió-lét több helyütt analógnak tekinthető Grotowski színészfogalmával – így értelmezésemben Grotowski elméletét is felhasználom.

Ha a *Temetés* alapvető kérdéseként a színész-szereplő határmezsgyéjének definiálását jelöljük meg, akkor a dráma két szereplőjének önreflexió-sorozatát a játék-lény megteremtésére tett kísérleteknek, illetve a gyakorlatoktól a színészi aktusig való eljutás(próbálkozások)nak tekinthetjük. A színész-szereplők feladata a korábbi, sematizmuson nyugvó pózok levetkezése, túllépés az ál-létüket jelképező bábuikon és a történetnélküliség, a *semmi* sivatagába vetődve saját színészlétük újraalkotása.

Kulcsszavak: Nádas Péter, Temetés, színházelmélet, Mihai Maniutiu, hisztrió

THE RADICALISATION OF PÉTER NÁDAS'S DRAMA THEORY – TEMETÉS (FUNERAL)

Author: Noémi GÉMES, 5th year student

Supervisor: Zsuzsa MOLNÁR, PhD student

Institution: University of Szeged, Faculty of Humanities, Department of Modern Hungarian Literature, Szeged

The paper gives a possible interpretation of *Temetés* (*Funeral*), a play written by Péter Nádas. The interpretation is based on Arnold van Gennep's notion of liminality which has been applied for both performances and texts of plays. I connect the concept of border-situation phase during the identification process with the concept of 'acting-person' by

B Ő L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

the Romanian director Mihai Maniutiu. Maniutiu's teacher is Jerzy Grotowski whose acting theory is similar to Maniutiu's idea of *histrio* – so I use Grotowski's theory as well.

An important question of the play is the definition of boundary between the actor and the character. The self-reflections of the two performers in the play might be attempts to create the 'acting-person'.

Keywords: Péter Nádas, *Temetés* (Funeral), theatre theory, Mihai Maniutiu, *histrio*

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

ÖNÉLETÍRÓI HAGYOMÁNY ÉS VÁLTOZÓ ELBESZÉLŐI SZEREPEKÖRÖK A VAJDASÁGI MAGYAR IRODALOMBAN

Szerző: **HAJNAL Anna** abszolvens

Témavezető: **Dr. HÓZSA Éva** egyetemi tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Hungarológiai Szak,
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

A dolgozat tárgya a vajdasági magyar prózairodalomnak egy olyan területe, mely mindeddig ritkán képezte elmélyültebb vizsgálódás tárgyát. Azokról a nem hivatásos, naiv önéletírókról van szó, akiket a hagyomány, a megszokás már néhány évtized óta egyértelműen az irodalom részeként kezel, bár az irodalom szemszögéből tekintve műveikkel nem mindig tud mit kezdeni, s ezért e műveket leggyakrabban mint néprajzi, történeti, kulturális antropológiai információk táráját kezeli.

Ettől az elemzési gyakorlattól a kutatás elsősorban abban tér el, hogy az emlékirók ún. „realista toposzai” helyett a fő hangsúlyt arra fekteti, hogy az önéletírás semmiképp sem tekinthető kizárólag dokumentarista jellegű műnek, hiszen az emlékező hol szándékos, hol pedig ösztönös vagy még inkább akaratlan torzításai, valamint az emlékezés hibái szubjektíválják csaknem valamennyi állítását. Természetesen ezek a művek pusztán fikcióként sem olvashatók, hiszen valamennyiben a referenciális olvasat is fontos, különösen akkor, ha ahhoz nem mint valósághoz, hanem mint az arról fennmaradt korabeli szöveghez közelítünk. Az alkalmazott elemzési módszer az önéletírások feltételezett énjében egyszerre láttatja a szerzőt, a főszereplőt és az elbeszélőt is. Ilyen szempontból ezek az önéletírások sokkal inkább a szépirodalomhoz, mint a dokumentumokhoz tartoznak. A dolgozat elsősorban az elbeszélő és az elbeszélte én identitásépítése során a szerzői tudatosságot igyekszik számos példával és terjedelmes idézetekkel alátámasztani, érzékeltetve, hogy bennük milyen sok a fikciós elem még akkor is, ha a személyes élet adja a fikciós mező alapértelmezéseit. A tanulmány részletesen foglalkozik Erős Istvánné Kovács Teréz *Életem története*i című önéletírásával

Kulcsszavak: naiv önéletírás a Vajdaságban, az én színrevitele, önértelmezői stratégiák

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

SZABÓ LŐRINC KELETI ESZMETÁRSAI

Szerző: **MARKÓ István**, II. évfolyam

Témavezető: **Dr. OLASZ Sándor** egyetemi tanár

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola,
Modern Magyar Irodalom Tanszék, Szeged

A magyar irodalomtörténetben a Kelet varázsos gondolatai a 20. század első felére jellemző bizonytalanságban (háborúk, gazdasági világválság stb.) az európai fejek és fülek számára olyan új eszmerendszert közvetítettek, amelyek magyarázatot és vigaszt is nyújtottak e komor hangulatban.

Szabó Lőrinc az elsők között mutatott érdeklődést ezek iránt az ősi gondolat- és mítoszvilágok iránt. Bizonyos versei kezdettől fogva egészen az 1940-es évek közepéig rokoníthatók a távol-keleti vallások tanításaival.

Mert tény, hogy számos elemzés, monográfia stb. fellelhető Szabó Lőrinc lírájáról, ám nagyon kevés köztük az olyan, amelyik a verseiben megjelenő keleti vallási és filozófiai motívumokkal foglalkozna. Amelyek pedig mégis – például Simon Zoltán, vagy Csibra Zsuzsanna tanulmánya –, azok néhány esetben nem kellő pontossággal törekszenek a források meghatározására, illetve a vallási utalások felfejtésére.

Ezért is lehetséges, hogy nem mindenkinek tűnik fel, hogy igenis akadnak olyan költemények (pl.: *Ardsuna és Siva; Urvasi és Pururavasz; Mara lányai*), amelyek a többi keleti vallási és filozófiai motívumokat tartalmazókkal ellentétben – látszólag? – korántsem akkurátus műgonddal készültek, mert fellelhetők bennük teológiai szempontból, vagy a történetvezetés miatt megkérdőjelezhető, pontatlan allúziók.

A dolgozat nagyrészt ezekre a versekre koncentrál, feltárva az eredeti, „hiteles” történetet, valamint az e változtatások miatti újabb interpretációs aspektusokra is felhívna a hallgatóság figyelmét.

Kulcsszavak: Szabó Lőrinc; hinduizmus; buddhizmus

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

BRÓDY SÁNDOR KOLOZSVÁR VONZÁSÁBAN

Szerző: **PÉTER Edit**

Témavezető: **Dr. T. SZABÓ Levente** egyetemi tanár

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészkar, Magyar Irodalom Tanszék, Kolozsvár

A dolgozat részletesen ismerteti Bródy Sándor kolozsvári publicisztikájának módozatait, aspektusait. 1889 januárjától 1890 áprilisáig tartózkodott Kolozsváron, és ez idő alatt három lap mentén ragadható meg újságírói tevékenysége. A TDK-dolgozat fő témája Bródy szépírói és újságírói habitusának vizsgálata a századvégi Erdélyben, különösen figyelve saját lapalapításaira, az *Erdélyi Képes Újságra* és a *Magyarságra*. Három kutatási irányt határoztam meg. Az első filológiai, amely Bródy szövegeit elhelyezi a lapokban. A második kulturális-eszmetörténeti, amely a város és vidék kapcsolatát vizsgálja és Bródy helyzetét, mivel Budapestről érkező íróról van szó. A harmadik politikai-eszmetörténeti, amely arra világít rá, hogy a politikai, közéleti gondolkodás milyen kapcsolatban van az irodalmival. A kutatásom rávilágít nemcsak Bródy Sándor kolozsvári időszakára, hanem a korábbi és későbbi szépírói tevékenységére is. Ugyanakkor a dolgozat a 19. század vége erdélyi sajtótörténetének vizsgálatához – ami csupán körvonalalaiban és hiányosan dolgozta fel eddig az erdélyi sajtóanyagot – is hozzájárul. Munkám tehát Bródy és Kolozsvár kapcsolatát járja körül egy eddig nem vizsgált szempont alapján.

Kulcsszavak: Bródy Sándor, Kolozsvár, irodalmi, társadalmi szerepvállalás, erdélyi sajtó

SÁNDOR BRÓDY ATTRACTED BY CLUJ

Author: **Edit PÉTER**

Supervisor: **Dr. Levente T. SZABÓ** professor

Institution: Babeş-Bolyai University, Faculty of Philology, Department of Hungarian Literature, Cluj, Romania

The paper describes the ways and aspects of journalism of Sándor Bródy in Cluj. He stayed in Cluj from January 1890 to April 1889 and during this time we can follow his journalistic activity in three newspapers.

The main topic of this study is the examination of Bródy's journalistic and writing habits at the end of the 19th century in Transylvania, noting in particular his newspaper foundations like *Erdélyi Képes Újság* and *Magyarság*. I determined three research directions. The first is one of philology, which locates Bródy's texts in the newspapers. The second one is of cultural history, which looks at the relationship between the city, the countryside and Bródy's situation, he being a writer from Budapest. The third one is of political history, which highlights the political and public thinking in association with literature.

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

The research highlights not only the period he spent in Cluj, but his earlier and later activities as well. However, the study contributes to the the history of Transylvanian press at the end of the 19th century, which is only incompletely processed so far, and outlines the Transylvanian-Press Service. My study walks around the relationship between Bródy and Cluj in a new way.

Keywords: **Sándor Bródy, Cluj-Napoca, literary- social engagement, Transylvanian Press**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A CSALÁD-ALLEGÓRIA MINT A NEMZETI OIDIPUSZ-KOMPLEXUS ESZKÖZE

Fáy András *A Bélteki-ház* és Jókai Mór *A kőszívű ember fiai* című regényekben

Szerző: D. HORVÁTH Gábor, VI. évfolyam

Témavezető: Dr. ORBÁN Jolán egyetemi docens

Intézmény: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Irodalomtörténeti és
Irodalomelméleti Tanszék, Pécs

A dolgozat célja bizonyítani, hogy az említett művek milyen mértékben adnak lehetőséget a család allegóriaként való értelmezésére, mely pontokon egyértelmű az azonosítás, illetve mi indokolja a művek ilyen irányú vizsgálatát.

A családban betöltött szerepek szerzői alkalmazása túllépik a családtörténelmi kategóriát, megjelenítve a nemzet sajátos Oidipusz-komplexusát, mely szembenállásban az apa az aktuális, az átalakulást gátló tényező („rég” Magyarország mint modernizációellenes magatartás Fáy esetében; uralkodó- és birodalompartiság a Jókai-műben). Az anya az anyaföld, a ha-za allegóriája a védendő, oltalmazandó személy, aki mellett a fiúnak kötelessége kitartani.

A szerzők a család-allegória felhasználásával mintegy történetírói feladatot is teljesítettek. A nemzet békés, vagy éppen felgyorsult átalakulási kísérleteinek közérthető, sematikus vázlatát alkották meg, ami megismertet, beavat és megmagyaráz.

A dolgozat példákat hoz arra, hogy *A kőszívű ember fiai* – beágyazva a történelmi kontextusba – miként értelmezhető *A Bélteki-ház* folytatásának. A magyar nemesség egy részének közösségi feladatvállalása összekapcsolható egy, a születési előjog mintájára szerzett kötelességtudattal, ami a társadalom egy jellemző patriarchális jegye. Az ezzel összefonódó hagyományos tisztségviselés (katonaság, közigazgatás, mezőgazdaság) és szemlélet biztosítja egyfelől a kontinuitást a művek között, illetve a társadalmi változások szépirodalmi ábrázolásának célkitűzése másfelől.

A kutatás eredménye a vér szerinti apa elleni lázadás lehetetlensége, ami az illő fiúi viselkedésre nevelés (vélt) következménye. Az ellenállás csakis nevelőapai funkciót gyakorolni akaró személy ellen következik be, vagy a vér szerinti anya helyettesítési kísérletekor.

Kulcsszavak: család-allegória, nemzeti Oidipusz-komplexus, anyaföld, lázadás

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

THE ALLEGORY OF FAMILY AS A TOOL FOR THE NATIONAL OEDIPUS COMPLEX

In András Fáy's "A Bélteki-ház" and Mór Jókai's "A kőszívű ember fiai"

Author: **D. Gábor HORVÁTH**, 6th year student

Supervisor: **Dr. Jolán ORBÁN**, associate professor

Institution: University of Pécs, Faculty of Humanities, Department of Modern Historical
and Theoretical Literature, Pécs

The purpose of this paper proves to what extent the above mentioned pieces give way to the analysis of family as an allegory, and how they can be depicted throughout the novels.

The roles of the family as presented by the authors, exceed the typical family-novel category, where the nation's own Oedipus Complex can be seen through the father, as a figure blocking transformation (in Fay's case, "old Hungary" is shown as a behaviour against modernisation; in Jókai's novel it is seen as siding with the ruler and the empire). The mother is an allegory of the motherland, whereas the home becomes one who must be protected, to whom the son has responsibility to stick by.

The authors have succeeded in using the family allegory as a depiction of history as well. Readers get a simplified picture of the nation's peaceful or at times quick attempts at transformation. They are introduced to these processes, they receive explanations, and they become part of them.

The paper gives examples of how Jókai's novel can be observed, embedded in a historical context, as the continuation of that of Fay's. A part of the Hungarian nobility is born into a society where they must face communal responsibility, which is a typical feature of a patriarchal society. On one hand, bearing the traditional status and views (soldieri, administration and agriculture) is a link between the two novels, while on the other hand, they also represent two literary portrayals of societal change.

The result of the research shows the impossibility of revolt against the father, due to the conservative upbringing of sons. Respecting the father is still most important in a family. Resistance occurs only when someone tries to play the role of the step-father, or when the mother of the family is attempted to be substituted.

Keywords: family allegory, national Oedipus Complex, motherland, rebellion

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

TRIVULZIÓ TÉR[V]ISZONYAI

Szerző: **DÁNYI Ágnes**, magyar V., komparatistika IV.

Témavezető: **HÁSZ-FEHÉR Katalin** egyetemi docens

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Szak, Szeged

Trivulzió tér[v]iszonyai című dolgozatomban Cholnoky Viktor Amanchich – elbeszéléseinek narrációs vizsgálatával foglalkozom. Azzal, hogy a szerző publicisztikai szövegei és az általam vizsgált ciklus között felfedezhető pretextuális érintkezések mentén kiolvasható-e a szerzőnek tulajdonítható szolipszisztikus alkotás-lélektani felfogás? Ha igen, mennyiben tekinthető az idegenségtapasztalat hordozójának? A narrációs keretre vonatkozóan a tükröző megoldások és az alakmások állnak vizsgálatom középpontjában, a novellamag cselekményét pedig, a *mise en abyme* egy megjelenési formájának tekintem, azaz mint a szöveg belső „példázatát”. A kalandortörténetek visszatérő motívumait a posztkoloniális diskurzus alapján, az identitás térhez való viszonyát a kortárs térelméletek nézőpontjából tartom érdekesnek vizsgálni. A *Ködlovagokkal* foglalkozó szakirodalom „átmenetiként” definiálta azt a létmódot, mely meglátásom szerint lefedhető az alteritás terminusával. Dolgozatom célja, hogy az idegenségtapasztalat létjogosultságát bizonyítsa.

Kulcsszavak: Cholnoky Viktor, narráció, alteritás, posztkolonializmus, térelméletek

TRIVULZIO'S SPACE RELATIONS (or his agoraphobia)

Author: **Ágnes DÁNYI**, postgraduate student

Supervisor: **Katalin HÁSZ-FEHÉR**, university teacher

Institution: University of Szeged, Faculty of Arts, Comparative Literature Studies, Szeged

My paper examines Viktor Cholnoky's Amanchich narratives, from the perspective of narration. I would like to find out whether it is possible to detect the conceptualization of the author's solipsistic psychology of constitution along the pre-textual connections between his works concerning political and social fields and the cycle subject to my examination. If it is possible, I would like to find out to what extent it can be considered to be the expression of feeling to be different? Concerning the frames of narration, it is the reflecting actions and the reflections that are in the focus of my study. Furthermore, I regard the plot of the short story's core as an inner parable of the text, as an appearance of *mise en abyme*. I find it interesting to review the recurring motives of adventure stories based on post-colonial discourse, while the relation of identity to space is studied from the perspective or contemporary space theories. I believe that the existence

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

defined as “transitional” in the referring literature concerning the work entitled *Ködlovagok* can also be substituted by the term “alterity” (meaning the experience of being different). The aim of my paper is to prove the justification of the “alterity” experience.

Keywords: Viktor Cholnoky, narration, alterity, post-colonial discourse, space theories

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A FÉLELMETES TE

Szerző: **SZABÓ Andrea**, PhD, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. KOVÁCS András** egyetemi tanár

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Magyar Irodalom Tanszék, Szeged

A dolgozat célja újabb műértelmezési kísérlet(ek) tétele, amely(ek) szerint Radnóti Miklós *A félelmetes angyal* című verse Martin Buber *Én-Te* és *Én-Az* terminusai felől is olvasható. Buber viszonyai látszanak megvalósulni a szöveg többszörösen rétegzett alanyai, tárgyai és megszólítottjai között. A dolgozat a dialogicitás szerinti értelmezést kiterjeszti más Radnóti-versekre, ahol az Én viszonyait vizsgálja, és sok helyütt „*kétarcú Én*”-t tételez föl.

A dolgozat módszerei között felhasználja a szubjektumkutatások eredményeit, az egzisztencializmus és perszonalizmus elméleti hátterét, s főként a buberi dialogicitás felől olvassa újra a Radnóti-szövege(ke)t.

A dolgozat következtetései szerint a (konkrét) Radnóti-vers(ek) *Én*-jei nem egyirányúak, nem önmagukban álló szubjektumok, hanem folyamatos játékban vannak a velük szembenállóval, s létük kettős: „*Bennem él, / de rajtam kívül is.*” Tehát a fent nevezett viszonyokkal és terminusokkal a szövegek összeolvashatók, az újabb értelmezés felállítása lehetséges.

Kulcsszavak: Radnóti-versek, dialogicitás, Én-Te, kétarcúság

THE TERRIFYING YOU

Author: **Andrea SZABÓ**, 3rd year of PhD studies

Supervisor: **Dr. András KOVÁCS**, regius professor

Institution: University of Szeged, Faculty of Arts, Department of Modern Hungarian Literature, Szeged

The topic of the paper is suggesting a new reading, a different interpretation for *The terrifying angel*, a poem by Miklós Radnóti. The philosopher Martin Buber has two terms, I-You and I-It ("Ich-Du" and "Ich-Sie") that can be applied in the new interpretation. In Radnóti's texts (*The terrifying angel* and others too) there are analogous relations and attributes to be found, like in Buber's texts. It looks like in Radnóti's poems there are double subjects.

The author resorts to results in subject-research, existentialism, and Buber's philosophy, and attempts to read Radnóti's poems and Buber's texts together.

The conclusion is that the poems' subjects have more identities and these are connected with opposing objects: "they live both in and outside of me".

Keywords: Radnóti's poems, Buber, existentialism

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

AZ ÜNNEP MINT HATÁRSZITUÁCIÓ A MESÉKBEN

Szerző: **BOROS Mónika**

Témavezető: **Dr. HÓZSA Éva** egyetemi rendkívüli tanár

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Dolgozatomban azt kutatom, hogyan jelenik meg az ünnep főként a karácsonyi mesékben, azok közül is kiemelten Hoffmann *Diótörőjében* és más *Diótörő* - feldolgozásokban.

A dolgozat célja mellett, hogy az ünnep filozófiai vonatkozásaira, szertartásosságára, külső jegyeire, jellemzőire (tárgyaira, szimbólumaira, ételeire és díszekre) összpontosít, azoknak az értékeknek a felismerése, amelyeket a mese tartalmaz az ünnep kapcsán.

A *Diótörő* Marikája például azonosulási minta a vele egyidős befogadók számára. Bettelheim pszichoanalitikus vizsgálatára támaszkodva közelítettem meg Marika családtagjaival való kapcsolatát, mesebeli pozícióját.

Arra a következtetésre jutottam, hogy ebben a mesében az igazi hős Marika, a hétéves kislány, aki a *Diótörő*vel való szerelem kialakulásának folyamatában bátran vállalja a megpróbáltatásokat. A babázás, az anyaság és a szerelmi élet kezdetétől való félelem, a csúnyaság iránti undor és az ismeretlen/az idegen iránti vonzódás összekeverednek a hősnő lelkében. Mindezt képes leküzdeni, és így éli meg a szerelmet.

Kulcsszavak: **intertextus, mese, műfaji dinamizmus, ünnep, határszituáció, érték, beavatás (gyermekből kamasz), evés és szexualitás**

PRAZNIK KAO GRANIČNA SITUACIJA U BAJKAMA

Autor: **Monika BOROŠ**

Mentor: **Dr. Eva HOŽA** vanredni profesor fakulteta

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica

U svom radu ispitivam kako se pojavljuje praznik, naročito u božićnim bajkama, i među njima istaknuto u Hoffmannovom „Kraljka” (*Diótörő*) i u drugim „Kraljka”-preradama.

Cilj elaborata je da pored filozofskih pogleda, ceremonija, spoljnih značajnosti, karakteristike (predmeti, simboli, jela, ukrasi, dekoracija) praznika koncentriše, raspoznavanje onim dragocenostima kojih sadrži bajka povodom praznika. U Kraljki Marija na primer služi za ugled vršnjacima. Naslonom ispitivanjima psihoanalitičara Bettelheim sam približila odnos Marije sa članovima porodice, njenu poziciju u bajci.

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

Došla sam do tog zaključka, da je u ovoj bajci prava junakinja Marija, sedmogodišnja devojčica, koja u ljubavnom razvoju sa Krcaljkom hrabro poduzima iskušavanja. Igra sa draganom, materinstvo i bojaznost od početka ljubavnog života, averzija od ružnosti i slonost za nepoznanstvo izmeša se u duši herojkinje. Sposobna je sve ovo da svlada i tako doživljuje ljubav.

Ključne reči: intertekstizam, bajka, književna vrsta dinamizma, praznik, granična situacija, dragocenost, posveta (od devojčice postaje pubertetkinja), jelo i seksualitet

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

AZ IRODALOM MÉDIUMAI

Szerző: **KULCSÁR Árpád**, I. évfolyam

Témavezető: **Dr. BERSZÁN István** egyetemi adjunktus, tanszékvezető

Intézmény: Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Irodalomtudományi Tanszék, Kolozsvár

Dolgozatom egy viszonylag új irodalomelméleti irányzatot kíván bemutatni, amely médiaelmélet néven ismeretes. Az első részben bemutatóm kívánom mindazokat az újdonságokat, mellyel ez az olvasási stratégia rendelkezik, összevetve a retorikaelmélettel, mely évtizedekig meghatározta a szövegek olvasását. Egyszóval itt csupán összehasonlító és következtetéseket vonok le, megmutatom a különbségeket, alternatívákat vázlok fel.

A folytatásban Salman Rushdie *Talpa alatt a föld* című regényében, immár példákön keresztül is igazolni fogom, mit is jelent az, amikor a szöveget egyetlen nagy médiumkonfigurációnak tekintjük. Ha sikerül, akkor egyben új elkülönítést is tehetjük a ponyvának és szépirodalomnak, habár tisztában vagyok vele, hogy ez manapság nem divatos. Főleg, de nem csupán, K. Ludwig Pfeiffer és Friedrich Kittler elméleteit próbálom alkalmazni a szövegre, előbbi kulturális, utóbbi fizikai médiumokról beszél, felhívom a figyelmet rá, hogy milyen új perspektívákból vizsgálódhatunk. Mindazonáltal kísérletet teszek arra is, hogy megcáfoljam ezeket az elméleteket, bemutatva, hogy egységes, meghatározó szemléletként, ahogyan szerzőik (be)állítják, nem működhet.

Végezetül Berszán István rítus-, ritmuselméletét mutatnám be, természetesen ezt sem csupán vázolván, hanem kritikai hozzászólással, rávilágítva a sebezhető pontokra, mindazonáltal főhajtván a kétségtelen igazságai előtt.

Kulcsfogalmak: médialmélet, retorikaelmélet, salman rushdie, talpa alatt a föld, rítus, időbeli olvasás, érzéki hagyományok, kultúra, médiumok

LITERARY MEDIA

Author: **Árpád KULCSÁR**, 1st year student

Supervisor: **Dr. István BERSZÁN** assistant professor

Institution: Babeş-Bolyai University of Cluj-Napoca, Faculty of Humanities, Department of Hungarian Literature

My work is founded on a comparational research whit the help of literature methods is searching the answer for the question which was brouth back in all the tendencies trouth the years: what is literature in reallyti. In details I only touch the contrast between the media-theory and rhetorical-theory, tracing the „la mani” and the „pfeiffer” points of view.

During the process I would also like to present with concrete example the text as mediaconfiguration, elaborating in detail on Salma Bushide’s novel: The world under his/her foot(?). I am not only trying to present this relatively new

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ő L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

reading technique, I'm also trying to show the weak points of this technique, on a more critical position. Furthermore I don't just take up with the theory of Ludwig Pfeifer, I would also like to investigate the standing point of Friedrich Kittler, who puts the accent on the physical and optical medium effect. I'm talking about that condition of literature reading, which is rarely accentuated, that is, the text has an „emotional tradition”, which should be as significant as the reader's psychological background.

Additionally I will point out a trend, which is widely new and grew out of the media-theory: the theory of rhythm. This ideology is mainly analysing the temporal act of the reading and perceivability, providing a whole new alternative.

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

VAJDASÁG STATÚTUMA A REGIONÁLIS ÉS ORSZÁGOS LEFEDETTSÉGŰ NAPILAPOKBAN

Szerző: **SINKOVICS Norbert**, IV. évfolyam

Témavezető: **Dr. GYÖRE Zoltán** docens

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Médiatanulmányok Tanszéke

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A munka a Vajdaság statútumáról szóló nyilvános vitával foglalkozik, amely a Kurir, Dnevnik, Politika, Magyar Szó, Blic, Građanski list napilapok hasábjain jelent meg 2009 elején. Elemzi az informálás módszerét, rámutatva a regionális és országos lefedettséggel rendelkező napilapok gyakorlatára. Az elemzés 197 szöveget foglal magába a már felsorolt napilapokból. A monitoring felöleli a magyar nyelvű kisebbségi napilapot, a Magyar Szót is. A szövegek elemzése több szempontból történt, külön figyelmet fordítva a politikusok szerepére. Azonosítottam a legaktívabb politikai szubjektumokat, a köztük levő viszony minőségét, illetve a statútumról formált álláspontjukat. Munkám külön foglalkozik a lapokban közölt témák elemzésével is, amelyekkel kapcsolatban a vajdasági alapokmányt említik.

Kulcsszavak: **Kurir, Dnevnik, Politika, Magyar Szó, Blic, Građanski list, Vajdaság statútuma, sajtó, politikai szereplők, téma, diskurzus, nyilatkozatok**

THE STATUTE OF VOJVODINA IN DAILY NEWSPAPERS OF REGIONAL AND NATIONAL IMPORTANCE

Author: **Norbert SINKOVICS**, 4th year student

Supervisor: **Dr. Zoltán GYÖRE**, associate professor

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of Media Studies,

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

The paper deals with the public argument about the statute of Vojvodina, as reflected in the daily papers *Kurir, Dnevnik, Politika, Magyar Szó, Blic* and *Građanski list* at the beginning of 2009. It analyzes the way these daily papers of regional and national importance inform the general public. We analysed a corpus comprising 197 articles from the above mentioned newspapers, including articles from the only daily newspaper in the language of the Hungarian national minority, *Magyar Szó*. The articles have been analysed from many angles, especially from the angle of the political per-

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

sonae. We identified the political personae who were the most active participants of press conferences, as well as their attitude toward the statute and each other. The paper also deals with the analysis of topics published in these newspapers, which have frequently been mentioned when discussing the statute.

Keywords: Kurir, Dnevnik, Politika, Magyar szó, Blic, Građanski list, statute of Vojvodina, newspaper, political personae, topic, discourse, declaration

STATUT VOJVODINE U DNEVNIM NOVINAMA OD REGIONALNOG I NACIONALNOG ZNAČAJA

Autor: Norbert ŠINKOVIĆ, IV. godina studija

Mentor: Dr Zoltan ĐERE, docent

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za medijske studije

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Rad se bavi javnom raspravom o Statutu Vojvodine u dnevnim listovima Kurir, Dnevnik, Politika, Mađarso („Magyar Szó“), Blic i Građanski list na početku 2009. godine. Analizira način informisanja auditorijuma ukazujući na praksu dnevnih novina od regionalnog i nacionalnog značaja. Korpus obuhvata 197 tekstova u navedenim novinama. Monitoringom je obuhvaćen i jedan dnevni list mađarske nacionalne manjine Mađarso („Magyar Szó“). Analiza tekstova je rađena iz više uglova, sa posebnim osvrtom na ulogu političkih aktera. Identifikovani su najaktivniji akteri političkih debata, njihov međusobni odnos i odnos prema Statutu. Rad se posebno bavi i analizom plasiranih tema.

Ključne reči: Kurir, Dnevnik, Politika, Mađarso („Magyar Szó“), Blic, Građanski list, Statut Vojvodine, štampa, politički akteri, tema, diskurs, izjave

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A DIGITÁLIS KÓD TAPINTHATÓSÁGA

Szerző: **VANGER László**

Témavezető: **Dr. CSÁNYI Erzsébet** egyetemi tanár

Intézmény: Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

Hozzáérni egy bakelitlemezzel, kézbe venni egy újságot a reggeli kávé mellé, hozzáérni az információhoz. Megérteni, illetve a szó etimológiájáig hatolva megérteni az információt a Gutenbergi kor legvonzóbb ajándéka. A macLuhan galaxis, a digitális éra hajnala megnyitotta az információs tér csillagkapuit, de ugyanakkor megérinhetetlen távolságba is sodorta a digitális kiterjesztéseket. Ezzel a hatalmas szakadékkal, virtuális asztrális kivetüléssel olyan vágyat gerjeszt a digitális média, amely felfokozza és szinte öngyulladásra teszi a tudatot. Az első kockajátékok, a Doom, majd a hálózati karakterjátékok, mint pl. a Second Life egy olyan virtuális kiterjesztéssé váltak, amelyeknek a valóságba nyúló szálaik ezer darabra hullottak szét. Lenyomozhatatlan csatornákon kapcsolódnak egymáshoz a valóság és a virtuális tér elemei.

A millennium után olyan technológiák terjedtek el, amelyek egyrészt szimulálták az előző kor információhordozóit (FinalScratch, iPhone, Wii), valamint érinthető közelségbe hozták a virtuális kiterjedéseket, és „földelték” a kommunikációs csatornákat. Az információ ilyen megérintése egy új minőséget adott a digitális információnak. Dolgozatomban tárgya a sajtót érintő hírolvasási szokás átalakulásának vizsgálata a legújabb technológiákkal.

Kulcsszavak: Érintőképernyő, nyomtatott sajtó, Gutenberg, McLuhan

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

ÉLET, IRODALOM ÉS MÁS MŰVÉSZETEK SZOMORY DEZSŐ MŰVEIBEN

Szerző: **TURI Tímea**, II. évfolyam

Témavezető: –

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományos Doktori Iskola,
Modern Magyar Irodalom Alprogram, Szeged

Szomory Dezső életműve különös, egzotikus jelenséggé vált a magyar nyelvű irodalmi hagyomány részévé, az azt alkotó szövegek – a *Párizsi regényt* leszámítva – azonban kevésbé kutatottak. Előadásom a szerző hatásának és hatástalanságának okait keresve egy speciális szempontból próbál az életműre tekinteni, amikor Szomory műveiben az irodalom, a művészet önleírására vonatkozó részeket vizsgálja. Épp ezért a leghíresebb *Párizsi regény* mellett olyan műveket elemzek részletesebben, amelyek az irodalommal érintkező határműfajokat imitálják: így a fiktív haditudósítások soraként megalkotott *Harry Russel-Dorsan a francia hadszíntérről* című regényt vagy a személyközi kommunikáció médiumát megidéző *Levelek egy barátinőmhöz* című szöveget. A művészet önleírásának vizsgálata szempontjából fontosnak tartom Szomory zenei tárgyú publicisztikai írásainak elemzését is. A tágra értelmezett művészet reprezentációjának kérdését érinti, hogy ezekben a különböző műfajú és különböző megszólalási módokat imitáló szövegekben az irodalmi ábrázolás életszerűsége mindig más irodalmi és más művészeti (elsősorban képző- és zeneművészeti) utalások által teremthető meg. A megidézett ismeretanyagok szerepeltetésének módja azonban csak első látásra a szerzői stílus egyik dandys póza, az irodalom és a művészet önleírására vonatkozó részek az ábrázolás túlbeszéltségével, túlfeszítettségével ugyanis mintha épp a valóság ábrázolhatatlanságát kívánnák elbeszélni. A reprezentációról való sajátos gondolkodás miatt Szomory vizsgált műveiben így elengedhetlenné válik a műfajaiban is idézett vagy gyakorolt zsurnalizmushoz való viszony elemzése is.

Kulcsszavak: **Szomory Dezső, reprezentáció**

LIFE, LITERATURE AND OTHER ARTS IN THE WORKS OF DEZSŐ SZOMORY

Author: **Tímea TURI**, 2nd year student

Supervisor: –

Institution: University of Szeged, Faculty of Arts, Doctoral Studies in Literary Theory, Modern Hungarian Literature

The works of Dezső Szomory have become an exotic part of Hungarian literature, and they have a strong influence on contemporary literature as well. In spite of this, his oeuvre – except for his novel called "*Párizsi regény*" – is a little

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

investigated area in the fields of literature-studies. My study tries to find reasons for Szomory's influence, as well as of the silence around his works, but from a special perspective: by interpreting those parts in his works which describe art and literature. It is really interesting to read those works of Szomory which do not imitate literal genres, but journalistic and interpersonal ones. "*Harry Russel-Dorsan a francia hadszíntérről*" is a novel that imitates reports on military events of the First World War. "*Levelek egy barátnőmhöz*" seems to be a collection of letters, and the imitation of this form of mediated interpersonal communication is so meaningful. His feuilletons about music-life in Budapest are important as well. These texts often refer to other branches of art, like music and fine arts, and by doing so they build a literary world that seems real. Talking about arts is not only a part of the author's dandy-role but an instrument that shows that the overrepresentation of something is in strong connection with the revelation that reality cannot really be represented. Thus, the interpretation of the texts needs to be about the self-description of journalism as well because it has a different concept of reality which is always questioned by these texts.

Keywords: Dezső Szomory, representation

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A SZERELEM SÖTÉT VEREM?

Szerző: SZÜGYI Edit, II. évfolyam

Témavezető: NÉMETH KONC Éva egyetemi lektor

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Angol Tanszék, Újvidék

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

A TDK-dolgozat témája a kognitív nyelvészeti megközelítésű fogalmi metafora elmélete, ezen belül az emberi kapcsolatok mint céltartomány. A bevezetőben ismertetem a metafora tradicionális definícióját, és kiemelek néhány elméletet, amely a kognitív nyelvészek feltételezéseit előlegezte meg.

A második rész a kognitív metaforaelméletek szemléltetéséből áll. Néhány eltérő nézet leírása után a fogalmi metafora elméletére térve definiálom a fogalmi metaforát, ismertetem annak az értelmezésben játszott szerepét, fajtáit, metonimikus alapját és a metaforikus leképzést. Ortony, Gentner, Glucksberg, Keysar, McGlone, Lakoff, Johnson, Turner, Gibbs és Kövecses alapján írodott a fejezet.

A harmadik fejezetben az emberi kapcsolatokkal, mint az angol és a magyar nyelv különböző fogalmi metaforáinak céltartományával foglalkozok. A korpusz tehát angol és magyar nyelvi kifejezésekből áll, melyek forrása a már meglévő szakirodalom (pl. Kövecses), egynyelvű és kétynyelvű nyomtatott és elektronikus szótárak, a média, valamint társaim és a magam szókinccse. Az összegyűjtött kifejezések a forrástartomány szerint kerültek csoportokba.

A negyedik fejezet egy szerelmi témakörű, modern, mindennapi nyelvezetet használó regény (Danielle Steel: A birtok/The Ranch) részletének kognitív nyelvészeti szempontú elemzése, a nyelvi kifejezések kategorizálása, a két nyelvben talált kifejezések összehasonlítása.

A munka eredményeként megállapítható, hogy a metaforikus kifejezések valóban mindennapi nyelvezetünk szerves alkotóelemei, melyek szisztematikusak, a két nyelv kifejezései között számottevő különbség van, de előfordulnak egybeesések is. Gyakran kihívást jelent megtalálni őket, hiszen megbújnak nyelvünkben és elménkben egyaránt.

Kulcsszavak: metafora, kognitív nyelvészet, kontrasztív nyelvészet, emberi kapcsolatok

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

LOVE IS A DARK PIT?

Author: Edit SZÜGYI, 2nd year student

Supervisor: Éva NÉMETH KONC, language instructor

Hungarian College for Higher Education in Vojvodina

Institution: University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of English Language and Literature, Novi Sad

The topic of the paper is the conceptual metaphor theory of cognitive linguistics, and within this, the target domain of human relationships. The introduction provides an overview of traditional metaphor interpretations, presenting the classical theories which preceded the cognitive linguistic theory.

The second chapter presents the cognitive linguistic theory of metaphor. It focuses on conceptual metaphors, defines their role in thinking and understanding, lists their types, their metonymical basis and the phenomenon of metaphorical mapping. The chapter was written according to the views of Ortony, Gentner, Glucksberg, Keysar, McGlone, Lakoff, Johnson, Turner, Gibbs and Kövecses.

The third chapter deals with the target domain of human relationships in English and Hungarian, offering a corpus containing English and Hungarian metaphorical expressions, whose source is the existing referring literature (e.g. Kövecses), various monolingual and bilingual electronic and printed dictionaries, the media, as well as the inner lexicons of my companions and me. The collected expressions were grouped according to source domains.

The fourth chapter is the analysis of a part of a contemporary romantic novel which uses everyday language (Danielle Steel: *The Ranch/A birtok*), and the found expressions in both languages are sorted into categories.

As a result of the work, it can be concluded that metaphorical expressions are really part of our everyday language use, they are systematic, there are many differences between the expressions of the two languages, but there are many coincidences also, and it's challenging to search for them as they hide in both our language and mind.

Keywords: metaphor, cognitive linguistics, contrastive linguistics, human relationships

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

LJUBAV JE AMBIS?

Autor: **Edit SIDI**, II. godina studija

Mentor: **Eva KONC NEMET**, univerzitetski lektor

Institucija: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za engleski jezik i književnost, Novi Sad

Kolegijum za visoko obrazovanje vojvođanskih Mađara

Tema ovog rada je teorija pojmovne metafore u kognitivnoj lingvistici, preciznije ljudskih odnosa kao ciljnog domena. U uvodu se daje uvid u tradicionalnu interpretaciju metafora i predstavlja nekoliko teorija koje su predhodile teorijama kognitivne lingvistike.

Drugo poglavlje predstavlja teoriju metafore u kognitivnoj lingvistici. Rad se fokusira na konceptualne metafore, definiše njihovu ulogu u razumevanju, njihove tipove, metonimijske osnove i metaforsko preslikavanje. Poglavlje je napisano u skladu sa pogledima Ortony-a, Gentner-a, Glucksberg-a, Keysar-a, McGlone-a, Lakoff-a, Johnson-a, Turner-a, Gibbs-a i Kövecses-a.

Treće poglavlje se bavi ljudskim odnosima kao ciljnim domenom u engleskom i mađarskom jeziku, dajući korpus koji sadrži engleske i mađarske metaforičke izraze čiji su izvor postojeća stručna literatura (npr. Kövecses), razni jednojezični i dvojezični elektronski i štampani rečnici, mediji, vokabular mojih vršnjaka i moj sopstveni. Sakupljeni izrazi su grupisani po izvornim domenima.

Četvrto poglavlje je analiza odeljka jednog modernog ljubavnog romana koji koristi svakodnevni jezik (Danijela Stil: *The Ranch/A birtok/Ranč*), kategorizacija pronađenih izraza i upoređivanje izraza dva jezika.

Kao zaključak rada, može se tvrditi da su metaforički izrazi deo našeg svakodnevnog jezika, da su sistematični, da postoje mnoge razlike među izrazima dva jezika, ali u nekim slučajevima postoje slučajnosti, i izazov je naći ih, jer se suptilno kriju i u jeziku i mislima.

Ključne reči: **metafora, kognitivna lingvistika, kontrastivna lingvistika, ljudski odnosi**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A SZUBJEKTIVIZÁCIÓS TENDENCIA SZÁMÍTÓGÉPES VIZSGÁLATA A FORDÍTÁSBAN

Szerző: **CSORBA Gábor** PhD-hallgató, III. évfolyam

Témavezető: **Dr. HELTAI Pál** egyetemi tanár

Intézmény: ELTE BTK, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék, Fordítástudományi Doktori Program, Budapest

A kontrasztív nyelvészettel ellentétben a fordítástudományt elsősorban nem a statikus, hanem a dinamikus kontrasztok foglalkoztatják. Ez a fordítási situáció természetéből fakad, amely két nyelv *használatában* – azaz a saussure-i *parole*, a chomskyánus *performancia* szintjén – valósul meg. A két nyelv különbségeiből adódó statikus kontrasztok kötelező átváltási műveleteket eredményeznek, de emellett a fordítási situáció olyan nyelvbéli különbségeket is mozgósít, melyek az egyes nyelvek „nyugalmi állapotában”, önálló használatuk során nem kerülnek a felszínre. A fordítónak sok esetben választania kell különböző ekvivalenciateremtő alternatívák közül, így például gyakran él azzal a lehetőséggel, hogy a forrásnyelvi mondatok alanyát másként adja vissza, mint ahogy az az eredetiben szerepel. Ezt alanyváltásnak nevezzük, egyik altípusa pedig a szubjektivizáció, melynek során a fordítók az eredeti élettelen ágenst előre cserélik fel. A szubjektivizációs tendencia egyike a kevésbé kutatott dinamikus kontrasztoknak, és mint ilyen, kitüntetett figyelmet érdemel.

Vizsgálatunkat egy fordításelméleti és egy módszertani kérdés motiválta: egyrészt, vajon a szubjektivizáció tendenciásként jelentkezik-e angol–magyar fordítási irányban, és ha igen, ez milyen esetekben történik. Másrészt arra is kíváncsiak voltunk, hogy a korpusz-, illetve számítógépes nyelvészeti módszerek mekkora hatásfokkal alkalmazhatóak ilyen jellegű kutatásoknál, kimutathatók-e jellegzetes minták. A vizsgálat anyagát James Joyce *Dublini emberek* című novelláskötetének egyik elbeszélése szolgáltatta. A manuális szemantikai elemzést leszámítva, a szöveget számítógépes módszerekkel szegmentáltuk, párhuzamosítottuk, majd XLIFF formátumú XML-címkékkel láttuk el az elemzés automatizálása és felgyorsítása céljából.

A még hátralévő statisztikai elemzés hiánya ellenére a teljes szöveg ¼-ében megfigyelhető az alanyváltás. Ennek pontos okaira egyelőre feltételezések vannak, további szerteágazóbb és alaposabb vizsgálatokra van szükség ahhoz, hogy végleges megállapításokat tehessünk. A számítógépes módszerek a kezdeti alkalmazási nehézségek ellenére hosszú távon hasznosnak bizonyultak, és nagymértékben megkönnyítették az elemzést.

Kulcsszavak: szubjektivizáció, dinamikus kontraszt, korpusznyelvészet

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A COMPUTATIONAL ANALYSIS OF THE SUBJECTIVISATION TENDENCY IN TRANSLATION

Author: **Gábor CSORBA**, PhD-student

Supervisor: **Dr. Pál HELTAI**, university professor

Institution: Loránt Eötvös University, Faculty of Humanities, Department of Translation and Interpreting,
Translation Studies PhD Programme, Budapest

As opposed to contrastive linguistics, translation studies primarily focus on dynamic contrasts rather than their static counterparts. This comes natural to translation practice, since it is based on the *use* of two languages at the level of the Saussurian *parole*, or Chomskyan *performance*. Owing to the differences between the two language systems, the static contrasts result in mandatory translational shifts. However, the situation of translating also utilises certain aspects of the involved languages that stay hidden as long as the individual languages are at “a state of repose”, operating on their own. Translators frequently find themselves faced with a decision-making problem of choosing from among various alternatives, for instance when they have to decide in many cases whether to change the subject of the original or opt for a word-for-word rendition. This procedure is known as subject selection, with subjectivisation being one of its sub-types, when translators choose to change the inanimate subject of the original to an animate agent. The subjectivisation tendency is one of the under-researched dynamic contrasts in translation studies, and as such, it deserves special attention.

The present analysis has been motivated by two questions: one pertaining to translation studies proper and one of a methodological nature. The first is concerned with whether subjectivisation occurs as a tendency in English-Hungarian translations, and if yes, in what cases. The second question was whether it was possible and with what efficacy to use corpus linguistic and NLP methods in research of this kind, as well as if there are any emergent patterns. To this end, the material to be analysed was a short story from James Joyce’s *Dubliners*. Except for the manual semantic analysis, the text has been computationally segmented, aligned, and tagged with XLIFF-formatted XML in order to automatise and enhance the analysis.

In spite of still lacking a statistical analysis, it is clear that subject change occurs in a quarter of the full text. The underlying reasons for this are still subject to assumptions, no final conclusions can be reached until further more detailed and varied analyses are carried out. In spite of the initial difficulties, the applied computational methods have proved to be useful in the long term and have largely contributed to facilitating and speeding up the analysis.

Keywords: **subjectivisation, dynamic contrasts, corpus linguistics**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

KOMPJUTERIZOVANA ANALIZA TENDENCIJE KA SUBJEKTIVIZACIJI U PREVOĐENJU

Autor: **Gabriel ČORBA**, doktorant

Mentor: **Dr Pal HELTAI**, redovni profesor

Institucija: Univerzitet Lorant Etveš, Filozofski fakultet, Odsek za prevođenje i tumačenje,
Doktorski program za nauku o prevođenju, Budimpešta

Za razliku od kontrastivne lingvistike, nauka o prevođenju se prevashodno bavi dinamičkim kontrastima umesto statičkih. Ovo prirodno proizilazi iz situacije prevođenja, koja se bazira na *upotrebi* dva jezika na nivou Sosirove *parole* odnosno Čomskijeve *performancije*. Statički kontrasti nastaju zbog razlika između dva jezička sistema i uslovljavaju obavezne postupke prevođenja, međutim situacija prevođenja evocira i neke jezičke razlike koje ostaju skrivene sve dok su pojedini jezici “u stanju mirovanja”, u samostalnoj upotrebi. Prevodioci su često prinuđeni da biraju između raznih ekvivalentnih alternativa, kao na primer kada treba da se odluče da li da promene subjekat izvorne rečenice ili da se drže doslovnog prevoda. Naziv ove tehnike je izbor subjekta, a jedan od njenih podtipova je subjektivizacija, postupak pri kojem prevodioci nežive agente originala menjaju u živi agent u prevodu. Tendencija ka subjektivizaciji je jedan od manje poznatih dinamičkih kontrasta u sklopu nauke o prevođenju, i kao takav zaslužuje posebnu pažnju.

Polazna tačka analize su bila dva pitanjajedno teorijsko i jedno metodološko. S jedne strane, cilj je bio da se ustanovi da li se subjektivizacija javlja kao tendencija u prevođenju sa engleskog na mađarski jezik, i u kojim slučajevima. Drugi motiv analize je bio da se utvrdi kolika je efikasnost metoda korpusne lingvistike i obrade prirodnih jezika (*natural language processing*, *NLP*) u istraživanjima sličnim našem, da li je moguće otkriti određene šablone. Kao tekst analize, izbor je pao na jednu pripovetku iz zbirke *Dablinci* Džejmsa Džojlsa. Osim manuelne semantičke analize, kompjuterizovane metode su korišćene za segmentaciju, poravnanje i tegovanje teksta XML tegovima XLIFF formata, da bi se proces analize automatizovao i ubrzao.

Iako još predstoji da se izvrši statistička analiza, jasno je da je prevodilac promenio subjekat u četvrtini celokupnog teksta. Tačni razlozi ovih promena su za sada nepoznati i samo se pretpostavlja koji bi mogli biti, konačni zaključci su mogući tek nakon detaljnijih i širih istraživanja. Uprkos početnih teškoća, kompjuterizovane metode su se pokazale na kraju kao korisne i umnogome su doprinele olakšavanju i pojednostavljanju analize.

Ključne reči: subjektivizacija, dinamički kontrast, korpusna lingvistika

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A VAJDASÁGI EGYETEMISTÁK NYELVHASZNÁLATA

Szerző: **GÁBRITY Eszter**, PhD. hallgató I. évfolyam

Témavezető: **Prof. Dr. FENYVESI Anna**, egyetemi tanár

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Angol Alkalmazott Nyelvészet Doktori Iskola, Szeged

A dolgozat főiskolai és egyetemi oktatásban résztvevő vajdasági magyar-szerb kétnyelvű diákok nyelvhasználatának elemzésével foglalkozik. A kutatás a szerb nyelvi hatás magyar nyelvhasználatra tett mértékéről számol be a vajdasági felsőoktatási képzésben résztvevő kétnyelvűek körében. Hipotézisem szerint a kétnyelvűek nyelvhasználatát a nyelvi kontaktus jelenségének természetes velejárójaként eltér az egynyelvűekétől. Abból eredendően, hogy a kisebbségi nyelvhasználatra állandó hatással van a többségi nyelvhasználat, továbbá abból kifolyólag, hogy a kétnyelvűek rákényszerülnek a két nyelv mindennapi használatára, a nyelvi kontaktushatás jelentkezése elkerülhetetlen.

Az egynyelvűek és kétnyelvűek nyelvhasználatát jellemző lehetséges eltéréseket 212 főből álló mintán teszteltem, mely mind két-, mind pedig egynyelvű felsőoktatási képzésben résztvevő diákokból állt. Az adatok szisztematikus összehasonlíthatósága érdekében az adatgyűjtés eszközeként kérdőíves módszer szolgált.

A kutatási eredmények alátámasztják a hipotézist, mely szerint a magyar-szerb kétnyelvűek nyelvhasználati mintázata eltér az egynyelvűekétől. A vajdasági felsőoktatásban résztvevő kétnyelvű diákok körében megfigyelhető a szerb nyelv kontaktushatása bizonyos nyelvi változók esetében. Kisebb különbségek figyelhetők meg a standard és non-standard nyelvi változatok közötti választás és produkció terén. A kontaktushatás azonban nem tekinthető nagy mértékűnek. Számottevő eltérések nem figyelhetők meg a vajdasági szerb-magyar kétnyelvűek magyar nyelvhasználatában a magyarországi egynyelvű diákok nyelvhasználatához képest. Emellett pedig jelentős változásokra sem került sor a kétnyelvű diákok magyar nyelvhasználati mintázatában a magyarországi egynyelvű diákok nyelvhasználatához képest.

Kulcsszavak: kétnyelvűség, diákok nyelvhasználat, nyelvi kontaktushatás

THE LANGUAGE USE OF STUDENTS IN VOJVODINA

Author: **Eszter GÁBRITY**, PhD student, 1st year

Supervisor: **Anna FENYVESI**, PhD, university professor

Institution: University in Szeged, Faculty of Arts

The present study investigates the language use of Hungarian-Serbian bilingual students in Vojvodina. It analyses the extent to which bilinguals' Hungarian language use is influenced by Serbian, among young adults who attend a higher educational institution in Vojvodina. It is hypothesized that the language use of bilingual students differs from that

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

of monolingual students as a natural consequence of the two languages being in constant contact with each other. Since bilingual communities' language behaviour is constantly affected by the phenomena of minority language used in majority language environments and for the reason that bilinguals face the need of using two languages on daily basis, the interference between the two languages inevitably occurs.

In order to test the possible distinctions between the language behaviour of monolingual and bilingual speakers, 212 respondents including both bilingual and monolingual students were asked to participate in the present empirical research. Questionnaires were used to survey the influence of Serbian on the Hungarian language use of bilingual students in Vojvodina, which enabled systematic comparison between data provided by the respondents.

The findings of the present study show that the patterns of Hungarian-Serbian bilinguals' language use differ from that of monolingual speakers in Hungary. The constant influence of Serbian on the Hungarian language use of bilingual students in Vojvodina has detectable effects on structural features of certain linguistic variables. The difference in the patterns of language behaviour between bilingual and monolingual students, however, is not outstanding. Minor differences can be observed concerning the choice and preference of standard versus non-standard variants of linguistic variables. Remarkable signs of language change in the Hungarian language use of bilingual students in comparison to the language use of monolingual Hungarians in Hungary cannot be confirmed.

Keywords: **bilingualism, language contact, language use of university students**

195

JEZIK STUDENATA U VOJVODINI

Autor: **Ester GABRIĆ**, PhD. Student, I. godina studija

Mentor: **Prof. dr Ana FENJVEŠI**, univerzitetski profesor

Institucija: Naučni Univerzitet Segedin, Filozofski fakultet, Segedin

Rad se bavi analizom korišćenja jezika, srpskog i mađarskog, kod dvojezičnih studenata na visokoškolskim ustanovama u Vojvodini i Mađarskoj. Istraživanje procenjuje uticaj srpskog jezika na mađarski u krugu dvojezičnih akademskih građana. Prema mojoj hipotezi zbog prirodnog uticaja jezičkog kontakta, kod dvojezičnih studenata njihov jezik se razlikuje od jednojezičnih osoba. Nemoguće je izbeći jezički kontakt, jer na manjinski jezik permanentno utiče jezik većine, a i zbog toga što su dvojezične osobe primorane da svakodnevno koriste oba jezika.

Testiranje razlike između jedno- i dvojezičnih osoba obavila sam na uzorku od 212 studenata koji se nalaze ili na jednojezičnom ili na dvojezičnom fakultetu. Da bi mogla sistematski uporediti podatke za prikupljanje podataka primenjeno je anketiranje pismenim putem.

Rezultati istraživanja dokazuju hipotezu o tome da postoji razlika u korišćenju jezika između srpsko-mađarskih i jednojezičnih osoba. Kod Vojvodanskih studenata se mogu opaziti uticaj srpskog jezičkog kontakta kod određenih jezičkih

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

variabli. Postoji manja razlika između izbora standardnih i ne-standardnih jezičkih varijabli i produkcije. Uticaj jezičkog kontakta međutim nije previše dimenzioniran. Nemogu se opaziti značajne razlike u korišćenju maternjeg mađarskog jezika, između Vojvođanskih srpsko-mađarskih osoba u odnosu na jednojezične studente u Mađarskoj. Pored ovoga nema značajnih promena prilikom korišćenja mađarskog kod dvojezičnih učenika, u odnosu na jednojezične osobe u Mađarskoj.

Ključne reči: **dvojezičnost, jezik studenata, jezički kontakti**

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A SZABADKAI VÁROSI MÚZEUMBAN FELLELHETŐ DOHÁNYZÁSI KELLÉKEK

Szerző: **BÁLÓ Zoltán**, V. évfolyam

Témavezető: **LAJKÓ Orsolya**

Intézmény: Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Régészeti Tanszék, Szeged

A munkám célja, hogy a szabadkai Városi Múzeumban leltározott, dohányzáshoz kapcsolható cseréppipákat ismer-
tessem. Ezzel egy újabb adalékot szeretnék szolgáltatni a hódoltság idején kedvelt szokásról, a dohányzásról.

A múzeumok nem szolgálnak nagy leletbőszéggel, mivel a török kor kutatása ma még gyerekcipőben jár. A pipa min-
dennapi luxuscikknek számított, melynek díszítése koronként változott.

A pipák kronológiája igen fontos a mai török kori kutatás szempontjából, mivel ez olyan, mint a római korban a
„terra sigillata”. Az elmúlt időszakban indult meg Magyarországon is a kutatás. Nem volt mindig egyértelmű, hogy fog-
lalkozni kell-e a török kori leletekkel.

Bemutatom a pipákat és lelőhelyüket Szabadka környékén, és kronológiai sorrendbe sorolom őket.

Kulcsszavak: a pipázás mint szokás a déli végeken, a pipázáskutatás története, a szabadkai Városi Múzeum pipatípusai

197

POTSHERDS RELATED TO SMOKING IN THE MUSEUM OF SUBOTICA

Author: **Zoltán BÁLÓ**, 5th year student, Archeology

Supervisor: **Orsolya LAJKÓ**

Institution: University of Szeged, Faculty of Humanities, Department of Archeology

The aim of this study is to present potsherds of pipes that are connected to the tradition of smoking, thus providing
further information about this popular habit during the Turkish occupation.

Owing to the insufficient amount of material that elementary research uncovered with relation to the Turkish pe-
riod, museums are in poor possession of archeological artifacts to satisfy researchers' requirements. Pipe smoking had
a great influence on people living in past ages, and the constantly changing rich decorations on pipes throughout the
centuries contributed to the possibility of identifying their origin with a ten year approximation. This genuine characte-
ristic of this personal article provides great help in the process of identification between different super-positioned layers.

In the years past, research was initiated in Hungary, thereupon new artifacts were disclosed. In the matter of archa-

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K (H U M Á N) I I .

eological finds dating back to Turkish times, researchers air strong views supporting the reliability of written tradition in answering inquiries related to the past. Despite the fact that a growing number of researchers question the accuracy of exclusive reliance on the written tradition, research methods have not changed significantly up to nowadays.

My essay outlines the current state of research, it introduces pipes from the environs of Subotica, and also their provenance, emphasizing the changing character of pipes throughout the centuries.

Keywords: pipe smoking habits, historical research of pipe smoking, types of pipes in the Museum of Subotica

PRIBOR ZA PUŠENJE LULE KOJI SE NALAZI U MUZEJU U SUBOTICI

Autor: **Zoltan BALO**, arheologija, V. godina studija

Mentor: **Oršoja LAJKO**

Institucija: Univerzitet nauka u Segedinu, Filozofski fakultet, Katedra za arheologiju, Segedin

198

Cilj mog rada je prikazivanje glinenih lula za pušenje, pohranjenih u Muzeju u Subotici, kroz proširenu sliku o običaju pušenja, koji je postao popularan za vreme turske vladavine.

Pošto je istraživanje turskog doba na veoma niskom nivou, muzeji raspolazu sa veoma oskudnim materijalom korisnim za proučavanje. Pušenje lule je imalo veliki značaj u životu ljudi iz ranijih perioda, dekoracija je menjana po epohama i po karakteristikama dekoracija možemo u deceniju tačno utvrditi vreme njihovog porekla. Ovo svojstvo je od velike pomoći u utvrđivanju (super)pozicije slojeva.

U proteklih godinama započeta su istraživanja i u Mađarskoj, publikovani su novi nalazi. U odnosu na ulogu nalaza iz turskog doba i dalje vlada stav u arheologiji, da su pismeni nalazi dovoljni da nađemo odgovor na pitanja iz dotične epohe. Uprkos činjenici, da sve više istraživača sumnja u isključivo korišćenje pismenih izvora, istraživačka metoda do dan danas nije suštinski promenjena.

Moj rad obuhvata činjenično stanje istraživanja u zavisnosti od epohe, a pored toga prikazuje u hronološkom redosledu lule i nalazišta u okolini Subotice, stavljajući naglasak na osobine lula, koje su se menjale po epohama.

Ključne reči: običaji pušenja lule, istorija istraživanja pušenja lule, tipovi lula u Muzeju u Subotici

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

A BŰN ALAKJA WEÖRES SÁNDOR XX. SZÁZADI FRESKÓ CÍMŰ VERSÉBEN

Szerző: PAPP Emese, V. évfolyam

Témavezető: Dr. KOVÁCS Ákos, egyetemi docens

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Esztétika Tanszék, Piliscsaba, Magyarország

A dolgozatban egy XX. századi vers bűnábrázolása kerül vizsgálat alá, melynek alapvető célja az etikai kategória esztétikai kategóriával történő párbeszéde, (együtt) működése. A mű tartalmából kibontott etikai dimenziók (a hét fő bűn vizsgálata kapcsán) hogyan lépnek elő a vers esztétikai működéséből, a Balthasar-i „alak-fogalom” tisztázásával.

A dolgozat célja a mű forrásvidékének áttekintése Arisztophanész Madarak című műve alapján, a bűn erkölcszológiai kategóriájának, valamint a bűnök ábrázolásmódjának kifejtése.

A dolgozat bemutatja, hogy a költemény hogyan működte a tartalom-forma egységét az anyagban, hogyan bomlik ki belőle az alakja, és végső következtetésként lényegi alakjában miért nevezhető látomásnak.

Kulcsszavak: az alak megmutatkozása, bűnábrázolás, kevélység, látomás, lustaság

199

THE FORM OF SIN IN THE POEM TITLED „XX. SZÁZADI FRESKÓ” [LIT. 20TH CENTURY FRESCO] BY WEÖRES SÁNDOR

Author: Emese PAPP, 5th year student

Supervisor: Dr. Ákos KOVÁCS, associate professor

Institution: Pázmány Péter Catholic University, Faculty of Humanities, Aesthetics Department, Piliscsaba, Hungary

The thesis focuses on a sin representation of a 20th century poem, with the basic intention to examine the cooperation and dialog between this both ethical and aesthetical category. How do the ethical dimensions of the poem – evolving from the content of the piece along the examination of the seven deadly sins – step out from the poem’s aesthetic operation, with the clarification of Balthasar’s “form-notion” concept?

The aim of the thesis is to give an overview of the sources of the poem based on Aristophanes’ comedy *The Birds*, and to unfold the moral-theological category of sin and its representation.

The thesis presents how the poem actuates the unity of content and form in the substance; how the form gets manifested in the poem; and as a final conclusion in its essential form why can it be called a vision.

Keywords: the manifestation of the form, sin representation, pride, vision, sloth

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

B Ö L C S É S Z E T T U D O M Á N Y O K
(H U M Á N) I I .

ŐSKÉP ÉS KÉPMÁS PROBLÉMÁJA VAJDA LAJOS IKONOS KORSZAKÁBAN ÉS AZ ORTODOX MŰVÉSZETBEN

Szerző: MÁNDITY Krisztina, V. évfolyam

Témavezető: DR. HORKAY HÖRCHER Ferenc, egyetemi docens

Intézmény: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Esztétika Tanszék

Dolgozatomban Vajda Lajos ikonos korszakában készített önarcképei kaptak helyet, melyek megértéséhez megke-
rülhetetlen a bizánci esztétika és a teológia elveinek ismerete. A tárgyalt műveknek legfontosabb inspiráló forrása a Szer-
biában illetve későbbi években Szentendrén látott ikonok, ikonosztázok. Noha a képek tartalmazzák a források formai
és tartalmi sajátosságait, mégsem lehet azonosnak tekinteni a két képtípust. „Arra a kérdésre, hogy, mit ábrázolnak a ké-
pei nehéz válaszolni, de, hogy mire utalók, azt megérzi az ember”¹. Ennek ellenére érdemes megpróbálni a válaszadást,
vagy, ami ugyanaz lehet, körülírni ezt az érzést.

A dolgozat célja az ortodox művészet emlékeivel kapcsolatos elméleti problémák meghatározása, illetve ezeknek az
elméleteknek a nyomon követése Vajda Lajos képein. Emellett keresendő a válasz arra a kérdésre is, hogy miben rejlik
a két képtípus közötti hasonlóság és különbség oka.

Kulcsszavak: ikon-ikonos, emberábrázolás problémája, *Conditio Humana*

1 Bálint Endre: Akiről keveset beszélnek, Népszava, 1938, In: Vajda Lajos emlékkönyv, Budapest, 1972, Magvető Kiadó

M Ű V É S Z E T E K

A LOKALITÁS UTÓPIÁJA Kísérletek a fiatal magyar képzőművészet pozicionálására

Szerző: **FENYVESI Áron**

Témavezető: –

Intézmény: –

Előadásom arra az utóbbi néhány évben a kortárs képzőművészetről szóló diskurzusban megfigyelhető tendenciára támaszkodik, mely a globalizáció alapvetően kolonizáló tekintetét száműzve próbál a lokalitás felé fordulni.

Ennek kapcsán azonban fontos terminológiai kérdésként merült fel az, hogy a provincialitást és a provincializmus fogalmát elkülönítsük a lokalitástól – hiszen a provincialitás voltaképpen mozgatórugója a status quo-féltés, amit a legtöbb esetben elavult és fenntarthatatlan, önmagukat konzerválni próbáló struktúrák diktálnak. A lokalitás működésének progresszivitása ezzel szemben tisztában van saját művészeti, történeti, kulturális, társadalmi és politikai beágyazottságával. És amíg a lokalitás képes szembenézni a történelemmel, a provincialitás igyekszik elfelejteni azt, ráadásul a történeti időből való kilépésével és a külvilágtól való elzárkózásával próbál védekezni ellene.

A képzőművészeti provincializmus kritikájára nyilvánvalóan többféle esély vagy stratégia is kínálkozik, amelyeket fiatal magyar képzőművészek műveinek segítségével próbálok majd körbejárni. Így válnak a lokalitás kulcsszavaivá a kontextus-érzékenység, a helyspecifikum, az „overidentification”, az irónia és az aktivizmus.

Kulcsszavak: fiatal magyar képzőművészet, provincialitás, lokalitás, kontextus-érzékenység

THE UTOPIA OF LOCALITY The positioning of emerging Hungarian art

Author: **Áron FENYVESI**

Supervisor: –

Institution: –

My presentation is largely based on recent discourse about contemporary art which seems to be turning away from colonisation-based globalism towards locality. When speaking about this, it is a crucial terminological issue to separate provinciality and the notion of the provincial from locality. As the spring and the spark of provinciality is to defend its status-quo, which is dictated by obsolete and unsustainable systems, trying to preserve themselves. At the same time, the progressive tension of locality is aware of its embedment in artistic, historical, cultural, social and political structures. Whi-

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

le the local is able to face History, the provincial tries to forget it. Furthermore, it tries to escape historical time, and tries to avoid the outside world in order to defend itself.

There are slightly different approaches towards the artistic critique of provincialism, which I will try to define. Thus the key words of locality will become context, site-specificness, overidentification, irony and activism.

Keywords: emerging Hungarian art, provinciality, locality, context-sensitivity

M Ű V É S Z E T E K

FÉNY ÉS LÁTÓSZÖG

Szerző: **SZÁVIN Zoltán**, II. évfolyam

Témavezető: **Mgr. ANTAL Szilárd** egyetemi docens

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Művészeti Akadémia, Drámai Tanszak, Audiovizuális Departman,
Operatörképző Szak, Újvidék

Egy társzerzői alkotásként elkészült kisfilm bemutatása és elemzése a cél, minek során az operatőri megoldások taglalására kerül sor.

A filmkészítés során az egyik alapvető kérdés az volt, hogy hogyan lehet ábrázolni a sötétséget és annak árnyalatait. A fényforrással való kísérletezés magába foglalja a fény drámai funkcióinak elemzését is. A kutatás alapvető célja volt új, mesterséges megvilágítási lehetőségeket teremteni, amelyeket fel lehet használni filmkészítés során. A munka során az is nyilvánvalóvá vált, hogy fény és látószög szorosan függnek egymástól.

A prezentáció rámutat az elért eredményekre.

Kulcsszavak: fény, látószög, operatőri munka, mesterséges megvilágítás

203

LIGHT AND SHOOTING ANGLE

Author: **SZÁVIN Zoltán**, 2nd year student

Mentor: **Mgr. ANTAL Szilárd** Assistant Professor in the Faculty

Institution: University of Novi Sad, Academy of Arts, Drama Department, the Group of Audio visual media,
Subgroup: Camera, Novi Sad

Presentation and analysis of the short film, done on the basis of team work, used for showing film shooting solutiona.

In preparing the film, the main issue was how dark and its shades can be shown on the film. Experimenting with light sources includes the analysis of the film in dramatic terms as well. The main objective of this study was to create a natural atmosphere, with the help of artificial lights, that can be used in making the film. During the work it was also proved that the artificial light and the angle of shooting are closely related to each other.

Presentation shows the results achieved.

Keywords: light, shooting angle, cinematography work, artificial lighting

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

M Ű V É S Z E T E K

SVETLO I UGAO SNIMANJA

Autor: **Zoltan SAVIN**, II. godina studija

Mentor: **Mgr. SILARD Antal** docent na fakultetu

Institucija: Novosadski Univerzitet, Akademija Umetnosti, Dramski departman, Grupa za Audio Vizelne medije,

Podgrupa: Kamera, Novi Sad

Predstavljanje i analiza kratkog filma urađenog timskim radom na osnovu čega su prikazana snimateljska rešenja.

Kod pripreme filma osnovno pitanje je bilo kako može na filmu da se prikaže mrak i njegove nijanse. Eksperimentisanje sa izvorima svetlosti obuhvata u sebi analizu filma i u dramskom smislu. Osnovni cilj istraživanja je bio da se uz pomoć veštačkog svetla stvori prirodna atmosfera koja može da se upotrebi kod izrade filma. U toku rada dokazalo se i to da je veštačko svetlo i ugao snimanje usko povezano jedno sa drugim.

Prezentacija ukazuje na postignute rezultate.

Ključne reči: svetlo, ugao snimanja, snimateljski rad, veštačka rasveta

M Ű V É S Z E T E K

LIDÉRCHANGOK Koncert és projekció

Projekció: **PALÁSTI Andrea**

G r u f t i G r o o v e :

ASZTALOS Alfréd – klarinét, zeneszerző

SZÚCS Mihály – fagott

NYERS Lehel – dobok

KRIZSÁK Viktor – nagybőgő/basszusgitár

A zenét Szabadka századfordulós hangulata, valamint azon belül is Csáth Géza és Kosztolányi Dezső pszichedelikus történetei, illetve életük, életstílusuk ihlette. Zenei alapul Csáth zongorára és hegedűre komponált kéziratait használtuk. A lényeg az ezekből a művekből áradó kvintesszencia, ami egyértelművé teszi az akkori és mindenkori individuum helyzetét a társadalmon belül, mely magában hordozza a nietzschei és freudisztikus gondolatokat. A zenei és képi kísérletezésen keresztül, egyéni hangzásvilág következtében, egy sajátos kép-fény-zene-mű született.

M Ű V É S Z E T E K

LÁSSZEREPVÁLLA

Szerző: **JELFOLYAM** on-line művészeti folyóirat

FRANCISKOVITY Róbert, KOCSIS Lenke, OLÁH Tamás, RÁCZ József, SZALMA Gábor, TÖRÖK Erna

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

Miféle magatartásformák jellemzik a művészeket? Hogyan lehet költőként élni a mindennapok viharáiban? Költőségen túl költőietlenség-e a szerepvállalás? Performanszunkban ezekre a kérdésekre igyekszünk – ha nem is választ adni, de legalább – reflektálni, és bemutatni saját pillanatnyi benyomásainkat. Térségünkben Senteleky óta nagy hagyományai vannak az írói-költői szerepvállalásnak: ő még kazalgyűjtogatóként próbálta felrázni a bácskai szellemet, utódai, a symposionisták másfajta kiállással váltak koruk etalonjaivá. Tolnai csavargói, Domonkos vendégmunkásai, Végel kerítői városszéli félbolondokként olyan világot teremtettek, mely eleinte ösztönös, helyenként kihívó, látványos, majd mind tudatosabb szembenállásként nyilvánult meg mind a kodifikált irodalmi rendhez és ízléshez, mind a vidékies konzervatívizmushoz és bezárkózottsághoz való viszonyukban és törekvéseikben. Szíveri kelet-közép-európai kiábrándulásának megnyilatkozásai és Koncz jóspoétikája inkább kilépést, látványos felülemelkedést jelentenek esztétikai megformáltságukkal. Mi ezen a vonalon haladva próbáljuk bemutatni a kortárs magatartásformákat és alkotói szerepvállalási módokat – ahogyan mi látjuk.

Kulcsszavak: alkotói szerepvállalás, magatartásforma, irodalom, performansz

M Ű V É S Z E T E K

PERSONAE NON GRATAE

Szerző: **TARKÓ János**

Intézmény: Újvidéki Egyetem, Művészeti Akadémia, Újvidék

Alkotásaim a neoexpresszionizmus a street art, a graffiti art kifejezőmódjaiban gyökereznek. A horror vacui a háborútól való félelem: a magányt és az elidegenedést, a túlélést szeretném festményeimmel ábrázolni. Minden egyes kép általában egy lényt mutat be, allúzióként annak elszigeteltségére utalva. Műveimben minden lény a világról alkotott vízióját kínálja fel a szemlélődőnek, az esetleges befogadónak. A festményeimben levő szöveg tulajdonképpen egy kiegészítő tényezővel gazdagítja a művet, különleges feszültséget teremt az irodalmi-írási és a képzőművészeti élmény megragadásában.

Kulcsszavak: neoexpresszionizmus, street art, graffiti art, félelem, magány

PERSONAE NON GRATAE

Author: **János TARKÓ**

Institution: University in Novi Sad, Faculty of Arts, Novi Sad

My art derives its roots from neo-expressionism, street art and graffiti art. Through my artwork I would like to express loneliness, alienation and survival, for horror vacui is an instrument of depicting the fear of war. In principle each picture shows a certain creature, allusively illustrating their isolated being. All characters from my artwork offer to the observer and the potential recipient their anomalous vision of the world. The texts appearing in the pictures in fact enrich the artwork by an additional element, creating a unique sensation of tension when capturing the literary-written and the pictorial-visual experience.

Keywords: neoexpressionism, street art, graffiti art

PERSONAE NON GRATAE

Autor: **Janoš TARKO**

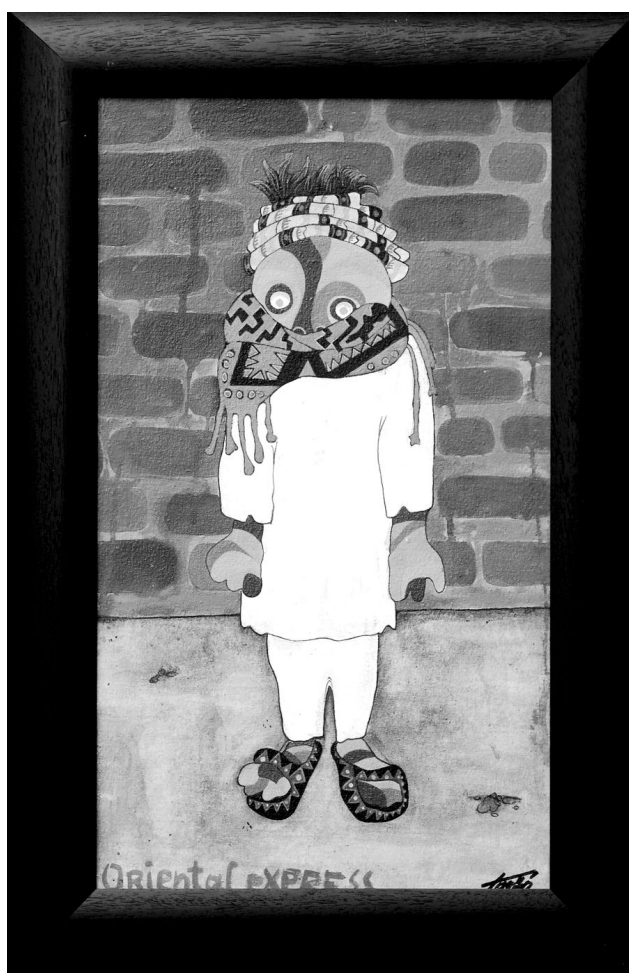
Institut: Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti, Novi Sad

Moja umetnost vuče korene iz neoekspresionističkog, „street art” i „graffiti art” načina iskazivanja. Svojim slikama želim da prikažem samoću, otuđenje i preživljavanje pošto je „Horror vacui” instrument za izražavanje straha od rata. Ug-

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

lavnom svaka slika prikazuje određenu kreaturu, aluzijom ukazivajući na njenu izoliranost. U mojim delima svako biće nudi posmatraču i potencijalnom primaocu svoju viziju o svetu. Tekstovi na slikama u stvari obogaćuju dela dodatnim elementom, stvarajući posebnu vrstu napetosti u domašaju kako literaturno-pismenog, tako i vizuelno-likovnog doživljaja.

Ključne reči: neoekspresionizam, street art, graffiti art, strah, samoća

A 8 . V M T D K T U D O M Á N Y O S B I Z O T T S Á G A :

Dr. Gábrity Molnár Irén egyetemi tanár, Közgazdaságtudományi Kar, Szabadka, a bizottság elnöke

Dr. Bózsa Pál egyetemi tanár, TTK, Biológia Tanszék, Újvidék

Dr. Berényi János tudományos tanácsos, Újvidék

Dr. Dujmovics Ferenc egyetemi tanár, Orvostudományi Kar, Újvidék

Mgr. Barak Ottó egyetemi tanársegéd, Orvostudományi Kar, Újvidék

Dr. Pap Endre akadémikus, a VTMA elnöke, Újvidék

Dr. Zavargó Zoltán egyetemi tanár, Technológiai Kar, Újvidék

Dr. Takácsy Árpád egyetemi tanár, TTK, Újvidék

Mgr. Lukity Tibor tanársegéd, Műszaki Kar, Újvidék

Dr. Ódry Péter egyetemi tanár, Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

Dr. Fábíán Gyula egyetemi tanár, Építőmérnöki Kar, Szabadka

Dr. Nagy László egyetemi tanár, Műszaki Kar, Újvidék

Dr. Káich Katalin egyetemi tanár, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Dr. Ivanović Josip egyetemi docens, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

Kékesi Márk Zoltán tanársegéd, SZTE, BTK, Szeged

Dr. Virág Zoltán egyetemi docens, SZTE, BTK, Szeged

Dr. Csányi Erzsébet egyetemi tanár, Bölcsészettudományi Kar, Újvidék, a bizottság alelnöke

Dr. Halupka-Rešetar Szabina docens, BTK, Újvidék

Dr. Silling István egyetemi tanár, MTTK, Szabadka

Németh Konc Éva, BTK, Angol Tanszék, lektor, Újvidék

Beke Ottó tanársegéd, MTTK, Szabadka

Mgr. Antal Szilárd docens, Művészeti Akadémia, Újvidék

Mgr. Torok Melinda főmunkatárs, MTTK, Szabadka

Mgr. Lázár Tibor, Bolyai Gimnázium, Zenta

A 8 . V M T D K S Z E R V E Z Ő B I Z O T T S Á G A :

Dr. Csányi Erzsébet egyetemi tanár, BTK, Újvidék, a bizottság elnöke

Máriás Endre egyetemi hallgató

Mgr. Lázár Tibor festőművész

Nagy Kanász Viola dékáni hivatalvezető

Nagy Olivér webfejlesztő

Németh Konc Éva lektor, magiszterandusz

Németh Valentina egyetemi hallgató

Novák Anikó PhD-hallgató

Siflis Ágota koordinátor

Török Erna mesterképzős hallgató

Vinkler Zsolt műszaki háttérfelelős

V É D N Ő K E I N K :

Tartományi Oktatási Titkárság, Újvidék

Szekeres László Alapítvány, Szabadka

Szülőföld Alap, Budapest

Fabó Imre Alapítvány

Európa Kiadó, Budapest

Dániel Print Nyomda, Újvidék

Plakatila, Újvidék

Médiatámogató: **Magyar Szó Lapkiadó Kft.**

213

A rendezvény házigazdája az **Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara.**

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

TARTALOM

RÉSZLETES PROGRAM	5
Előszó	17
A TDK-dolgozatok összefoglalói	
PLENÁRIS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI ÜLÉSSZAK	
DIVÉKI Zsolt (CEA Saclay/Franciaország–Zenta)	
Szemtől szembe az atomokkal	21
FODOR Hedviga (Kolozsvár)	
Kolozsvár képei. A város ábrázolása az 1870-es évek tárcáiban	24
CSORBA Roland (Újvidék)	
A szennyes bükköny új változata	26
NAGYGYÖRGY Katalin, FODOR Ádám, MIHALIK Árpád (Szeged)	
Addikció a virtuális világokban	28
BUNYIK Karina (Budapest–Újvidék)	
Gauss-elimináció implementálása és könyvtárak bővítése Feldsparben	30
ÉLŐ TERMÉSZETTUDOMÁNYOK	
PÁSZTOR Mónika (Újvidék)	
Hibrid héj nélküli olajtök (<i>Cucurbita pepo</i> L.) előállításának lehetőségei	32
PETES Csilla (Újvidék)	
A <i>Salvia farinacea</i> fejlődésének követése, majd alkalmazása zöld területeken	34
DOROGHÁZI Ottó (Újvidék)	
Termesztett növényeink alkalmassága fitoremediációra	36

T A R T A L O M

KOVÁCS Iván (Újvidék)	
A keleti marhavész állatorvoslás-történeti jelentősége	39
KOVÁCS Tímea (Újvidék)	
Kutya és macska kiszállításának jogszabályozása	42
BOJTOS Lilla (Újvidék)	
A Holotranszkobalamin jelentősége a B ₁₂ -vitamin státuszvizsgálatában	43
LIPINSZKI Zoltán (Szeged–Zenta)	
A rendezetlen szerkezetű fehérjék és a 26S proteaszóma	45
SÁGI Andor (Újvidék)	
Két eltérő genotípusú kender főzetének interakciója a <i>Phentobarbitál</i> gyógyszerrel	46
HITRI Krisztina (Szeged–Zenta)	
Metiléntetrahidrofolsav-reduktáz gén C677T és a1298C mutációinak vizsgálata	48

ÉLETTELEN TERMÉSZETTUDOMÁNYOK ÉS MŰSZAKI TUDOMÁNYOK

SARNYAI Zsolt (Szeged–Magyarokanizsa)	
Polietilénlikol kontrollált átvitele LIFT (laser-induced forward transfer) eljárással	50
CÉTÉNYI Emma (Újvidék)	
Biológiai lebontható, keményítő alapú műanyagok termikus vizsgálata	52
HOLLÓ Berta (Újvidék)	
Cink(II)- és higany(II)-sók reakciója 4-acetil-3-amino-5-metilpirazollal	54
KALMÁR Beáta, MOLNÁR Izidóra (Újvidék)	
Alifás polikarbonátdiol alapú poliuretánok termikus tulajdonságai	57
TARJÁN László (Újvidék)	
Vezeték nélküli hálózatok alkalmazhatóságának kivizsgálása az érzékelők jelének továbbítására	59
GOGOLÁK László (Újvidék)	
Egy kommunikációs interface alkalmazás kifejlesztése különböző gyártótól származó PLC között	61
BERETKA Sándor (Újvidék)	
Helyzetmeghatározás két jeladó segítségével	63

T A R T A L O M

NAGY Olivér (Szabadka)	
Weboldal 15 perc alatt	65
SZÉKEJ É. Krisztián (Újvidék)	
WIFI bázisállomások megjelenítése Google Maps API használatával	67
SÁGI Mihály (Újvidék)	
Ütközést elkerülő, vivőérzékeléses többszörös hozzáférés (CSMA/CA), protokoll szimulátor	69
JUNGÁBEL Éva (Újvidék)	
A homomorf-homogén 2-es rangú geometriák	71
VATAI Emil (Budapest)	
Nagy hatékonyságú számítások: faktorizálás	74
MUHI András (Újvidék)	
Egy megoldás képhomályosság meghatározására valós időben Intel és Cell BE alapú számítógépeken	76
BOTOS Zsófia (Újvidék)	
A számsorozatok fogalmának és tulajdonságainak módszertani feldolgozása a Mathematica szoftver segítségével	78
KOVÁCS György, MAKARA Csaba (Debrecen)	
A multi-modális kő-papír-olló játék	81
LOVRA Éva (Szabadka)	
A szocialista modernizmus mint a titoizmus nemzeti stílusa (1948–1980)	83
BODÓ Nándor (Újvidék)	
Aszinkron motorok vezérlése mezőorientált áramvektor-szabályozás segítségével	86
HARMATI Norbert (Újvidék)	
A fenntartható energiatudatos építészet alapjai	88
TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK	
MOHÁCSI Huba (Szabadka)	
Tájtudat és az EU (a vajdasági magyarok példáján)	90
GRABOVAC Beáta (Budapest–Újvidék)	
Egynyelvűség, kétnyelvűség és érzelmi intelligencia	93

T A R T A L O M

HALLGATÓ Emese, SÁNDOR Tímea (Szeged–Palics)	
Implicit szekvenciatanulás: motoros vagy perceptuális?	96
LÉVAI Edit (Budapest)	
A külvilág megismerésének kulcsa a mentális kép	97
CSIBRI Péter (Szeged)	
Az inferotemporalis kéreg szerepe az illuzórikus kontúrok feldolgozásában	99
RUMENYÁKOVITY Melinda (Újvidék)	
A szabadkai középiskolások létszámváltozása 2001 után (az „1 Biztos” műveltségi vetélkedő szervezése alatt elvégzett kutatás alapján)	100
KLENANC Miklós (Szeged–Újvidék)	
A CARTESIO-ügy: itt a székhely, hol a székhely?	103
CZÉKUS Ábel (Szeged)	
Az Európai Unió előcsatlakozási támogatási eszköze	106
TOBOLKA Andrea (Újvidék)	
Pénzügyi jelentések időszerszerűsége és teljessége	108
KONCZ Marianna (Újvidék)	
A munkaerő toborzása és javadalmazása Észak-Vajdaság mezőgazdasági vállalkozásaiban	110
ŠABIĆ Norbert (Szabadka–Oslo)	
A vállalkozó egyetem	112
MAGYAR Aletta (Szabadka)	
A természet és társadalom tankönyvek összehasonlító elemzése	115
KASZA Csongor (Újvidék)	
Mit vár a szülő az iskolától?	116
ZVÉKÁN Edina, BENEDEK Eleonóra (Szabadka)	
A kisiskolások bevezetése a tudományba	118
TÓTH Karolina (Újvidék)	
Tanulási nehézséggel küzdő gyermek az iskolában	120
SZEGHŐ Patrik (Budapest–Zenta)	
Szerbia megítélésének változó szempontjai Nagy-Britanniában, 1898–1918	122

T A R T A L O M

GAZDAG Olga (Budapest–Kanizsa)	
Az Egyesült Államok szerepe a boszniai háborúban	124
UTASI Andrea (Újvidék)	
Törökfalú mint a tanyavilág központja	127
KARTAG Sarolta (Újvidék)	
Szerémség a kora középkorban	129
SÖRÖS Imola (Újvidék)	
Az állami szuverenitás elve és az önrendelkezéshez való jog a koszovói függetlenségi folyamatban	131
BÖLCSESZETTUDOMÁNYOK (HUMÁN) I.	
NOVÁK Anikó (Kanizsa–Szeged)	
„A csigolyaforma mint olyan hatása alá kerültem”	134
SINKA Annamária (Szeged)	
A vessző eddig hiányzott: lány, regény vs: lányregény	136
BARÁTH Csilla (Budapest–Kígyós/Kárpátalja)	
Vári Fábián László munkásságának hatása a jelenkori kárpátaljai irodalomra	138
WALLA Nóra (Pécs)	
Egészbe tört sorok	139
KASZA Zsolt (Kolozsvár)	
Teológia? Világi Tudomány? A Bod-Benkő lexikon	141
MIKES Géza (Újvidék)	
A <i>Beowulf</i> értelmezései a századfordulón	142
ROGINER Oszkár (Újvidék)	
Sziveri és a jugoszlávizmus	144
BÚS Natália (Szabadka–Pécs)	
Az Egyszáléneke Rouge nyomában	146
BALOGH A. N. Zita (Pécs)	
Távolságot tolmácsolni	148

TARTALOM

BERÉNYI Emőke (Újvidék)	
Arcon-élés	150
XANTUS Boróka-Kinga (Kolozsvár)	
A bohémesség fogalmának értelmezhetőségi lehetőségei	152
CSÖNGE Tamás (Pécs)	
Narratológiai problémák bemutatása az Adaptáció című film példáján keresztül	154
ANDRÁS Csaba (Pécs)	
A főkönyvtáros vallomásai	156
ZELENA András (Szeged)	
A József Attila-kutatás aktuális kérdései	157
TÜLKÖS Terézia (Szeged)	
A parabolikus olvasásmód határai Mészöly Miklós prózájában	159
PALKÓ László (Kolozsvár)	
A spleen mint nyugati jelenség prózapoeitikája a XIX. század második felének magyar irodalmában	161
VÖRÖS Judit (Szeged)	
Laodameia a küszöbön	162
FERENCZY Zsófia (Pécs)	
A tabuvá szuggerált igazság	164
KOVÁCS Krisztina (Szeged)	
Megjegyzések a vonat rituális teréhez a modernség magyar irodalmában	165
BURJÁN Orsolya (Kolozsvár)	
Az erdélyi magyar színészet évszázados jubileuma	167
BÖLCSESZETTUDOMÁNYOK (HUMÁN) II.	
GÉMES Noémi (Szeged)	
Nádas Péter drámakoncepciójának radikalizálódása – Temetés	168
HAJNAL Anna (Újvidék)	
Önéletírói hagyomány és változó elbeszélői szerepkörök a vajdasági magyar irodalomban	170

T A R T A L O M

MARKÓ István (Szeged)	
Szabó Lőrinc keleti eszmetársai	171
PÉTER Edit (Budapest–Kolozsvár)	
Bródy Sándor Kolozsvár vonzásában	172
D. HORVÁTH Gábor (Pécs)	
A család-allegória mint a nemzeti Oidipusz-komplexus eszköze	174
DÁNYI Ágnes (Szeged)	
Trivulzió tér[v]iszonyai	176
SZABÓ Andrea (Szeged)	
A félelmetes <i>TE</i>	178
BOROS Mónika (Szabadka)	
Az ünnep mint határszituáció a mesékben	179
KULCSÁR Árpád (Kolozsvár)	
Az irodalom médiumai	181
SINKOVICS Norbert (Újvidék)	
Vajdaság státútuma a regionális és országos lefedettségű napilapokban	183
VANGER László (Szabadka)	
A digitális kód tapinthatósága	185
TURI Tímea (Szeged)	
Élet, irodalom és más művészetek Szomory Dezső műveiben	186
SZÜGYI Edit (Újvidék)	
A szerelem sötét verem?	188
CSORBA Gábor (Budapest–Újvidék)	
A szubjektívizációs tendencia számítógépes vizsgálata a fordításban	191
GÁBRITY Eszter (Szeged–Szabadka)	
A vajdasági egyetemisták nyelvhasználata	194
BÁLÓ Zoltán (Szeged–Zenta)	
A szabadkai múzeumban fellelhető dohányzási kellékek	197

T A R T A L O M

PAPP Emese (Zenta–Budapest)	
A bűn alakja Weöres Sándor XX. századi freskó című versében	199
MÁNDITY Krisztina (Zenta–Budapest)	
Őskép és képmás problémája Vajda Lajos ikonos korszakában és az ortodox művészetben	200
MŰVÉSZETEK	
FENYVESI Áron (Budapest)	
A lokális utópiája	201
SZÁVIN Zoltán (Újvidék)	
Fény és látószög	203
PALÁSTI Andrea, ASZTALOS Alfréd, KRIZSÁK Viktor, NYERS Lehel, SZŰCS Mihály (Újvidék)	
Lidérchangok	205
FRANCISKOVITY Róbert, KOCSIS Lenke, OLÁH Tamás, RÁCZ József, SZALMA Gábor, TÖRÖK Erna (Újvidék)	
Lásszerepvállá	206
TARKÓ János (Újvidék)	
Personae non gratae	207
A 8. VMTDK tudományos bizottsága	211
A 8. VMTDK szervezőbizottsága	212
A 8. VMTDK védnökei	213

8. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia

8. Vojvodanska mađarska naučna konferencija studenata

8. Hungarian Scientific Conference of Vojvodinian Students

Szabadka, 2009. november 20–22.

REZÜMÉKÖTET 2 0 0 9

223

Felelős szerkesztő: **Csányi Erzsébet**

Műszaki szerkesztő: **Barna Csaba**

Lektor: **Buzás Márta, Németh Konc Éva**

Fedőlapterv: **Kapitány Attila**

Nyomda: **Dániel Print, Újvidék, 2009**

Példányszám: 300

Kiadó:

Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium

21000 Novi Sad/Újvidék, Vojvode Mišića 1./III. em., tel.: (00 381) 021 557 237

e-mail: vmfk@felkol.org.rs

www.felkol.org.rs

www.junior.felkol.org.rs

N Y O S D I Á K K Ö R I K O N F E R E N C I A

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása
A Matica Srpska Könyvtára, Újvidék

3 (048.4)
5/6 (048.4)
7 (048.4)
821.09 (048.4)

**VAJDASÁGI Magyar Tudományos Diákköri Konferencia
(8 ; 2009 ; Szabadka)**

Rezümékötet : 2009 / 8. Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia, Szabadka, 2009. november 20–22. = 8. vojvodanska mađarska naučna konferencija studenata [Subotica, 20–22. novembar 2009.] = 8. Hungarian Scientific Conference of Vojvodinian Students, [Subotica, 20th–22nd November 2009.]. – Újvidék : Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium, 2009 (Újvidék : Dániel Print). – 223 str. ; 22 cm

Uporedo mađ. tekst i engl. i srp. prevodi. – Tiraž 300.

ISBN: 978-86-85245-19-0

a) Друштвене науке – Апстракти b) Природне науке – Апстракти
c) Уметност – Апстракти d) Књижевност – Апстракти

COBBIS.SR-ID 244288775